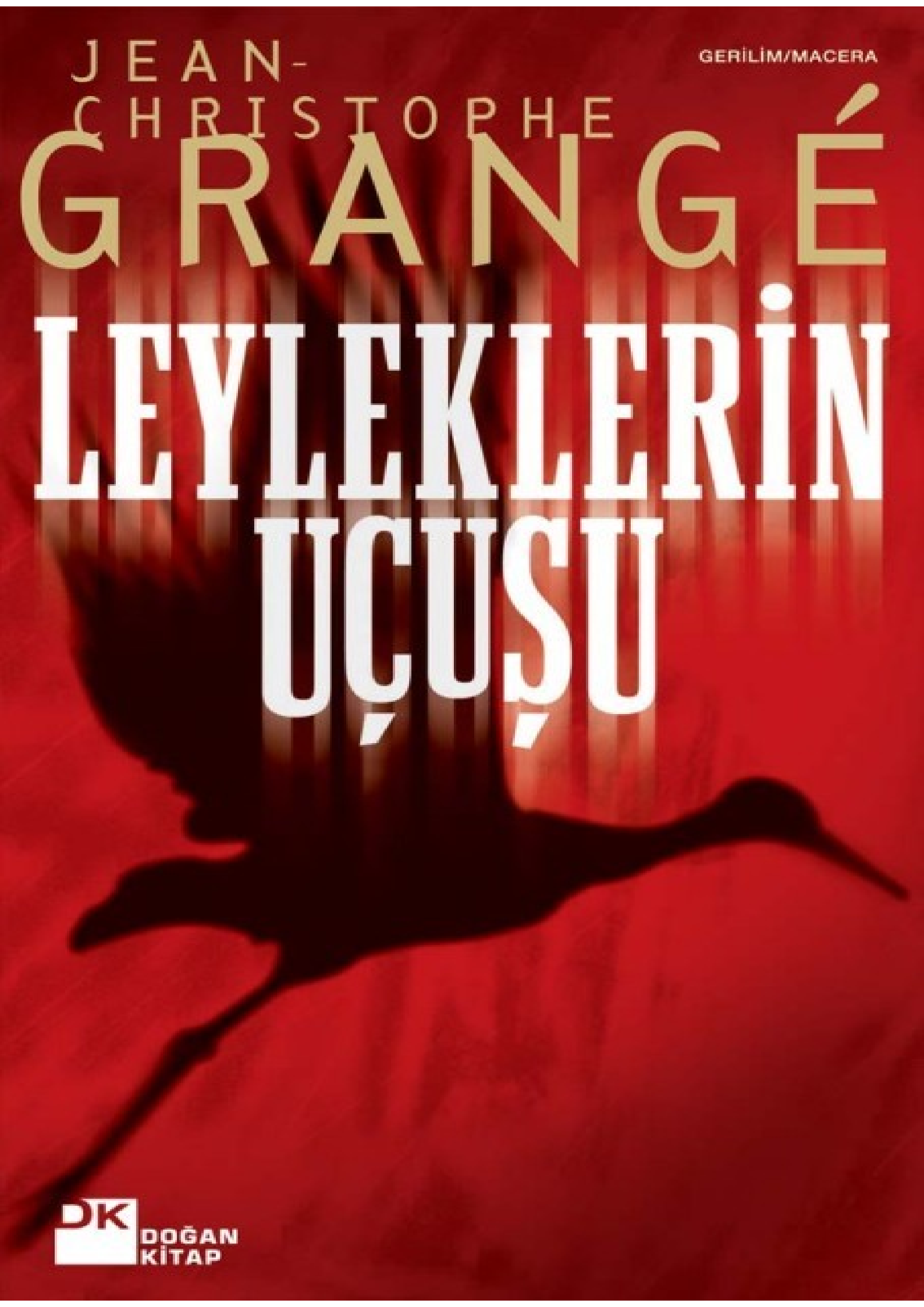
GERİLİM/MACERA

JEAN-CHRISTOPHE

GRANGÉ

LEYLEKLERİN UÇUŞU

DK
DOĞAN KİTAP

LEYLEKLERİN UÇUŞU

Yazan: Jean-Christophe Grangé

Orijinal adı: Le vol des cigognes
Fransızca aslından çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

© Éditions Albin Michel S.A-Paris, 1994
Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Dijital yayın tarihi: Ağustos 2012

* * *

* * *

Virginie Luc'e...

I

Tatlı Avrupa

Birinci bölüm

Büyük yolculuk öncesi, Max Böhm'e onu son bir kez ziyaret edeceğime söz vermiştim.

O gün, Güneybatı İsviçre'nin üzeri, fırtına bulutlarıyla kaplıydı. Gökyüzü, içinden yarısaydam parıltıların çıktığı siyah ve mavimsi derinlikler açıyordu. Her yandan sıcak bir yel esiyordu. Kiralık arabamın direksiyonunda, Leman Gölü boyunca ilerliyordum. Montreux dönemecin sonunda, elektrikli havadan puslanmış gibi göründü. Gölün suları kaynıyor, turizm mevsimi olmasına rağmen oteller meşum bir sessizliğe mahkûm gibi duruyordu. Kent merkezine varınca yavaşladım, kıvrıla kıvrıla tepeye giden dar sokaklardan birine saptım.

Max Böhm'ün dağ evine vardığımda, hava neredeyse kararmıştı. Saatime baktım; beşti. Zili çalıp bekledim. Cevap yok. Bir daha çalıp kulak kabarttım. İçeride hiçbir hareket yoktu. Evin çevresini dolandım; ne bir ışık ne de açık bir pencere vardı. Bu çok tuhaftı. İlk ziyaretimden aklımda kalanlara göre, Böhm dakik denilebilecek insanlardandı. Arabama dönüp beklemeye koyuldum. Göğün derinliklerinde boğuk gürlemeler yankılanıyordu. Otomobilimin üstünü kapattım. Saat beş buçuk olduğunda, adam hâlâ gelmemişti. Kafeslerini ziyaret etmeye karar verdim. Kuşbilimci belki de yavrularının yemini vermeye gitmişti.

Bulle kenti üzerinden Almanca konuşulan kesime geçtim. Yağmur hâlâ kararsızdı, ama rüzgâr şiddetini artırıyor, tekerleklerimin ardından toz bulutları kaldırıyordu. Bir saat kadar sonra Wessembach'a, etrafı çitlerle çevrili tarlalara vardım. Motoru susturdum, ekili toprakların üzerinden kafeslere doğru yürüdüm.

Tellerin ardında leylekleri gördüm. Portakal renkli gagalar, siyah beyaz tüyler, keskin bakışlar. Sabırsız görünüyorlardı. Öfkeyle kanat çırpıyor, gaga tokuşturuyorlardı. Kuşkusuz yaklaşan fırtına, belki de göç güdüsü. İşte o zaman Böhm'ün sözlerini hatırladım: "Leylekler içgüdüsel olarak göçerler. Yolculuklarının başlangıcı iklim ya da beslenme koşullarındaki bir değişikliğe değil, içlerindeki saate dayanır. Günlerden bir gün, hareket

zamanı gelir, hepsi bu." Ağustosun sonlarındaydık, anlaşılan leylekler o esrarlı işareti almışlardı. Biraz daha ötedeki otlaklarda başka leylekler rüzgârda sarsılıyor, gidip geliyorlardı. Havalanmaya çalışıyorlardı, ama Böhm onları "yolmuş", dengelerini bozup havalanmalarını önlemek amacıyla kanatlarından birinin son boğumundaki tüyleri koparmıştı. Anlaşılan bu "doğa dostunun" dünya düzeni konusunda oldukça değişik görüşleri vardı.

Birden yan taraftaki tarlanın rüzgârdan eğilen ekinlerinin arasından kemik torbasını andıran bir adam çıktı. Kesilmiş ot kokusu her yanı sarıyor, sinsi bir baş ağrısının beynime doğru tırmandığını hissediyordum. İskelet uzaktan Almanca bir şeyler bağırdı. Ben de Fransızca birkaç kelime haykırdım. Adam hemen aynı dilde cevap verdi: "Böhm bugün hiç gelmedi. Dün de gelmemişti." Adamın kel kafasında dağınık birkaç perçem vardı. Durmadan onları kafasına yapıştırmaya çalışıyordu. Devam etti: "Oysa her gün gelir, hayvanlarının karnını doyururdu."

Arabaya atlayıp Ekoloji Müzesi'nin yolunu tuttum. Montreux'nün yakınında, geleneksel İsviçre dağ evlerinin her ayrıntıya sadık kalınarak yapıldığı, doğal boyutlarda bir müze. Bacalardan her birine, Max Böhm'ün büyük sorumluluğu altında bir çift leylek yerleştirilmişti.

Bir süre sonra yapay köyün kapısından giriyordum. Yürüyerek ıssız dar sokaklardan geçtim. İçlerinde hiçlikten başka bir şey oturmuyormuşa benzeyen kahverengi ve beyaz evler labirentinde bir süre yolumu aradım, sonunda kuleyi, yirmi metreden yüksek, karanlık, dört köşe kuleyi gördüm. Kulenin tepesinde, aşağıdan sadece kenarları görünen, dev boyutlu bir yuva vardı. "Avrupa'nın en büyük yuvası" demişti Max Böhm. Leylekler yukarıdaydı, dal ve topraktan yapılmış tahtlarında. Gagalarının

takırtısı, bir çene kalabalığının çığlığı gibi boş sokaklarda yankılanıyordu. Böhm'den hiçbir iz yoktu.

Geri dönüp nöbetçinin evini aradım. Gece bekçisini televizyonun karşısında buldum. Elindeki sandvici ısırırken, köpeği de sefertasının içindeki köftelerden kendine bir ziyafet çekiyordu. "Böhm mü?" diye sordu ağzı dolu dolu. "Evvelsi gün gelip, kuleye baktı. Merdiveni çıkardık. (Kuşbilimcinin yuvaya erişmek için kullandığı o cehennem makinesini hatırladım: dededen kalma, kurt yenikli bir itfaiye merdiveni.) Ondan beri, bir daha görünmedi. Malzemeyi bile yerine koymamış."

Omuz silkip ekledi:

– Böhm burada, evinde sayılır. Gelir, gider.

Söylenecek başka bir şey kalmadığını belli etmek istercesine, sandvicinden bir ısırık daha aldı. Kafamdan karmakarışık düşünceler geçti.

– Yine çıkarabilir misiniz?

– Neyi?

– Merdiveni.

Peşimizde köpek, fırtınanın içine daldık. Bekçi konuşmadan yürüyordu. Belli ki bu gece maceramdan hiç hoşlanmıyordu. Kulenin altına varınca, onun yanındaki samanlığın kapılarını açtı. İki tekerleğe bağlı merdiveni çıkardık. Makine her zamankinden daha tehlikeli görünüyordu. Yine de, bekçinin de yardımıyla zincirleri, makaraları, kabloları çalıştırdım, merdiven yavaşça basamaklarını yükseltti. Tepesi rüzgârda sallanıyordu.

Yutkundum, tırmanmaya koyuldum; dikkatle. Tırmandıkça, yükseklik ve rüzgâr görmemi güçleştiriyordu. Ellerimle basamaklara yapıştım. Karnımda uçurumlar oluştuğunu hissediyordum. On metre. Gözlerimi duvara dikip, tırmanmaya devam ettim. On beş metre. Ayaklarım ıslak basamaklarda kayıyordu. Bütünüyle sarsılan merdiven, dizlerime titreşim dalgaları gönde-

riyordu. Cesaretimi topladım, kafamı kaldırıp baktım. Yuvaya elimi uzatıp dokunacak kadar yaklaşmıştım. Soluğumu tuttum, yuvadaki dallara da tutunarak son basamakları tırmandım. Leylekler havalandı. Kısa bir süre uçuşan tüylerden başka bir şey yoktu; sonra kâbus göründü.

Böhm oradaydı, sırtüstü uzanmış, ağzı açık. Koca yuvada, yerini bulmuştu. Gömleği sıyrılmış, toprağa bulanmış beyaz karnı müstehcen bir şekilde meydandaydı. Gözleri kanlı ve boş çukurlardan farksızdı şimdi. Leyleklerin bebek getirip getirmediklerini bilemem, ama ölülerle ilgilenmeyi iyi bildiklerine kuşku yok.

İkinci bölüm

Mikroptan arındırılmış beyazlıklar, metal şıkırtıları, hayalet gibi gölgeler. Sabahın üçünde, Montreux'nün küçük hastanesinde, bekliyordum. Acil servis kapıları açılıp kapanıyordu. Hemşireler geçiyordu. Maskeli yüzler görünüyor, orada bulunmama aldırmaksızın yeniden kayboluyorlardı.

Bekçi şoku atlatamamış, yapay köyde kalmıştı. Oysa benim durumum da pek iyi sayılmazdı. Aklım başımdan gitmiş, sarsıntılarla ürperiyordum. Daha önce bir cesede hiç bakmamıştım. İlk defa ceset gören biri için, Böhm'ünki tam bir felaketti. Kuşlar işe dilini yemekle başlamışlardı; sonra da gırtlak bölgesinden daha derinlerdeki bazı şeyleri. Karnında ve yanlarında çeşitli yaralara rastlanmıştı: yırtıklar, ezikler, kesikler. Sonunda kanatlılar tümüyle yiyeceklerdi cesedi; "Leyleklerin etobur olduğunu bili-

yorsunuz, değil mi?" diye sormuştu Max Böhm, ilk karşılaşmamızda. Bundan böyle unutmam mümkün değil.

İtfaiyeciler cesedi kuşların ağır ve kuşkulu uçuşları altında tüneğinden indirmişlerdi. Cesedi yerde hışırtılı bir örtüye sarmadan önce, Böhm'ün kabuk tutmuş ve toprağa bulanmış etlerini görmüştüm. İtfaiye aracının tepesindeki döner lambaların ışığında bu kesik kesik ay yüzeyi görüntüsünü hiç konuşmadan ve itiraf edeyim, hiçbir şey hissetmeden izlemiştim. Sadece bir çeşit dalgınlık, ürkek bir çekiliş.

Şimdi de bekliyordum. Ve hayatımın son aylarını, bir ağıtla noktalanan, coşku ve kuşlarla dolu son iki ayını düşünüyordum.

O zamanlar, her bakımdan doğru dürüst bir gençtim. Otuz iki yaşında, tarih doktoramı henüz almıştım. "Oswald Spengler'de kültür kavramı" konusunda sekiz yıllık bir çabanın sonucu. Uygulamada hiç kimsenin işine yaramayacak, ahlakî alanda da insanı rahatsız edecek bin sayfalık tuğla kalınlığındaki çalışmayı bitirdiğimde, aklımda tek bir şey vardı: eğitimi unutmak. Kitaplardan, müzelerden, sanat ve deneme filmlerinden yorulmuştum. Vekâleten var olmaktan, sanatın seraplarından, insanı temel alan bilimlerin halelerinden yorulmuştum. Harekete geçmek, hayata atılmak istiyordum.

"Kaybedecek bir yılları" olduğunu söyleyip –böyle diyorlardı gerçekten– insanî yardım konusunda çalışan genç doktorlar tanıyordum. Mesleklerine sarılmadan önce Hindistan'ı arşınlayıp mistisizmin tadına bakan çiçeği burnunda avukatlar. Oysa benim kafamda ne bir meslek vardı ne de egzotizm ya da başkalarının mutsuzluğuyla ilgili bir arzu. Analığım ve babalığım bir kez daha imdadıma yetiştiler. "Bir kez daha" diyorum, çünkü bu yaşlı diplomat çift, yirmi yıl önce gerçek anne babamın ve abimin hayatına mal olan kazadan beri bana hep ihtiyacım olanı vermişlerdi: önce bir sütanne, ilerleyen yıllarda da paranın alçaklıkları karşı-

sında gerçek bir umursamazlık takınmama imkân tanıyan dolgun bir harçlık.

Kısacası Georges ve Nelly Braesler bana benim gibi birini arayan İsviçreli bir dostlarını, Max Böhm'ü görmemi tavsiye etmişlerdi. Bir taraftan Böhm'ün adresine doğru yola çıkarken, bir taraftan da "Benim gibi biri mi?" diye sormuştum. İşin sadece birkaç ay süreceğini söylemişlerdi bana. O birkaç aydan sonra, gerçek bir iş bulmam için ne gerekiyorsa yapacaklardı.

Sonra, sonra işler beklenmedik bir hal almıştı. Max Böhm'le ilk karşılaşmam, o esrarlı ve anlaşılmaz buluşma, beynime bütün ayrıntılarıyla kazınmıştı.

O gün, 17 mayıs 1991 günü, öğleden sonra dörtte, Montreux tepelerinin daracık sokaklarını uzunca bir süre arşınladıktan sonra Lac Sokağı, 3 numaranın önüne varmıştım. Ortaçağ'dan kalma sokak lambalarının sıralandığı meydanı dönünce, masif ahşap kapısının üzerindeki levhada "Max Böhm" yazılı dağ evini görmüştüm. Kapıyı çaldım. Bir dakikadan fazla geçti, sonra tek bir kayadan yontulmuş gibi duran, altmış yaşlarında biri dudağında bir tebessümle göründü. "Louis Antioche'sunuz, değil mi?" diye sordu. Başımla onayladım, Max Böhm'ün evine girdim.

Dağ evinin içi mahalleden farksızdı. Odalar dar ve karmaşıktı; hiçbir pencereyi gizlemeyen köşe bucaklarla, etajerlerle, perdelerle kaplıydı. Zemin sayısız basamaklarla ve kerevetlerle bölünmüştü. Böhm bir perdeyi araladı, peşinden derin bodruma inmemi söyledi. Duvarları beyaza boyanmış büyükçe bir odaya girdik. Odada üzerinde bir yazı makinesi ile sayısız belge bulunan meşe bir çalışma masasından başka eşya yoktu. Masanın yanındaki duvarda da birer Avrupa ve Afrika haritası, bir sürü de kuş gravürü. Oturdum. Böhm çay önerdi. Memnuniyetle kabul ettim (çaydan başka bir şey içmem). Böhm hızlı hareketlerle bir termos,

iki fincan, şeker ve limon dilimleri çıkardı. O meşgulken, rahatça inceledim.

Kısa boylu ve topluydu, fırça gibi kesilmiş saçları da bembeyazdı. Yine bembeyaz olan bıyığı yuvarlak yüzünü bölüyordu. Tıknaz oluşu onu hantal ve somurtkan gösteriyor, oysa yüzünden değişik bir saflık yayılıyordu. En azından, göz çevresindeki çizgilerden hep gülümsüyor gibiydi.

Böhm dikkatle çayımı verdi. Elleri kaba, parmakları kalındı. "Ormanların adamı" diye düşündüm. Üzerinde belli belirsiz askerî bir hava –bir asker ya da sertlik gerektiren bir faaliyet geçmişi– vardı. Sonunda oturdu, ellerini kavuşturdu ve yumuşak bir sesle konuştu:

– Demek eski dostlarımın, Braesler'lerin ailesindensiniz.

Gırtlağımı temizledim:

– Beni evlat edinmişlerdi.

– Ben de çocukları olmadığını düşünüyordum.

– Yok zaten. Yani kendi çocukları yok. (Böhm bir şey demediğinden devam ettim.) Gerçek annem ve babam, Braesler'lerin yakın dostlarıydı. Ben yedi yaşındayken annem, babam ve abim bir yangında öldü. Ailemden geriye kalan olmadı. Georges ve Nelly de beni nüfuslarına geçirdiler.

– Nelly entelektüel becerilerinizden söz etti.

– O konuda biraz abarttığını düşünüyorum. (Çantamı açtım.) Size özgeçmişimi getirmiştim.

Böhm uzattığım kâğıdı elinin tersiyle itti. Kocaman, güçlü bir el. Böyle iki parmağıyla bilek kıracak bir el. Cevapladı:

– Nelly'nin yargılarına güvenirim. Size "misyonunuzdan" bahsetmiş miydi? Bu işin çok özel bir görev olduğunu söyledi mi?

– Nelly bana hiçbir şey söylemedi.

Böhm susup bana baktı. En küçük tepkimi bile gözler gibiydi.

– Konu ne? diye sordum.

– İnsanlar değil.

Böhm sustu. Anlaşıldığı kadarıyla, gizemden hoşlanıyor olmalıydı. Sonunda mırıldandı:

– Leyleklerle ilgili.

– Leylekler mi?

– Bakın, ben bir doğa dostuyum. Kırk yıldan beri kuşlarla ilgileniyorum. Gençliğimde kuşlarla ilgili bilimsel kitapları yutuyor, elde dürbün, günlerimi ormanlarda geçiriyor, her cinsi inceliyordum. Beyaz leylek yüreğimde özel bir yere sahipti. Onu her şeyden önce inanılmaz bir göçmen olduğu, her yıl yirmi bin kilometreden fazla uçtuğu için seviyordum. Yazın sonunda, leylekler Afrika'ya doğru uçtuklarında, ben de tüm ruhumla onlara eşlik ediyordum. Zaten daha sonraları da seyahat etmeme ve kuşları izlememe izin verecek bir işe gerdim. Ben inşaat mühendisiyim Mösyö Antioche, emekli bir inşaat mühendisi. Meslek hayatım boyunca, kuşların göç yolları üzerinde, Ortadoğu'da, Afrika'da büyük şantiyelerde çalışmanın yollarını bulmaya çabaladım. Bugün, buradan kıpırdamıyorum ama, hâlâ kuş göçlerini inceliyorum. Bu konuda birçok kitap yazdım.

– Leylekler hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Benden ne bekliyorsunuz?

– Söyleyeceğim. (Böhm çayından bir yudum içti.) Ben burada, Montreux'de emekliye ayrılalı beri, leyleklerimin hayatı kusursuz. Her baharda aynı çiftler gelip, aynı yuvaya konuyorlar. Bir müzik parçasının notaları gibi düzenli. Oysa bu yıl, doğu leylekleri geri dönmedi.

– Ne demek istiyorsunuz?

– Almanya'da ve Polonya'da sayımı yapılan yedi yüz çiftten, geçen mart ve nisan aylarında havada görülenlerin sayısı elliden

de az. Birkaç hafta bekledim. Oralara kadar bile gittim. Yapacak bir şey yoktu. Kuşlar geri dönmedi.

Kuşbilimci birden gözüme daha yaşlı, daha yalnız göründü. Sordum:

– Bir açıklamanız var mı?

– Bunun altında ekolojik bir felaket olabilir. Ya da yeni bir böcek ilacı. Bütün bunlar "belki"den öteye gidemiyor. Ben kesin bilgiler istiyorum.

– Size nasıl yardım edebilirim ki?

– Her yıl olduğu gibi, gelecek ağustosta da bir sürü leylek yavrusu aynı göç yoluna çıkacak. Onları izlemenizi istiyorum. Gün gün. Onlarla kesinlikle aynı yoldan gitmenizi istiyorum. Karşılaştıkları tüm güçlükleri öğrenmenizi istiyorum. Bölge halkına, güvenlik güçlerine, yerel kuşbilimcilere sorular sormanızı. Leyleklerin neden kaybolduğunu bulmanızı istiyorum.

Böhm'ün söylediklerine çok şaşırmıştım.

– Böylesi bir iş için siz benden çok daha uygun…

– Bir daha Afrika'ya ayak basmamaya yemin ettim. Kaldı ki, elli yedi yaşındayım. Kalbim pek hassas. Oralara gidemem.

– Böyle bir soruşturmayı yapacak bir yardımcınız, genç bir kuşbilimci yok mu?

– Uzmanlardan hoşlanmıyorum. Bu esrarı çözmeye gidecek kişinin önyargısız ve bilgisiz, açık olmasını istiyorum. Kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz?

– Ediyorum, dedim hiç tereddütsüz. Ne zaman gidiyorum?

– Leyleklerle birlikte, ağustosun sonunda. Yolculuğunuz yaklaşık iki ay sürecek. Ekimde, kuşlar Sudan'da olur. Eğer bir şey olacaksa, bu tarihten önce gerçekleşir, diye düşünüyorum. Yoksa siz dönersiniz, esrar daha da koyulaşır. Maaşınız ayda on beş bin frank olacak. Masraflar hariç. Paranızı derneğimizden, ALKD'den (Avrupa Leyleklerini Koruma Derneği'nden) alacak-

sınız. Çok zengin değiliz, ama sizin için en iyi koşulları sağladım: birinci sınıf uçak biletleri, kiralık otomobiller, konforlu oteller. Ağustos ortasında uçak biletleriniz ve otel rezervasyonlarınızla birlikte bir miktar para alacaksınız. Önerim size mantıklı geliyor mu?

– Ben tam aradığınız adamım. Ama daha önce bana Braesler'lerle nasıl tanıştığınızı anlatın.

– 1987 yılında, Metz'de düzenlenen bir kuşbilim kolokyumu sırasında. O toplantının teması "Batı Avrupa'daki leylekler tehlikede"ydi. Georges kül renkli turnalar konusunda çok ilginç açıklamalarda bulunmuştu.

Daha sonra, Max Böhm beni İsviçre'nin çeşitli yerlerine, evcil leylekler yetiştirdiği çiftliklere götürdü. Evcil leyleklerin yavruları göçmen kuşlar olacaktı; işte izleyeceğim kuşlar bunlardı. Yol boyunca, kuşbilimci bana atılacağım maceranın inceliklerini anlatıyordu. Her şeyden önce, kuşların izleyeceği yol yaklaşık olarak biliniyordu. Sonra leylekler günde yüz kilometreden fazla uçmuyorlardı. Bir de Böhm'ün Avrupa leyleklerini diğerlerinden ayırt etmek için kusursuz bir yöntemi vardı: halkalar. Her bahar, leyleklerin bileklerine doğum tarihlerinin ve kimlik numaralarının yazılı olduğu birer halka takıyordu. Kısacası, her akşam elinde bir dürbünle "kendi" leyleklerini bulması mümkündü. Bütün bunlara her ülkede bana yardımcı olacak, sorularımı yanıtlayacak kuşbilimcilerle mektuplaştığını da ekledi Böhm. Bu koşullarda, geçen baharda kuşların yolu üzerinde neler olduğunu bulacağımdan kuşkusu yoktu.

Max Böhm üç ay kadar sonra, 17 ağustos 1991 günü telefon etti, çok heyecanlıydı. Almanya'ya gitmiş, kuşların çok yakında havalanmak üzere olduğunu görmüştü. Böhm bankadaki hesabıma elli bin frank (iki aylık peşin, kalanı da masraflar için) yatırmış, uçak biletlerimi, kiralık araba evraklarını ve otel rezer-

vasyon listelerini de DHL'le adresime göndermişti. Bunlara bir de Paris-Lozan bileti eklenmişti. Benimle son bir kez görüşmek, projenin ayrıntılarını tartışmak istiyordu.

Kısacası, seyahat rehberlerim, vizelerim ve ilaçlarımla 19 ağustos sabahı yedide yola koyuldum. Yol çantama en acil ihtiyaçlarım dışında hiçbir şey almamıştım. Dizüstü bilgisayarım da dahil bütün eşyam orta büyüklükte bir bavuldaydı. Buna bir de sırt çantam eklenecekti. Her şey yolundaydı. Öte yandan yüreğim sözle anlatılmaz bir kargaşa içindeydi: yakıcı bir karışıklığa dönüşen umut, heyecan, ürküntü.

Üçüncü bölüm

Oysa bugün her şey bitti. Daha başlamadan. Max Böhm leyleklerinin neden kaybolduğunu hiç öğrenemeyecekti. Ben de öyle tabiî. Çünkü onun ölümü, yapacağım soruşturmanın da sonu demekti. Aldığım parayı derneğe iade edecek, kitaplarımın başına dönecektim. Seyyah hayatım baş döndürücü geçmişti. Üstelik, işin böyle sonuçlanmasına da şaşmıyordum. Ne de olsa, tembel bir öğrenciden başka bir şey olmayı beceremeyiştim. Akşamdan sabaha becerikli bir maceraperest olmam için hiçbir neden yoktu.

Ama hâlâ bekliyordum. Burada, hastanede. Federal müfettişin gelmesini ve otopsi sonucunu. Otopsi yapılmıştı çünkü. Nöbetçi doktor polisten izin alır almaz –Max Böhm'ün bilinen bir yakını yoktu– otopsiye girişmişti. Yaşlı Max'a ne oldu acaba? Kalp krizi mi? Leylek saldırısı mı? Bu sorunun bir cevabı olma-

lıydı mutlaka, kuşbilimcinin cesedini parçalara ayırmalarının nedeni de buydu kuşkusuz.

– Louis Antioche?

Düşüncelere dalmış, gelip yanıma oturan adamı fark edememiştim. Sesi yumuşaktı, yüzü de öyle. Onu asabi gibi gösteren bir perçemin altında, düzgün hatlara sahip uzun bir yüz. Adam bana hâlâ uykudan mahmur gözlerle bakıyordu. Tıraş olmamıştı ve bunun olağandışı bir şey olduğu hissediliyordu. Üzerinde iyi kesimli ince bir pantolon ve lavanta mavisi bir Lacoste tişört vardı. İkimiz de neredeyse aynı biçimde giyinmiştik; aradaki tek fark tişörtümün siyah, timsahın yerinde de bir kurukafa olmasıydı. Cevap verdim: "Evet. Siz polis misiniz?" Başıyla onayladı, dua edecekmiş gibi ellerini birleştirdi:

– Müfettiş Dumaz. Bu gece nöbetçiyim. Pis iş. Cesedi bulan sizdiniz, değil mi?

– Evet.

– Nasıldı?

– Ölü.

Dumaz omuz silkti, bir defter çıkardı:

– Onu nasıl buldunuz?

Bir gün önceki araştırmalarımı anlattım. Dumaz not alıyordu, yavaşça. Sordu:

– Fransız mısınız?

– Evet. Paris'te oturuyorum.

Müfettiş adresimi dikkatle not etti.

– Max Böhm'ü uzun zamandan beri mi tanıyordunuz?

– Hayır.

– İlişkinizi nasıl tanımlarsınız?

Yalan söylemeye karar verdim:

– Amatör kuşbilimciyim. Onunla birlikte, çeşitli kuşlar hakkında eğitici bir program düzenlemeye karar vermiştik.

– Hangi kuşlar?

– Özellikle beyaz leylek.

– Mesleğiniz ne?

– Üniversiteyi yeni bitirdim.

– Ne eğitimi? Kuşbilim falan mı?

– Hayır. Tarih, felsefe.

– Kaç yaşındasınız?

– Otuz iki.

Müfettiş usulca ıslık çaldı:

– Hobinize bu kadar zaman ayırabildiğiniz için şanslısınız. Sizinle aynı yaşta olmama rağmen, on üç yıldır emniyette çalışıyorum.

– Tarih beni hiç çekmiyor, dedim kararlılıkla.

Dumaz gözlerini karşıdaki duvara dikti. Dudaklarında aynı hülyalı tebessüm vardı.

– Emin olun, benim işim de bana çekici gelmiyor.

Sonra yeniden bana döndü:

– Size göre, Max Böhm ne zaman öldü?

– Evvelki gün. Bekçi 17'si akşamı onu merdivenden tırmanırken gördü, ama inişini görmedi.

– Sizce, neden öldü?

– Hiç bilmiyorum. Kalp krizinden, belki. Sonra da leylekler onu… yemeye başladı.

– Cesedi otopsiden önce gördüm. Ekleyeceğiniz başka bir şey var mı?

– Hayır, yok.

– Kent merkezindeki karakola gidip, ifadenizi imzalamanız gerekecek. Öğlene doğru hazır olur. Bu da adresi. (Dumaz içini çekti.) Bu ölüm çok gürültü çıkaracak. Böhm ünlü biriydi. Leyleklerin İsviçre'ye dönmesini ona borçluyuz. Bizler bu gibi şeylere bağlıyızdır.

Durakladı, sonra sessizce güldü:

– Üzerinizdeki gömlek tuhaf… Rastlantı değil mi?

Başından beri bunu bekliyordum. Kahverengi saçlı, ufak tefek bir kadın göründü, beni kurtardı. Beyaz önlüğünde kan lekesi vardı, yüzü kırışıklarla ve çizgilerle doluydu. Epey görmüş geçirmiş biri. Bu pamuk dünyada inanılmayacak bir şey, her adımda takırdayan topuklu ayakkabılar giyiyordu. Yaklaştı. Nefesi buram buram tütün kokuyordu.

– Burada Böhm için mi bekliyorsunuz? diye sordu kısık sesiyle.

Ayağa kalktık. Tanıştırma işini Dumaz üstlendi:

– Bu Max Böhm'ün öğrenci dostu (sesindeki alaycılığı yakaladım) Louis Antioche. Dün gece cesedi bulan o. Ben de federal polisten Müfettiş Dumaz.

– Catherine Warel, kalp cerrahı. Otopsi uzun sürdü, dedi boncuk boncuk terlemiş alnını silerek. Beklediğimizden de karmaşık bir vaka. Başta, yaraların yüzünden. Gaga darbeleri. Leylek yuvasında bulundu, deniliyor. Hey Tanrım, orada ne arıyordu ki?

– Max Böhm kuşbilimciydi, diye cevapladı Dumaz, alınmış gibi. Onu tanımamanıza şaşırdım. Çok ünlüydü. İsviçre'deki leyleklerin koruyucusuydu.

– Öyle mi? dedi kadın. Fazla etkilenmemişti.

Cebindeki paketten esmer tütünlü bir sigara çıkarıp yaktı. Sigara içmenin yasak olduğunu gösteren işarete bakıp, kadının İsviçreli olmadığına karar verdim. Dumanı uzun uzun üfleyip, sözünü sürdürdü:

– Otopsiye dönelim. Bütün yaralara –sabah olur olmaz ayrıntılı raporu alacaksınız– rağmen, adamın 17 ağustos akşamı, saat yirmi dolaylarında bir kalp krizinden öldüğü belli. (Bana döndü.) Siz olmasaydınız, koku ziyaretçileri uyaracaktı. Yine de

şaşırtıcı bir şey var. Böhm'ün kalp nakli yaptırdığını biliyor muydunuz?

Dumaz soran gözlerle bana baktı. Doktor devam ediyordu:

– Otopsi ekibi göğüs kemiği hizasında uzun bir yara izi gördüğünde, otopsiye başkanlık etmem için bana haber verdi. Kalp nakli yaptırdığından hiç kuşku yok; önce sternotomiye ait belirgin özellikler var, bir de perikart boşluğunda eski bir müdahaleden kalma anormal birleşmeler. Ayrıca, atardamarda, akciğer damarında, sağ ve sol kulakçıklarda erimez ipliklerle yapılmış dikişler gördüm.

Doktor Warel yeni bir nefes çekti.

– Ameliyatın birkaç yıl öncesine dayandığı belli, ama anlaşılan vücut yeni organı reddetmemiş; genelde nakledilmiş kalbin üzerinde ret noktalarına ya da ölü kas hücrelerine denk gelen bir sürü beyaz iz görürüz. Böhm'ün geçirdiği nakil ameliyatı, bu bakımdan da son derece ilginç. Görebildiğim kadarıyla da ameliyat, işini bilen biri tarafından gerçekleştirilmiş. Soruşturdum; burada Max Böhm'ü izleyen hiçbir hekim yok. İşte size aydınlatacağınız küçük bir esrar, beyler. Ben kendi soruşturmamı yapacağım. Ölüm nedenine gelince, sıradışı bir şey yok. Yaklaşık elli saat kadar önce gerçekleşmiş miyokart enfarktüsü. Oraya tırmanmanın yorgunluğu herhalde. Eğer sizi teselli edecekse, Böhm acı çekmedi.

– Ne demek istiyorsunuz? diye sordum.

Warel mikroptan arındırılmış boşluğa uzun bir nikotin dumanı boşalttı.

– Nakledilen kalp alıcının sinir sisteminden bağımsızdır. Sizin anlayacağınız kalp krizi özel bir sancı hissettirmez. Max Böhm ölümü hissetmedi. İşte böyle baylar. (Bana döndü.) Cenazesiyle siz mi ilgileneceksiniz?

Bir an tereddüt ettim:

– Maalesef bir yolculuğa çıkmam gerekiyor, dedim.

– Öyle olsun, diye kestirip attı. Bir yolunu buluruz. Ölüm ilmühaberi yarın sabah hazır olur. (Dumaz'a döndü.) Sizinle bir dakika konuşabilir miyim?

Müfettiş ve hekim bana bakıp vedalaştılar. Dumaz ekledi:

– Yarın öğleye doğru ifadenizi imzalayacaksınız, unutmayın.

Sonra beni koridorda bırakarak, biri çok yumuşak haliyle öteki gürültülü ayakkabılarıyla uzaklaştılar. Oysa topuklar kadının, "Bir sorun var..." dediğini duymamı engelleyecek kadar takırdamıyordu.

Dördüncü bölüm

Dışarıda şafak madenî gölgeler saçıyor, tenha sokakları gri bir ışıkla aydınlatıyordu. Trafik ışıklarına aldırmadan Montreux'yü geçtim, doğruca Böhm'ün evine gittim. Neden bilmem, kuşbilimci hakkında bir soruşturmayı düşünmek bile ürkütüyordu beni. Polisi işe hiç karıştırmadan benimle ilgili tüm belgeleri ortadan kaldırmak, adımı bile söylemeden ALKD'den aldığım parayı iade etmek niyetindeydim.

Arabamı dağ evinden yüz metre uzakta, gözlerden uzak bir yere park ettim. Önce evin kapısının kilitli olmadığını gördüm, sonra da otomobildeki çantamdan yumuşak plastik bir parça aldım. Parçayı kapı ile pervazın arasına soktum. Plastiği kilit dilinin altına kaydırmak için kapıya hafifçe yüklendim. Bir kez daha dayanınca, kapı gürültüsüz açıldı. Merhum Max Böhm'ün evindeydim. Alacakaranlıkta, dağ evinin içi her zamankinden çok

daha küçük, çok daha kuvvetli görünüyordu. Daha şimdiden bir ölünün evi.

Bodrumdaki çalışma odasına indim. Masanın üzerine bırakılmış "Louis Antioche" dosyasını kolayca buldum. Dosyada banka havalesinin makbuzu, uçak biletlerinin ve kiralanan otomobillerin faturaları da vardı. Bu arada Böhm'ün Nelly Braesler'nin sözleri üzerine aldığı notları da okudum:

> Louis Antioche. Otuz iki yaşında. On yaşındayken, Braesler'ler tarafından evlat edinilmiş. Akıllı, zeki, duyarlı. Ama işsiz ve açıkgöz. Dikkatli olmalı. Geçirdiği kazanın izlerini taşıyor. Kısmî unutkanlık.

Demek Braesler'ler için, bunca yıldan sonra bile kritik bir vaka, bir çatlak olarak görünüyordum. Kâğıdın arka yüzüne baktım, hepsi buydu. Nelly ilk yıllarımdaki dram hakkında hiçbir ayrıntıya girmemişti. Daha iyi ya. Dosyayı aldım, araştırmayı sürdürdüm. Çekmecelerden birinde, kapağında "Leylekler" yazılı olan, Max'ın bana ilk gün verdiği, çeşitli bilgilerle, temasa geçileceklerle dolu dosyanın bir eşini buldum. Onu da aldım.

Gitme zamanı gelmişti. Yine de karanlık bir merakın pençesinde aramaya devam ettim. İnsan boyu yüksekliğindeki metal bir dolapta, kuşlarla ilgili binlerce fiş buldum. Fişler aşağıdan yukarıya dizilmiş, çeşitli renklerde dilimlere bölünmüştü. Böhm renk kodlarını açıklamıştı bana. Her olaya, her bilgiye bir renk veriliyordu –kırmızı: dişi; mavi: erkek; yeşil: göçebe; pembe: elektrik çarpması; sarı: hastalık; siyah: ölüm... Böylece Böhm dilimlere bir göz atıyor, araştırmasının konusuna göre, o sırada ilgilendiği fişleri buluyordu.

Aklıma bir fikir geldi; kayıp leylekler listesini inceledim, sonra da bu çekmecede fişlerden bazılarını aradım. Böhm anlaşılmaz şifreli bir dil kullanıyordu. Tek anladığım, kaybolan ley-

leklerin tümünün yedi yaşından büyük yetişkin kuşlar olduğuydu. Fişleri cebime attım. Açık bir uçuşa geçmek için artık hazırdım. İçimde bastırılmaz bir dürtü, çalışma odasının her köşesini aradım. Artık bir hastane dosyası arıyordum. "Böhm okullarda okutulacak bir vaka" demişti Dr. Warel. Ameliyatını nerede yaptırdı? Kime yaptırdı? Hiçbir şey bulamadım.

Umudumu yitirmek üzereyken, çalışma odasına açılan küçük girintiye saldırdım. Max Böhm buraya bavullarını ve kuşbilim gereçlerini yerleştiriyordu. Günlük çalışma planının üzerine dürbünler, fotoğraf filtreleri, çeşitli malzemeler ve her boyda halkalar dizilmişti. Bunların yanında ameliyat aletleri, şırıngalar, bandajlar, cebireler, yara temizleyiciler gördüm. Demek Max Böhm boş zamanlarında veterinercilik oynamaktan da hoşlanıyordu. Yaşlı adamın dünyası giderek daha boş, daha anlaşılmaz tutkulara yönelik görünüyordu gözüme. Sonunda her şeyi yerine yerleştirdikten sonra, giriş katına çıktım.

Hızla oturma odasından, salondan ve mutfaktan geçtim. Orada İsviçre biblolarından, kâğıt yığınlarından, eski gazetelerden başka bir şey yoktu. Odaların bulunduğu kata çıktım. Üç oda vardı. İlk geldiğimde yattığım oda, küçük yatağı ve eski görünüşlü eşyasıyla hâlâ son derece tarafsız, aynı ölçüde kişiliksizdi. Böhm'ün odası küf ve hüzün kokuyordu. Renkler solmuş, mobilyalar belirgin bir neden olmaksızın, üst üste yığılmış. Her yeri aradım: dolap, yazı masası, komodin. Hemen hepsi de neredeyse bomboştu. Yatağın, halının altına baktım. Duvar kâğıdının köşelerini kaldırdım. Hiç. Dolabın dibindeki eski bir kutuda, eski kadın fotoğrafları dışında. Bir an fotoğraflara baktım. Tropikal görüntüler önünde, yüz çizgileri belirsiz zarif görünüşlü bir kadın. Herhalde Madam Böhm. Daha yeni fotoğraflarda –yetmişli yılların soluk renkleri– kırkında falan görünüyordu. Üçüncü odaya geçtim. Orada da aynı boşluğu, aynı çıplaklığı gördüm,

ama hepsi buydu. Elbiselerime konmuş tozları silkeleyerek merdivenleri indim.

Pencerelerin dışında gün doğuyordu. Yaldızlı bir ışık mobilyaların sırtını, salonun hemen her yerinden belirgin hiçbir neden olmaksızın fışkıran kerevetlerin sivri köşelerini okşuyordu. Kerevetlerden birine çöktüm. Anlaşılan bu evde bir sürü eksik vardı: Max Böhm'ün sağlık dosyası (kalp nakli geçirmiş birinin yanında tonlarca reçete, skaner, elektro falan olmalıydı), hayatını seyahatle geçirmiş bir insanın klasik hatıraları –Afrika'dan incik boncuk, doğudan halılar, trophaeum'lar...–, profesyonel bir hayatın izleri –burada tek bir emeklilik dosyasına, banka makbuzu ya da vergi beyannamesine rastlamamıştım– yoktu. Max Böhm geçmişiyle ilgili bütün izleri silmek istese, bundan farklı davranamazdı. Oysa burada bir yerlerde gizli bir bölmesi olmalıydı.

Saatime baktım; yediyi çeyrek geçiyor. Adlî soruşturma açılması durumunda, kapıları mühürlemek için de olsa, polis her an gelebilirdi. İstemeye istemeye kalktım, kapıya doğru yürümeye başladım. Açtım, sonra birden basamakları hatırladım. Büyük salondaki kerevetler gizli bölmeler için ideal eşyalardı. Geri dönüp, kerevetlerin kenarlarına vurmaya koyuldum. İçleri boştu. Koşarak aşağıya, çalışma odasının yanındaki girintiye indim, birkaç alet kapıp yukarı fırladım. Yirmi dakika kadar sonra, Böhm'ün salonundaki yedi kereveti fazla zarar vermeden açmış, üzerleri yazısız, tozlu, kahverengi üç zarf bulmuştum.

Otomobilime binip, sakin bir yer bulabilmek için direksiyonu Montreux'yü çevreleyen tepelere kırdım. On kilometre kadar sonra, ıssız bir yolun kıvrımında, çiyden hâlâ sırılsıklam ağaçların altında durdum. Birinci zarfı açarken, ellerim titriyordu.

Zarf 1942'de Cenevre'de İrène Fogel olarak doğan İrène Böhm'ün sağlık dosyasıydı. Tüm vücuduna yayılan bir kanser

nedeniyle ağustos 1977'de Lozan'da, Bellevue Hastanesi'nde ölmüştü. Dosyada birkaç radyografi, diyagram, bazı reçetelerin dışında ölüm ilmühaberi, Max Böhm'e gönderilmiş bir telgraf ve İrène'in doktoru Lierbaüm'ün taziye mektubu vardı. Mektubun üzerinde, Max Böhm'ün 1977 yılındaki adresi: 66, Bokassa Caddesi, Bangui, Orta Afrika Cumhuriyeti. Yüreğim dörtnala kalktı. Orta Afrika Cumhuriyeti, Böhm'ün Afrika'daki son adresi olmuştu. Diktatörü İmparator Bokassa yüzünden karanlık bir üne sahip o zavallı ülke. Afrika'nın kalbine gömülmüş, kavurucu ve rutubetli cangıl parıltısı. Aynı zamanda da geçmişimin derinliklerinde gömülü.

Camı indirip dışarıdaki havayı soludum, sonra da dosyayı karıştırmayı sürdürdüm. Zarif kadınınınkilerin yanı sıra, Max Böhm'ü kendine şaşılacak derecede benzeyen on üç-on dört yaşlarında bir oğlanla gösteren fotoğraflar buldum. Aynı tıknazlık, aynı fırça kesimi sarı saçlar, aynı kahverengi gözler ve aynı kaslı hayvan boynu. Oysa çocuğun gözlerinde, Böhm'ün katılığına hiç de uymayan bir hülya, bir aldırmazlık görünüyordu. Bütün fotoğrafların aynı dönemde, yetmişli yıllarda çekildiği belliydi. Aile eksiksizdi: anne, baba, çocuk. İyi ama, Max Böhm böylesi sıradan fotoğrafları neden kerevetinin içinde gizliyordu? O çocuk neredeydi?

İkinci zarfta tarihsiz, isimsiz, yorumsuz bir göğüs röntgeni vardı. Anlayabildiğim tek şey, röntgende görülenin bir kalp olduğuydu. Kalbin ortasında da, kenarları çok belirgin, küçücük bir beyaz nokta; o denli küçük ki organın "içinde" bir pıhtı mı, yoksa bir film kusuru mu, belli değil. Max Böhm'ün yaptırdığı ameliyatı düşündüm. Röntgendeki muhtemelen İsviçreli'nin iki kalbinden biriydi. Birincisi mi, ikincisi mi? Röntgeni özenle zarfa yerleştirdim.

Sonunda üçüncü zarfı açtım ve donup kaldım. Gözlerimin önünde, insanın düşünemeyeceği kadar korkunç bir manzara sergileniyordu. Bir çeşit insan mezbahasını gösterir siyah beyaz fotoğraflar; kancalara asılmış çocuk cesetleri, kolların ya da cinsel organların yerinde kanlı çukurlar, dudakları yırtık yüzler, sağa sola atılmış ya da bir tezgâhın üzerine sıralanmış uzuvlar; uzun masaların üzerine yerleştirilmiş, kurumuş gözlerini size dikmiş, kabuklaşıp kahverengiye kesmiş kelleler. Bütün cesetler istisnasız siyahtı.

Bu iğrenç yer basit bir mezarlık değildi. Duvarlar tıpkı bir klinikte ya da morgda olduğu gibi, beyaz fayanslarla kaplanmış, sağa sola parlayan ameliyat aletleri asılmıştı. Burası daha çok korkunç bir işkence odasına ya da ölümcül bir laboratuvara benziyordu. Korkunç deneylerle uğraşan bir canavarın gizli yuvası. Arabadan indim. Göğsüm iğrenç bir bulantıdan sıkışmıştı. Sabahın serinliğinde uzun dakikalar geçti. Arada sırada elimdeki resimlere bir göz atıyordum. Daha iyi anlayabilmek için gerçekliklerine dalmaya, onlara alışmaya çalışıyordum. İmkânsız. Resimlerin çıplaklığı, yüzeyinin pütürlülüğü bu cesetler ordusunu şaşırtıcı bir şekilde somutlaştırıyordu. Böylesi cinayetleri kim işledi? Ve neden?

Arabama döndüm, üç zarfı da kapatıp bir daha açmamaya yemin ettim. Kontak anahtarını çevirdim, gözlerim yaşlı, Montreux'ye doğru inmeye başladım.

Beşinci bölüm

Önce kent merkezine yöneldim, sonra da göl boyunca uzanan caddeye saptım. Arabamı aydınlık ve soylu Otel Teras'ın parkına bıraktım. Güneş daha şimdiden ışıklarını Leman Gölü'nün renksiz sularına yaymaya başlamıştı. Manzara yaldızlı bir hareyle alevlenir gibiydi. Otelin bahçesine, manzarayı çevreleyen dumanlı dağların ve gölün karşısına yerleştim.

Birkaç dakika sonra garson göründü. Koyu bir Çin çayı ısmarladım. Düşünmeye çalıştım. Böhm'ün ölümü. Kalbiyle ilgili sırlar. Sabahki araştırma sonucunda bulduğum ürkütücü şeyler. Bu kadarı leyleklerin peşine düşmüş basit bir öğrenci için fazlaydı doğrusu.

– Gitmeden önce son bir gezinti mi?

Döndüm. Müfettiş Dumaz sinekkaydı tıraş olmuş, arkamda duruyordu. Kahverengi ince bir ceket ve açık renk keten bir pantolon giymişti.

– Beni nasıl buldunuz?

– Güç olmadı. Sizler hep buraya gelirsiniz. Sanki Montreux'nün tüm sokakları göle çıkıyormuş gibi.

– Kim bu "sizler" dedikleriniz?

– Yabancılar. Turistler. (Çenesiyle kıyı boyunca gezintiye çıkanları gösterdi.) Buraları pek romantiktir, bilirsiniz. Buraya, nasıl derler, bir sonsuzluk havası hâkim. Sanki Jean-Jacques Rousseau'nun Julie yahut Yeni Héloïse'i gibi. Size bir sır vereyim; bütün bu klişeler çıldırtıyor beni. Çoğu İsviçrelinin de benim gibi olduğunu sanıyorum.

Tebessüm etmeye çalıştım:

– Birden alaycı oluverdiniz. Bir şeyler içer miydiniz?

– Bir kahve. Koyu.

Garsonu çağırıp bir espresso ısmarladım. Dumaz yanıma oturdu. Güneş gözlüklerini takıp, sessizce bekledi. İlgiyle manzarayı seyrediyordu. Gelen kahveyi bir yudumda bitirip, içini çekti:

– Ayrıldığımız andan beri bir saniye durmadım. Önce Dr. Warel'le o konuşma. Hani önlüğü kan içinde olan, o küçük sigara tiryakisi. Buralarda yeni daha. Böyle bir şey beklediğini sanmıyorum. (Dumaz güçlü bir kahkaha attı.) Montreux'de iki hafta geçirdikten sonra, pat! Leylek yuvasında bulunmuş, vücudunun yarısı kendi kuşları tarafından yenmiş bir kuşbilimci cesedi getiriyorlar. Tamam. Hastaneden çıkınca eve gidip üzerimi değiştirdim. Oradan da ifadenizi dosyaya koymaları için karakola gittim. (Dumaz ceketinin cebini elledi.) İfadeniz yanımda, burada. İmzalayabileceksiniz. Polis müdürlüğüne kadar gitmenize gerek yok. Ondan sonra Max Böhm'ün evini ziyarete karar verdim. Yarım saatte bütün sorularımın yanıtını buldum. Şimdi de buradayım!

– Sonuç?

– İyi soru. Sonuç yok.

– Hiçbir şey anlamadım.

Dumaz masaya dayanarak yine ellerini birleştirdi, sonra bana döndü.

– Size söylemiştim, Max Böhm ünlü biriydi. Onun için bize dingin, açık bir ölüm gerek. Anlaşılır, basit bir şey.

– Durum da öyle değil mi?

– Hem evet hem de hayır. Bulunduğu yerin sıradışılığından başka, ölümde gerçek bir sorun yok. Kalp krizi. Tartışılmaz. Ama bunun dışında her şey karmakarışık. Ünlü birinin anısını kirletmek istemiyorum, anlıyor musunuz?

– Neleri karmaşık bulduğunuzu bana anlatacak mısınız?

Dumaz duman renkli camların ardından bana baktı:

– Aslında bilgi vermesi gereken sizsiniz.

– Ne demek istiyorsunuz?

– Max Böhm'ü ziyaretinizin gerçek nedeni neydi?

– Size dün akşam söyledim ya.

– Yalan söylediniz. Küçük bir araştırma yaptım. Elimde söylediklerinizin doğru olmadığını gösteren kanıtlar var.

Cevap vermedim. Dumaz devam etti:

– Böhm'ün dağ evini aramaya gittiğimde, benden önce birilerinin daha geldiğini anladım. Hatta orasının gelişimden birkaç dakika önce arandığını da biliyorum. Zaman geçirmeden, Böhm'ün ikinci bürosunun bulunduğu Ekoloji Müzesi'ne telefon ettim. Onun gibi biri, önemli dosyaların kopyalarını da çıkarır, diye düşündüm. Sekreteri işe erken gelmiş anlaşılan, belgelere bir göz atmayı kabul etti, sonra da çekmecelerden birinde kayıp leyleklerle ilgili inanılmaz bir dosya buldu. Dosyadaki en önemli belgeleri bana faksladı. Devam etmem gerekiyor mu?

Gölün sularını izleme sırası bendeydi. Yakıcı ufukta minicik yelkenliler belirmeye başlamıştı.

– Sonra banka. Böhm'ün şubesini aradım. Kuşbilimci birkaç gün önce önemli bir havale çıkarmış. Alıcının adı, adresi ve hesap numarası bende.

Aramızdaki sessizlik daha da uzadı. Bundan böyle birçok yönde kırılabilecek, sabah havası gibi billur bir sessizlik. Konuşmaya karar verdim.

– Bu kez bir sonuç var.

Dumaz gülümsedi, sonra gözlüklerini çıkardı.

– Bir fikrim var. Paniğe kapıldığınızı düşünüyorum. Böhm'ün ölümü o kadar da basit değil. Soruşturma başlayacak. Oysa siz özel bir görev için ondan yüksek meblağlı bir çek almıştınız, anlaşılmaz bir nedenle de paniğe kapıldınız. Dosyanızı almak ve ilişkinizle ilgili tüm izleri silmek için evine girdiniz. Parayı saklamak isteyeceğinizi sanmıyorum. İade edeceğinizden eminim. Ama eve girmek, çok ciddi bir suç…

Zarfları düşündüm. Aceleyle cevap verdim:

– Müfettiş, Max Böhm'ün bana verdiği görev sadece leylek-lerle ilgiliydi. Burada kuşkulu bir şey göremiyorum. Parayı da derneğe iade edeceğim ve…

– Dernek yok.

– Efendim?

– Sizin anladığınız anlamda bir dernek yok. Böhm yalnız çalışıyordu ve ALKD'nin tek üyesiydi. Yanında birkaç kişi çalıştı-rıyordu, malzeme sağlayıp bürolar kiralıyordu. Böhm'ün başka-larının parasına ihtiyacı yoktu. Aklın alamayacağı kadar zen-gindi.

Şaşkınlıktan boğazım düğümlendi. Dumaz devam etti:

– Kişisel hesabı yüz bin İsviçre frangının üzerinde. Üstelik kasalarımızdan birinde, Böhm'ün şifreli bir hesabı olduğundan da eminiz. Hayatının bir döneminde, çok kazançlı bir işe girişmişti.

– Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

– Şimdilik hiçbir şey. Adam öldü. Bilindiği kadarıyla, hiç yakını yok. Servetini WWF ya da Greenpeace benzeri kuruluşlara bıraktığından eminim. Kısacası, bizim için dosya kapandı. Oysa konuyu daha araştırmak isterdim. Bunun için de sizin yardımı-nıza ihtiyacım var.

– Benim yardımıma mı?

– Bu sabah, Böhm'ün evinde bir şeyler buldunuz mu?

Üç zarf, ateşten meteorlar gibi beynime daldı.

– Kendi dosyamın dışında, hiçbir şey.

Dumaz inanmıyormuşçasına gülümsedi. Ayağa kalktı.

– Biraz yürümek ister misiniz?

Peşinden, kıyı boyuna gittim.

– Hiçbir şey bulmadığınızı kabul edelim, dedi. Ne de olsa, adam dikkatliydi. Ben de bu sabah soruşturdum; fazla bir şey öğrenemedim. Ne geçmişi ne de o esrarlı ameliyatı hakkında. Hatırlıyorsunuz; kalp nakli. İşte bir sır daha. Dr. Warel bana ne

anlattı biliyor musunuz? Böhm'e takılan kalpte tuhaf bir şey varmış. Orada bulunmaması gereken bir şey. Kalbin ucuna dikilmiş, minicik bir platin parçası, hani bazı protezlerin yapımı için kullanılan malzeme. Nakledilen kalplere biyopsileri daha da kolaylaştırmak için, genelde bir çeşit mandal takılır. Bizim karşılaştığımız durumda ise, hiç de öyle değil. Warel'e göre o parçanın özel hiçbir işlevi yok.

Sessiz kaldım. Röntgendeki beyaz lekeyi düşündüm. Elimdeki film, ikinci kalbe aitti demek. Bitirmek için sordum:

– Size nasıl bir yardımım dokunabilir müfettiş?

– Böhm size leyleklerin göçünü izlemeniz için para verdi. Gidecek misiniz?

– Hayır. Parayı iade edeceğim. Leylekler İsviçre'ye ya da Almanya'ya uğramamaya mı karar verdi, yoksa büyük bir fırtınaya mı yakalandı bilemem. Beni hiç ilgilendirmiyor.

– Yazık. Bu yolculuk çok işe yarayacaktı. Mühendis Böhm'ün yoluna şöyle bir göz attım. Sizin yolculuğunuz hiç kuşkusuz, Afrika'da ve Ortadoğu'da geçirdiği yılları öğrenmemize yardımcı olacaktı.

– Aklınızdan geçen ne?

– İkili bir çalışma. Burada, ben. Oralarda siz. Ben servetini ve nerelere kullanıldığını araştıracağım. Görev yerlerini ve tarihlerini öğreneceğim. Siz de sahadaki izleri süreceksiniz; leyleklerin peşinden giderek. Düzenli olarak haberleşeceğiz. Birkaç haftada Max Böhm'ün tüm hayatını açığa çıkaracağız. Sırlarını, sevaplarını, kaçakçılığını.

– Kaçakçılığını mı?

– Öylesine ağzıma gelen bir kelimeydi.

– Peki bütün bunlardan kazancım ne olacak?

– Güzel bir yolculuk. Ve İsviçre'nin dillere destan sessizliği. (Dumaz ceketinin cebini sıvazladı.) İfadenizi birlikte imzalayacağız. Ve unutacağız.

– Ya siz, siz ne kazanacaksınız?

– Çok şey. Her ne olursa olsun, çalınmış seyahat çeklerinden, kaybolmuş kanişlerden fazlasını. Montreux'deki günlük bir gazetenin ağustos baskıları hiç de heyecan vermez Mösyö Antioche, inanın bana. Ben de size yalan söyledim; işime tutkunum. Ama işim beklentilerimi karşılamıyor. Her geçen gün, sıkıntıyı daha da artırıyor. Artık sağlam bir iş üzerinde çalışmak istiyorum. Böhm'ün alınyazısı bize, bir takım olarak ilerleyebileceğimiz, masalımsı bir soruşturma konusu sunuyor. Böylesi bir bilmece, bir entelektüel olarak sizi de heyecanlandırıyor olmalı. Düşünün bir.

– Yarın Fransa'ya döndüğümde sizi ararım. İfadem bir iki gün daha bekleyebilir, değil mi?

Müfettiş gülümsedi, başıyla onayladı. Otomobilime kadar benimle yürüdü, vedalaşmak için elini uzattı. Arabama binerken elinden kaçtım. Dumaz yine gülümsedi, sonra da aralık kapıyı tuttu. Sordu:

– Size merak ettiğim bir şeyi sorabilir miyim?

Başımı evet anlamında salladım.

– Ellerinize ne oldu?

Sorusu beni sarstı. Yıllar önce şeklini kaybetmiş parmaklarıma, derinin üzerindeki minicik yara izlerine baktım, sonra da omuz silktim:

– Küçükken geçirdiğim bir kaza. Kumaş boyalarıyla ilgilenen bir sütannem vardı. Asit dolu varillerden biri bir gün elime devrildi. Sonrasını hatırlamıyorum. Şok ve acı bütün anıları sildi.

Dumaz ellerime bakıyordu. Kuşkusuz yara izlerimi dün gece görmüş, bu eski yanıkların esrarını sonunda çözmüştü. Ani bir

hareketle kapıyı kapattım. Dumaz gözlerini bana dikti, sonra tatlı bir sesle ekledi:

– Bu yara izlerinin anne ve babanızın kazasıyla hiçbir ilgisi yok, değil mi?

– Annem ve babamın kaza geçirdiğini nasıl öğrendiniz?

– Böhm'ün dosyası eksiksizdi.

Motoru çalıştırdım, dikiz aynasına bakmadan kıyıya yöneldim. Birkaç kilometre sonra müfettişin boşboğazlığını unutmuştum. Lozan yönünde, sessizce ilerliyordum.

Biraz sonra, güneşli bir tarlada bir grup siyah ve beyaz leke gördüm. Arabamı durdurup dikkatlice yaklaştım. Dürbünümü kaldırdım. Leylekler oradaydı. Gagaları toprağın içinde, sakin, kahvaltılarını ediyorlardı. Biraz daha yaklaştım. Yumuşak tüyleri, yaldızlı aydınlıkta kadifeye benziyordu. Parlak, kalın, ipeksi. İçimde hayvanlara karşı doğal bir sevgi hiç olmamıştı, ama hakarete uğramış düşes bakışlı bu kuş, gerçekten de özeldi.

Böhm'ü Weissembach'taki tarlalarda düşündüm. Beni küçük dünyasıyla tanıştırmaktan mutlu olmuş gibiydi. O tıknaz vücuduyla ekinlerin arasından kafeslere doğru sessizce ilerliyordu. Kalın beline rağmen zarif ve yavaş yürüyordu. Kısa kollu gömleği, kumaş pantolonu ve boynundaki dürbünle hayalî manevralar yöneten emekli bir albayı andırıyordu. Kafeslerin önüne vardığında, leyleklerle yumuşak, sevgi dolu bir sesle konuşmuştu. Kuşlar önce gerilemiş, bize korku dolu gözlerle bakmıştı.

Böhm sonra bir metre yukarıdaki yuvaya uzanmıştı. Bir metre çapında, dalla ve toprakla yapılmış, yüzeyi temiz ve düzenli bir yuva. Dişi leylek istemeye istemeye uzaklaşmak zorunda kalınca, Böhm bana ortada yatan yavruları göstermişti. "Altı tane, anlıyor musunuz?" Minicik kuş yavrularının yeşile çalan gri tüyleri vardı. Gözlerini kocaman açıyor, birbirlerine sokuluyorlardı. İlginç bir yakınlık, sakin bir aile yaşamı görüyordum. Akşam

aydınlığı bu manzaraya değişik, hayaletimsi bir boyut katıyordu. Böhm mırıldanmıştı: "Kalbinizi fethettiler değil mi?" Gözlerinin içine bakmış ve sessizce onaylamıştım.

Ertesi sabah, Böhm, içinde temas kurulacak kişilerin, haritaların, fotoğrafların bulunduğu kalın bir dosya verdikten sonra, çalışma odasının merdivenlerinden çıkarken beni birden durdurup kabaca, "Beni iyice anladığınızı umuyorum, Louis" demişti. "Bu iş benim için son derece önemli. Leyleklerimi bulmanız, mutlaka bulmanız ve neden kaybolduklarını öğrenmeniz gerek. Bu bir ölüm kalım meselesi!" Son basamakların güçsüz ışığında, Böhm'ün yüzünde beni ürküten bir ifade vardı. Çatlamaya hazır katı ve beyaz bir maske gibi. Böhm'ün korkudan ödü patladığına hiç kuşku yoktu.

Uzaktaki kuşlar usulca havalandı. Uzun hareketlerinin sabah aydınlığını yırtışını izledim. Dudaklarımda tebessüm, onlara iyi yolculuklar dileyip yola koyuldum.

Yarımda Lozan Garı'na vardım. Paris hızlı treni yirmi dakika sonra kalkacaktı. Bekleme salonunda bir telefon kulübesine girip, hiç düşünmeden telesekreterimi aradım. Tek bir mesaj vardı; bundan bir ay önce, kuşbilim eğitimim sırasında tanıştığım Alman biyolog Ulrich Wagner'den. Ulrich ve arkadaşları leyleklerin göçünü uydu aracılığıyla izlemeye hazırlanıyorlardı. Kuşlardan yirmi kadarına minicik Japon yansıtıcıları takmışlar, Argos'tan alacakları koordinatlar yardımıyla her gün leyleklerin nerede olduğunu hiçbir sapmaya meydan vermeksizin bilebileceklerdi. Bana uydu verilerinden yararlanmamı önermişlerdi. Böylesi bir yöntem güçlükle tanıyacağım madenî halkaların peşinden koşmamı önleyecek, işimi oldukça kolaylaştıracaktı. Mesaj "Tamam, Louis!" diyordu. "Yola çıktılar! Sistem kusursuz çalışıyor. Beni arayın. Size leyleklerin numaralarını ve yerlerini bildiririm. İyi şanslar."

Demek kuşlar bana yine yetişmişlerdi. Telefon kulübesinden çıktım. Yanakları kıpkırmızı aileler bacaklarına çarpan seyahat çantalarını sürükleyerek yürüyorlardı. Soğukkanlı ve meraklı gözlerle bakan turistler vardı. Saatime baktım, sonra da taksi durağına yürüdüm. Bu kez havaalanına gidiyordum.

II

Sofya, savaş zamanı

Altıncı bölüm

Lozan-Viyana uçağına yetiştikten, havaalanında da bir araba kiraladıktan sonra, günbatımında Bratislava'ya giriyordum.

Max Böhm bu kentin yolculuğumun ilk etabı olacağını söylemişti. Almanya ve Polonya leylekleri her yıl bu bölgeden geçiyordu. Buradan, Wagner'in vereceği bilgiler sayesinde, istediğim yönde gider, kuşları yakalayıp gözetleyebilirdim. Üstüne üstlük Fransızca konuşan bir Slovak kuşbilimcinin, Joro Grybinski'nin de adresi vardı yanımda. Kısacası, dost topraklardaydım.

Bratislava, çıkardıkları kara dumanla şehri zehirlemeye kararlı görünen kırmızı ya da pastel mavi küçük otomobillerin cirit attığı uzun caddelerle ve dik açılı bloklarla bölünmüş, gri renkli ve kişiliksiz, büyük bir kentti. Kavurucu sıcak bu ağır atmosferi daha da boğucu yapıyordu. Buna rağmen, bu yeni çev-

renin her görüntüsünden, her ayrıntısından haz duyuyordum. Böhm'ün ölümü, bu sabahki korkularım daha şimdiden birkaç ışık yılı geride kalmıştı.

Max Böhm notlarında Joro Grybinski'nin Bratislava merkez garında taksi şoförü olduğunu belirtmişti. Skoda ve Trabant şoförleri Joro'nun mesaisinin akşam yedide bittiğini söylediler. Garın karşısındaki küçük kafede beklememi önerdiler. Kafenin Alman turistlerle ve güzel sekreterlerle tıka basa dolu olan terasına çıktım. Bir çay ısmarladım, garsona Joro görününce bana haber vermesini söyledim, sonra da görüş alanıma giren her şeyi izlemeye koyuldum. Birden eski hayatımdan uzaklaşmanın keyfini çıkarıyordum. Paris'te Raspail Bulvarı üzerindeki gösterişli bir binanın dördüncü katında, geniş bir dairede oturuyordum. Dairenin altı odasından sadece üçünü kullanıyordum: salonu, yatak odasını, çalışma odasını. Yine de bomboş ve sessiz de olsa bu geniş mekânda dolaşmak hoşuma gidiyordu. Bu daire analığım ile babalığımın armağanıydı. İşte bende bir şükran duygusu uyandırmadan yaşamımı kolaylaştıran cömertliklerinden biri.

Benim gözümde onlar, gözlerini üzerimden ayırmayan, ama uzakta durmayı yeğleyen adsız burjuvalardı. Yirmi beş yıl boyunca bana sadece birkaç mektup yazmışlar, benimle topu topu dört ya da beş kez görüşmüşlerdi. Her şey sanki gerçek annem ve babama ölmeden önce bir söz vermişler, bu sözü de çeklerle ve bağışlarla yerine getiriyorlar gibiydi. Onlardan en ufak bir sevgi beklemeyeli çok uzun zaman olmuştu. O iki kişinin üzerine bir çizgi çekmiş, buna rağmen, gizli bir pişmanlıkla da olsa, paralarından yararlanmayı sürdürmüştüm.

Braesler'leri en son 1982'de, bana dairenin anahtarını verdiklerinde gördüm. Yaşlı çiftin pek kıskanılacak bir görünüşü yoktu. Nelly ellisindeydi. Bu ufak tefek, kuru kadın, mavimtırak perukalar takıyor, kafese konulmuş serçeleri andıracak kahka-

halar atıyordu. Sabahtan akşama kadar sarhoş geziyordu. Georges da ondan daha parlak değildi. André Gide ve Valery Larbaud'nun dostu bu eski Fransız büyükelçisi, artık kül renkli turnaları çağdaşlarına yeğliyor gibiydi. Üstelik son zamanlarda düşüncelerini sadece tek hecelerle ve baş sallamalarla ifade eder olmuştu.

Ben de olabildiğince yalnız bir hayat sürüyordum. Kadın yoktu, gezme yoktu, çok az dost vardı. Bütün bunları yirmi yaşındayken, tam anlamıyla yaşamıştım ne de olsa. Konuyu derinliğine bildiğim görüşündeydim. Genellikle insanların zamanlarını gece eğlenceleriyle ve aşırılıklarla geçirdiği yıllarda ben kendimi yalnızlığa, çileciliğe ve eğitime vermiştim. Kütüphaneleri on yıldan fazla bir süre aşındırmış, görüşlerimi bini aşkın sayfaya not etmiş, yazmış, olgunlaştırmıştım. Bilgisayarımın parıltıları karşısında kendimi günlük yaşamımın somut yalnızlığına ve düşünce dünyasının tümüyle soyut büyüklüğüne terk etmiştim.

Tek fantezim züppeliğimdi. Fiziğimi tarifte hep zorlanırım. Yüzüm bir karışımdır. Bir tarafta, belirgin bir incelik; erken oluşan kırışıklıkların ortaya çıkardığı hatlar, çıkık elmacıkkemikleri, geniş bir alın. Öte yanda ise düşük gözkapakları, iri bir çene, sert bir burun. Vücudum da aynı zıtlığı gösterir. Uzun boyuma ve zarafetime rağmen, vücudum tıknaz ve kaslıdır. Bu yüzden giyimime hep özel bir ilgi gösterdim. Her zaman zarif kesimli ceketler, ütüleri kusursuz pantolonlar giydim. Aynı zamanda da renklerde, motiflerde, en küçük ayrıntılarda cesaretli olmanın tadına vardım. Kırmızı bir gömlek ya da beş düğmeli ceket giymenin varoluşçu bir davranış olduğuna inananlardandım. Bütün bunlar şimdi ne kadar uzak görünüyor!

Güneş Bratislava üzerinde batarken ben de bilmediğim dilde tek tük kelimeler duyarak, arabaların egzoz gazlarını soluyarak geçen her dakikadan yararlanıyordum.

Saat yedi buçukta kısa boylu bir adam karşımda dikildi:

– Louis Antioche?

Adamı selamlamak için ayağa kalkarken, hemen ellerimi ceplerime soktum. Joro bana elini uzatmadı.

– Joro Grybinski, değil mi?

Başıyla onayladı. Görünüşü pek hoş değildi. Daha çok bir fırtınayı andırıyordu. Gri bukleleri sanki alnını kırbaçlıyor, çukura kaçmış gözleri parlıyordu. Belirgin hatlı dudakları ona gururlu bir hava veriyordu. Ellilerinde olmalıydı. Üzerinde perişan, yürekler acısı giysiler vardı, ama hiçbir şey çizgilerindeki, hareketlerindeki soyluluğu saklayamıyordu.

Ona Bratislava'ya geliş nedenimi anlattım, göçmen kuşları izlemek niyetinde olduğumu söyledim. Yüzü hemen aydınlandı. Zaman kaybetmeden beyaz leylekleri yirmi yılı aşkın bir süredir izlediğini, bölgedeki bütün göç yollarını bildiğini anlattı. Kesik kesik Fransızca'yla söylediği cümleler, birer karar gibi çıkıyordu. Ben de ona uydu araştırmasının prensiplerinden ve bana iletilecek kesin koordinatlardan söz ettim. Beni dikkatle dinledikten sonra, dudaklarında bir tebessüm belirdi. "Leylekleri bulmak için uyduya gerek yok. Gelin."

Arabasına, pırıl pırıl cilalanmış Skodasına bindik. Bratislava çıkışında sosyalist ikonaları süsleyenler gibi, ortalarından tuğladan yapılmış uzun bacalar yükselen sanayi kompleksleri gördük. Keskin kokular sıcakta bizi izliyordu: eski, mide bulandırıcı, ürkütücü. Sonra sıra madenî canavarların yaşadığı kocaman ocaklara geldi. Sonunda ıssız ve çıplak kırlar göründü. Gübre kokuları sanayi kokularının yerini aldı. Bu görüntüler, toprağın yüreğini tüketecek abartılı bir üretime adanmış gibiydi.

Buğday, kolza, mısır tarlalarının arasından geçtik. Uzakta, kocaman traktörler başak ve toz bulutları kaldırıyordu. Güneş daha yumuşuyor, atmosfer daha derinleşiyordu. Joro bir yandan

otomobili kullanıyor, bir yandan da ufku gözleyip benim görmediklerimi görüyor, hiçbir farklılık bulamadığım yerlerde duruyordu.

Sonunda sessizliğin ve sükûnetin hüküm sürdüğü taşlı bir patikaya saptı. Yeşil ve hareketsiz bir gölcük boyunca ilerledik. Sürülerle kuş gidip geliyordu. Balıkçıllar, turnalar, çaylaklar gruplar halinde geçiyordu. Sadece siyah beyaz kuşlar yoktu. Joro yüzünü buruşturdu. Leyleklerin eksikliği inanılmaz bir şey gibiydi. Beklemeye koyulduk. Joro elde dürbün, bir heykel kadar telaşsız. Ben yanına, kavrulmuş toprağa oturdum. Fırsattan yararlanıp sordum:

– Leyleklere halka takıyor musunuz?

Joro dürbününü indirdi.

– Ne için? Gidiyorlar, geliyorlar. Onları neden numaralayalım? Nereye yuva kurduklarını biliyorum, hepsi bu. Her yıl, her leylek kendi yuvasına döner. Matematik gibi kesin.

– Göç sırasında halka takılmış leyleklere rastlıyor musunuz?

– Tabiî rastlıyorum. Hesabını bile tutuyorum.

– Hesabını mı?

– Rastladığım her numarayı bir yere yazıyorum. Yerini, tarihini, saatini. Bunun için para veriyorlar. İsviçre'de biri.

– Max Böhm mü?

– Ta kendisi.

Kuşbilimci, Joro'nun da onun "gözcülerinden" olduğunu söylememişti.

– Size ne zamandan beri para veriyor?

– Yaklaşık on yıldır.

– Size göre, bunu neden yapıyor?

– Deli olduğu için.

Joro işaret parmağını şakağına dayayarak tekrarladı: "Deli o adam."

– İlkbaharda, leylekler dönerken Böhm her gün telefon edip, "Şu numarayı gördün mü? Ya şunu?" diye sorar. Öyle zamanlarda aklı başında değildir. Mayısta bütün kuşlar geçip gittikten sonra, nihayet soluk alır, bir daha beni aramaz. Bu yıl korkunçtu. Kuşlardan hemen hemen hiçbiri dönmedi. Adamın çatlayacağından korktum. Her neyse, paramı ödüyor ya, ben de görevimi yaparım.

Joro bana güven veriyordu. Ben de Max Böhm için çalıştığımı anlattım, bu arada İsviçreli'nin öldüğünü söylemedim. Bu durum işbirliğimizi daha da güçlendirdi. Joro'nun gözünde bir Fransız'dım, yani bir Batılı, zengin ve aşağılık bir Batılı. Her ikimizin de aynı kişi hesabına çalıştığını bilmek, Joro'nun komplekslerini sıfırlıyordu. Hemen senli benli konuşmaya başladı. Leyleklerin fotoğraflarını çıkarıp sordum:

– Kuşların kaybolmasıyla ilgili bir fikrin var mı?

– Sadece belirgin bir leylek tipi kayboldu.

– Ne demek istiyorsun?

– Sadece halkalı leylekler dönmedi. Özellikle de iki halka taşıyanlar.

Bu bilgi son derece önemliydi. Joro fotoğrafları eline aldı:

– Bak, dedi içlerinden bazılarını uzatarak. Kuşlardan çoğu iki halkalı. İki halka, diye tekrarladı. Her ikisi de sağ ayakta, eklemin hemen üstünde. Bu da, yerdeyken yakalandıkları anlamına gelir.

– Yani?

– Avrupa'da birinci halka leylek yavruları henüz uçamadan takılır. İkincisini takabilmek için, kuşun bir şekilde hareketsiz olması gerekir; yani hastalanması ya da yaralanması. İşte ikinci halka o zaman takılır. Yapılan tedavinin kesin tarihleriyle birlikte. İşte burada iyice görünüyor.

Joro fotoğrafı uzattı. Gerçekten de iki halkanın üzerindeki tarihler okunuyordu: nisan 1984 ve temmuz 1987. Demek bu leylek doğduktan üç yıl sonra, Böhm tarafından tedavi edilmişti.

– Notlar aldım, diye devam etti Joro. Kaybolan leyleklerin yüzde yetmişi, iki halkalı olanlardandı. Topal leylekler.

– Sen ne düşünüyorsun? diye sordum.

Joro omuz silkti:

– Afrika'daki, İsrail'deki ya da Türkiye'deki bir hastalık belki. Belki de bu leylekler ötekiler kadar dayanıklı değildi. Belki de bu halkalar istedikleri gibi avlanmalarına engel oluyor. Ne bileyim.

– Böhm'e bundan bahsettin mi?

Joro artık dinlemiyordu. Dürbününü kaldırmış, dudaklarının arasından mırıldanıyordu: "İşte. İşte. Orada…"

Birkaç saniye kadar sonra, hâlâ aydınlık gökyüzünde esnek ve dalgalı bir kuş sürüsü gördüm. İlerliyorlardı. Joro, Slovakça küfretti. Yanılmıştı; bunlar leylek değildi. Başımızın üzerinden geçip giden çaylaklardı. Joro yine de onları izlemeye devam etti, sırf zevk için. Yaz akşamının ürkütücü sessizliğinde, yırtıcılara baktım. Birden insanın tanımadığı erdemin, o nefis hafifliğin ne olduğunu anladım. Kuşlara bakınca kuşların dünyasından, kanat çırparak ilerleyen bu doğal zarafetten daha büyülü bir şey olamayacağını fark ettim.

Sonunda Joro toprağın üzerine, yanıma çöktü, dürbününü bıraktı. Bir sigara sarmaya koyuldu. Ellerine bakınca, bana neden sağ elini uzatmadığını anladım. Romatizmadan yamru yumruydu. Parmakları daha birinci boğumdan dik açıyla kırılmıştı. Savaş öncesi filmlerinde bundan fazlasıyla yararlanan Jules Berry gibi. Bu donmuş kastanyetlerle kımıldayamayan, korku filmleri oyuncusu John Carradine gibi. Oysa Joro sigarasını birkaç saniyede sardı. Yakmadan önce, sordu:

– Kaç yaşındasın?

– Otuz iki.

– Fransa'nın neresindensin?

– Paris'ten.

– Ah, Paris, Paris…

Yaşlı adamın ağzında ilginç, derin bir yankı uyandıran, çok banal bir cümle. Ufku gözleyerek sigarasını yaktı.

– Böhm leylekleri izlemen için para mı veriyor?

– Evet.

– İyi iş. Başlarına gelenleri öğrenecek misin?

– Umarım.

– Ben de. Böhm için. Yoksa ölür.

Birkaç saniye bekledim, sonra söyledim:

– Max Böhm öldü, Joro.

– Öldü mü? İşte buna hiç şaşmadım küçük.

Böhm'ün nasıl öldüğünü anlattım. Joro fazla üzülmüşe benzemiyordu. Tabiî, alamayacağı para dışında. İsviçreli'yi, genel olarak da kuşbilimcileri sevmediğini hissettim. Kuşlara kendi malları, hani neredeyse evcil hayvanlar gibi bakan bu adamları küçümsüyordu. Onların doğu göklerinde özgürce dolaşan binlerce kuşla ortak hiçbir yanları olamazdı.

Ölüm duası niyetine Max Böhm'ün 1982 yılında Bratislava'ya nasıl geldiğini, bu önemli görevi ona nasıl verdiğini anlattı Joro. İsviçreli her yıl leyleklerin geçişini izlemesi için ona binlerce Çek kronu önermişti. Joro onun deli olduğuna inanmış, yine de önerisini hiç tereddütsüz kabul etmişti.

– Bana bu kuşlar hakkında soru sorman ilginç, dedi sigarasından bir nefes çekerek.

– Neden?

– Çünkü bunları ilk soran sen değilsin. Nisan ayında da iki kişi gelip, aynı soruları sordu.

– Kimdi onlar?

– Bilmem. Sana benzemiyorlardı küçük. Bence Bulgar'dı ikisi de. Biri uzun, biri kısa, gömleğimi bile emanet etmeyeceğim iki hayvan. Bulgarlar alçak heriflerdir, bunu herkes bilir.

– Leyleklerle neden ilgileniyorlarmış? Onlar da mı kuşbilimciydi?

– Bana uluslararası bir örgüte üye olduklarını söylediler, Tek Dünya diye bir örgüt. Ekolojik bir araştırma yapıyorlarmış. Bir kelimesine bile inanmadım. O iki herif daha çok casusa benziyordu.

Tek Dünya. Bu isim bende bazı çağrışımlar yapıyordu. Bu uluslararası örgüt dünyanın dört bucağında, özellikle de savaşan ülkelerde insanlık yararına faaliyetler yürütüyordu.

– Onlara ne anlattın?

– Hiç, diye gülümsedi Joro. Gittiler. Bu kadar.

– Onlara Max Böhm'den söz ettin mi?

– Hayır. Kuşbilim dünyasından habersiz gibiydiler. Söyledim sana, iki köstebek.

Dokuz buçukta karanlık çöktü. Tek bir leylek bile görememiştik ama, bir sürü şey öğrenmiştim. Gece Joro'nun köyü Sarovar'da, Ceske Budejovice'li ve gürültülü Slovakça'yla anlatılan maceralarla noktalandı. Erkekler keçeden yapılmış başlıklar giymiş, kadınlar uzun önlüklere sarınmışlardı. Başta her zamanki suskunluğunu unutmuşa benzeyen Joro olmak üzere, hepsi de avazları çıktığı kadar bağırıyordu. Gece tatlıydı, yanık yağ kokularına rağmen, beni sıcak ve doğal karşılayan bu neşeli insanların arasında geçirdiğim saatlerin tadını çıkardım. Daha sonra Joro beni, Böhm'ün adıma bir oda ayırttığı Bratislava Hilton'a götürdü. Leylekleri arayabilmemiz için, Joro'ya sonraki günlerin parasını vermeyi önerdim. Slovak önerimi gülümseyerek kabul etti. Geriye sadece kuşların randevularına sadık olacaklarını ummak kalmıştı.

Yedinci bölüm

Joro her sabah saat beşte gelip beni alıyor, sonra da gecenin mavisinde ışıldayan küçük Sarovar Meydanı'nda çaylarımızı içiyorduk. Hemen ardından da hareket. Önce Bratislava'yı ve asitli dumanlarını çevreleyen tepeler. Sonra gübre ve toz fırtınalarının içinden çayırlıklar. Leylekler çok değildi. Bazen özellikle on bir sıralarında büyük bir sürü belirir, güçlükle görülecek kadar yüksekten geçip giderdi. Maviliklerde dönenen, hatasız güdülerinin yol gösterdiği beş yüz siyah beyaz kuş. Spiral biçimi bu hareket şaşırtıcıydı; oysa ben kanatlar eğik, gagalar dik, dümdüz bir uçuş bekliyordum. İşte o zaman Böhm'ün sözlerini hatırladım: "Beyaz leylek göç sırasında aktif olarak uçmaz; onu taşıyan sıcak hava akımlarını kullanarak, süzülür. Atmosferin özel bir kimyasından doğmuş, bir çeşit görünmez kayık gibi..." Demek kuşlar sıcak havada kayarak, doğruca güneye gidiyorlardı.

Akşamları uydu verilerini inceliyordum. Her leyleğin bulunduğu yeri, dakikalarla da kesinleştirilmiş dereceleri, enlem ve boylamları alıyordum. Bir yol haritasının da yardımıyla, kuşların rotasını izlemekte hiç zorlanmıyordum. Küçük bilgisayarım yerleri numaralandırılmış Avrupa ve Afrika haritalarının üzerinde gösteriyordu. Böylece, leyleklerin ekranda ilerleyişini görme zevkini de tatmış oluyordum.

İki çeşit leyleğe rastlanıyordu. Batı Avrupa leylekleri Kuzey Afrika'ya ulaşmak için İspanya'nın ve Cebelitarık Boğazı'nın üzerinden geçiyorlardı. Mali'ye, Senegal'e, Orta Afrika Cumhuriyeti'ne ya da Kongo'ya varana dek binlerce yeni kuş katılıyordu onlara. Sayıca on kat daha kalabalık olan Doğu Avrupa leylekleri

yola Polonya'dan, Rusya'dan ya da Almanya'dan çıkıyorlardı. İstanbul Boğazı üzerinden geçiyorlar, Süveyş Kanalı'ndan Mısır'a, Ortadoğu'ya ulaşıyorlardı. Ondan sonra Sudan, Kenya ya da çok daha aşağıda, Güney Afrika Cumhuriyeti. Böylesi bir yolculuk yirmi bin kilometreyi bulabiliyordu.

Yansıtıcı takılmış yirmi kuştan on ikisi doğu, ötekiler ise batı rotasını kullanıyordu. Doğu leylekleri her zamanki rotayı izliyordu: Berlin'den yola çıkıp Doğu Almanya'dan geçmişler, Dresden üzerinden Polonya boyunca uçup Çekoslovakya'ya, onları beklediğim Bratislava'ya varmışlardı. Uydu kusursuz çalışıyordu. Ulrich Wagner heyecanlanıyordu: "İnanılmaz bir şey" diyordu bana üçüncü gece telefonda. "Halka kullanarak yaklaşık bir rota belirleyebilmek için onlarca yıl çalışmak gerekiyordu. Yansıtıcılar sayesinde, leyleklerin kullandıkları yolu bir ayda öğrenmiş olacağız!"

O günlerde, benim için İsviçre ve sırları sanki hiç yokmuş gibiydi. Ama 23 ağustos akşamı, otelde Hervé Dumaz'dan gelen bir faks buldum. Yolculuğumdan onu haberdar etmiş, yine de şimdilik Max Böhm'ün geçmişinden çok, leyleklerle ilgileneceğimi belirtmiştim. Oysa federal müfettişin aklı ihtiyar İsviçreli'de gibiydi. İlk faksı, dalgın yumuşaklığıyla çelişen asabi ve kaba bir üslupla yazılmış, gerçek bir hikâyeydi. Bir de karşılaşmamıza uymayan dostça bir dil kullanıyordu:

Kimden: Hervé Dumaz
Kime: Louis Antioche
Hilton Oteli, Bratislava

Montreux, 23 ağustos 1991, saat 20.00

Azizim Louis,

Yolculuğunuz nasıl geçiyor? Ben büyük adımlarla ilerliyorum. Dört günlük soruşturma, aşağıdaki bilgileri toplamama yetti.

Max Böhm 1934 yılında, Montreux'de doğar. Antikacı bir çiftin tek oğludur, eğitimini Lozan'da tamamlayıp yirmi altı yaşındayken mühendislik diplomasını alır. Üç yıl sonra, 1963'te SOGEP müteahhitlik firması hesabına Mali'ye gider. Nijer Deltası'nda bir bent sistemi projesinde çalışır. 1964'te, siyasal kargaşa sonunda İsviçre'ye dönmek zorunda kalır. Bunun üzerine, yine SOGEP hesabına Mısır'a, Assuan Barajı şantiyesine hareket eder. 1967 yılında çıkan Altı Gün Savaşı Böhm'ü yine ülkesine dönmeye zorlar. İsviçre'de geçirdiği bir yıldan sonra, 1969'da gittiği Güney Afrika Cumhuriyeti'nde iki yıl kalır. Bu kez elmas konusunda dünya devi olarak bilinen De Beers şirketi hesabına çalışmaktadır. Burada maden altyapı inşaatlarını denetler. Sonra, 1972'de Orta Afrika Cumhuriyeti'ne yerleşir. Ülke o sıralar Jean-Bédel Bokassa'nın elindedir.

Böhm başkanın teknik danışmanı olur. Aynı zamanda birkaç işle ilgilenir: inşaat, kahve plantasyonları, elmas madenleri. Soruşturmada 1977 yılında yaklaşık bir senelik karanlık bir dönemle karşılaşılıyor. Max Böhm'ün izine yeniden 1979 başında İsviçre'de, Montreux'de rastlanıyor. Afrika'da geçirdiği yıllar sonunda yıpranmış, yorulmuş. Temas kurabildiğim herkes, onu sahada çalışırken tanımış eski meslektaşları aynı fikirde: Böhm uzlaşmaz, katı ve acımasız bir adamdı. Hemen herkes bir saplantıya dönüşen kuş tutkusundan bahsetti.

Ailesi hakkında da ilginç şeyler öğrendim. Max Böhm evleneceği kadını, İrène'i yirmi sekiz yaşındayken, 1962'de tanır. Hemen evlenir. Birkaç ay sonra bu evlilikten Philippe adında bir oğulları olur. Böhm onunla birlikte her gittiği yere gelen, değişik iklim ve kültür koşullarına uyum sağlamakta

zorlanmayan ailesini büyük bir tutkuyla sever. Ne var ki yetmişli yılların hemen başında ilk tökezleyen İrène olur. Sık sık İsviçre'ye gelir, Afrika seyahatlerinin arasını giderek uzatır, kocasına ve oğluna düzenli mektup yazar. 1976 yılında Montreux'ye kesin dönüş yapar. Bir yıl sonra da vücudunu saran kanser nedeniyle ölür. (Max da yaklaşık olarak aynı dönemde kaybolacaktır.) O dönemden sonra, o sırada on beş yaşında olması gereken oğlun da izini kaybediyorum. Hiç haber yok. Philippe Böhm babasının ölümünden sonra da ortaya çıkmadı. O da mı öldü? Yabancı bir ülkede mi yaşıyor? Bilinmiyor.

Max Böhm'ün servetiyle ilgili yeni bir bilgiye ulaşamadım. Kişisel hesaplarını ve derneğinkileri incelediğimizde, Böhm'ün yaklaşık sekiz yüz bin İsviçre frangına sahip olduğunu görüyoruz. Şifreli bir hesabın izine rastlanmadı. (Olduğundan kuşkum yok.) Böhm bu kadar parayı nasıl, ne zaman kazandı? Yabancı ülkelerdeki hayatı sırasında bir ya da birçok kirli işe karışmış olmalı. Fırsat sıkıntısı çekmemiştir. Aslında Bokassa'yla birlikte bir iş –altın, elmas, fildişi– çevirdiklerine kafam yatıyor. Şu sırada diktatörün iki mahkemesinin dosyalarını bekliyorum. Bakarsınız bir yerde Max Böhm'ün de adı geçer.

Şimdilik en büyük esrar kalp nakliyle ilgili. Doktor Catherine Warel, İsviçre hastanelerinde ve kliniklerinde bir araştırma yapmaya söz vermişti. Hiçbir şey bulamadı. Ne İsviçre'de ne Fransa'da ne de Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde. Öyleyse, nerede ve ne zaman? Afrika'da mı? Bu sanıldığı kadar saçma olmayabilir; insan üzerinde ilk kalp nakli ameliyatı 1967 yılında Dr. Christian Barnard tarafından Güney Afrika'da yapıldı. Barnard 1968 yılında ikinci bir kalp nakli gerçekleştirdi. Böhm, Güney Afrika'ya 1968 yılında gitmişti. Barnard'a

ameliyat olmuş olabilir mi? Araştırdım: Groote Schuur Hastanesi'nin kayıtlarında Max Böhm adına rastlanmıyor.

Bir başka tuhaflık daha var: Max Böhm'ün sağlığı yerinde görünüyordu. Bir reçete, bir tahlil, bir belge bulabilmek umuduyla evini yeni baştan aradım. Hiçbir şeye rastlamadım. Banka hesabını, telefon faturalarını taradım: bir kardiyologla ya da bir klinikle ilgili uzaktan yakından ne bir çek ne bir temas. Oysa kalp nakli geçirmiş biri, sıradan bir hasta değildir. Düzenli olarak doktoruna görünmek, elektrolar çektirmek, biyopsiler, tahliller yaptırmak zorundadır. Bütün bunları başka bir ülkede yaptırmış olabilir mi? Böhm sık sık Avrupa seyahatlerine çıkıyordu. Leylekler Belçika'ya, Fransa'ya, Almanya'ya vs gitmesi için ona iyi bir fırsat yaratıyordu. Burada da çıkmaza girdim.

Benden şimdilik bu kadar. Sizin de gördüğünüz gibi, Max Böhm çok esrarlı biri. İnanın bana, Louis: Böhm dosyası gerçek. Burada, Montreux Polis Müdürlüğü'nde, dosyayı rafa kaldırdılar bile. Gazeteler yasta, durmadan "leylek dostunun" hakkında yazılar çıkıyor. Ne çelişki! Cenaze töreni Montreux Mezarlığı'nda yapıldı. Tüm resmî zevat, kentin bütün "ileri gelenleri" içi boş ağıt yakmada birbirleriyle yarıştılar.

Son bir haber: Böhm vasiyetinde tüm servetini İsviçre'de çok ünlü bir hizmet örgütüne, Tek Dünya'ya bıraktı. Belki de bu yeni bir izdir. Araştırmaya devam ediyorum.

Bana kendinizden haber verin.

Hervé Dumaz

Müfettiş beni hâlâ şaşırtıyordu. Birkaç günde, bayağı ciddi bilgiler edinmişti. Ona bir cevap faksladım. Böhm'ün belgelerinden söz etmedim. Belirgin bir pişmanlık duyuyordum, ama içimdeki o tuhaf hayâ duygusu daha güçlüydü. O dürtü

görünüşe aldanmamak, şiddeti çok belirgin belgelerden çekinmek gerektiğini fısıldıyordu.

Sabahın ikisi olmuştu. Işığı söndürdüm, olduğum yerde kalıp yarı karanlıkta oluşan gölgeleri seyrettim. Max Böhm'ün gizli gerçeği neydi? Bu kadar kişiyi ilgilendiren leylekler bu işte nasıl bir rol oynuyorlardı? Yoksa şiddeti beni aşan sırları mı koruyorlardı? Onları izlemekte her zamankinden daha kararlıydım. Sırlarının sonuna kadar.

Sekizinci bölüm

Ertesi sabah kafamda şiddetli bir ağrıyla oldukça geç uyandım. Joro lobide bekliyordu. Hemen yola koyulduk. Joro gün boyu Paris'teki yaşamımla, geçmişimle, eğitimimle ilgili sorular sordu. Tepenin yamacında oturuyorduk. Toprak sıcaktan kavruluyor, birkaç koyun kuru ağaççıkları kemiriyordu.

– Ya kadınlar Louis. Paris'te bir kadının var mı?

– Oldu. Birkaç tane. Ama ben yalnız yaşayanlardanım. Kızların da buna üzülürmüş gibi bir halleri yok zaten.

– Öyle mi? Oysa ben şık ceketlerinle Parisli hanımların senden hoşlanacağını sanmıştım.

– Temas sorunu, diye güldüm, ellerimi göstererek. O korkunç, boynuz tırnaklı, geçmişimin boşluğuna aitmiş gibi duran ellerimi.

Joro yaklaştı, yaralarımı dikkatle inceledi. Dişlerinin arasından, yarı hayranlık, yarı acıma dolu hafif bir ıslık çaldı.

– Bunu nasıl becerdin küçük? diye mırıldandı.

– Çok gençtim, sayfiyedeydik, diye yalan söyledim. Gaz lambası elimde patladı.

Joro "Vay canına!" diyerek yanıma oturdu. Kazam hakkında farklı yalanlar söylemeye alışmıştım artık. Bu davranış başkalarının merakını gidermek, kendi sıkıntımı gizlemek için tik gibi bir şey olmuştu. Oysa Joro boğuk bir sesle ekledi:

– Benim de yaralarım var.

Felçli ellerini çevirdi. El ayaları korkunç şişliklerle doluydu. Büyük bir güçlükle gömleğinin üst düğmelerini çözdü. Aynı izler göğsünü de boydan boya çiziyordu. Düzenli olarak daha büyük, açık pembe noktalarla kesilmiş, acı telleri gibi. Soran gözlerle baktım. Bana geçmişini, bedeninin sırrını açıklamaya karar verdiğini anlamıştım. Donuk bir sesle, yazgısını anlatmak için derinleştirdiğine inandığım kusursuz Fransızcası'yla anlatmaya başladı.

– 1968 yılında, Varşova Paktı orduları ülkemi istila ettiğinde, otuz iki yaşındaydım. Senin gibi. O istila benim için bir umudun, güler yüzlü sosyalizmin sonu demekti. O sıralar ailemle birlikte, Prag'da yaşıyordum. Tanklar geldiğinde yerin nasıl sarsıldığını hâlâ hatırlıyorum. Toprağın altından ilerleyen demir kökler gibi, korkunç bir ses. İlk patlamaları, ilk dipçik darbelerini, ilk tutuklamaları hatırlıyorum. İnanamıyordum. Birden şehrimizin, hayatımızın hiçbir anlamı kalmamıştı. İnsanlar evlerinde saklanıyorlardı. Ölüm ve korku sokaklarımıza, beyinlerimize girmişti. Direnmeye başladık; özellikle gençler. Oysa tanklar vücudumuzun, direnişimizin pestilini çıkardı. İşte o zaman ailemle birlikte, Bratislava üzerinden Batı'ya kaçmaya karar verdik. Mümkün görünüyordu. Bir düşünsene, Avusturya burnunun dibinde! İki kız kardeşim sınırdaki dikenli telleri geçtikten sonra vuruldu. Babam başına bir salvo yedi. Kafasının yarısı, kasketiyle birlikte uçtu gitti. Annemse dikenli tellere takılıp kalmıştı. Kur-

tarmaya çalıştım. Mümkün değildi. Haykırıyor, bir çılgın gibi debeleniyordu. Debelendikçe dikenler paltosuna, etine daha çok batıyordu. Kafamızın üzerinden kurşunlar geçiyordu. Kan içindeydim, o kahrolası tellere çıplak ellerimle asılıyordum. Çığlıkları ölene kadar kulaklarımdan silinmeyecek.

Joro bir sigara yaktı. O korkunç anıları deşmeyeli uzun zaman olmuştu.

– Ruslar tutukladı bizi. Annemi bir daha görmedim. Piodv'da bir çalışma kampında dört yıl geçirdim. Ellerine kaynamış bir kazma, soğuktan ve çamurdan gebererek geçen dört yıl. Durmadan annemi, dikenli telleri düşünüyordum. Kampı çeviren dikenli tellerin dibinde dolaşıyor, annemi yaralayan o çelik parçalarına dokunuyordum. Benim hatam, diye düşünüyordum. Benim hatam. Avuçlarımdan kan fışkırana dek ellerimle o telleri sıkıyordum. Bir gün, çeşitli boyda birkaç tane tel çaldım. Bir yelek yaparak, ceketimin altına giydim. Kazmayı her kaldırışım, her hareketim kaslarımı yırtıyordu. Böylece kendimi cezalandırıyordum. Birkaç ay boyunca, vücudumun üzerine tel sararak yaşadım. Sonunda çalışamayacak hale geldim. Her hareket beni yaralıyor, yaralarım da cerahatleniyordu. Sonunda düştüm. Artık kanlı ve cerahatli bir yaradan, bir kangrenden başka bir şey değildim. Günler sonra revirde açtım gözlerimi. Uzuvlarım şiddetli bir ağrı, vücudum uzun bir yırtıktı. İşte onları o zaman gördüm. Yarı bilinçliyken, kirli camların ardındaki beyaz kuşları fark ettim. Melek olduklarını sandım. Dedim ki, cennetteyim, melekler beni karşılamaya geliyor. Hayır, hep aynı cehennemdeydim. Sadece bahar gelmiş, leylekler dönmüştü. Nekahetim boyunca onları izledim. Gözetleme kulelerinin tepesinde, birçok çift vardı. Nasıl anlatayım? Bunca sefaletin, bunca acımasızlığın tepesinde, o parıltılı kuşlar. Bu görüntü bana cesaret verdi. Nasıl yaşadıklarını gözledim, sırayla kuluçkaya yatışlarını, leylek yavrularının küçük

siyah gagalarını, ilk uçuş denemelerini, sonra da ağustostaki büyük yolculuğu… Leylekler dört yıl boyunca, her ilkbahar, bana yaşama gücü verdi. Kâbuslarım hâlâ burada, derimin altındaydı, ama gökyüzündeki o beyaz kuşlar hayatta kalmak için asıldığım ip oluverdiler. Kirli bir ip, inan bana. Ama cezamı çektim. Rusların çizmesi altında iflahım kesilerek, işkenceye alınanların böğürtülerini dinleyerek, çamur yiyip soğukta titreyerek. İşte neden orada olduğu bilinmeyen komünist bir militandan Fransızca öğrenmeye de o zaman başladım. Dışarı çıkınca da parti kartımı gösterdim ve bir dürbün satın aldım.

Karanlık çökmüştü. Leylekler gelmemişti, Joro'nun yazgısındakilerin dışında. Tek bir kelime etmeden, arabaya bindik. Tarlalar boyunca, salınan dalları çevreleyen dikenli teller masalımsı kıvrımlar çiziyordu.

Yansıtıcı takılmış ilk leylekler 25 ağustosta Bratislava'ya vardılar. Öğleden sonra, Argos verilerini inceledim, kuşlardan ikisinin Sarovar'ın on beş kilometre batısına vardığını anladım. Joro kuşkuluydu, yine de haritayı incelemeyi kabul etti. Oraları biliyordu: ona kalırsa şimdiye kadar tek bir leyleğin bile konmadığı bir vadi. Akşam yediye doğru, gölcüğe vardık. Göğü ve çevreyi kolaçan ederek ilerliyorduk. Etrafta kuşun gölgesi bile yoktu. Joro tebessümünü gizlemeyi beceremiyordu. Leylek bekleyerek geçirdiğimiz beş gün boyunca, çaylak ya da herhangi bir başka yırtıcı olup olmadığını bile anlayamayacağımız kadar uzakta bazı kuş sürüleri görmüştük. O akşam bilgisayarım sayesinde leylek bulmak, Joro Grybinski için gerçek bir hakaret olacaktı.

Oysa birden, "Buradalar" diye mırıldandı. Gözlerimi kaldırdım. Kızıl gökyüzünde bir grup döneniyordu. Yüz kadar kuş yavaşça yer yer dağılmış bataklık sularına konuyordu. Joro dürbününü uzattı. Kalkık gagalarıyla, maviliğe doğru dikkatlice süzülen kuşlara baktım. Harikaydı. Sonunda onları Afrika'ya

kadar götürecek olan kanatlı yolculuğun boyutlarını anlayabilmiştim. Bu hafif ve yabanî kalabalığın ortasında, demek bizimkilerden iki leylek vardı. Kanımdan bir neşe ürpertisi geçti. Vericiler düzenli çalışıyordu. Harfi harfine.

27 ağustosta Hervé Dumaz'dan yeni bir faks aldım. İlerleyemiyordu. Günlük işlere dönmek zorunda kalmış olsa da Fransa'yı aramaktan, Max Böhm'ü Orta Afrika'da tanımış olabilecek askerleri bulmaya çalışmaktan vazgeçmiyordu. Dumaz Böhm'ün orada karanlık işler çevirdiğinden emin, aynı yönde ilerlemekte ısrar ediyordu. Sonucunda da, 1973-1977 yılları arasında orada çalışmış olan Poitiers'li bir ziraat mühendisinden söz ediyordu. Müfettiş Fransa'ya gitmek ve adamını tatilden döner dönmez bulmak niyetindeydi.

28 ağustos günü benim için hareket zili çaldı. On leylek Bratislava'dan geçmiş, en hızlıları –günde ortalama yüz elli kilometrelik bir tempo tutturmuşlardı– da Bulgaristan'a varmıştı bile. Benim görevim şimdi onları arabayla, aynı yoldan izlemek olacaktı; kuşlar ilk çatışmaların başladığı eski Yugoslavya'dan geçiyorlardı. Haritayı inceledim, Romanya sınırını izleyerek barut fıçısını atlatmaya karar verdim. Ne de olsa, pasaportumda Rumen vizesi vardı. Sonra Calafat adlı bir kentten geçerek Bulgaristan'a girecek, doğruca Sofya'ya gidecektim. Yaklaşık bin kilometrelik bir yol. Yolların durumunu ve sınır noktalarını hesaba katarak, bu yolu bir buçuk günde tamamlamayı umuyordum.

Kısacası o sabah bir gün sonrası için Sofya Sheraton'da bir oda ayırttım, sonra da Max Böhm'ün listesinden Marcel Minaüs adlı birini aradım. Minaüs kuşbilimci değil, dilciydi; bana Bulgaristan'ın leylek uzmanını, Rayko Nikoliç'i bulmamda yardım edecekti. Birkaç başarısız girişimden sonra hat düştü ve Sofya'ya yerleşmiş Fransız'la konuşmayı başardım. Beni sıcak karşıladı. Ertesi gün saat yirmi ikide Sheraton'ın lobisinde buluşmayı

kararlaştırdık. Telefonu kapadım, Dumaz'ya yeni adresimi faks-layıp çantamı kilitledim. Hesabımı öder ödemez direksiyona geçip Joro Grybinski'yi son kez selamlamak için, Sarovar'a yöneldim. Gösterişli bir veda olmadı. Birbirimize adreslerimizi verdik. Fransa'ya gelebilmesi için bir davetiye göndereceğime söz verdim.

Birkaç saat sonra Macaristan'da, Budapeşte yakınların-daydım. Öğlen olduğunda otoyoldaki bir istasyonda durdum, benzin pompası gölgesinde iğrenç bir salata yedim. Olgun buğday başakları gibi sarışın ve hafif birkaç genç kız yüzlerindeki kızarık gururla bana bakıyorlardı. Ciddi bir ifade veren kaşlar, geniş çeneler, açık renk saçlar: bu kızlar doğunun güzelleri hakkında kafamda oluşturduğum modele uyuyorlardı. Bu rastlantıysa üzüyordu beni. Başından beri önyargıların, ortak görüşlerin amansız düşmanı olmuştum. Dünyanın çoğu kez sanıldığından da açık olduğunu, ne kadar alışılmış olursa olsun, gerçeklerin şeffaf ve canlı göründüğünü bilmiyordum. Bundan tuhaf bir ürperti, derin bir sevinç titreşimi duydum. Saat bire doğru, yeniden yola koyuldum.

Dokuzuncu bölüm

Ertesi akşam, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında Sofya'ya vardım. Tuğladan yapılmış, kirli ve yıpranmış binalar kötü asfaltlanmış caddeleri çevreliyordu. Ladalar, modası geçmiş oyuncaklar gibi asfaltın üzerinde kayıp sıçrıyor, eskilikten dökülen tramvayların önünden ramak kala kurtuluyorlardı. İşte

bu tramvaylar, Sofya'nın gerçek kahramanlarıydı. Kulakları sağır edici bir gürültüyle, bilinmez bir yerlerden çıkıveriyorlar, gökten boşanan yağmurun altında mavi şimşekler çakıyorlardı. Pencerelerinden sarımsı aydınlığının titreştiğini, yolcuların donuk yüzlerinde sönüp gittiğini görmek mümkündü. Bu tuhaf katarlar şimdiye kadar duyulmadık bir deneyin, kansız kobaylara uygulanan, soluk ve iç karartıcı, genel bir elektroşokun sahnesine benziyordu.

Nereye gideceğimi bilmeksizin ilerledim. Yol işaretleri Kiril alfabesiyle yazılmıştı. Sağ elimle, çantamdan Paris'ten alınma rehberi çıkardım. Kitabı karıştırırken, Lenin Meydanı'na varmıştım bile. Bakışlarımı kaldırdım. Mimarîsi fırtınaya karşı direnen ilahiler gibiydi. Her köşeden sade, güçlü, küçük pencereli yapılar yükseliyordu. Sivriltilmiş tepelerine kadar incecik yükselen kare kuleler bir mazgal sonsuzluğu gibi uzanıyordu. Düzgün renkleri, ilerleyen gecenin içinde bulanıkça parlıyordu. Sağda kararmış bir kilise, saldırıya geçmek için hazır gibi. Solda Sheraton Sofya Balkan Oteli, işgalci kapitalizmin ön karakollarından biri gibi, tüm heybetiyle kuruluyordu. Amerikalı, Avrupalı ya da Japon işadamlarının hepsi burada kalıyor, bir veba gibi kaçtıkları sosyalist neşesizlikten kurtulabilmek için buraya sığınıyorlardı.

Marcel Minaüs lobinin ortasında, dev avizelerin altında beni bekliyordu. Onu hemen tanıdım. Bana, "Sakalım ve sivri bir kafam var" demişti. Oysa Marcel bütün bunların da ötesindeydi. Yürüyen bir ikonaydı. Çok uzun boylu ve iri yapılıydı. Ayakları içe dönük, kolları iki yana sarkık hafif kambur bir ayı gibi duruyordu. Üzerinde uzun sakallı, iri burunlu saygı uyandıran bir başın yükseldiği gerçek bir dağ. Gözleri bile başlı başına bir şiirdi: eski bir Balkan inancına göre ateşlenmiş gibi gölgeli, yeşil, hafif.

Bir de tabiî, külah gibi bir kelle; tümüyle kel, bir dua gibi göğe dikilmiş.

– Yolculuğunuz iyi geçti mi?

– Öyle de denebilir, dedim elini sıkmaktan kaçınarak. Sınırdan bu yana yağmur yağıyor. Belirli bir ortalama tutturmaya çalıştım, ama yüksek geçitler ve bozuk asfalt yüzünden hızımı düşürmek…

– Bakın ben otobüsten başka şeye binmem.

Bagajımı resepsiyona bırakıp, arkadaşımla birlikte otelin ana restoranına yöneldik. Marcel yemeğini çoktan yemişti, yine de keyifle masaya oturdu.

Pasaport üzerinde Fransız olan Marcel, kırkında, bir göçebe entelektüel, birçok dili konuşan bir dilbilimciydi. Lehçe'ye, Bulgarca'ya, Macarca'ya, Çekçe'ye, Sırpça'ya, Hırvatça'ya, Makedonya diline, Arnavutça'ya, Rumca'ya… anadili gibi hâkimdi. Tabiî bir de Çingenelerin dili Romanî'ye. Asıl uzmanlık alanı Romanî'ydi. Bu konuda birçok kitap, bir de –bununla övünüyordu– çocuklar için bir ders kitabı yazmıştı. Finlandiya'dan Türkiye'ye bir sürü kalburüstü kuruluşun üyesi olarak kolokyumdan kolokyuma dolaşıyor, Varşova ya da Bükreş gibi kentlerde asalak gibi yaşıyordu.

Yemek on bir buçuğa doğru bitti. Leyleklerden neredeyse hiç konuşmadık. Minaüs sadece uydu çalışmaları hakkında belirli şeyler sordu. Bu konuda hiçbir şey bilmemekle birlikte beni hemen ertesi gün, "Balkanlar'ın en önemli kuşblimcisi" dediği Rayko Nikoliç'le tanıştırmaya söz verdi.

Geceyarısı, Marcel'le ertesi sabah yedide otelin lobisinde buluşmak üzere ayrıldık. Önce bir araba kiralayacak, sonra da Rayko Nikoliç'in oturduğu Sliven'e hareket edecektik. Minaüs bu gezinti fikrinden oldukça hoşlanmışa benziyordu. Odama çıktım.

Kapının altından bir mesaj atılmıştı. Dumaz'nın gönderdiği bir faks.

Kimden: Hervé Dumaz
Kime: Louis Antioche
Sheraton Sofya Balkan Oteli

Montreux, 29 ağustos 1991, saat 22.00

Azizim Louis,

Fransa'da zor bir gün geçirdim, ama buraya gelmeye değdi. Sonunda aradığım adamla buluştum. Michel Guillard, ziraat mühendisi, elli altı yaşında. Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki bir çiftlikte dört yıl. Rutubetli ormanlarda, kahve plantasyonlarında ve... Max Böhm'le birlikte geçen dört yıl! Guillard'ı Poitiers'deki evinde, ailesiyle birlikte tatilden döndüğü sırada buldum. Onun sayesinde Böhm'ün Afrika serüvenini tüm ayrıntılarıyla öğrendim. Önemli bölümleri şöyle:

– Ağustos 1972: Böhm Bangui'ye, Orta Afrika Cumhuriyeti'nin başkentine ayak basar. Yanında karısı ve çocuğu vardır. Kendini "hayat boyu başkan" atayan Bokassa'nın boyunduruğundaki ülkenin siyasal koşullarına aldırmaz gibidir. Böhm böylelerini çok görmüştür. Daha önce bulunduğu Güney Afrika Cumhuriyeti'nin elmas madenlerinde insanlar çırılçıplak çalıştırılır, elmas yutup yutmadıklarını anlamak için, maden çıkışında röntgenden geçirilir. Max Böhm koloni tarzı bir eve yerleşip çalışmaya koyulur. Önce Bokassa'nın "Pasifik 2" olarak adlandırılan büyük bir binasının inşaatını yönetir. Bokassa etkilenir, Böhm'e başka görevler önerir. Böhm kabul eder.

– 1973: Birkaç ay boyunca, ülkenin güney ucunda, yoğun ormanlarla kaplı Lobaye bölgesinde kahve plantasyonlarının güvenliğini sağlamakla görevli bir ekip oluşturur. Burada esas

sorun, köylülerin hasattan önce kahve çekirdeklerini çalmasıdır. İşte aynı bölgede bir tarım projesinde çalışan Guillard, Böhm'le bu dönemde tanışır. Hatırında kalan asker tavırlı ve kaba, aynı zamanda da dürüst ve açık sözlü bir insan olduğudur. Daha sonra, Böhm iki yüz villa inşaatı için gerekli finansmanı sağlamak üzere, Güney Afrika hükûmeti nezdinde Orta Afrika Cumhuriyeti'nin sözcüsü rolünü oynar. Parayı bulur. Bokassa İsviçreli'ye elmasla ilgili yeni bir iş önerir. Elmas, diktatörün en büyük tutkusudur. Bu değerli taşlar sayesinde muazzam bir servet edinmiştir. (Kuşkusuz bu öykülerin hepsini biliyorsunuz: Bokassa'nın mücevherlerini koyduğu, konuklarına göstermekten büyük zevk aldığı ünlü "reçel kavanozu"; imparatorluk tacında, hintkirazı biçimi olağanüstü "Catherine Bokassa" elması; Fransız Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing'e verdiği "armağanlar" skandalı...) Kısacası, Bokassa Böhm'e hem kuzeyde, yarı çöl savanada hem de güneyde, ormanların ortasında kurulmuş madenleri gezmesini, elmas üretimini denetlemesini önerir. Elmas madenciliğinin düzenlenmesi ve kaçakçılığın önlenmesi için, İsviçreli mühendise güvenir.

Böhm kuzeyin tozunda, güneyin cangılında bütün ocakları arşınlar. Acımasızlığıyla madencilerin korkulu rüyası haline gelir, kendi icadı bir cezayla da ünlenir. Güney Afrika'da ceza olarak hırsızların hem ayakları kırılır hem de yine çalışmaya zorlanır. Böhm değişik bir yöntem geliştirir; bir kablo makasıyla hırsızların Aşil kirişini keser. Bu yöntem hızlı ve etkilidir, ama ormanda yaralar mikrop kapar. Guillard birçok kişinin böyle yaralardan öldüğüne tanık olmuştur.

Böhm o dönemde birden fazla şirketin faaliyetlerini denetler. Bokassa'nın resmî ya da gizli ticaretine paravan teşkil eden Centramines, SCED, Diadème, Sicamine gibi. Böhm, dik-

tatörün temsilcisi olarak, kaçakçılığa karışmaz. Bokassa'nın çevresindeki hırsızlardan ve yağcılardan çok farklıdır. Bokassa'nın şirketleriyle hiçbir ilişkisi olmamıştır. Bu nedenle de, kendim de gördüm, Bokassa'ya karşı açılmış iki davanın dosyalarında adı geçmez.

– 1974: Böhm kayıtsız ticarette, kaçakçılığa, devlet kasasından hırsızlığa göz yuman Bokassa'ya kafa tutar. Bu hırsızlıklardan biri doğrudan Böhm'ü hedef alır. Güney Afrika kredisi gerçekleşir gerçekleşmez, Bokassa planlanan iki yüz villanın yarısını yaptırır, villaların döşenmesi işini üstlenir, sonra da iki yüz villanın parasını ister. Finansman işine karışan Böhm öfkesini yüksek sesle haykırır. Hemen hapse atılır, kısa zamanda serbest bırakılır. Bokassa'nın ona ihtiyacı vardır. Böhm elmas madenlerini denetlediğinden beri, ocakların randımanı gözle görülür biçimde artmıştır.

Böhm daha sonra diktatörün korkunç boyuttaki fildişi ticareti ve bu ticaretin yol açtığı fil katliamı yüzünden Bokassa'ya yine karşı çıkar. Şaşılacak şey, istediğini yaptırır. Diktatör ticareti sürdürür, ama buna karşılık Orta Afrika Cumhuriyeti'nin güneybatı ucunda, Naya dolaylarında Bayanga'da koruma altında bir doğal park açılmasını kabul eder. Bu park hâlâ duruyor. Orada Orta Afrika'nın son fillerini görmek mümkündür.

Guillard'a göre, Böhm'ün kişiliği çelişkilidir. Afrikalılara karşı son derece acımasızdır (gizlice elmas madenciliği yapan birçok kişiyi kendi elleriyle öldürmüştür) ama aynı zamanda da sadece siyahların arasında yaşamaktadır. Bangui'deki Avrupa sosyetesinden, diplomatik davetlerden, ziyafetlerden nefret eder. Böhm ormanla, hayvanlarla ve tabiî leyleklerle temasın yumuşattığı yalnız bir adamdır.

Guillard ekim 1974'te, doğu savanasında Max Böhm'ü yanında rehberiyle kamp kurmuş görünce şaşırır. İsviçreli elde dürbün, leylekleri beklemektedir. İşte o zaman genç ziraat mühendisine İsviçre leyleklerini nasıl kurtardığını, her yıl göçlerini izlemek için nasıl ülkesine döndüğünü anlatır. "O hayvanlarda ne buluyorsunuz ki?" diye sorar Guillard. Böhm sadece, "Beni sakinleştiriyorlar" diye cevap verir.

Guillard Böhm'ün ailesi hakkında fazla bir şey bilmiyor. 1974 yılında, İrène Böhm artık Afrika'da değildir. Guillard koloni tarzı evinde tek başına yaşayan, kükürt tenli, becerikli, ufak tefek bir kadın hatırlıyor. Oysa öte yanda, babasının yolculuklarına katılan Philippe'i unutmuyor. Dediklerine göre, baba-oğul arasında şaşırtıcı bir benzerlik varmış: aynı tıknazlık, aynı yuvarlak yüz, aynı biçimde kesilmiş saçlar. Ne var ki Philippe annesinin karakterini almıştır; çekingen, uyuşuk, hayalperesttir, baba otoritesi altında yaşar ve şiddet dolu eğitimine gık çıkarmadan katlanır. Böhm oğlunu bir "erkek" gibi yetiştirmek niyetindedir. Onu hayata hazırlamak için tehlikeli bölgelere götürür, silah kullanmayı öğretir, görevler verir.

– 1977: Böhm ağustos ayında M'Baïki'ye, ormanın ortasındaki SCAD'a ait tomruk alanını denetlemeye gider. Pigme topraklarının başlangıcı orasıdır. Kampını ormanda kurar. Yanında Niels van Dötten adlı Belçikalı bir jeolog, iki rehber (bir "büyük siyah", bir de Pigme) ve hamallar vardır. Bir sabah, Pigme bir ulağın getirdiği bir telgraf alır. Karısının ölüm haberi. Oysa Böhm karısının kanser olduğunu bilmemektedir. Çamurlara yığılır.

Max Böhm bir kalp rahatsızlığı geçirir. Van Dötten eldeki imkânları –kalp masajı, hayat öpücüğü, ilkyardım ilaçları– kullanarak onu canlandırmaya çalışır. Zaman geçirmeden

hamallara Böhm'ü sedyeyle, yayan birkaç günlük yoldaki M'Baïki Hastanesi'ne taşımalarını buyurur. Oysa Böhm kendine gelmiştir. Kekeleyerek, daha yakında, Kongo sınırının ötesinde bir misyon bildiğini söyler. (Bu bölgede sınır, ormanda görülmez bir çizgidir.) Tedavisi için, oraya taşınmasını ister. Van Dötten tereddüt eder. Böhm kararında ısrar edip kabul ettirir, aynı zamanda da jeoloğun Bangui'ye dönüp yardım getirmesini söyler: "Her şey iyi olacak" der Belçikalı'yı yatıştırmak için. Van Dötten şaşkınlık içinde yola koyulur, altıncı günün sonunda başkente varır. Zaman geçirmeden Fransız ordusundan bir helikopter ayarlar ve bölgeye döner. Helikopter Van Dötten'in gösterdiği yere varınca, ne misyonun ne de Böhm'ün izine rastlanır. Her şey kaybolmuştur. Sanki hiç olmamış gibi. Kuşbilimcinin kaybolduğuna karar verilir, Belçikalı da Bangui'de fazla oyalanmaz.

Aradan bir yıl geçer, sonunda Böhm kanlı canlı ve sapasağlam, Bangui'ye ayak basar. Kongolu bir tomruk şirketinin helikopteriyle Brazzaville'e götürüldüğünü, bu mucize sonucu hayatta kalınca da uçakla İsviçre'ye döndüğünü anlatır. Orada, Cenevre'deki bir klinikte gördüğü özenli tedavi sayesinde iyileşmiştir. Şimdi eski görkemli görüntüsünden geriye sadece gölgesi kalmış gibidir; durmadan eşinden söz eder. Tarih, ekim 1978'dir. Max Böhm kısa süre sonra gider. Bir daha Orta Afrika Cumhuriyeti'ne dönmeyecektir. Maden yönetiminde İsviçreli'nin yerini eski bir paralı asker, Otto Kiefer adlı bir Çek alır.

İşte bütün öykü Louis. Bu görüşme bazı noktaların aydınlatılmasını sağladı. Aynı zamanda da gölgeleri güçlendirdi. Mesela, İrène Böhm'ün ölümüyle birlikte, Philippe'in izini tümüyle kaybediyoruz. Kalp naklindeki esrar, belki tarihi dışında hâlâ çözülemedi. Ameliyat muhtemelen 1977 sonbaharında yapıldı. Oysa Cenevre'deki nekahet hikâyesi kosko-

caman bir yalan; son yirmi yılın kayıtlarında Böhm'ün adına rastlanmıyor.

Geriye elmas izi kalıyor. Böhm'ün servetini bu değerli taşlar üzerine inşa ettiğinden eminim. Yolculuğunuzun sizi bütün bu esrarı aydınlatmanız için, Orta Afrika Cumhuriyeti'ne götürmediğine de çok üzülüyorum. Belki de Mısır'da ya da Sudan'da bir şeyler bulursunuz? Ben 7 eylülden sonra bir haftalık tatile çıkacağım. Tatil sırasında elmas borsasını ziyaret etmek için Anvers'e gitmeyi düşünüyorum. Orada Max Böhm'ün izini bulacağımı biliyorum. Bütün bunları sıcağı sıcağına yazıyorum. Bunlar üzerine düşünüp, ilk fırsatta birbirimizle temasa geçelim.

Haberlerinizi bekliyorum, Hervé

Faksı okurken, düşüncelere dalıyordum. Bu bulmacaya, elimdeki parçaları da yerleştirmeye çalışıyordum: İrène ve Philippe Böhm'ün fotoğrafları, Böhm'ün kalbinin skaneri ve bilhassa parçalanmış siyah vücutların iğrenç fotoğrafları.

Dumaz'nın habersiz olduğu bir konu vardı: Orta Afrika Cumhuriyeti'nin tarihini ezbere biliyordum; bilmek için kişisel nedenlerim vardı. Bu yüzden Bokassa'nın yardımcısı Otto Kiefer'in adı bana yabancı değildi. Tam bir şiddet yanlısı bu Çek sığınmacı, özellikle tehdit yöntemleriyle tanınıyordu. Tutsakların ağzına bir el bombası yerleştirir, konuşmazlarsa pimini çekerdi. Bu yöntem ona "Tonton El Bombası" takma adını kazandırmıştı. Böhm ve Kiefer aynı acımasızlığın iki değişik yüzünü sunuyorlardı: kablo makası ve el bombası.

Işığı söndürdüm. Yorgunluğuma rağmen, uyku tutmadı. Sonunda, ışığı yakmadan, Argos merkeze telefon ettim. Bu saatte Sofya'nın tenha telefon hatları bana kusursuz bir bağlantı sağladı. Odamın karanlığında, leyleklerin güzergâhı Doğu Avrupa'nın numaralandırılmış haritası üzerinde bir kez daha siyah beyaz

göründü. Bu kez ilginç bir haber vardı; leyleklerden biri Bulgaristan'a varmıştı. Rayko Nikoliç'in şehri Sliven'in biraz ötesinde, büyük bir ovaya konmuştu.

Onuncu bölüm

– Sofya'da her şey değişiyor. Şimdi artık "büyük Amerikan rüyası" zamanı. Bulgarlar kendilerine Avrupa'da elle tutulur, somut bir gelecek bulamayınca, Amerika'ya yöneliyor. Şimdi Sofya'da İngilizce konuşmak, insana birçok kapı açıyor. Amerikalıların vize için para ödemedikleri bile söyleniyor. Düşünün artık! Bundan daha iki yıl önce, Bulgaristan için, Sovyetler Birliği'nin on altıncı cumhuriyeti deniliyordu.

Marcel Minaüs hiddetli ve alaylı bir şekilde, yüksek sesle konuşuyordu. Parlayan güneşin altında, Balkan Dağları boyunca ilerliyorduk. Tarlalar hiç umulmadık renkler sergilemeye başladı: ışığın okşamaları altında ürperen sarılar, yumuşatılmış maviler, soluk yeşiller. Sıvalı duvarları kireç badanalı küçük köyler görünüyordu.

Marcel'in rehberliğinde, otomobil kullanıyordum. Yanında Yeta'yı, pamuklu kumaştan taklit bir Chanel tayyör giymiş Çingene nişanlısını getirmişti. Kısa boylu, tombul, gençliğin diriliğini çoktan kaybetmiş, gri saçları başının üzerinde bir yele gibi duran, öne doğru çıkık, bombeli yüzlü, siyah gözlü bir kadın. Romanî'den başka bir dil konuşmuyor, arkada uslu uslu oturuyordu.

Marcel şimdi de Rayko Nikoliç'in marifetlerini anlatıyordu.

– Bundan iyisini bulamazsın, diyordu sürekli. Fırsattan yararlanmış, senli benli konuşmaya başlamıştı. Rayko çok genç, ama olağanüstü özelliklere sahip. Üstelik uluslararası kolokyumlara katılmaya başladı bile. Bulgarlar öfkeden kuduruyor. Rayko ülkeyi temsil etmeyi kabul etmedi.

– Rayko Nikoliç, Bulgar değil mi yani?

Marcel sessizce güldü:

– Hayır, Louis. O bir Rom… bir Çingene. Üstelik en ateşlilerinden. Bir toplayıcı ailesinden geliyor. Bahar geldiğinde, Romlar Sliven'deki gettolarından çıkar, ovanın çevresindeki ormanlara dağılır. Orada ıhlamur, papatya, kızılcık, kiraz sapı toplarlar. (Gözlerimi kocaman açınca, Marcel güldü.) Ne yani, bilmiyor musun? Kiraz sapı çok güçlü bir idrar söktürücüdür! Bu yabanî bitkilerin yetiştiği yerleri sadece Romlar (kendilerine taktıkları adla, "erkekler") bilir. Böylelikle Doğu Avrupa ülkeleri içinde en önemlisi olan Bulgar ilaç sanayiini beslerler. Göreceksin; inanılmaz insanlardır. Yiyecekleri kirpi, susamuru, kurbağa, ısırgan otu, yabanî kuzukulağıdır… Tabiatın sunduğu, ellerini uzatıp alacakları ne varsa. (Marcel coşuyordu.) Rayko'yu görmeyeli altı ay oldu!

Yol arkadaşım daha sonra on beş dakika boyunca Arnavut fıkraları anlattı. Balkanlar'da Arnavutlar, Batı Avrupa'daki Belçikalılar gibidir; saflıklarıyla, imkânsızlıklarıyla ve akılsızlıklarıyla fıkraların başlıca kahramanlarıdır. Minaüs böylesi fıkralara bayılıyordu.

– Ya bunu biliyor musun? Bir sabah Pravda'da bir haber yayımlanır: "Deniz manevraları sırasında gelişen korkunç bir kaza, Arnavutluk donanmasının yarısını yok etti: sol kürek kırıldı." (Marcel bıyık altından gülüyordu.) Bir de bu var: Arnavutlar Ruslarla ortaklaşa bir uzay programı geliştirirler. Uzayda

gerçekleştirilecek hayvanlı bir uçuş. Sovyetler'e bir telgraf gönderirler: "Köpeği bulduk. Stop. Füzeyi gönderin. Stop."

Bir kahkaha patlattım. Marcel ekledi:

– Tabiî, bu zamanda, pek fıkra anlatılmıyor. Ama hâlâ en çok Arnavut fıkralarına gülüyorum.

Dilbilimci Çingene mutfağı hakkında uzun bir konferansa girişti. (Paris'te özel bir restoran açmayı düşünüyordu.) Bu gastronominin "temel çivisi" kirpiydi. Gece olunca sopayla avlanıyor, sonra da dikenlerini daha kolay sökebilmek için şişiriliyordu. Zumi'yle, yani özel bir unla pişirilip, birbirine eşit altı parçaya bölündüğünde, Marcel'e göre enfes bir yemek oluyordu.

– Demek yolda gözümüzü açacağız.

– Hiç ümitlenme, dedi Marcel bilgiç bir edayla. Kirpiler gündüz gezinmezler.

Tam o sırada, sanki onu yalanlamak istermiş gibi, yolun kenarında bir kirpi göründü. Marcel şaşırmış görünüyordu:

– Mutlaka hasta bir hayvan. Ya da hamile bir dişi.

Yine kahkahayı bastım. Doğu'nun soğuk ülkeleri, tiranca rejimleri, grilik ve neşesizlik neredeydi? Marcel Balkanlar'ı varılacak hedefe, espri ve insan sıcaklığına bürünmüş eğlence ve fantezi ülkelerine çevirecek o özel büyü gücüne sahipti.

Sliven bölgesine yaklaşıyorduk. Yollar daha dar, daha dolambaçlıydı şimdi. Karanlık ormanlar üzerimize kapanıyordu. Şimdi artık "verdinlerle", göçebe Çingenelerin arabalarıyla karşılaşıyorduk. Döküntü arabalarının üzerinden, kaygılı gözlerle bize bakıyordu aileler. Siyah yüzler, tarak yüzü görmemiş saçlar, paçavradan elbiseler. Bu Çingeneler Yeta'ya hiç benzemiyorlardı. Şimdi Romların zamanıydı. Gerçek Romların, yola çıkıp parmaklarının ucuyla, sizi küçümseyip acıyarak soyanların.

Sonunda Marcel sağ tarafta bir patikayı işaret etti. Yolun yanından inip, nehir yatağı boyunca uzanan, toprak bir yol.

Ağaçların arasında bir açıklığa vardık. Kütüklerin gerisinde bir kamp görünüyordu: cart renkli dört çadır, birkaç at, yere oturmuş, beyaz çiçeklerden örgüler yapan kadınlar.

Marcel arabadan inip en melodik sesiyle bağırarak bir şeyler söyledi. Kadınların bakışı buz gibiydi. Marcel bize döndü: "Bir sorun var. Siz beni burada bekleyin." Kellesini yaprakların arasından geçerken gördüm, sonra tüm iriliğiyle kadınların yanında göründü. Kadınlardan biri ayaklanmış, heyecanlı heyecanlı bir şeyler söylüyordu. Üzerinde pörsümüş memelerini saran, ayçiçeği desenli bir kazak vardı. Yüzü, ağaç kabuğundan oyulmuş gibi, kahverengi ve kabaydı. Alacalı başörtüsünün altından yaşı belli olmuyordu: sadece sertlik, her zaman patlamaya hazır bir şiddet. Yanında daha küçük bir Romni, başıyla onaylıyordu. O da ayağa kalkmıştı. Kemerli burnu, sanki bir yumrukla kırılmış gibi çarpıktı. Kulaklarından ağır gümüş halkalar sarkıyordu. Turkuvaz kazağının dirsekleri delinmişti. Üçüncü kadın, kucağında bir bebek, oturuyordu. On beş-on altı yaşında olmalıydı, parlak ve siyah saçlarının altından, ışıltılı gözlerle bana bakıyordu.

Yaklaştım. Ayçiçekli kadın, sırayla ormanın derinliklerini ve yerde oturan genç anneyi göstererek haykırıyordu. Onlara birkaç adım kalana dek yaklaştım. Romni kadın susup, bana baktı. Marcel'in yüzü solmuştu. "Anlayamıyorum, Louis… Anlayamıyorum. Rayko ölmüş. Baharda. Öl… öldürülmüş. Ormana gidip şeflerini, Marin'i görmemiz gerekecek." Yüreğimin kesik kesik çarptığını hissederek, başımı salladım. Kadınlar önümüze düştü. Ağaçların arasından, peşlerine takıldık.

Ormanda hava daha serindi. Köknarların tepeleri rüzgârda salınıyor, yolumuzun üzerindeki bodur ağaççıklar hışırdıyordu. Açıklıklarda güneş ışınları usulca ilerliyordu. Milyonlarca parçacık insana şeftali kabuğunun yumuşaklığını hatırlatıyordu. Yeni açılmışa benzer bir patikayı izliyorduk. Romniler hiç tered-

dütsüz ilerliyorlardı. Birden zümrüt kubbenin yüksekliklerinden, bazı sesler duyuldu. Uzak mesafelerden birbirlerine seslenen erkek sesleri. Ayçiçekli kadın dönüp Marcel'e bir şeyler söyledi, beriki de başını sallayıp, yürümeyi sürdürdü.

İlk karşılaştığımız mavi kumaştan bir elbise, daha doğrusu, kalın iplikle tutturulmuş paçavralar giymiş genç bir Rom'du. Adam bir çalıyla boğuşuyor, o çalının arasından üzerinde çok soluk bir çiçek açmış minicik bir dal koparmaya çalışıyordu. Önce Marcel'le konuştu, sonra bana baktı. "Kosta" dedi. Esmer yüzü çok gençti, ama en ufak bir tebessümde ifadesi bir bıçağın anlaşılmaz güzelliğine bürünüveriyordu. Kosta bize katıldı. Birazdan, bir açıklığa vardık. Adamlar oradaydı. Bazıları, kaydırılmış şapkalarının altında uyuyor ya da uyur gibi yapıyor, bazıları da iskambil oynuyordu. Bir diğeri ise bir ağaç kütüğüne kurulmuştu. Meşin gibi yüzler, kemerlerde ya da şapkalarda gümüş pırıltılar, en ufak bir saldırıda fırlamaya hazır bir güç. Ağaçların dibinde, yeni toplanmış bitkilerle dolu torbalar vardı.

Marcel kütükteki adama yöneldi. Uzun bir sohbetten sonra beni tanıştırdı, sonra da Fransızca ekledi: "Bu Marin', Mariana'nın, yani bebekli kızın babası. Mariana, Rayko'nun karısıydı." Genç kadın geride, çalılıkların arasında durmuştu. Marin' bana baktı. Kara derisi iğne izleriyle delik deşikti; sanki yüzüne çivili bir maske çakılmış gibi. Gözleri çizgi gibi, saçları dalgalıydı. Yüzünü ince bir bıyık bölüyordu. Altından kirli bir tişörtün göründüğü, yırtık bir ceket giyiyordu.

Onu selamladım, sonra öteki erkeklere dönüp eğildim. O zaman bakılma onuruna eriştim. Marin' bana bakarak, Romanî konuştu. Marcel çevirdi: "Ne istediğini soruyor."

– Ona leylekler hakkında bir soruşturma yaptığımı söyle. Geçen yıl neden kaybolduklarını öğrenmeye çalıştığımı. Ona Rayko'nun yardımına güvendiğimi anlat. Nasıl öldüğü beni ilgi-

lendirmiyor. Ama kuşların kaybolması, başka bilinmezler de içeriyor. Belki de Rayko leyleklerle ilgilenen Batılıları tanıyordu. Onun Max Böhm adında biriyle ilişkisi olduğunu sanıyorum.

Ben konuştukça, Marcel inanmaz bir ifadeyle çeviriyordu. Anlattıklarımdan hiçbir şey anlamamıştı. Yine de çeviriyor, Marin' de çizgi gibi gözlerini benden ayırmadan, başını hafifçe eğerek dinliyordu. Sonra bir sessizlik oldu. Marin' bir dakika boyunca bana baktı. Sonra konuştu. Uzun uzun. Dikkatle. Başka insanların vahşeti karşısında yıpranmış, yorgun ruhların kendilerine özgü sesiyle.

– Rayko belasını arıyordu, dedi Marin'. Ama yine de oğlum gibiydi. Çalışmıyordu, çalışmaması da önemli değildi. Ailesiyle ilgilenmiyordu, işte bu daha ciddiydi. Yine de ona kinlenmedim. Tabiatı buydu. İnsanlar onu rahat bırakmadılar. (Marin çuvaldan bir çiçek çıkardı.) Bu çiçeği görüyor musun? Bu bizim için sadece birkaç leva kazanma yolu. Rayko için, bir soru, bir sır. O zaman da inceliyor, gözlüyor, okuyordu. Rayko gerçek bir bilgindi. Bütün bitkilerin, bütün ağaçların adını, özelliklerini bilirdi. Kuşların da öyle. Özellikle de bahar aylarında seyahat edenler. Senin şu leyleklerin gibi. Hesaplarını tutardı. Avrupalı bazı gace'lere mektuplar gönderirdi. Mektup gönderdikleri arasında, biraz önce adını söylediğin o Böhm'ün de olduğunu sanıyorum.

Demek Rayko da Böhm'ün gözcülerinden biriydi. İsviçreli hiçbir şey söylememişti. Bir kör gibi ilerliyordum. Marin' devam ediyordu:

– İşte olanları sana bunun için anlatıyorum. Sen de Rayko gibisin, düşünenlerdensin. (Dalların arasından, Mariana'ya bakıyordum. Babasına fazla yaklaşmama niyetindeymiş gibi geliyordu.) Ama oğlumun ölümünün senin kuşlarınla hiç ilgisi yok. Bu, başka bir dünyaya ait ırkçı bir cinayet. Rom nefretinin cinayeti. Her şey ilkbaharda, nisan sonunda, yola başladığımızda

oldu. Rayko'nun kendine özgü alışkanlıkları vardı. Martla birlikte ata atlayıp buraya, vadinin kenarına kadar gelir, leylekleri gözlerdi. O zamanlar, ormanda yalnız yaşardı. Köklerle beslenir, açık havada uyurdu. Sonra da gelişimizi beklerdi. Oysa bu bahar, bizi karşılayacak kimse yoktu. Ovayı aradık, ormanı karış karış gezdik, sonra içimizden biri, ormanın derinliklerinde Rayko'yu buldu. Vücudu soğumuştu. Hayvanlar cesedini yemeye başlamıştı. Böyle bir şey hiç görmedim. Rayko çıplaktı. Göğsü yarılmış, vücudunun her yeri yırtılmış, bir kolu ve kamışı neredeyse kökünden kesilmiş, tepeden tırnağa yaralar içinde. (Mariana, yaprakların gölgesinde narin, istavroz çıkardı.) Böylesine bir vahşeti anlamak için adamım, çok gerilere gitmek gerekir. Sana bu öykülerden istediğin kadar anlatabilirim. Bizim Hindistan'dan geldiğimiz, bir dansçı kasttan olduğumuz, işte bunun gibi bir sürü şey anlatılır. Bütün bunlar salakça şeyler. Sana nereden geldiğimizi söyleyeyim: Bavyera'daki insan avından, Romanya'daki köle pazarlarından, Polonya'da, Nazilerin bizi basit birer kobay gibi doğradıkları temerküz kamplarından. Sana anlatacağım adamım. Savaş sırasında çok acılar çekmiş yaşlı bir Romni tanıyorum. Naziler kadını kısırlaştırdılar. Kadın hayatta kalmayı başardı. Birkaç yıl önce, Alman hükûmetinin ölüm kampları kurbanlarına para verdiğini duymuş. Emeklilik hakkını elde edebilmesi için, sadece bir muayeneden geçmesi, bir bakıma çektiklerini kanıtlaması gerekiyormuş. Kadın muayeneden geçip belgeyi alabilmek için en yakın dispansere gitmiş. Orada, kapı açılınca kimi görmüş? Kampta onu ameliyat eden doktoru. Bu gerçek bir öykü adamım. Bu dediklerim Leipzig'de oluyor, bundan dört yıl önce. Kadın annemdi, bir metelik bile alamadan, kısa süre sonra öldü.

– İyi ama, bunun Rayko'nun ölümüyle ne ilgisi var? diye sordum.

Marcel çevirdi. Marin' cevap verdi.

– İlgisi? (Marin' ölümcül gözlerini üzerime dikti.) İlgisi, kötülüğün döndüğü, adamım. (Bir parmağıyla toprağı gösterdi.) Bu toprağın üzerinde, kötülük geri döndü.

Marin' sonra göğsünü döverek Marcel'e bir şeyler söyledi. Marcel çevirmeden önce, tereddüt etti. Marin'den bir daha tekrarlamasını istedi. Sesler yükseldi. Marcel son sözleri anlayamıyordu. Sonunda, gözleri yaş içinde, bana dönüp fısıldadı:

– Katiller, Louis… Katiller Rayko'nun yüreğini çalmışlar.

On birinci bölüm

Sliven yolunda, kimse ağzını açmadı. Marin' bazı başka ayrıntılar da anlatmıştı: Çingeneler cesedi bulduktan sonra, Sliven çevresinde viziteye çıkmış Çingene Doktor Curiç'e haber vermişler. Milan Curiç bir otopsi yapabilmek için hastaneden bir ameliyathane ayrılmasını istemiş. İsteğini reddetmişler. Bir Çingene için yerleri yokmuş. Ölü de olsa. Arabayı bir dispanserin önüne çekmiş. Aynı şey. Konvoy sonunda Romlara ayrılmış virane bir spor salonuna gitmiş. Otopsiyi orada, spor salonunun ekşi kokusunda, basket potalarının altında yapmış Dr. Curiç. Kalbin çalındığını orada öğrenmişler. Ayrıntılı bir rapor yazıp polise vermiş, polis de dosyayı rafa kaldırmış. Romlardan kimse bu aldırmazlığa şaşırmamış. Çingeneler alışıkmış buna. Hayır, yaşlı Rom'u ilgilendiren, damadını "kimin" öldürdüğüydü. O katillerin adlarını öğrendiği gün, işte o gün güneş bıçakların sırtını okşayacaktı.

Yola çıkarken, garip bir şey oldu. Mariana yanıma yaklaştı, elime sertleşmiş bir defter sıkıştırdı. Bir şey söylemedi ama, defterin ne olduğunu anlamak için içine bir göz atmak yeterliydi: Rayko'nun not defteri. Leylekler hakkındaki görüşlerini, teorilerini yazdığı sayfalar. Hemen defteri torpido gözüne sakladım.

Öğlen olduğunda, Sliven'e vardık. Son derece kişiliksiz bir sanayi şehri. Orta büyüklükte bir kent, orta yükseklikte binalar, ortalama bir keyifsizlik. Bu değersizlik sanki madenî bir toz gibi sokakları kaplıyor, insanların yüzlerini binaların cephelerini örtüyordu. Marcel'in Çingene dünyasının önemli kişilerinden biri olan Markus Lazareviç'le randevusu vardı. Onunla öğle yemeğinde buluşacaktık, bütün duyduklarımıza rağmen, yemeği iptal etmek için çok geçti artık.

İştahsız, kimsenin masada kalmak için istek duymadığı bir yemek oldu. Markus Lazareviç bir doksan boyunda, çok esmer tenli, bileğinde künye, boynunda altın zincir, kendini yakışıklı sanan bir züppeydi. Çeşitli işlere girip çıkmış, milyonlarca leva kazanmış, başarılı Rom'un bulunmaz örneği. Sanki astarı kurnazlıktan, dışı kadifeden dokunmuş gibi, ikiyüzlü biri.

– Anlıyor musunuz, dedi İngilizce. Bir taraftan da filtresi yaldızlı bir sigara içiyordu. Rayko'nun ölümüne çok üzüldüm. Ama bu işten hiç kurtulamayacağız. Hep aynı şiddet, hep aynı karmaşık öyküler.

– Size göre, bu Çingeneler arasında bir hesaplaşma mı?

– Ben böyle bir şey demedim. Belki de Bulgarlar yapmıştır. Ama Romlar arasında hep eski çekişmeler, kan davaları sürer. Her zaman yakılacak bir ev, kazanılacak kötü bir ad vardır. Bütün samimiyetimle söylüyorum: ben de Rom'um.

– Aman Tanrım, nasıl böyle konuşursun? diye araya girdi Marcel. Rayko'nun hangi koşullarda öldüğünü bilmiyor musun?

– İyi ya, Marcel. (Sigarasını küçük ve gri bir kül parçasından kurtardı.) Bir Bulgar serserisi sokakta, karnında bir bıçakla bulunabilirdi. İş biterdi. Ama bir Rom, hayır. Onu ormanın içinde, kalbi sökülmüş bulmak gerekir. Hâlâ batıl inançlara ve büyülere inanılan bu ülkede, bu ölüm zihinleri tehlikeli ölçüde sarstı.

– Rayko serseri değildi, diye çıkıştı Marcel.

"Salata kâseleri" geldi. Üzerleri rendelenmiş peynirle kaplı, yeşil yapraklar. Kimse dokunmadı. Kahverengi halı döşeli, üzerlerinde beyaz örtüden başka ne bir çatal, ne bir tabak, hiçbir şey bulunmayan masaların olduğu kocaman ve bomboş bir salondaydık. Taklit kristal avizeler parıltısız sarkıyor, dışarıdaki güneşin soluk bir aksini yansıtıyordu. Her şey hiçbir zaman gelmeyecek bir ziyafet günü için hazırlanmış gibiydi. Markus devam etti:

– Cesedin çevresinde hiçbir iz, hiçbir belirti yoktu. Bilinen tek şey, yüreğinin çalındığı. Bölge gazeteleri konuya saldırdı, akıllarına ne geldiyse yazdılar. Büyücülük, sihirbazlık öyküleri. Daha da beteri. (Markus sigarasını bastırdı. Marcel'in gözlerinin içine baktı.) Ne diyeceğimi tahmin ediyorsun.

Sözü nereye getireceğini anlamadım. Marcel Fransızca bir parantez açtı ve yüzyıllardan beri Romların yamyam olarak tanındıklarını anlattı.

– Eski bir efsaneden başka bir şey değil. Çocuk katili canavarın Çingenelere uyarlanması. Ama Rayko'nun yüreğinin kaybolması, çoğu kulübede titremelere neden oldu.

Markus'a bir göz attım. İri vücudu kımıldamıyordu. Yeni bir sigara yakmıştı.

– Yıllardan beri, diye söze girişti, imajımızı düzeltmek için uğraşıyorum. Ama yeniden Ortaçağ'a döndük işte! Üstelik bunda herkes suçlu. Beni iyi dinleyin Mösyö Antioche. Bu anlattıklarım gerçek. Ben sadece geleceği düşünüyorum. (Ahtapot parmaklarını

beyaz örtünün üzerine koydu.) Yaşam koşullarımızın iyileştirilmesi, çalışma hakkımızın verilmesi için uğraşıyorum.

Markus Lazareviç, Sliven bölgesinde siyasal bir kişilikti. Romların tek adayı olması, ona önemli bir güç kazandırıyordu. Marcel bana Lazareviç'in, elbisesinin güzel kumaşına asılmaktan mutlu, bir alay kirli çocukla, kruvaze kostümünün içinde Sliven gettosunda nasıl kasılarak gezindiğini anlatmıştı. Pis kokan müstakbel seçmenleri karşısında yüzünün nasıl buruşacağını tahmin edebiliyordum. Oysa bütün iğrenmesine rağmen, Romların gururunu okşaması gerekiyordu. Politik arzularının bedeliydi bu; şimdi de Rayko'nun ölümü tekerine çomak sokar gibiydi. Lazareviç durumu kendi görüşüne göre anlatıyordu:

– Bu ölümle bütün çabalarımız boşa gitti; özellikle de toplumsal alandakiler. Mesela, bir yardım kuruluşunun da katkısıyla, gettoda bir sağlık merkezi kurdum.

– Hangi yardım kuruluşu? diye sordum asabi bir şekilde.

– Tek Dünya. (Markus bunu Fransızca söylemiş, sonra da İngilizce tekrarlamıştı.) Only World.

Tek Dünya. Birkaç gün içinde, birbirinden yüzlerce kilometre uzaklıktaki yerlerde, üçüncü kez karşılaşıyordum bu isimle. Markus devam ediyordu:

– Sonra o genç hekimler gitti. Acil bir görev, dediler bana. Ama bitmek tükenmek bilmeyen kavgalarımızdan, uyum sağlamama inadımızdan, gacoları küçümsemelerimizden bıktıklarını duyarsam, hiç şaşırmayacağım. Bana kalırsa, Rayko'nun ölümü içlerindeki son cesaret kırıntılarını da alıp götürdü.

– Doktorlar Rayko'nun ölümünden hemen sonra mı gittiler?

– Pek öyle denemez. Onlar Bulgaristan'dan geçen temmuzda ayrıldılar.

– Faaliyetleri neyi içeriyordu?

– Hastalarımızı tedavi ediyorlar, çocuklarımızı aşılıyorlar, ilaç dağıtıyorlardı. Bir tahlil laboratuvarları ve küçük müdahaleler için ameliyat aletleri vardı. (Markus ne söylediğini bildiğini anlatmak istercesine, başparmağını işaret parmağına sürttü.) Tek Dünya'nın arkasında çok para var. Çok.

Markus hesabı ödedi, on gün önce Moskova'da başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişimine değindi. Ona göre her şey, herkesin belirgin bir rol oynadığı tek ve geniş bir siyasal programın parçasıydı. Romların sefaleti, Rayko'nun öldürülmesi, sosyalizmin çöküşü, bütün bunlar, tabiî onun seçilmesiyle sonuçlanacak mantıklı bir bütün oluşturuyordu.

En sonunda, restoranın çıkışında, ceketimin yakasını yokladı ve Volkswagen'in fiyatını sordu, dolar olarak. Sadece nasıl tepki göstereceğini görüp keyiflenmek için, olmayacak bir fiyat söyledim. İlk kez gözlerini kırptı. Arabanın kapısını çarptım. Bizi son bir kez selamladı, iri vücudunu otomobilin camına kadar eğdi. Sordu: "Anlamadım. Bulgaristan'a ne için geldim demiştiniz?" Kontak anahtarını çevirirken, leyleklerin öyküsünü özetledim. "Ya, gerçekten mi?" diye başladı gerçek bir Amerikan aksanıyla ve küçümseyen bir ifadeyle. Lastiklere patinaj yaptırarak hareket ettim.

On ikinci bölüm

Akşam altıda Sofya'ya dönmüştük. Hiç zaman kaybetmeden, Dr. Milan Curiç'e telefon ettim. Ertesi gün öğleden sonraya kadar, Plovdiv'de vizitede olacakmış. Karısı biraz İngilizce konuşuyordu.

Kim olduğumu ve ertesi gün akşama doğru kocasını ziyaret edeceğimi anlattım. Milan Curiç'le karşılaşmanın benim için çok önemli olduğunu da ekledim. Kadın birkaç saniyelik bir tereddütten sonra adresi verdi, hatta yolu biraz tarif de etti. Telefonu kapadım, bir sonraki durağımı, İstanbul'u düşünmeye başladım.

Max Böhm'ün bana verdiği zarfta bir Sofya-İstanbul tren bileti ile bir de tren tarifesi vardı. Her gece on bir sıralarında, Türkiye'ye bir tren kalkıyordu. İsviçreli her şeyi hazırlamıştı. Birkaç dakika boyunca onu düşündüm. Bana onun hakkında bilgi verebilecek birini tanıyordum: Nelly Braesler. Ne de olsa, beni Böhm'e gönderen oydu. Telefonu kaldırdım, Fransa'daki analığımın numarasını çevirdim.

On kadar denemeden sonra başarılı olabildim. Uzaktaki zil sesini, sonra da Nelly'nin daha da uzaktan gelen sert sesini duydum.

– Alo?

– Ben Louis, dedim soğukça.

– Louis? Benim küçük Louis'm, nerelerdesiniz?

O yapmacık dost, tatlı sesi duyar duymaz, cildimin altında sinirlerimin gerildiğini hissettim.

– Bulgaristan'da.

– Bulgaristan'da! Orada ne yapıyorsunuz?

– Max Böhm için çalışıyorum.

– Zavallı Max. Yeni öğrendim. Gittiğinizi sanmıyordum.

– Böhm bir iş için para verdi. Ben de sözüme sadık kaldım. Ölümünden sonra da olsa.

– Bize haber verebilirdiniz.

– Bana haber vermesi gereken, sendin, Nelly (ben Nelly'yle senli benli konuşuyor, o ise bana "siz" demek için çırpınıyordu). Max Böhm kimdi? Bana önereceği görev konusunda neler biliyordun?

– Benim küçük Louis'm, sesinizin tonu beni ürkütüyor. Max Böhm sıradan bir kuşbilimciydi. Birbirimizi bir kuşbilim kongresinde tanıdık. Georges'un bu konularla ilgilendiğini bilirsin. Max bize pek sevimli geldi. Üstelik, çok da seyahat etmişti. Aynı ülkelerde bulunduk ve…

– Mesela Orta Afrika Cumhuriyeti gibi mi?

Nelly bir an durakladı, sonra daha alçak bir sesle cevap verdi:

– Orta Afrika Cumhuriyeti gibi, evet.

– Bana vereceği görev konusunda ne biliyordun?

– Hemen hemen hiç. Geçen mayısta Max bize dış ülkelerde gerçekleştirilecek kısa bir görev için bir öğrenci aradığını yazmıştı. Biz de doğal olarak seni düşündük.

– Bu görevin leyleklerle ilgili olduğunu biliyor muydun?

– Böyle bir şey hatırlar gibiyim.

– Bu görevin tehlikeli olabileceğini biliyor muydun?

– Tehlikeli mi? Aman Tanrım, hayır…

Yön değiştirdim:

– Max Böhm hakkında, ailesi, geçmişi hakkında ne biliyorsun?

– Hiç. Max çok içine kapanık bir adamdı.

– Sana karısından söz etmiş miydi?

Hatta bazı hışırtılar duyuldu.

– Çok az, dedi Nelly boğuk bir sesle.

– Hiç oğlundan bahsetti mi?

– Oğlundan mı? Oğlu olduğunu bile bilmiyordum. Sorularınızı anlamakta güçlük çekiyorum Louis…

Daha da yoğunlaşan hışırtılar. Haykırdım:

– Son bir soru, Nelly: Max Böhm'ün kalp nakli yaptırdığını biliyor muydun?

– Hayır! (Nelly'nin sesi titriyordu.) Tek bildiğim, kalbinden rahatsız olduğuydu. Enfarktüsten öldü, değil mi? Louis, yolculuğunuzun bir anlamı kalmadı. Her şey bitti...

– Hayır, Nelly. Tam tersine, her şey yeni başlıyor. Seni daha sonra ararım.

– Louis, benim küçük Louis'm... Ne zaman dönüyorsunuz?

Hışırtılar yeniden başladı.

– Bilmiyorum, Nelly. Georges'u öp. Kendine de iyi bak.

Telefonu kapadım. Analığımla her konuşmamdaki gibi, yine sarsılmıştım. Nelly hiçbir şey bilmiyordu. Kuşkusuz Braesler'ler namussuz olamayacak kadar zengindi.

Saat sekiz olmuştu. Hızla Hervé Dumaz'ya bir faks yazıp o gün öğrendiğim korkutucu bilgileri ilettim. Mesajın sonuna da Max Böhm'ün geçmişi hakkında kendi soruşturmamı yürüteceğimi yazdım.

O akşam, Marcel beni ve Yeta'yı bir restorana götürmeye karar vermişti. Geçirdiğimiz saatlerden sonra, oldukça tuhaf bir fikir. Ne var ki Minaüs aykırılıkların adamıydı; üstelik biraz gevşemeye ihtiyacımız olduğuna inanıyordu.

Restoran Ruski Bulvarı'nın üzerindeydi. Marcel metrdotel rolünü üstlenip, kapıdaki karşılayıcıya –beyaz ve kirli bir smokin ceketi giymişti– terasta oturmanın mümkün olup olamayacağını sordu. Adam başını sallayarak onayladı, merdiveni gösterdi. Teras birinci kattaydı.

Geniş bulvara hâkim, açık pencereli, büyük bir salondu burası. Buraya kadar gelmeyi beceren kokular, beni ihtiyata davet ediyordu: kızarmış et, sosis, füme domuz... Yerleştik. Dekora bir göz attım: ahşap benzeri doğramalar, kahverengi bir halı, bakır avizeler. Alçak sesle konuşan aileler. Sadece loş bir köşeden yüksek sesler geliyordu: yerel votka arkinin ölçüsünü kaçırmış bir grup Bulgar. Marcel bilgiç bir tavırla Yeta'nın ısmarlayacakla-

rını belirlerken, ben de İngilizce'ye çevrilmiş mönüyü elime aldım. Göz ucuyla onları izliyordum. Uzun sakalı ve sivri kellesiyle Marcel'i. Dimdik oturmuş, çevresine korku dolu gözlerle bakan Yeta'yı. Küçük kemirgen suratı dağınık gri saçlarının arasından güvensizce bakıyordu. Bu iki kuşu bir araya getiren bağları tahmin edemiyordum. Dün akşamdan beri, tek bir kelime bile etmemişti Romni.

Garson geldi. Güçlükler de hemen başladı. Ne "salata" kalmıştı ne de patlıcan ezmesi. Hatta ne de turşiya (sebze yemeği). Hele balık, hiç. Sabrım taşmak üzereyken, garsona mutfakta ne olduğunu sordum. "Sadece et" dedi Bulgarca, dudağında tatsız bir tebessümle. O zaman bonfilenin yanındaki garnitürde –yeşil bezelye ve patates– karar kıldım, eti istemediğimi tekrar tekrar söyledim. Marcel bana iştahsızlığım konusunda bir fırça çekti, kesin psikolojik saptamalarda bulundu.

Yarım saat kadar sonra, ısmarladığım sebzeler geldi. Yanında da, neredeyse hiç pişirilmemiş, kanlı bir et parçası. Birden midem kalktı. Garsonun yakasına yapışıp, tabağı hemen götürmesini söyledim. Adam debelendi. Tabaklar uçtu, bardaklar kırıldı. Garson küfretti; sonra o da yakama yapıştı. Ayağa kalkmış, dövüşmeye hazırlanıyorduk ki, Marcel aramıza girmeyi başardı. Garson hakaretler ederek tabağı götürürken, köşedekiler kadehlerini kaldırıp, beni cesaretlendirmeye çalıştılar. Çılgın gibiydim, tepeden tırnağa titriyordum. Gömleğimi düzelttim, sakinleşmek için balkona çıktım.

Şimdi Sofya'yı serinlik sarıyordu. Balkon Ulusal Meclis'in de bulunduğu Narodno-Sabranye Meydanı'na hâkimdi. Bulunduğum yerden, yavaş yavaş ışıklanan kentin büyük bir bölümünü görebiliyordum.

Sofya bir vadinin dibine kurulmuştur. Akşam olduğunda, çevresindeki dağlar yumuşak bir maviye bürünür. Tam tersine,

kırmızı-kahverengi olan kent, bütün dikkatleri kendi üzerinde toplar gibidir. Kırmızıya çalan binalarıyla ve kireçli duvarlarıyla, dikilmiş, sıkıntılı, masalımsı Sofya bana Balkanlar'ın yüreğinde bir gurur kenti gibi görünür. Doğu ülkelerinin sefaleti klişeleriyle hiç de uyuşmayan canlılığı ve çeşitliliği beni şaşırtıyordu. Kuşkusuz Sofya da gri binalar, kalabalık benzin istasyonları, boş dükkânlar konusunda payına düşeni almıştı ama aynı zamanda açık ve havadar, şirin ve çılgın bir yerdi. İnsanı hazırlıksız yakalayan rölyefi, turuncu tramvayları, renkli dükkânları kente gösterilerin kahkaha ile korku arasında gidip geldiği tuhaf bir lunapark görüntüsü kazandırıyordu.

Marcel terasta yanıma geldi.

– Daha iyi misin şimdi? diye sordu omzuma vurarak.

– İyiyim.

Asabi bir kahkaha attı:

– Çingene restoranımı seninle ortak kurmayı düşünemiyorum.

– Özür dilerim Marcel, dedim. Seni uyarmam gerekirdi. Küçük bir parça bonfile bile kaçmam için yeterlidir.

– Vejetaryen misin?

– Öyle de denebilir.

– Önemli değil. (Gözlerini ışıklandırılmış kentin üzerinde gezdirip tekrarladı.) Önemli değil. Ben de fazla aç değildim. Bu restorana gelmek iyi bir fikir değildi.

Birkaç saniye sustu.

– Rayko dostumdu Louis. Gerçek ve sevecen bir dost, ormanı herkesten daha iyi tanıyan, her bitkinin yerini bilen harika bir gençti. O Nikoliçlerin beyniydi. Hasat sırasında bütün görev ondaydı.

– Öyleyse nasıl oldu da Rayko'yu altı aydır görmedin? Neden kimse sana öldüğünü bildirmedi?

– Geçen bahar Arnavutluk'taydım. Orada korkunç bir açlık baş gösteriyor. Fransız yetkilileri harekete geçirmeye çalışıyorum. Marin' ve ötekilerine gelince, bana neden haber versinler ki? Dehşet içindeydiler. Hem üstelik, sonuçta ben de bir gaceyim.

– Rayko'nun ölümü konusunda, senin fikrin ne?

Marcel omuz silkti. Sanki düşüncelerini toparlamak istermiş gibi, bir süre bekledi.

– Bir açıklamam yok. Romların dünyası, şiddet dünyasıdır. Her şeyden önce, kendi aralarında. Kolayca bıçak çekerler, yumruk atmalarıysa daha da kolaydır. Küçük haydutlar gibi yaşarlar. Ama en korkunç şiddet dışarıdan gelir. Gacelerin şiddeti. Bıkmayan, aman vermeyen, onları her yerde sıkıştıran, yüzyıllardan beri peşlerini bırakmayan bir şiddet. Bulgaristan'ın, Yugoslavya'nın, Türkiye'nin büyük kentlerinin yakınlarında o kadar çok teneke mahallesi gördüm ki. Sonu olmayan bir ırkçılığa karşı korunmaya çalışan, işsiz ve geleceksiz ailelerin yaşadığı, çamurun içinde, birbirine dayanarak ayakta durmaya çalışan barakalar. Bazen saldırılar şiddetle, dolaysız gelir. Başka zamanlardaysa daha gelişmiş yöntemler kullanılır. Yasalardan ve yasal önlemlerden söz ediyorum. Ne var ki sonuç hep aynıdır: Romlar, dışarı! Tanık olduğum bütün polisli, buldozerli, yangınlı mahalle tahliyelerini bir bilsen... Bir de baraka kalıntılarında, araba yangınlarında ölen çocukları gördüm Louis. Romlar vebadır, lanetlenecek bir hastalıktır. Tamam öyleyse, Rayko'ya ne oldu? Gerçekten, bilmiyorum. Belki de ırkçı bir cinayettir. Ya da Romları bölgeden kovmak için bir uyarı. Hatta bütün suçu onların üzerine yıkmak için bir strateji. Her ne olursa olsun, Rayko pis bir öykünün masum kurbanı oldu.

Bütün bilgileri kaydettim. Belki de bu "pis öykünün" Max Böhm ve sırlarıyla bir ilgisi yoktu. Konuyu değiştirdim:

– Tek Dünya hakkında ne düşünüyorsun?

– Gettodaki doktorlar mı? Kusursuzdular. Anlayışlı ve fedakâr. İlk kez Bulgaristan Romlarına gerçek bir yardım yapılmıştı.

Marcel bana döndü:

– İyi de senin Louis, bütün bu olayların içinde, senin yerin ne? Marin'le konuşurken anlattığın ciddi şey de ne? Hem leylekler bu işte ne arıyor?

– Ben de bir şey bilmiyorum. Senden sakladığım bir şey var, Marcel; bana leylekleri izlemem için para veren, Max Böhm'dü. Adam arada öldü, onun ölümünden beri de esrar perdesi daha da yayılıyor. Sana daha fazlasını söyleyemeyeceğim ama, emin olduğum tek bir şey var, o da kuşbilimcinin kirli işlere bulaştığı.

– Öyleyse işi neden kabul ettin?

– Beni her türlü entelektüel meşgaleden uzak tutan zorlu bir eğitim döneminden çıktım. On yıl boyunca, hiçbir şey yaşamadım, hiçbir şey görmedim. İnsanın içinde korkunç bir boşluk, kafasını duvarlara vurduracak bir yaşama açlığı bırakan bu kandırmacaya bir son vermek istedim. Bu, benim için bir tutku gibiydi. İhtiyar Max bana Avrupa'yı, Ortadoğu'yu, Afrika'yı gezip leylekleri izlememi önerdiğinde, bir an bile tereddüt etmedim.

Yeta yanımıza geldi. Sabırsızlanıyordu. Garson ona hizmet etmemekte direniyordu. Sonunda hiçbirimiz bir şey yiyemedi. Karanlıkta, gök koyu yünden derinlikler açıyordu.

– Dönelim, dedi Marcel. Fırtına geliyor.

Odam kişiliksiz, ışığım güçsüzdü. Yağmur yağmak zahmetine katlanmazken, dışarıda gök gürlüyordu. Hava boğucu olmasına rağmen, odada klima yoktu. Böyle bir ısı, şaşırtıcıydı. Başından beri Doğu ülkelerini ölümcül bir soğukta, yeterince ısıtılamamış mekânlarda kürk şapkalar olarak düşünmüştüm.

On buçukta, Argos verilerini kontrol ettim. Sliven'deki ilk iki leylek, çoktan Boğaziçi Köprüsü'nün yolunu tutmuştu bile.

Kayıtlar her ikisinin de akşam altıyı çeyrek geçe sıralarında, Türk sınırı yakınındaki Svilengrad'a indiklerini gösteriyordu. Bu akşam Sliven'e bir leylek daha gelmişti. Ötekiler de peşinden gelecekti kuşkusuz. Öteki rotayı, Batı güzergâhını da inceledim: İspanya ve Fas yolunu seçen sekiz leyleği... Çoğu Cebelitarık Boğazı'nı aşmış, Sahra'ya doğru uçuyorlardı.

Fırtına hâlâ dinmemişti. Yatağıma uzandım, ışığı söndürüp baş ucu lambamı yaktım. İşte ancak o zaman Rayko'nun defterini açtım.

Leyleğe düzülmüş gerçek bir methiye. Rayko her şeyi kaydetmişti: kuşların geçişi, yuva sayısı, yavru sayısı, kazalar... Ortalamaları hesaplıyor, bunlardan sistemler çıkarmaya çalışıyordu. Defteri Max Böhm'ün çok hoşuna gidecek sütunlarla, sayılarla doluydu. Defterin kenarına, yetersiz bir İngilizce'yle kendi görüşlerini yazıyordu. Ciddi, dostça, esprili görüşler. Sliven'de yuva kuran çiftlere isimler takmış, defterin sonundaki bölüme de isimlerin nedenlerini sıralamıştı. Yosundan bir örtünün üzerine yuvalanan "Gümüş Külleri", erkeğinin asimetrik bir gagaya sahip olduğu "Çekici Gagaları", güneş kızarıp batarken konan "Kızıl Baharları" işte böyle tanıdım.

Rayko gördüklerini teknik şemalarla ve anatomik incelemelerle de süslüyordu. Diğer krokilerdeyse çeşitli halka şekilleri çiziliydi: Fransız, Alman, Hollanda bilezikleri, bir de tabiî Böhm'ünkiler. Rayko her çizimin yanına tarihini ve görüldüğü yeri yazmıştı. Bir ayrıntı dikkatimi çekti; çift halkalı leylekler, iki değişik halka modeli taşıyorlardı. Doğum tarihlerini gösteren halka inceydi, tek bir parçadan oluşuyordu. Böhm'ün daha sonra taktığı ise daha kalındı, bir kıskaç gibi açılıyordu. Gidip fotoğrafları buldum, kuşların bacaklarını inceledim. Rayko doğru görmüştü. Halkalar aynı değildi. Bu ayrıntının üzerinde düşündüm.

Öte yandan, halkaların üzerindeki yazılarda hiçbir farklılık yoktu; tarih ve takıldıkları yer, hepsi bu kadar.

Dışarıda, yağmur nihayet yağmaya karar vermişti. Camları açtığımda serin hava içeri doldu. Uzakta Sofya, gümüş fırtınasına tutulmuş bir galaksi gibi, ışıklarını yayıyordu. Okumaya devam ettim.

Son sayfalar 1991 leyleklerine ayrılmıştı. Rayko'nun son ilkbaharı. Joro gibi Rayko da şubat ve mart aylarında Böhm'ün leyleklerinin dönmediğinin farkına varmıştı. Joro gibi o da bunu kuşların yaralı ya da hasta olmalarına bağlamıştı. Rayko'nun bana söyleyecek başka bir şeyi yoktu. Notlarını okuyarak son günlerini izledim. 22 nisan tarihli sayfa boştu.

On üçüncü bölüm

– Tarih boyunca Çingenelerin göçebeliği, daha çok gacelerin sonu gelmez ırkçılığının bir sonucu gibi görünüyor.

Sabahın altısında, Bulgar tarlalarının uzaktan söken şafağında ben otomobili kullanırken, Marcel çoktan konferansına başlamıştı.

– Göçebe olarak kalmış Çingeneler, toplumun en yoksulları, en mutsuzlarıdır. Her baharda, geniş ve sıcak bir evin hayalini kurarak yola düşerler. Aynı zamanda asıl çelişki de buradadır, bu göçebelik Çingene kültürünün ayrılmaz bir parçasıdır. Yerleşik Romlar bile, düzenli olarak seyahat ederler. Erkekler karılarıyla böyle tanışır, aileler böyle birleşir. Bu gelenek, fizikî yer değişikliğinin de ötesinde, bir yaşam biçimi, bir ruh halidir. Bir Rom'un

evi, hep kocaman bir çadır gibidir; toplumsal hayatın temeli olan, eşyanın, yerleşimin süslerin araba içini hatırlattığı büyük bir odadır.

Yeta arkada uyuyordu. Ağustosun 31'ine gelmiştik. Bulgaristan'da topu topu on altı saatim kalmıştı. Marin'le bir daha görüşüp sorular sormak, bir de 23 ve 24 nisan 1991 tarihli yerel gazetelere bakmak için Sliven'e gitmeyi kafama koymuştum. Polis dosyayı rafa kaldırmış olsa da, gazeteciler bazı ilginç ayrıntılar yakalamış olabilirlerdi belki de. Bütün bu araştırmalardan önemli bir sonuç çıkarmayı ummuyordum, ama bugün yapacaklarım akşamüstü Dr. Curiç'le buluşmama kadar beni oyalayacaktı. Öte yandan, geniş ovanın kenarındaki leylekleri de uyanırken yakalamak istiyordum.

Gazeteleri ziyaretimiz hiçbir işe yaramadı. Rayko cinayetiyle ilgili makaleler bir ırkçı söylemler furyasından başka bir şey değildi. Markus Lazareviç haklıydı: Rayko cinayeti zihinleri sarsmıştı.

Atkitno gazetesi Romlar arası hesaplaşma savını benimsiyordu. Makaleye göre iki toplayıcı klanı bir bölge için kapışmışlardı. Makale sonunda Romlara karşı bir iddianameye dönüşüyor, son birkaç ayda Sliven'i sarsan ve Çingenelerin başrolleri paylaştıkları bir dizi skandalı hatırlatıyordu. Kısacası, Rayko cinayeti bu skandalların en önemlisi, zirvesiydi. Çingenelerin ormanları savaş alanına çevirmelerine, Bulgar köylüleri, özellikle de gezmeye gelen çocukları için tehlikeli bir yere dönüştürmelerine izin verilmemeliydi. Marcel bir taraftan makaleyi çeviriyor, bir yandan da öfkeden köpürüyordu.

Muhalefet partisi UDF'nin başlıca yayın organı Kutba ise daha çok batıl inançlar üzerinde duruyor. Makale ipucu bulunamamasına değiniyor ve büyücülük, sihirbazlık üzerine dayandırılmış bir varsayımlar dizisi geliştiriyordu. Bu varsayımlara göre,

Rayko bir “hata” işlemişti. Cezalandırılması için, yüreği sökülmüş ve bir yırtıcının acımasızlığına teslim edilmişti. Sonunda da makale cehennemî bir üslupla Sliven halkını uyarıyor, gerçekten şeytanî bir güruha dönüşmüş Çingenelere karşı dikkatli olmayı öğütlüyordu.

Avcılar Birliği oldukça kısa bir yazıda Rom vahşetinin bir tarihçesini sunuyordu. Kundaklanmış evler, cinayetler, hırsızlıklar, kavgalar ve benzeri haydutluklar oldukça eleştirel bir üslupla sıralanıyor, iş Çingenelerin yamyamlığına kadar götürülüyordu. Yazar, görüşünü desteklemek için Çingenelerin XIX. yüzyılda insan eti yemekle suçlandıkları Macaristan’daki bir olayı örnek veriyordu.

– Burada söylemedikleri, Romların o suçlamalardan aklandıkları, diye haykırdı Marcel. Üstelik geç kalmış bir aklanmaydı bu, çünkü yüzden fazla Çingene bataklıkların dibinde linç edilmişti.

Bu kadarı fazlaydı. Minaüs eski matbaada kükrüyordu. Avaz avaz bağırarak başyazarı çağırdı, eline geçen kâğıt tomarlarını fırlattı, mürekkebi devirdi, arşivleri taramamıza izin veren yaşlı adamı sarstı. Güçlükle de olsa, onu yatıştırmayı başardım. Matbaadan çıktık. Yeta hiçbir şey anlamamış, peşimizden geliyordu.

Sliven Garı yakınlarında prefabrik bir büfe görüp, birer Türk kahvesi içmeyi önerdim. Marcel yarım saat boyunca Romanî homurdandı, sonunda sakinleşti. Arkamızda Çingeneler, yırtıcı hayvan sessizliğiyle yavaş yavaş badem yiyorlardı. Marcel bayramlık ağzını açarak laf attı. Romlar gülümsedi, sonra cevap verdiler. Birazdan, Marcel kahkahalar atmaya başladı. Neşesi geri gelir gibiydi. Saat ondu. Yol arkadaşıma rota değiştirerek ovayı arşınlamayı, leylekleri aramayı önerdim. Marcel heyecanla kabul etti. Karakterini daha iyi tanımaya başlamıştım: Minaüs de göçebeydi, sadece mekânda değil, zaman içinde de göçebe. Sadece

şimdiyi yaşıyordu. Kafasında, bir andan diğerine olan değişiklik belirgin ve köklüydü.

Önce bağların arasından geçtik. Kalabalık bir Romni grubu çardakların üzerine eğilmiş, üzüm koparıyordu. Havada ağır bir üzüm kokusu vardı. Biz geçerken kadınlar doğruluyor, bizi selamlıyorlardı. Hep aynı koyu ve mat suratlar. Üzerlerinde hep aynı canlı ve renkli paçavralar. İçlerinden bazıları tırnaklarını kıpkırmızı boyamıştı. Sonra, ara sıra çiçekli bir ağaca rastladığımız, ıssız ve kocaman ovaya girdik. Ama diri otların arasında en çok görünen, parlak ve siyah bataklık izleriydi.

Birden beyazımsı uzun bir zirve görüntüyü böldü. "İşte, oradalar" diye mırıldandım. Marcel dürbünümü alıp sürüye çevirdi. Hemen ardından sağdaki bir patikayı göstererek, "Buraya sap" dedi. Çamurlu karığa daldım. Yavaşça leyleklere yaklaşıyorduk. Orada yüzlercesi vardı. Bir ayaklarının üzerinde dimdik, uyuşuk, sessiz. "Motoru durdur" diye fısıldadı Marcel. Arabadan inip ilerledik. Kuşlardan birkaçı ürperdi, kanatlarını çırptı, sonra havalandı. Durduk. Otuz saniye. Bir dakika. Kuşlar eski düzenlerine döndüler, gagalarıyla toprağı karıştırdılar, narince yürümeye devam ettiler. Yeniden birkaç adım attık. Kuşlar otuz metre ötemizdeydi. Marcel, "Duralım" dedi, "daha fazla ilerleyemeyiz. Dürbünümü alıp, leylekleri incelemeye koyuldum. Hiçbirinde halka yoktu.

Öğleye doğru Marin'in düzlüğüne vardık. Romlar bizi daha sıcak karşıladılar. Marin'in karısı, ayçiçekli Sultana; Mermet'in karısı burnu kemerli Zaynepo; elleri belinde, kızıl saçlı kadın, Kosta'nın kadını Katio. Rayko'nun dul karısı Mariana üç aylık bebeği Denke'yi uyutmaya çalışıyordu. Güneş yükselmişti. Çalılıklardan, böceklerin hareketiyle tetiklenmiş bir ses yükseliyordu.

– Cesedi bulan her kimse, onunla görüşmek istiyorum, dedim.

Marcel yüzünü buruşturdu. Yine de isteğimi çevirdi. Bu kez Marin' bana iğrenircesine baktı, sonra da Mermet'i çağırdı. Cildi kahverengi, sivri yüzü parıltılı perçemlerinin altına gömülü bir dev. Gevezelik etmeye niyeti yok gibiydi. Küçük bir dal parçası koparıp dalgınca dişlemeye koyuldu, bu arada birkaç kelime etti.

– Anlatacak bir şey yok, diye çevirdi Marcel. Mermet Rayko'yu ormanda bulmuş. Tüm aile onu aramak için ormana dağılmış. Mermet hiç kimsenin girmediği bölgeye girmiş. Cesedi orada bulmuş.

– Tam olarak nerede? Bir açıklıkta mı, çalıların arasında mı?

Marcel sorumu çevirdi. Mermet cevap verdi. Minaüs anlattı:

– Bir açıklıkta, otlar, sanki düzlenmiş gibi, kısacıkmış.

– O otların üzerinde hiç iz yok muymuş?

– Yokmuş.

– Ya çevrede? Ayak izi? Tekerlek izi?

– Yokmuş. Açıklık ormanın çok içlerinde. Bir arabanın giremeyeceği bir yerde.

– Ya ceset? diye devam ettim. Ceset nasılmış? Rayko boğuşmuş mu?

– Söylemesi güç, diye cevap verdi Marcel Mermet'in söylediklerini dinledikten sonra. Kolu göğsüne yapışık, yatıyormuş. Derisi her yönde kesikmiş. Bağırsakları buradan (Mermet kalbini gösteriyordu) başlayan kahverengimsi bir yaradan dökülüyormuş. Tuhaf olan yüzüymüş. İkiye bölünmüş gibi. Gözler fal taşı gibi açık. Bembeyaz. Korku dolu. Ağzı kapalı, rahat, dudaklar gevşek.

– Hepsi bu mu? Şaşırtıcı başka bir şey?

– Yok.

Mermet dal parçasını geveleyerek birkaç saniye sustu, sonra bir şeyler ekledi.

– Bir gün önce büyük bir fırtına çıkmış olmalı. Çünkü o bölgedeki bütün ağaçlar yatmış, dalları ve yaprakları dört bir yana savrulmuş.

– Son bir soru: Rayko sana hiçbir şeyden söz etmedi mi, bir şeyler bulduğunu anlatmadı mı? Bir şeylerden çekinir gibi miydi?

Mermet, Marcel'in sesiyle son noktayı koydu:

– Onu iki ay boyunca kimse görmemişti.

Bütün bu ayrıntıları defterime yazıp, Mermet'e teşekkür ettim. Usulca başını salladı. Önüne bir çanak süt konmuş bir kurda benziyordu. Kampa döndük. Çocuklar arabanın radyosunda kasetlerini dinlemek istiyorlardı. Göz açıp kapayıncaya kadar açık kapılı Volkswagen klarnetlerin, akordeon ve dümbeleklerin birbiriyle yarıştığı bir Çingene orkestrasına döndü. Biraz şaşırmıştım. Herkes gibi ben de Çingene müziğinin kemandan oluştuğunu sanıyordum. Bu tiz sesler daha çok bir derviş raksının büyüleyici özelliklerini andırıyordu.

Sultana bize Türk kahvesi sundu: dibi telveli acı bir içecek. Elimdeki fincana dudaklarımın ucunu dokundurdum. Marcel gerçek bir uzman gibi küçük yudumlar alıyor, bir yandan da ayçiçekli kadınla sohbet ediyordu. Bana kahveden, pişirilme yönteminden falan bahsediyormuş gibi geldi. Marcel sonra fincanını çevirip, birkaç dakika bekledi. Sonra da uzman gözüyle dibini inceledi, Sultana'nın da yardımıyla yorumlar yaptı. O zaman kahve falının yöntemlerinden bahsettiklerini anladım.

Bense, gergin, etrafa küçük gülücükler dağıtıyordum. Marin' ve öbürleri için, Rayko'nun ölümü geçmişte kalmıştı. (Marcel bir yılın sonunda ölünün adının özgürlüğüne kavuştuğunu anlatmıştı: o zaman adı yeni doğmuş bir bebeğe verilebilir, bir ziyafet düzenlenip, ölünün ruhu kardeşlerinin düşüne girmeye son vereceğinden rahatça uyunabilir.) Oysa benim için bu ölüm, tam tersine, şimdiyi parçalıyordu. Kuşkusuz geleceği de.

Öğleden sonra ikide, bulutlar geri dönmüştü. Akşama doğru Sofya'da Milan Curiç'le buluşabilmek için, yola koyulmamız gerekiyordu. Kumpanyayı selamladık, gülücükler ve sarılmalarla onlardan ayrıldık.

Yolda, Sliven banliyösünden geçtik. Şurada burada araba enkazlarının yattığı, toprak yollarla bölünmüş tozlu teneke mahalleleri. Yavaşladım. "Burada çok dostum var" dedi Marcel. "Yine de sana bunu yapmak istemem. Gidelim." Asfaltın kenarındaki çocuklar geçişimizi selamladılar. "Gace! Gace! Gace!" Yalınayak dolaşıyorlardı. Yüzleri kirli, saçları pislik içindeydi. Hızlandım. Birkaç saniye sonra, sessizliği bozdum:

– Söyle bana Marcel, Rom çocukları neden bu kadar pis?

– Boş vermişlik falan değil Louis. Bu eski bir gelenek. Romlara göre çocuk o kadar güzel bir yaratıktır ki, nazar değdirmeye hazır yetişkinlerin ilgisini çeker. Onun için hiç yıkanmazlar. Bir çeşit gerçeği peçeleme. Güzelliklerini ve saflıklarını başka gözlerden saklamak için.

On dördüncü bölüm

Marcel dönüş yolu boyunca bana Milan Curiç'i anlattı.

– Değişik bir adamdır, dedi. Yalnız bir Çingene. Tam olarak nereden geldiğini kimse bilmiyor. Kusursuz bir Fransızca konuşur. Tıp eğitimini Paris'te yaptığı söylenir. Balkanlar'da görülmesi yetmişli yılların işidir. O dönemden bu yana Curiç Bulgaristan'ı, Yugoslavya'yı, Romanya'yı ve Arnavutluk'u karış karış dolaşır, insanlara bedava bakar. Elindeki imkânlarla Romları tedavi eder.

Çağdaş tıpla Çingenelerin doğa bilgilerini harmanlar. Ciddi kanamaları olan bir sürü kadının hayatını kurtardı. Kadınlar Macaristan'da ya da Çekoslovakya'da kısırlaştırılmış. Buna rağmen Curiç gizli kürtaj yapmakla suçlandı. Galiba iki seferinde de mahkûm oldu. Baştan aşağı yalan. Hapisten çıkar çıkmaz, turnelerine bıraktığı yerden başladı. Rom dünyasında Curiç ünlü biridir, neredeyse bir mitostur. Büyülü güçlere sahip olduğuna inanılır. Onunla konuşmaya yalnız gitmeni öneririm. Belki tek bir gaceye konuşur. İki gace, fazladır.

Bir saat kadar sonra, altıya doğru Sofya'ya yaklaşıyorduk. Önce derin çukurlarla çevrili harap mahallelerden geçtik, sonra da Çingenelerin kamp kurup, hayatta kalmaya çalıştıkları boş arsaların yanından. Sırılsıklam çadırları alüvyonlara kapılıp, gidecek gibi görünüyordu. Alay eder gibi; doğulu usulü bol kumaş pantolonlar giymiş Romni kızları bu yağmur ve çamur cehenneminin altında çamaşır asıyorlardı. Gizli bakışlarla. Kaçamak gülücüklerle. Rom halkının güzelliği ve gururu bir kez daha yüreğimi dağlıyordu.

Lenin Bulvarı'na sapıp Marcel ve Yeta'yı Narodno-Sabranye Meydanı'nda bıraktım. Çiftin hemen yakında iki odalı bir dairesi vardı. Marcel, Milan Curiç'in evini tarife kalktı. Cebinden yıpranmış bir defter çıkarıp koca bir sayfayı şemalarla, Kiril yazısıyla doldurmaya girişti. "Yanılman imkânsız" diyordu beni sokak isimlerine, kestirmelere ve gereksiz ayrıntılara boğarken. Sonunda Latin harfleriyle Curiç'in açık adresini yazdı. Marcel ve Yeta beni gara kadar geçirmekte ısrarlıydı. O yüzden ayrıldığımız yerde, bu kez saat sekizde buluşmaya karar verdik.

Sheraton'a gelip valizimi kapattım, hesabı kalın leva desteleriyle ödedim. Mesaj gelip gelmediğini sordum. Altı buçukta yine sakin Sofya sokaklarındaydım.

Bir kez daha Ruski Bulvarı'ndan geçip, General Vladimir Zaymov Caddesi'ne ulaşmak üzere sola saptım. Işıklı tabelalar yerdeki su birikintilerinde oynaşıyordu. Bir tepenin üstüne çıktım. Öteki yamaçta gerçek bir orman gördüm. "Parkın içinden geçeceksin" demişti Marcel. Balta girmemiş bir ormanda kilometrelerce yol aldım. Grimsi bir bulvar boyunca, iç karartıcı siteler gördüm. Sonunda aradığım sokağı buldum. Döndüm, tereddüt ettim, yolun çukurlarında arabanın altını vurdum, isimsiz binalar boyunca ilerledim. Doktor 3 C numaralı binada oturuyordu. Hiçbir yerde bu numaraya rastlamadım. Elimdeki defteri sokakta yağmurun altında oynayan Rom çocuklarına gösterdim. Kahkahalar atarak, tam karşısında durduğum apartmanı gösterdiler.

İçeride, sıcak daha da arttı. Hava kızartma, lahana ve çöp kokuları yüklüydü. Dip tarafta iki adam asansör kapısını çekiştiriyordu. Kasları ampulün çıplak ışığında parıl parıl, terli iki dev. "Dr. Curiç?" diye sordum. Parmaklarıyla 2 yaptılar. Merdivenleri koşarak çıktım, doktorun levhasını gördüm. Kapının ardından bir cehennem gürültüsü geliyordu. Kapıyı çaldım. Birkaç kere. Kapı açıldı. Müzik kulak zarlarıma saldırdı. Karşımda çok tombul, çok esmer bir kadın duruyordu. Adımı ve Curiç'in adını tekrarladım. İçeri girmeme izin verdiyse de, sarmısak kokularıyla ve bir ayakkabı ordusuyla dolu daracık bir koridorda beni bıraktı. Dockside'larımı çıkardım, yüzüm ter içinde, beklemeye koyuldum.

Kapılar çarptı, gürültü daha da yükseldi, sonra uzaklaştı. Birkaç saniyede, gürültünün arasından Marin' ve ailesinin otomobilimde dinledikleri müziği tanıdım; aynı dövünmeler, klarnet ve akordeon çılgınlığı. Burada insan sesleri de yarışa katılıyordu. Bir kadın sesi, kısık ve yırtıcı.

– Güzel ses, değil mi?

Gözlerimi kısıp, gölgeye döndüm. Koridorun ucunda, hareketsiz bir adam duruyordu. Dr. Milan Curiç. Marcel her zamanki hayal dünyasına sadık kalmış, asıl söylemesi gerekeni atlamıştı: Milan Curiç cüceydi. Minik değil (boyu bir elli falan olmalıydı), ama sakatlığının bütün özelliklerini taşıyan bir cüce. Kafası dev gibi duruyordu, göğsü de koskocaman. Eğri bacakları gölgenin içinden birer kıskaç gibi beliriyordu. Yüzünü göremiyordum. Curiç tok sesiyle ve kusursuz bir Fransızca'yla devam etti:

– Adı Esma. Romların divası. Arnavutluk'ta ilk ayaklanmalar onun konserlerinde başladı. Siz kimsiniz, Mösyö?

– Adım Louis Antioche, dedim. Fransız'ım. Buraya Marcel Minaüs'nün tavsiyesi üzerine geldim. Bana birkaç dakikanızı ayırabilir misiniz?

– Benimle gelin.

Doktor topukları üzerinde dönüp, sola saptı, gözden kayboldu. Peşinden gittim. Televizyonun bangır bangır bağırdığı uzun bir salondan geçtik. Ekranda köylü kıyafeti giymiş kızıl saçlı dev bir kadın, mujik kılığına bürünmüş yaşlı bir akordeoncunun eşliğinde kırmızı ve mavi bir topaç gibi dönüyor, şarkı söylüyordu. Görüntü daha çok iç karartıcıydı, ama müzik enfesti. Odadaki Romların çıkardıkları gürültü daha da yüksekti. Abartılı hareketler ve kahkahalar eşliğinde yiyip içiyorlardı. Kadınlar parıltısız büyük küpeler takmış, simsiyah saçlarını örmüşlerdi. Erkeklerin başındaysa keçeden yapılmış küçük şapkalar vardı.

Curiç'in çalışma odasına girdik. Kapıyı kapattı, ağır bir perdeyi çekip müzik gürültüsünü hafifletti. Bakışlarımı odanın içinde gezdirdim. Yerdeki halı yıpranmıştı, mobilyalar ise kartondan yapılmış gibiydi. Bir köşede demirler ve kayışlar takılmış bir yatak vardı. Yatağın yanındaki cam etajer paslanmış ameliyat aleti doluydu. Kısa bir süre kendimi yasadışı bir kürtajcının, bir çıkıkçının yanında sandım. Hemen ardından da, böyle bir şey

düşündüğüm için utandım. Curiç tam da böylesi önyargılar nedeniyle birkaç kez hapse girmişti. Milan Curiç sadece diğer Romları tedavi eden bir Rom doktordu.

– Oturun, dedi.

Kol dayama yerleri çatlamış, kırmızı bir koltuğa çöktüm. Curiç bir an karşımda, ayakta dikildi. Fırsattan yararlanıp, onu alabildiğince inceledim. Yüzü hayranlık uyandırıcıydı. Esnek ve düzenli çizgilere sahip, güzel bir ağaç kabuğu gibi. Büyük bağa gözlüklerin çevrelediği kocaman yeşil gözleri vardı. Curiç erken yaşlanmış, kırklarında biriydi. İnsan esmer cildindeki derin yarıkların izini sürebiliyordu, gür saçları da metalik bir griydi. Oysa bu ayrıntılar ondan beklenmeyecek bir gücü, bir dinamizmi dışa vuruyordu. Kaslı kolları gömleğinin kumaşını geriyor, yakından bakılınca, vücudunun üst kısmının normal boyutlarda olduğu anlaşılıyordu. Milan Curiç masasının arkasına geçip oturdu. Dışarıda yağmur hızını daha da artırmıştı. İşe kusursuz Fransızcasını kutlamakla başladım.

– Eğitimimi Paris'te yaptım. Fakültede, Saint-Pères Sokağı'nda.

Sustu, hemen ardından devam etti:

– Bu kadar kibarlık yeter, Mösyö Antioche. Ne istiyorsunuz?

– Sizinle Rayko Nikoliç, hani geçen nisan ayında Sliven ormanında öldürülen Çingene konusunda konuşmaya geldim. Otopsiyi sizin yaptığınızı biliyorum. Size bazı sorular sormak isterdim.

– Fransız polisinden misiniz?

– Hayır. Ama belki de bu cinayetin benim şu anda yürüttüğüm araştırmayla bir ilgisi olabilir, diye düşünüyorum. Bana cevap vermek zorunda değilsiniz. Ama bırakın da, kendi öykümü anlatayım. Ondan sonra sorduklarımın bir cevap gerektirip gerektirmeyeceğine siz karar verirsiniz.

– Sizi dinliyorum.

Maceramı anlattım: Max Böhm'ün bana verdiği değişik görevi, kuşbilimcinin ölümünü, geçmişini çevreleyen sırları, yolumun üzerinde karşılaştığım ilginç ayrıntıları; benim gibi, leylekler konusunu araştıran iki Bulgar'ı, sürekli karşıma çıkan Tek Dünya'yı...

Cüce adam konuşmam boyunca gözünü kırpmadı. En sonunda sordu:

– Bütün bunların Rayko'nun ölümüyle ne ilgisi var?

– Rayko da kuşbilimciydi. Leyleklerin geçişini gözlüyordu. O kuşların bir sır sakladıklarından eminim. Belki de Rayko'nun gözlemleye gözlemleye çözdüğü bir sır. Belki de hayatına mal olan bir sır. Bütün bu söylediklerimin size anlamsız gelebileceğini biliyorum Dr. Curiç. Ama siz cesede otopsi yaptınız. Bana bazı bilgiler verebilirsiniz. On günde, üç bin kilometre yol yaptım. Yaklaşık on bin kilometrem daha var. Bu gece saat on birde İstanbul trenine binmiş olacağım. Artık Sofya'da bana bir şeyler anlatabilecek tek kişi sizsiniz.

Curiç gözlerini birkaç saniye benden ayırmadı, sonra bir sigara paketi çıkardı. Bana da ikram etti, (teşekkür ederek reddettim) etrafa güçlü bir benzin kokusu yayan kocaman bir çakmakla yaktı. Mavimtırak bir duman bizi bir süre ayırdı, sonra da ilgisiz bir sesle sordu:

– Hepsi gerçekten bu kadar mı?

Boğazımda yükselen öfkeyi hissettim:

– Hayır. Doktor Curiç. Bu işte kuşlarla fazla bir ilgisi olmayan, yine de insanı çok sarsan bir rastlantı daha var; Max Böhm kalp nakli yaptırmıştı. Sağlık dosyası ya da kaydı olmayan bir kalp hastası.

– İşte şimdi oldu, dedi Curiç sigarasının külünü geniş bir kupaya silkerek. Anlaşılan size Rayko'nun kalbinin çalındığı

anlatılınca siz de bir organ kaçakçılığı ya da ona benzer bir şey var diye düşündünüz.

– Ama bakın…

– Palavra. Beni iyi dinleyin, Mösyö Antioche. Size yardım etmek istemiyorum. Bir gaceye asla yardım etmem. Ama yapacağım açıklamalar vicdanımı rahatlatacak. (Curiç bir çekmece açıp, masasının üzerine birbirlerine zımbalanmış birkaç kâğıt bıraktı.) İşte 23 nisan 1991 günü Sliven spor salonunda Rayko Nikoliç'in cesedi üzerinde dört saat çalışıp araştırdıktan sonra hazırladığım rapor. Benim yaşımda böylesi bir yardım fazla sayılır. Raporu Bulgarca yazmak için kendimi zorladım, oysa Romanî de yazabilirdim. Ya da Esperanto. Kimse okumayacak olduktan sonra. Bulgarca bilmiyorsunuz, değil mi? Öyleyse kısaca özetleyeyim.

Kâğıtları eline aldı, gözlüklerini çıkardı. Gözleri sanki bir büyü etkisiyle yarı yarıya küçüldü.

– Önce çerçeveyi çizelim. 23 nisan sabahı, Sliven gettosunda her zamanki turnemi yapıyordum. Kosta ve Mermet Nikoliç, her ikisi de iyi tanıdığım toplayıcılardır, yanıma geldiler. Rayko'nun cesedini bulmuşlar, kuzenlerinin bir ayının saldırısına uğradığından emindiler. Ormanın içindeki açıklıkta cesedi gördüğümde, gerçeğin hiç de düşündükleri gibi olmadığını hemen anladım. Rayko'nun vücudunu kaplayan korkunç yaralar, birbirinden farklı iki belirgin tiptendi. Cesette hayvan ısırıkları vardı, ama bu ısırıklar ameliyat aletleriyle gerçekleştirilmiş yaralardan sonraki bir döneme aitti. Üstelik, çevrede çok az kan vardı. Yaralarına bakınca, Rayko'nun bir alyuvarlar denizinde yüzüyor olması gerekirdi. Oysa durum hiç de öyle değildi. Bir de ceset çırılçıplaktı, vahşi bir hayvanın kurbanını soymak zahmetine katlanacağını sanmıyorum. Otopsi yapmak için, Nikoliçlere cesedi Sliven'e getirmelerini söyledim. Bir hastane aradık. Ama boşunaydı.

Sonunda o spor salonunu bulduk, orada çalışıp Rayko'nun son saatlerini genel hatlarıyla canlandırma imkânı buldum. İsterseniz, bir dinleyin:

> 23/4/1991 tarihli otopsi raporundan alıntılar:
>
> Konu: Rayko Nikoliç, erkek. Çıplak. 1963 yılında İskenderun, Türkiye'de doğmuş. Muhtemel ölüm tarihi 22/4/1991, kalp nahiyesindeki derin yara sonucunda Sliven, Bulgaristan yakınlarında Duru Sular olarak adlandırılan ormanda, saat yirmi-yirmi üç arasında.

Curiç bakışlarını kaldırıp ekledi: "Cesedin genel durumunu atlıyorum. Yaraların tanımını dinleyin."

> Vücudun üst yarısı. Dudaklar çevresinde tıkaç izleri dışında, yüze dokunulmamış. Kesik bir dil (kurban dilini koparmak için ısırmış olmalı). Ensede gözle görülür bir morluk ya da çürük yok. Göğsün ön kısmının incelenmesinde, köprücükkemiklerinden başlayıp göbeğe kadar inen, uzunlamasına ve düz bir yara görülüyor. Ameliyatlarda kullanılan cinsten, çok kesici bir aletle gerçekleştirilmiş, kusursuz bir kesik. Yaranın kenarlarında fazla kan görülmediğinden, elektrikli neşter de kullanılmış olabilir. Boyunda, göğsün ön kısmında ve kollarda yine kesici bir aletle yapılmış sayısız yarık görüyoruz. Sağ kol omuz hizasından neredeyse tümüyle kesilmiş. Göğüskarın boşluğu yarası çevresinde sayısız pençe izi. Öncelikle ayı ya da vaşak pençesi. Sayısız ısırık; göğüste, omuzlarda, böğürlerde ve kollarda. Çevreleri diş izleriyle dolu yaklaşık yirmi beş oval var, ama ceset izlerin alınmasına izin vermeyecek kadar parçalanmış. Sırtta hiçbir şey yok. Omuzlarda ve bileklerde ip izleri.

Curiç durdu, sigarasından bir nefes çekip devam etti:

Göğüs boşluğunun üst bölümünün incelenmesi, yüreğin yerinde olmadığını gösteriyor. Atar ve toplar damarlar alınan kalbin olabildiğince uzağından, özenle kesilmiş. Bu, kalbi sarsmamak için kullanılan en klasik yöntemdir. Diğer iç organları yaralanmış: akciğer, karaciğer, mide, ödkesesi. Muhtemelen vahşi hayvanlarca, yarı yarıya yenmiş durumdalar. Cesedin içinde ya da dışında bulunan kurumuş organik lif parçaları iz bulmaya yarayamayacak durumda. Göğüs boşluğunda kanama belirtisi yok.

Vücudun alt bölümü. Sağ kasık bölgesinde derin yaralar, uyluk damarı meydanda. Kamış, cinsel organlar ve kalçaların üst bölümü üzerinde sayısız yarıklar. Kesici alet bu bölgede ısrarla kullanılmak istenmiş gibi. Kamış sadece birkaç doku bağı sayesinde kopmamış görünüyor. Kalçalarda çok sayıda pençe izi. Her iki bacakta da hayvan ısırıkları. Sağ kalçanın iç bölümü diş darbeleriyle parçalanmış. Kalçalarda, dizlerde ve ayak bileklerinde bağ izleri.

Curiç bakışlarını kaldırıp, konuştu:

– İşte otopsinin sonuçları, Mösyö Antioche. Birkaç zehir testi yapıp, cesedi tamamen temizleyerek aileye iade ettim. Ne olursa olsun, hiçbir soruşturmayla sonuçlanmayacak bir Rom cinayeti konusunda, yeterince şey biliyordum.

Tüm vücudum üşüyor, soluğum kesiliyordu. Curiç gözlüklerini taktı, yeni bir sigara yaktı. Yüzü dumanın gerisinden dansözler gibi dalgalanıyordu.

– Bana kalırsa şöyle oldu: Rayko 22 nisan gecesi ormanın ortasında saldırıya uğradı. Onu bağlayıp, susturdular. Sonra göğüs üzerinde uzun bir yarık açtılar. Kalp, uzman bir cerrah tarafından, kusursuz bir biçimde alındı. Bana göre cinayetin birinci perdesi böyle. Rayko bu dönemde öldü, bu konuda hiç şüphe yok. Bu sırada her şey çok sakin yapıldı. Profesyonelce.

Katil kalbi sabırla ve ustaca çıkardı. Ondan sonra, her şey daha çabuk. Katil (ya da elinde cerrah aleti bulunan bir başkası) cesedin üzerine atılıp boydan boya çizdi, cinsel organların üzerinde daha fazla durdu, bıçağıyla doğradı, kamışın üzerinde bir testere gibi, gidip geldi. Bu da katliamın ikinci perdesi. Sonra da orman hayvanları, işi bitirdiler. Bu açıdan bakıldığında, geceyi yırtıcıların ortasında geçirmiş olmasına rağmen, cesedin nispeten iyi durumda kaldığını söylemek gerekir. Bunu da katillerin ameliyattan önce Rayko'nun göğsüne sürdükleri antiseptiklere bağlıyorum. Anlaşılan ilacın kokusu hayvanları birkaç saat boyunca uzakta tutmuş. İşte olayların özeti böyle, Mösyö Antioche. Cinayet mahalli konusundaysa her şeyin cesedin bulunduğu yerde, muhtemelen bir brandanın ya da ona benzer bir şeyin üzerinde gerçekleştirildiğini söyleyeceğim. Açıklık çevresinde iz bulunamaması, bu varsayımımı doğruluyor. Size bunun şimdiye kadar gördüğüm en korkunç cinayet olduğunu söylemem gereksiz. Nikoliçlere gerçeği anlattım. Bilmeleri gerekirdi. Bu vahşet, kanlı bir iz gibi bütün ülkeye yayıldı, yerel basında okuduğunuzu sandığım safsatalara neden oldu. Benim ekleyecek bir yorumum yok. Sadece o kâbusu unutmak istiyorum.

Bir kapı sesi. Yine Çingene sesleri, karmaşık uğultular, sarmısak kokuları. Turkuvazlı kadın elinde bir şişe votka ve soda şişeleri dolu bir tepsiyle geldi. Tepsiyi koltuğumun yanındaki bir sehpaya koymak için eğildiğinde, küpeleri çınladı. İçkiyi reddettim. Bana sidik rengi, sarımtırak bir sıvı ikram etti. Curiç kendine küçük bir kadeh votka doldurdu. Gırtlağım bir yangın duvarı kadar kuruydu. Gazozu bir dikişte bitirdim. Kadının kapıyı kapamasını bekleyip sordum:

– Vahşice işlenen cinayete rağmen, bunun Rayko'nun yüreğini çıkarıp almak amaçlı cerrahî bir müdahale olduğunu düşünüyorsunuz, değil mi?

– Hem evet hem de hayır. Evet, çünkü cerrahî yöntem ve bir ölçüde asepsi uygulanmışa benziyor. Hayır, çünkü bazı ayrıntılar genel tabloya uymuyor. Her şey ormanda oldu. Oysa bir kalp ameliyatı en katı antiseptik kuralları gerektirir. Böylesi kurallar tabiatın ortasında uygulanamaz. Ama her şeyden önce, "hasta"ya anestezi yapılması gerekir. Oysa Rayko kendindeydi.

– Ne demek istiyorsunuz?

– Kanını aldım. Uyuşturucu izine rastlamadım. Göğüs kafesi kesilmiş, ameliyat Rayko bilinçliyken gerçekleştirilmiş. Rayko acıdan öldü.

Ter damlalarının koltukaltıma aktığını hissettim. Curiç gözlük camlarının gerisinden kocaman gözlerini bana dikmişti. Sanki son cümlesinin yarattığı etkinin keyfini çıkarıyor gibiydi.

– Lütfen doktor, açıklayın.

– Kanda anestezi izine rastlanmaması dışında, belirtiler beni yanıltmıyor. Size kollarda, omuzlarda, bileklerde, kalçalarda ve ayak bileklerinde bağ izlerinden söz etmiştim. Burada kullanılan kauçuktan yapılmış kayışlar. Öylesine sıkı ki, vücut acıdan kıvrandıkça ete gömülüp, yara açmış. Ağızdaki tıkaç da özel. Çok güçlü bir yapışkan. Ben otopsiyi yaptığımda, yani Rayko'nun ölümünden on sekiz saat kadar sonra sakalı uzamıştı. (Kıllar ölümden yaklaşık üç gün sonrasına kadar uzamaya devam eder.) Sadece dudakların çevresi dışında, o bölge yeni tıraş edilmiş gibiydi. Neden? Çünkü katiller yapışkan tıkacı çıkarırken, yüzün o bölümünde kaba bir epilasyon gerçekleştirdiler. Kısacası, vücut kusursuz bir hareketsizliğe ve mutlak bir sessizliğe mahkûm edildi. Sanki katiller bu acıdan çıplak elleriyle yararlanmak, hâlâ ürperen organlarına dokunmak istemişler gibi. Size bir de Rayko'nun ağzından bahsetmem gerek. Öylesine korkunç bir acı çekti ki, dilini ısırıp kopardı. Dilin parçaları ve gırtlaktan fışkıran kanla kendi kendini boğdu. İşte gerçek bu, Mösyö Antioche. Böy-

lesi bir ameliyat sadece hasta, çılgınlıktan ya da ırkçılıktan sarhoş beyinlerin gerçekleştirebileceği bir kaçıklık, bir canavarlıktır.

Israr ettim:

– Vericinin kendinde olması, kalbi işe yaramaz kılar mı? Şunu demek istiyorum; acı kasılmaları, yüreğin fonksiyonlarını yok etmiş olabilir mi?

– İnatçısınız Mösyö Antioche. Ama ne kadar çelişkili görülse de, hayır. En aşırı acı bile, kalbi yıpratmaz. Bu durumda yürek çok daha hızlı çarpar, tıkanır ve vücuda kan pompalamaz. Yine de iyi durumda kalır. Burada sadizmin dışında anlaşılmaz olan, teknik saçmalık. Bir anestezi gerekli hareketsizliği sağlayacakken, neden sıçrayan, kasılan bir vücudu ameliyat etmeli?

Yön değiştirdim:

– Böylesi bir cinayetin bir Bulgar tarafından işlenebileceğine inanıyor musunuz?

– İmkânsız.

– Ya gazetelerde okuduğum gibi, Romlar arası bir hesaplaşma?

Curiç omuz silkti. Aramızda sigara dumanı vardı.

– Gülünç. Romlar için gereğinden de incelikli. Tüm Bulgaristan'daki tek Rom doktorum. Öte yandan, cinayet için bir neden de yok. Rayko'yu tanırdım. Saf bir hayat sürüyordu.

– Saf mı?

– "Rom gibi" yaşıyordu. Tam bir Rom'un yaşaması gerektiği gibi. Bizim kültürümüzde günlük yaşam çok katı davranış kuralları, yasalar karışımı tarafından yönetilir. Bu kural ve yasaklar karmaşasında temel kavram saflıktır. Rayko yasalarımıza sadıktı.

– Kısacası, Rayko'yu öldürmek için bir neden yoktu.

– Hiç yoktu.

– Tehlikeli bir şey görmüş olamaz mıydı?

– Ne görecekti ki? Rayko sadece bitkiler ve kuşlarla ilgilenirdi.

– İyi ya.

– Leyleklerinizi mi kastediyorsunuz? Palavra. Hiçbir ülkede birkaç kuş için adam öldürülmez. Özellikle de bu şekilde değil.

Curiç haklıydı. Bu ani şiddet leyleklerle ilgili olamazdı. Biz daha çok Max Böhm'ün fotoğraflarının üzerinde ya da kalbinin esrarında durmalıydık. Cüce doktor elleriyle saçlarını sıvazladı. Gümüşî perçemleri oyuncak bir bebeğin yapay saçlarını andırıyordu. Şakakları terden parıl parıldı. Kadehini boşalttı, sonra konuşmanın bittiğini belli edercesine, usulca masanın üzerine bıraktı. Son bir soru sordum:

– Tek Dünya ekipleri nisan ayında bölgede miydiler?

– Galiba.

– Bu adamların elinde sözünü ettiğiniz aletlerden vardı.

– Yanlış yoldasınız, Antioche. Tek Dünya'dakiler iyi insanlar. Romlar hakkında hiçbir şey bilmiyorlar, ama onlara fedakârca bağlandılar. Kuşkularınızı dört bir tarafa saçmayın. Hiçbir şey elde edemezsiniz.

– Sizin görüşünüz ne?

– Rayko'nun cinayeti kesinlikle bir sır. Ne bir tanık var ne bir iz ne de cinayet nedeni. Kullanılan yöntemin kusursuzluğu da cabası. Otopsiden sonra, en kötüsünü düşündüm. Özellikle Çingeneleri hedef alan ırkçı bir senaryo. Dedim ki, Nazi dönemi geri geldi. Bunu başka cinayetler izleyecek. Ama hayır. Nisandan bu yana, hiçbir şey olmadı. Ne burada ne de diğer Balkan ülkelerinde. Biraz rahatladım. Bu cinayeti de kâr ve zarar hesabımıza almaya karar verdim. Size ikiyüzlü görünüyor olabilirim. Ama Romların gündelik hayatı konusunda hiçbir fikriniz yok. Geçmişimiz, şimdimiz, geleceğimiz, baskılar, düşmanlık gösterileri ve küçümsemeden başka bir şey olmadı, olmayacak. Çok

dolaştım Antioche. Her yerde aynı nefretle, aynı göçmen korkusuyla karşılaştım. Bununla savaşıyorum. Elimden geldiğince, halkımın acılarını hafifletmeye çalışıyorum. Çelişki gibi gelebilir ama, sakat olmak bana korkunç bir güç verdi. Sizin dünyanızda cüce, farklılığının ağırlığı altında ezilen bir canavardan farksızdır. Oysa ben, her şeyden önce Rom'um. Doğumum benim için bir fırsat, ikinci bir şans gibi, anlayabiliyor musunuz? Farklılığımın savaşı çok daha geniş, daha soylu bir kavgayla güçlendi. Halkımın kavgasıyla. Onun için, bırakın yolumda yürüyeyim. Eğer sadistler kurbanlarının bağırsaklarını dökmek istiyorlarsa, gacelere saldırsınlar. Kılımı bile kıpırdatmam.

Ayağa kalktım. Curiç bir ayağını yere değdirebilmek için koltuğunda kaydı. Koca göğsüyle önüme düştü. Hâlâ müziğin gümbürdediği koridorda, tek bir kelime bile etmeden Dockside'larımı giydim. Vedalaşma zamanı geldiğinde Curiç boğucu gölgenin içinden birkaç saniye bana baktı.

– Tuhaf. Yüzünüz bana tanıdık geliyor. Belki de Fransa'dayken ailenizden birisiyle tanıştım?

– Sanmam. Ailem başkentte hiç oturmadı. Üstelik annem ve babam ben altı yaşındayken öldüler. Başka bir akrabam da yok.

Curiç cevabımı dinlemedi. İri gözleri bir gözetleme kulesi ışıldağı gibi yüzüme dikilmişti. Sonunda kafasını eğip, ensesini ovarken, mırıldandı:

– Tuhaf bir his.

Elini sıkmamak için, kapıyı açtım. Curiç son noktayı koydu.

– İyi şanslar Antioche. Ama leyleklerinizi araştırmakla yetinin. İnsanlar ilginize layık değiller. Rom ya da gace de olsalar.

On beşinci bölüm

Saat dokuz buçukta, yanımda Marcel ve Yeta, Sofya Garı'ndan girdim. Burada yaldızlı, hareketli, masalımsı bir çeşit sis süzülüyordu. Yukarılarda bir yerlere asılmış, akrep ve yelkovanı yay biçiminde metal bir saat tüm salona hâkimdi. İbreleri varış ve kalkışlar boyunca, küçük sıçrayışlarla hareket ediyordu. Saatin altında, karmaşa. Turistler, ellerinde valizleri, endişeli gruplar halinde yürüyorlardı. Giysileri çamurlu ya da yağlı işçiler bomboş gözlerle bakıyorlardı. Renkli eşarplar bağlamış anneler şortlu ve sandaletli, kılıksız veletlerini sürüklüyorlardı. Hakî üniformalı subaylar, körkütük sarhoş, sendeleyip gülüşüyorlardı. Ama en önemlisi, Romlar vardı. Bankların üzerinde uyuyakalmış. Peronlarda, kalabalık gruplar halinde. Rayların arasında, sosis yiyip votka içen. Her yanda, tarifelere, trenlere, düşlerinin, programlarının ya da işlerinin peşinden seğirtenlere aldırmaz, altın işlemeli eşarplarıyla kadınlar, meşe rengi tenleriyle erkekler, yarı çıplak çocuklar.

Sonra, öteki ayrıntılar da beliriyordu. Parlak renkler, fötr şapkalar, radyolardan yükselen tiz müzikler, peronlarda satılan yerfıstıkları. Sofya Garı, Doğu'nun kapısıydı. Bizans'ın kıpır kıpır dünyası burada başlıyordu: hamamlar, altın kubbeler, oymalar ve arabeskler. Yüksek minareler, müezzinlerin sonu gelmez çağrılarıyla İslam burada başlıyordu. Venedik'ten, Belgrad'dan gelip Türkiye'ye varmak için, Sofya'dan geçmek gerekiyordu. Büyük dönemeç, Doğu Ekspresi'nin büyük virajı burasıydı.

– Antioche… Antioche… Bir Fransız ailesi için oldukça tuhaf bir isim. Bir Türk kentinin adı, dedi Marcel peşimden koştururken.

Yarım yamalak dinleyerek cevap verdim:

– Geçmişim karanlık.

– Antioche… Türkiye'ye gittiğine göre, oraya, Suriye sınırına kadar bir uzan. Şehrin adı şimdi Antakya. Eski çağlarda, Roma ve İskenderiye'den sonra Roma İmparatorluğu'nun üçüncü büyük kenti, dev gibi bir şehirdi! Bugün parıltısından çok şey kaybetti ama, hâlâ görülecek çok ilginç yerleri var.

Cevap vermedim. Marcel artık insanı sersemletiyordu. İstanbul'a gidecek treni, 18'inci peronu aradım. Merkez salonun dışında, garın en sonundaydı.

– Anahtarları sana vermem gerekiyor, dedim Marcel'e. Arabayı sen teslim edeceksin.

– Endişelenme, fırsattan faydalanır, Yeta'ya bir Sofia by night yaptırırım!

18'inci peron ıssızdı. Tren daha gelmemişti. Bir saatten fazla zamanımız vardı. Yandaki raylarda eski trenler ufkumuzu kararttıyordu. Oysa sağ tarafta, tozlu vagonların arkasında iki kişi gördüm. Bizimle aynı yönde yürümelerine rağmen, ellerinde bavulları yoktu. Marcel, "Ekim ayında Paris'e geldiğimde, görüşürüz" dedi; sonra da çocuğuyla tek başına bekleyen bir Romni'yle konuştu. Kafam Curiç'in anlattıklarıyla dopdolu, bir an önce trene yerleşip, duyduklarımı düşünmeye can atıyordum.

Tozlu vagonların berisinde, yine o iki adamı gördüm. Uzun olanı akrilik elyaftan yapılmış, koyu mavi bir eşofman giymişti. Diken diken saçları cam kırıklarına benziyordu. Öteki soluk yüzü üç günlük bir sakalla kaplı, toplu ve kısaydı. Hemen her garda rastlanacak, pis suratlı herifler. Marcel hâlâ Romni'yle çene çalıyordu. Sonunda bana dönüp açıkladı:

– Senin kompartımanına binmek istiyor. İlk kez tren yolculuğu yapıyormuş. İstanbul'daki ailesinin yanına gidiyor.

Vagonların arasındaki boşluktan bize bakan, elli metre ötesindeki adamlara baktım. Kısa olanı arkasını dönmüştü. Yağmurluğunun içinde bir şeyler arıyor gibiydi. Upuzun bir ter lekesi

sırtını karartıyordu. Uzun olanı ateşli gözlerini üzerimize dikmişti. Marcel gülerek devam ediyordu: "Dikkat et, Bulgaristan'dan çıkmadan kadına dokunma! Romları bilirsin!" Kısa boylusu döndü. "Burada durmayalım" dedim. Çantamı almak için eğildim. Parmaklarımı sapına dolamıştım ki, hafif bir patlama duydum. Bir saniye sonra yere kapandığımda kafamı çevirmiş, "Marcel!" diye haykırıyordum. Çok geç; kafası parçalanmıştı.

Kan yağmurunun altında, yeni bir "tak" sesi duydum. Yeta'nın tiz çığlığı boşluğu doldurdu; sesini ilk kez duyuyordum. Birbiri ardına bir, iki, üç, dört boğuk patlama oldu. Yeta'yı boşluğa uçarken gördüm. Narçiçeği rengi ipincecik bir ışık her yönü tarıyordu. "Lazerli nişangâh" diye düşünüp, asfaltın üzerindeki yapış yapış kanların içinde süründüm. Sağa bir göz attım; Romni parmakları kandan simsiyah, çocuğunun üzerinde katılıp kalmıştı. Sola bir göz attım; katiller çelik tekerleklerin arasından beni görebilmek için eğilmiş, koşuyorlardı. Yağmurluklu olanının elinde bir hücum tüfeği vardı. Saldırganların ters yönündeki tren çukuruna kaydım. Kayarken Yeta'nın cesedine çarptım; kırmızı ve pembe bağırsakları ceketinin kıvrımlarında titreşiyordu. Sonra koştum, topuklarımı raylara vura vura koştum.

Çukurdan çıkmaksızın, rayların sonuna vardım. Başımı kaldırıp salona baktım. Aynı ilgisiz kalabalık. Yukarıdaki saat 21.55'i gösteriyordu. Çevredekilerin suratlarını süzdükten sonra doğruldum, kanlı çantama sarılıp, dirseklerimle kendime yol açarak kalabalığın arasına karıştım. Sonunda çıkış kapısına vardım. Katiller görünürde yoktu.

Otoparka kadar koşup, otomobilime daldım. Allah'tan daha anahtarları Marcel'e vermemiştim. Bütün gücümle gaza bastım, ıslak asfaltın üzerinde kaydım, lastiklerim patinaj yaptı. Nereye gideceğimi bilemiyordum ama, yine gazı köklemiş, uçuyordum. Beynimde birbiri ardına görüntüler patlıyordu: Marcel'in kanlı

parçalar halinde dağılan yüzü, Yeta'nın rayların üzerine uçan cesedi, çocuğuna sarılmış Romni. Kırmızı, kırmızı, hep kırmızı.

Ürpertiler ensemi karıncalandırdığında, beş dakikadan beri yoldaydım. Arkamda, peşimden hiç ayrılmayan bir otomobil vardı. Koyu renkli, dört kapılı. Hızlandım, önce sağa, sonra da sola saptım. Araba hâlâ peşimdeydi. Farları sönük, baş döndürücü bir hızla ilerliyordu. Sokak lambası otomobilin içini belli belirsiz aydınlattı. Katiller oradaydı. Uzun olanı direksiyonda; elindeki silahı bırakmayan kısası da yanında. Kısa, geniş namlulu bir tüfek. Kafalarının üzerinde gece görüş dürbünleri vardı.

Sola, uzun ve ıssız bir caddeye sapıp, gaza yüklendim. Peşimdeki de. Direksiyona yapışıp, kafamı toparlamaya çalıştım. Aradaki farkı koruyamayacaktım. Zaten katiller de yolun düzlüğünden yararlanmış, yanıma gelerek beni sıkıştırmaya başlamışlardı. Saclar birbirine değdi, ıslak bir gıcırtıyla sürtündü. Sağa kırdım, öylesine ani kırmıştım ki, öteki otomobil dümdüz devam etti. Hızım iki yüz kilometreye çıktı. Caddenin kenarındaki sodyum lambaları fırtınanın altında titreşiyordu. Birden bir hemzemin geçit üzerinde havaya fırladım, arabanın şasisi metal gürültüleri içinde asfalta çarptı. İki şeritli cadde, bir şeride düşmüştü.

Uzun farlarımın ışığında bir kavşağa yaklaşmakta olduğumu görüp, direksiyonu sağa kırdım, işte o zaman kapkara bir şimşek yolumu kapadı; katillerin otomobili yolumu kesiyordu. Kaputun üzerinde kayan ilk kurşunları duydum. Yağmur işime yarıyordu. İlk dik kavşakta sola doğru gerileyip, siyah arabanın yanımdan geçtiğini görür görmez karşıya, yokuş aşağı giden yola daldım. Gaza bastım, yamuk yumuk sokaklar, karanlık kulübeler ve terk edilmiş trenler karışıklığında ilerledikçe hızım arttı. Bu kez, karanlık antrepolar bölgesine saptım. Farlarımı söndürdüm, yoldan ayrılıp şarampole girdim. Sarsıla sarsıla vagonların ara-

sından ilerledim, sonunda da demiryolunun yanında durdum. Arabadan indim. Yağmur dinmişti. Üç yüz metre ötede, terk edilmiş bir antrepo gölgelerin arasından yükseliyordu. Sessiz adımlarla binaya yaklaştım.

Camlar kırık, duvarlar delikti; her yandan koparılmış kablolar sarkıyordu. Buraya uzunca bir süredir insan ayağı değmemişti. Zemin uzun bir gurlamadan, tüy ve dışkıdan yapılmış yumuşak bir halıdan başka bir şeye benzemiyordu. Binlerce güvercin burayı kendilerine yuva seçmişlerdi. Birkaç adım attım. Sanki gece kırılıyormuş gibi oldu. Kanat çırpan, kulakları tırmalayan binlerce kuş. Tüylerle birlikte havaya ekşi bir koku yayıldı. Bir koridora daldım. Rutubetli hava, petrol ve yağ kokusu taşıyordu. Gözlerim karanlığa alışmaya başladı. Sağda, camları kırık bir dizi oda vardı. Yerler cam kırıklarıyla kaplıydı. Kırık iskemlelerin, devrik dolapların, parçalanmış telefonların üzerinden atlayarak koridoru geçtim. Bir merdiven gördüm.

Kuş dışkılarından oluşmuş beyazımsı bir kubbenin altında, basamakları tırmanmaya başladım. Sanki dev bir güvercinin kıç deliğinden giriyormuşum gibi. Birinci katta kocaman bir odaya girdim: tüm rüzgârlara açık, kesinlikle bomboş dört yüz metrekare. Boşluğu bir uçtan diğerine düzenli aralıklarla geçen bir sıra dört köşe sütun. Yerde, gecenin içinde parıldayan korkunç bir cam kırığı kalabalığı. Kulak kabarttım. Ne bir ses ne bir soluk. Yavaşça yürüdüm, sonunda ağır zincirlerle kapatılmış demir bir kapıya vardım. Çıkış yolu kalmamıştı, ama kimse de beni burada aramazdı. Sabahı beklemeye karar verdim. Son sütunun arkasındaki cam kırıklarını temizleyip yerleştim. Vücudum bitkindi, ama içimde en ufak bir korku kalmamıştı. Sütunun dibine çömelip bekledim, biraz sonra da uykuya daldım.

Beni uyandıran, ezilen cam kırıklarıydı. Gözlerimi açıp saatime baktım: 2.45. Herifler beni ancak dört saatte bulabilmişlerdi.

Arkamda betonun üzerinde gıcırdayan adımlarını dinledim. Anlaşılan arabamı bulmuşlar, ava çıkmış iki hayvan gibi peşime düşmüşlerdi. Kanat çırpışlar yankılandı. Yukarıda, çok yukarıda, yeniden başlayan yağmurun tıpırtıları duyuluyordu. Bir göz attım. Hiçbir şey göremedim. İki katil ne fener ne de başka bir ışık kullanıyordu, sadece gece görüş dürbünleri. Birden ürperdim; böylesi aletler bazen ısı dedektörleriyle birlikte kullanılır. Eğer düşündüğüm gibiyse, vücudumdan yayılan ısı, sütunun arkasında kıpkırmızı bir gölge oluşturacaktı. Arkamdaki kapı kilitliydi. Katiller de tek çıkışı tutmuşlardı.

Gıcırtılar düzenli bir şekilde yaklaşıyordu. Önce birkaç adım, sonra bir sessizlik, –on ya da on beş saniye– sonra yine birkaç adım. Takipçilerim sütundan sütuna birlikte ilerliyorlardı. Orada olduğumdan kuşkulanmıyorlardı; fazla gürültü çıkarmadan, ama hiçbir özel önlem almaksızın yürüyorlardı. Beni son sütunun ardında bulmaları kaçınılmazdı. Aramızda kaç sütun kalmıştı? On? On iki? Katiller sütunların solundan geçiyorlardı. Gözlerimi perdeleyen ter bulutunu sildim. Yavaşça ayakkabılarımı çıkardım, sonra da bağcıklarından yararlanarak boynuma astım. Daha da sessiz davranmaya çalışarak gömleğimi çıkardım, dişlerimle santim santim yırttım, elde ettiğim şeritlerle ayaklarımı sardım. Adım sesleri yaklaşıyordu.

Belden yukarısı çıplak, şaşkın, korkudan ter içindeydim. Sütunun arkasından bir göz attım, sonra da sağa doğru sıçrayıp, bir sonraki sütunun ardına sindim. Ayağımı sadece bir kez yere değdirmiş, pamuklu tabanlarımla cam kırıklarını dağıtmamıştım. Ne bir ses ne bir nefes. Karşıdan, yine ezilen cam kırıkları duyuldu. O zaman, hemen bir sonraki sütunun ardına kaydım. Aramızda beş ya da altı sütun kalmıştı. Onları yine duydum. Bir sonraki sütunun arkasına sıçradım. Planım basitti. Birkaç saniye sonra, katillerle aynı sütunun iki yanında olacaktık. Onlar soldan

geçerken, benim sağdan ilerlemem gerekecekti. Mantıksız, neredeyse çocuksu bir plan. Yine de yapabileceğim tek şey buydu. Usulca eğildim, iki parmağımla yerden üzerinde bir cam kırığı bulunan bir alçı parçası aldım. Art arda üç sütun geçtim. Bir soluk sesi duyup dondum. Buradaydılar, sütunun öteki yanında. On saniye kadar bekledim, sonra ilk adım sesiyle birlikte sağa geçtim, alev alev yanan sırtımı sütuna yasladım.

Şaşkınlık yüreğimi doldurdu. Karşımda elinde madenî bir parıltı, eşofmanlı dev duruyordu. Ne olduğunu anlayıncaya kadar bir saniye geçti. Bir sonraki saniyede, elimdeki cam kırığı gırtlağına saplanmıştı bile. Kan fışkırdı, sıkılı parmaklarımın arasında köpürdü. Silahımı bıraktım, kollarımı açtım, hantalca düşen cesedi karşıladım. Dizlerimin üzerinde döndüm, sonra da koca devi sırtıma aldım. Bu korkunç hareket, sanki durmadan akan kanla yağlanmış gibi kolay oldu. Ellerim yerde, dizlerimin üzerine çöktüm. Yanık ve hissiz avuçlarım hiçbir acı duymaksızın cam kırıklarının üzerine abanmıştı. Sakatlığım ilk kez hayatımı kurtarıyordu. Sırtımdaki ceset hâlâ yakıcı kanını boşaltıyordu. Gözlerim fal taşı gibi, gırtlağım sessiz bir çığlığa açık, hiçbir şeyden kuşkulanmadan ilerleyen öteki katili duyuyordum. Sırtımdaki hareketsiz kütleyi sessizce omuzlarımdan kaydırdım, sonra da korku kadar hafif koşmaya başladım. Katilin silahının ne olduğunu anlayabilmem için, güvercin dışkısından bembeyaz merdivenlere ulaşmam gerekti: adamın kemerindeki elektrik bataryasına bağlı, yüksek frekansla çalışan bir neşter.

Arabaya kadar koştum, hemen motoru çalıştırdım, asfaltı bulana dek ıslak çalılıkların arasından geçtim. Karanlık sokaklarda, tek yönlü yollarda geçirdiğim yarım saatten sonra otoyola, İstanbul yönüne saptım. Karanlığa karşı uzunca bir zaman, açık farlarımın güçlü ışığında bazen iki yüz kilometreye kadar çıkarak yol aldım.

Biraz sonra sınıra yaklaştım. Yüzüm kıpkırmızı, parmaklarım kandan yapış yapış olmalıydı. Durdum. Dikiz aynasında, gözkapaklarımın üstündeki kurumuş kan lekelerini, saçlarımın birbirine yapışmış olduğunu gördüm; ötekinin kanından. Ellerim titremeye başladı. Titreme kollarıma, çeneme sıçradı. Arabadan indim. Yağmur şiddetini artırmıştı. Üzerimdekileri çıkarıp sağanağın altında çırılçıplak ve dimdik durdum, topuklarımı saran çamurun serinliğini hissettim. Damlaların altında yıkanarak, işlediğim cinayetin izlerinden arınarak öylece beş, on, yirmi dakika dikildim. Sonra arabama döndüm, kuru çamaşırlar bulup giydim. Yaralarım derin değildi. Ecza çantamda sargı bezleri, plasterler buldum, avuç içlerimi dezenfekte ettikten sonra sardım.

Vizemdeki kırk sekiz saatlik izni aşmış olmama rağmen, sınırda hiçbir sorunla karşılaşmadım. Sonra yine yola koyuldum. Şafak söküyordu. Yolun kenarındaki işaret, İstanbul'a 80 kilometre kaldığını gösteriyordu. Yavaşladım. Kırk beş dakika kadar sonra, kentin dış mahallelerine yaklaşıyor, bir yandan da notlarımda belirli bir nokta arıyordum. Haritam açıktı. Paris'teyken, telefon konuşmaları ve araştırmalar sonucunda o "stratejik" noktayı belirlemiştim. Neyse, biraz sonra Boğaziçi'ne hâkim Büyük ve Küçük Çamlıca tepelerine ulaştım.

Bu yükseklikten bakılınca, Boğaz yapış yapış ve hareketsiz, külden bir deve benziyordu. Uzakta İstanbul, minareleri gergin, kubbeleri huzurlu, sislerin arasından beliriyordu. Durdum. Saat altı buçuktu. Geniş sessizlik, sevdiğim ayrıntılarla doluydu: kuş sesleri, uzaktan koyun melemeleri, titreşen otlarda rüzgâr hışırtısı. Güneşin yaldızı suları aleve vermeye başladı. Ellerimde dürbün, gözlerimi ufka diktim. Tek bir kuş bile yoktu. Ne de bir gölge. Böylece bir saat geçti, birden yüksekte, çok yüksekte bir bulut belirdi, kalabalık, hareketli. Bazen siyah, bazen de beyaz. Onlardı. Bin leyleklik bir sürü Boğaz'ı geçmeye hazırlanıyordu.

Daha önce hiç böylesi bir manzara izlememiştim. Aynı güçle, aynı tutkuyla harekete geçmiş, gagaları gergin, görkemli ve kanatlı bir raks. Köpükleri tüyden, tek gücü saf rüzgârdan oluşmuş geniş ve hafif bir dalga.

Leylekler gözlerimin önünde, kusursuz bir göğün üzerinde daha da yükseldi, neredeyse görülemeyecek olana dek. Sonra birden, Boğaz'ı aştılar. Almanya'dan havalanan, güdülerinden başka rehberleri olmayan o yavruları düşündüm. Hayatlarında ilk kez deniz karşısında zafer kazanıyorlardı. Birden dürbünümü indirip Boğaz'ın sularına doğrulttum.

Hayatımda ilk kez birini öldürmüştüm.

III

Leylekler kibutzu

On altıncı bölüm

Otomobille İstanbul'dan Türkiye'nin güneybatısına, İzmir'e indim. Orada Volkswagen'i otomobil kiralama şirketinin temsilcisine iade ettim. Adamlar otomobilin durumunu görünce yüzlerini astılarsa da, broşürlerinde de iddia ettikleri gibi, anlayışlı davrandılar. Ondan sonra bir taksiye atlayıp Kuşadası'na, Rodos'a bir vapurun kalktığını bildiğim liman kasabasına gittim. Eylülün

biriydi. Bir otel odasında duş yapıp üzerimi değiştirdikten sonra, akşam yedi buçukta gemiye bindim. Bundan böyle göze batmayacak şekilde –tişört, kumaş pantolon, toprak rengi ceket– giyinecek, Goretex şapkamı ve güneş gözlüğümü –göze çarpmamak için iki ek güvenlik önlemini– yanımdan ayırmayacaktım. Ne çantamda ne de dizüstü bilgisayarımda bir hasar vardı. Ellerime gelince, yaralarım kabuk tutmaya başlamıştı bile. Saat tam sekizde, Türk kıyılarından ayrıldık. Ertesi sabah şafak zamanı, Rodos Kalesi'nin gölgesinde, bu kez İsrail'in Hayfa Limanı'na gidecek başka bir gemiye biniyordum. Akdeniz'deki yolculuk yaklaşık yirmi dört saat sürecekti. Bu zorunlu yolculuk sırasında, kendimi koyu çay içmeye zorladım.

Marcel'in ilk kurşunda dağılan kafası, Yeta'nın delik deşik olmuş vücudu, bana atıldığı muhakkak mermilerden birinin isabet ettiği Çingene çocuğu... bütün bu resimler hafızamdan çıkmıyordu bir türlü. Benim yüzümden üç masum öldürülmüştü. Oysa ben, ben hâlâ yaşıyordum. Bu haksızlığı kafamdan söküp atamıyordum. Öç alma tutkusu içimi kemiriyordu. Tuhaftır, bu mantıkta birini öldürmüş olmak bana hiç de önemli gelmiyordu. Bilinmeze doğru yürüyen, ölmeye ya da öldürmeye hazır, "hedef adam" olmuştum.

Leylekleri sonuna kadar izlemek niyetindeydim. Olayların yanında, kuşların göçü oldukça önemsiz görünüyordu. Oysa beni bu şiddetin ortasına getirip bırakan, kuşlardı. Leyleklerin bütün bu olaylarda kesin bir rol oynadığından her zamankinden daha emindim. Beni öldürmeye çalışanlar, Joro'nun sözünü ettiği iki Bulgar olabilir miydi? Ya kurbanımın silahı, elektrikli neşter, Rayko'nun öldürülmesiyle doğrudan ilişkili görünmüyor muydu?

Gemiye binmeden önce, otelden Argos merkezini aramıştım. Leylekler yollarına devam ediyorlardı. Baştaki grup İskenderun Körfezi'ne, Türkiye-Suriye sınırındaki Dörtyol'a varmıştı. Orta-

lamaları, kuşbilimcilerin değerlendirmelerinin çok, ama çok üzerindeydi; leylekler şimdi günde iki yüz kilometreden fazla uçuyorlardı. Bitkinlikten, Şam yakınlarında dinlenmeleri gerekecekti. Sonra da zorunlu yönde ilerleyecekler, balık çiftliklerinin kurulu olduğu gölcüklerde beslenmek üzere Celile'ye Beytşan'a gideceklerdi. Benim de yolum buydu.

Yolculuk sırasında, başka sorulara da cevap aradım. Ölümü hak edecek kadar, neyi öğrenmiştim? Ya beni katillere hedef gösteren kimdi? Milan Curiç? Markus Lazareviç? Sliven Çingeneleri? Yoksa baştan beri peşimdeler miydi? Ya Tek Dünya örgütü, onun bütün bunların içinde işi ne? Kafamı kurcalayan bu sorularla uyumaya çalışıyordum. Dalgaların hışırtısını dinleyerek güvertede uykuya dalıyor, ne var ki hemen ardından uyanıp, bambaşka soruların karanlığına dalıyordum.

3 eylül sabahı saat dokuzda, Hayfa Limanı gergin havasıyla göründü. Liman, sanayi merkezi ile konutların arasında kalmıştı; kent, aydınlık ve dingin Karmel Dağı'nın yamacında beliriyordu. Gürültülü bir kalabalığın dirsekleriyle kendine yol açarak, bağrışıp çağrışarak gidip geldiği rıhtımın kavurucu sıcağında, bana macera romanlarının Doğu kontuarlarını hatırlatan canlı ve kokulu, kaynayan hareketliliği hissettim. Oysa gerçek o kadar romantik değildi.

İsrail savaş halindeydi. Sinirleri yıpratmaya yönelik bir savaş. Öfke ve şiddetle süslü, amansız bir savaş. Karaya ayak basar basmaz, bu gerginlik yüzüme çarptı. Önce, üzerim arandı. Bavulum özenle tarandı. Beyaz perdeyle kapatılan küçük bir odacıkta, uzun uzadıya sorguya çekildim. Üniformalı bir kadın İngilizce sorularını peş peşe sıraladı. Hep aynı soruları. Aynı sırayla. Sonra değişik bir sırayla. "İsrail'e neden geldiniz?" "Burada kiminle buluşacaksınız?" "Burada ne yapmayı düşünüyorsunuz?" "Daha önce hiç gelmiş miydiniz?" "Yanınızda ne var?"

“İsrailli tanıdığınız var mı?”... Anlattıklarımda bir sorun vardı. Kadın leylek hikâyesine inanmıyordu. İsrail’in kuşların göç yolu üzerinde olduğundan haberi yoktu. Üstelik elimde sadece gidiş bileti vardı. “Neden Türkiye’den geçtiniz?” diye sordu gergince. “Hangi yoldan dönmeyi düşünüyorsunuz?” diye soruyordu yardıma gelip ayakta duran bir ikincisi.

Üç saatlik arama ve yinelenen sorulardan sonra, gümrükten geçip İsrail topraklarına ayak basabildim. Beş yüz doları şekele çevirip bir otomobil kiraladım. Küçük bir Rover. Bu iş için de Böhm’ün göndermiş olduğu kuponları kullandım. Kiralama şirketindeki kızcağız Beytşan’a gitmek için izleyeceğim yolu ayrıntılarıyla anlattı, yoldan kesinlikle ayrılmamamı öğütledi. “Bakın, İsrail plakalı bir otomobille işgal altındaki bölgeye girmek çok tehlikeli olur. Filistinli çocuklar hemen taş atıp saldırmaya başlar.” Kızcağıza yardımları için teşekkür edip, yoldan ayrılmayacağımı söyledim.

Dışarıda, deniz rüzgârının uzağında, sıcaklık dayanılmazdı. Otopark alev alevdi. Her şey sanki sabah güneşinin altında kavrulmuş gibiydi. Kamuflaj elbisesi giymiş, bellerinde telsiz ve erzak, ağır miğferli silahlı askerler kaldırımları arşınlıyordu. Kira anlaşmamı gösterip otoparka girdim, otomobilimi buldum. Direksiyon ve koltuklar dokunulamayacak kadar ısınmıştı. Camları kapatıp, havalandırmayı çalıştırdım. Fransızca hazırlanmış rehbere bakıp, izleyeceğim yolu kontrol ettim. Hayfa batıda, Beytşan ise doğuda, Ürdün sınırının yakınındaydı. Kısacası, yüz kilometre boyunca, bir baştan bir başa Celile’yi geçecektim. Celile... Başka zaman olsa, kuşkusuz bu isim beni uzun düşlere daldırırdı. Bu efsanevî mekânın, Kutsal Kitap’ın beşiği bu masalsı toprakların tadını doyasıya çıkarmak isterdim. Hareket edip doğuya yöneldim.

Temasa geçeceğim iki kişi vardı: Beytşan yakınında, Neve Eytan kibutzunda yaralı leylekleri tedavi eden İdo Gabor adlı bir kuşbilimci ile Ben-Gurion Havaalanı'nın yakınlarında kurulu Doğayı Koruma Derneği adlı büyük laboratuvarın yöneticisi Yose Lenfeld.

Çevremdeki görüntü çöl kuraklığı ile çok yeni kentlerin yapay konukseverliği arasında kararsızdı. Bazen develerini güden bir çobana rastlıyordum. Göz kamaştırıcı aydınlıkta, kahverengi gömleğini hayvanlarının postundan ayırt etmek kolay olmuyordu. Bazen de beyazlıklarıyla göz alan aydınlık ve modern sitelerle karşılaşıyordum. Manzara şimdilik fazla hoşuma gitmemişti. Beni en çok şaşırtan ışık oluyordu. Geniş, saf ve titreşimli ışık bir yandan olağanüstü, parlak ve ürpertili bir füzyon oluştururken, bir yandan da tüm çevreyi ateşe vermiş dev bir soluk gibiydi.

Öğleye doğru, bir aşevinin önünde durdum. Gölgeye yerleştim, çay içtim, fazla şekerli çöreklerden yedim, birkaç kez telefondan Gabor'a ulaşmaya çalıştım, ne var ki cevap alamadım. Saat bir buçukta, yola devam edip şansımı daha sonra denemeye karar verdim.

Bir saat kadar sonra, Beytşan kibutzuna varmıştım. Kusursuz üç köy, geniş tarlaları çevreliyordu. Elimdeki rehber kibutzlardan bol bol söz ediyor, bunları "üretim araçlarının kolektif mülkiyete ve kolektif tüketime dayalı olduğu, ücretinse çalışmayla doğrudan bir ilişkisi olmadığı topluluklar" olarak tanımlıyordu. Yazı şöyle bitiyordu: "Kibutzun ziraî politikası, etkinliği nedeniyle dünyanın dört köşesinde hayranlık uyandırmakta ve incelenmektedir." Ne tarafa gittiğimi pek bilmeden, yeşil topraklar boyunca ilerledim.

Sonunda Neve Eytan kibutzunu buldum. Burayı balık çiftliklerinden, kirli sarı yüzeyleri yer yer güneş ışınlarını yansıtan dikdörtgen havuzlardan tanıdım. Saat üç olmuştu. Sıcaklık aman vermiyordu. Özenle hazırlanmış beyaz evlerden oluşan köye

girdim. Sokaklar çiçek tarhlarıyla süslenmişti. Çitlerin ardında yüzme havuzlarının mavimsi yüzeyleri görünüyordu. Ama her yer ıssızdı. Tek bir canlı bile yoktu. Sokakta dolaşan bir köpek bile.

Balık havuzlarının bulunduğu yere gitmeye karar verdim. Dar bir vadi boyunca ilerleyen küçük bir yola girdim. Havuzlar aşağıda, karanlık sularını sergiliyordu. Güneşin altında çalışan kadınlar ve erkekler vardı. Yokuşu yayan indim. Beni acı ve uyarıcı balık kokusuna karışmış kavrulmuş kuru ağaç kokusu karşıladı. Kulakları sağır edici bir motor gürültüsü göğü inletiyordu. Bir traktöre binmiş iki erkek balık kasalarını yüklüyordu.

"Şalom" diye seslendim, dudaklarımda tebessüm. Adamlar bir kelime etmeden açık renkli gözlerini bana diktiler. Biri kemerinde içinde bir tabancanın kabzası görünen deri bir kılıf taşıyordu. İngilizce kendimi tanıttım ve İdo Gabor'u tanıyıp tanımadıklarını sordum. Yüz ifadeleri daha da sertleşti, adamın sağ eli tabancasının kabzasına uzandı. Tek bir kelime etmeksizin. Traktör gürültüsünü bastırmak için haykırarak, geliş nedenimi anlattım. Leylek tutkunuydum, onları burada izlemek için üç bin kilometre yol gelmiştim, şimdi de İdo'nun beni leyleklerin konduğu yere götürmesini istiyordum. Adamlar sessizce birbirlerine baktılar. Sonunda silahsız olanı, iki yüz metre kadar ötede, havuzlardan birinin başında çalışan bir kadını gösterdi. Teşekkür edip, uzaktaki kişiye doğru yürüdüm. Gözlerinin, otomatik bir silahın arpacığı gibi, beni izlediğini hissediyordum.

Yaklaşıp, bir kez daha "Şalom" dedim. Kadın doğruldu. Yaklaşık otuz yaşlarında, genç bir kadındı. Bir yetmiş beşten daha uzundu. Vücudu güneşte unutulmuş deri bir koşum gibi, kuru ve sertti. Uzun perçemleri hüzünlü ve sivri yüzünün çevresinde uçuşuyordu. Bana doğrulmuş bakışları küçümseme ve korku doluydu. Gözlerinin rengini söyleyemeyeceğim, ama kaşları göz-

lerine titreşimli bir parıltı veriyordu; güneşin dalgaların sırtında açtığı yarıklar, ılık akşamlar boyunca toprağı ıslatan testilerdeki suyun aydınlık kıvılcımı gibi. Üzerinde çamurlu bir tişört, ayaklarında da lastik çizmeler vardı.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu İngilizce. Yine leylekler, yolculuk ve İdo hikâyesini tekrarladım. Hiçbir şey söylemeden birden çömeldi, işe koyulup elindeki ağır kepçeyi karanlık sulara daldırdı. Hareketleri beceriksizceydi; beni tepeden tırnağa kadar titreten bir kuş iskeleti gibi. Birkaç saniye bekleyip sordum: "Bir şey mi oldu?" Kadın doğruldu, bu kez Fransızca cevap verdi:

– İdo öldü.

Göç yolu, kan yoluydu. Yüreğimde bir boşluk, kekeledim:

– Öldü mü? Ne zaman?

– Yaklaşık dört ay önce. Leylekler dönmüştü.

– Nasıl öldü?

– Öldürüldü. Bu konuda konuşmak istemiyorum.

– Özür dilerim, bilmiyordum. Eşi misiniz?

– Kız kardeşi.

Kadın yeniden eğildi, kepçesiyle balıkları izledi. İdo Gabor, Rayko'dan kısa süre sonra öldürülmüştü. Bir ceset daha. Bir esrar daha. Bir de, leyleklerin yolunun doğruca cehenneme bilet kestiği. Rüzgârın perçemlerini dağıttığı İsrailli kadına baktım. Bu kez durup, soran oydu:

– Leylekleri mi görmek istiyorsunuz?

– Bakın… (bu ölüm tarlasının ortasında, isteğim gülünçtü). Tabiî, çok isterdim…

– İdo leylekleri tedavi ederdi.

– Biliyorum, onun için…

– Akşam olunca, tepelerin ötesine gelirler.

Ufka bakıp, mırıldandı:

– Saat altıda, kibutzda bekleyin beni. Sizi götürürüm.

– Kibutzu bilmiyorum ki.

– Küçük meydanın yakınında. Bir çeşme göreceksiniz. Kuş meraklıları o mahallede oturur.

– Teşekkür ederim…

– Sarah.

– Teşekkürler Sarah. Benim adım Louis. Louis Antioche.

– Şalom Louis.

İki adamın düşmanca bakışları altında, patikaya girdim. Gözlerim güneşten kamaşmış, aklım bu yeni ölümden karışmış, bir uyurgezer gibi yürüyordum. Oysa o anda sadece bir şey düşünüyordum; Sarah'ın damarlarımda bir ateş gibi dolaşan güneşin altında parlayan perçemlerini.

Silahın tıkırtısını duyunca irkilerek uyandım, gözlerimi açtım. Kibutzun küçük meydanında, otomobilimde uyuyakalmıştım. Çevremde sivil erkekler, üzerime gerçek bir cephanelik çevirmişlerdi. Kahverengi sakallı devler, pembe yanaklı sarışınlar vardı. Kendi aralarında gırtlaktan gelme seslerden arınmış bir Doğu dili –İbranîce– konuşuyorlardı; çoğunun başı takkeliydi. Arabanın içine araştırıcı gözlerle bakıyorlardı. İngilizce haykırıyorlardı: "Kimsin? Buraya neden geldin?" Devlerden biri yumruğuyla cama vurup, bağırdı: "Camı aç! Pasaport!" Söylediklerini desteklemek istercesine, tüfeğinin namlusuna bir kurşun sürdü. Usulca pencereyi açıp, pasaportumu uzattım. Adam pasaportumu elimden kaparcasına aldı, gözünü benden ayırmaksızın bir yardımcısına uzattı. Kâğıtlarım elden ele dolaşıyordu. Birden bir ses duyuldu, ince ve sert bir kadın sesi. Çevremdekiler açıldı. Devlerin arasında, dirsekleriyle kendine yol açmaya çalışan Sarah'ı gördüm. Haykırarak adamları itekliyor, elleriyle silahlarına vuruyor, çığlıklar, küfürler, homurtular çıkarıyordu. Pasaportumu aldı, saldırganları azarlamaya ara vermeksizin bana

uzattı. Sonunda adamlar döndü, ayaklarını sürüyerek, homurdanarak uzaklaştılar. Sarah bana dönüp, Fransızca açıkladı:

– Burada herkes biraz gergin. Bir hafta kadar önce, kibutz yakınındaki askerî kampta dört Arap bizden üç kişiyi öldürdü. Uykuları sırasında, yabayla. Binebilir miyim?

On dakika gittik. Manzara çeltik tarlası yeşili yüksek otlar arasına yerleştirilmiş, karanlık balık havuzlarıyla doluydu. Birden başka bir vadinin kenarına vardık, gördüklerimin gerçek olduğunu anlamak için gözlerimi ovuşturmam gerekti.

Binlerce leyleğin kapladığı bataklıklar göz alabildiğine uzanıyordu. Her yanda hareket eden, şahlanan, uçan beyaz tüyler, gaga uçları. On binlerce leylek. Ağaçlar ağırlıklarının altında eğiliyordu. Sular her kuşun istekle hırsla doyurduğu ıslak vücutlar, eğik boyunlar ve karmakarışık hareketten başka bir şey değildi. Leylekler yarı kanat boyu sularda yürüyor, hızlı, çabuk, balıkları sivri gagalarıyla yakalıyorlardı. Alsace kuşlarına hiç benzemiyorlardı. Sıska, kararmış görünüyorlardı. Onlar için tüylerini taramak ya da özenle yuvalarını düzeltmek söz konusu değildi artık. Onları ilgilendiren tek bir şey vardı; gününde ve saatinde Afrika'ya varmak. Bilimsel açıdan da gerçekten hiç kimsenin görmediği bir durumla karşı karşıyaydım: Avrupalı kuşbilimciler leyleklerin kesinlikle balık avlamadıklarını, sadece etle beslendiklerini söylüyorlardı.

Otomobil yerdeki karıklarda kaymaya başlamıştı. Arabadan indik. Sarah sadece:

– Leylekler kibutzu, dedi. Buraya her gün binlercesi gelir. Necef Çölü'ne meydan okumadan önce, burada güçlerini toplarlar.

Elde dürbün, kuşları uzun uzun inceledim. İçlerinden birinin ayağında halka olup olmadığını görmek mümkün değildi. Tepemizde hem hafif hem de baş döndürücü bir esinti hissettim.

Bakışlarımı kaldırdım. Koca sürüler, boşluk bırakmadan, alçaktan uçuyorlardı. Her leylek, mavi bir taç giymiş gibi, kendi rotasını izliyor, kavurucu havada kayıyordu. Leylek ülkesinin ortasındaydık. Kurumuş otların üzerine oturduk. Sarah dizlerini büküp kollarını bacaklarına doladı, sonra da çenesini dizlerine dayadı. Sandığım kadar güzel değildi. Çok sert yüzü güneşten kurumuşa benziyordu. Elmacıkkemikleri taş parçaları gibi çıkıktı. Oysa bakışları, tüyleriyle kalbinizin derinliklerini okşayan bir kuşa benziyordu.

– İdo her akşam buraya gelirdi, dedi Sarah. Yayan gelir, bataklıkları gezerdi. Yaralı ya da bitkin leylekleri toplar, ya burada tedavi eder ya da eve getirirdi. Garajda bunun için bir yer ayırmıştı. Kuşlar için bir çeşit hastane.

– Bütün leylekler buradan mı geçer?

– Hepsi, istisnasız hepsi. Balık havuzlarından beslenmek için yollarını değiştirdiler.

– İdo size geçen baharda kaybolan leyleklerden bahsetti mi?

Sarah birden senli benli konuşmaya başladı:

– Ne demek istiyorsun?

– Bu yıl Afrika'dan gelen leyleklerin sayısı her zamankinden daha azdı. İdo'nun bu gerçeği kaçırdığını sanmam.

– Bana bir şey söylemedi.

İdo'nun da Rayko gibi günlük tutup tutmadığını merak ettim. Bir de Max Böhm için çalışıp çalışmadığını.

– Çok iyi Fransızca konuşuyorsun.

– Büyükannem ve büyükbabam senin ülkende doğmuşlar. Savaştan sonra Fransa'ya dönmek istememişler. Beytşan kibutzunu kuranlar, onlar.

– Burası harika bir yer.

– Belki. Ben Tel-Aviv'deki eğitimim dışında, hep burada yaşadım. İbranîce, Fransızca ve İngilizce biliyorum. 1987 yılında

fizik mastırı yaptım. Bu kadar çalışma ne için? Haftanın altı günü sabahın üçünde kalkıp, bok kokulu sularda batıp çıkmak için.

– Gitmek mi istiyorsun?

– Neyle? Burada komün sisteminde yaşıyoruz. Herkes aynı miktarda kazanıyor. Yani, hiç.

Sarah başını kızılımsı gökte uçuşan kuşlara kaldırdı, güneşin son ışınlarından korunmak için elini siper etti. Bu gölgenin altında, gözleri kuyunun dibindeki su gibi parlıyordu.

– Bizde leylek çok eski bir geleneğe aittir. Yaremya İsrailoğullarını harekete geçirmek için şöyle der:

Savaşa atılan bir at gibi,
Hepsi yarışlarına döner.
Gökteki leylek bile
Mevsimini bilir
Kumru, kırlangıç ve turna
Onun göçünü izlerler.

– Bunun anlamı ne?

Sarah kuşları izlemeyi sürdürürken, omuz silkti:

– Benim de zamanımı beklediğim.

On yedinci bölüm

Akşam yemeği çok keyifliydi. Sarah beni yemeğe davet etmişti. Kendimi bu beklenmedik anın yumuşaklığına kaptırmış, başka hiçbir şey düşünmüyordum.

Batan güneşin kırmızı ve pembe şeritlerinin karşısında, Sarah'ın evinin bahçesinde yiyorduk. Bana yine o pidelerden, hani beklenmedik güzelliklere açılan o yuvarlak, çok yassı çöreklerden öneriyordu. Her seferinde de, ağzım dolu, kabul ediyordum. İsrail yemeklerinde bana çekici gelebilecek her şey vardı. Et çok pahalı olduğundan insanlar daha çok süt ürünleriyle ve sebzeyle besleniyorlardı. En önemlisi, Sarah benim için kokulu Çin çayı hazırlamış, bütün saflığıyla ikram ediyordu.

Sarah yirmi sekiz yaşındaydı. Şiddet dolu düşünceleri ve perileri andıran tavırları vardı. Bana İsrail'i anlattı. Tatlı sesi hoşnutsuzluğuyla zıttı. Sarah Vaat Edilmiş Topraklar düşüyle ne yapacağını bilemiyordu, Yahudi halkının aşırılıklarından, parçalanmış bir ülkede bunca haksızlıkla, bunca şiddetle sonuçlanan toprak tutkusundan, haklılık duygusundan yakınıyordu. Her iki tarafın da yaptığı zulümlerden söz etti: kolları bacakları kırılmış Araplar, hançerlenmiş Yahudi çocukları, İntifada çatışmaları. İsrail'in oldukça farklı bir tablosunu çizdi. Ona göre İbranî devleti gerçek bir savaş laboratuvarıydı; her zaman bir dinleme yöntemi, bir teknolojik silah ya da bir baskı aracı hep bir adım öndeydi.

Bana kibutzdaki hayatından, güç çalışma koşullarından, birlikte yenen yemeklerden, "herkesi ilgilendirecek kararlar almak için" cumartesileri yapılan akşam toplantılarından bahsetti. Her günün bir öncekine benzediği, bir sonraki günün de hiç farklı olmayacağı o toplu yaşamdan. Komün hayatının ikiyüzlülüğüne, sıkıntılarına, alttan alta yayılan kıskançlıklarına değindi.

Öte yandan, kibutzun ziraî etkinliğini anlatıyor, büyükanne ve büyükbabasından, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki ilk komünlerin kurucusu Sefarad kökenli öncülerden söz ediyordu. İşbaşında ölmüş anne ve babasının cesaretini, heyecanını ve iradesini anlatıyordu. Böylesi anlarda Sarah sanki Yahudi ile kadın, ideal ile bireycilik savaşıyormuş gibi ifade ediyordu duygularını.

Uzun elleri akşamın serinliğine adım adım uzanıyor, içinde kaynayan fikirleri açıklıyordu.

Sonra bana çalışmalarımı, geçmişimi, Paris'teki yaşantımı sordu. Yıllar süren eğitimimi özetledim, bundan böyle kendimi kuşbilime verdiğimi söyledim. Seyahatimi anlattım, leylekleri İsrail üzerinden geçişleri sırasında izlemek istediğimi tekrarladım. Bu sabit fikir onu şaşırtmıyordu; Beytşan kibutzu dünyanın çeşitli yerlerinden gelmiş kuş meraklılarının buluşma yeriydi. Avrupa'nın ve Amerika'nın dört bir yanından gelip göç boyunca buraya yerleşen, günlerini elde dürbünler ve teleobjektifler, o kuşları izlemekle geçiren amatörler.

Saat on bir oldu. Sonunda İdo'nun ölümü konusuna girmeye karar verdim. Sarah beni önce bakışlarıyla dondurdu, sonra da buz gibi bir sesle konuştu:

– İdo bundan dört ay önce bataklıkta leylekleri tedavi ettiği sırada öldürüldü. Araplar apansız bastırmış. Bir ağaca bağlayıp, işkence etmişler. Çenesini kırana dek taşlarla yüzüne vurmuşlar. Boğazı diş ve kemik kırıklarıyla doluydu. El ve ayak parmaklarını da kırmışlar. Sonra soyup, koyun kırkma makinesiyle parçalamışlar. Cesedi bulunduğunda, geriye sadece iyi oturtulmamış bir maskeye benzeyen yüz derisi kalmıştı. İç organları ayaklarının dibindeydi. Kuşlar cesedi parçalamaya başlamışlardı.

Gece kesinlikle sessizdi.

– Araplardan söz ettin. Suçlular bulundu mu?

– Sana daha önce bahsettiğim dört Arap'tan şüpheleniyorlar. Askerleri öldürenlerden.

– Tutuklanabildiler mi?

– Öldüler. Biz burada kendi hesabımızı kendimiz görürüz.

– Araplar sık sık sivillere saldırırlar mı?

– Burada pek saldırmazlar. Ya da bu akşam gördüğün gibi aktif olarak çalışan köylüleri düşman bilirler.

– İdo faal miydi?

– Hiç değildi. Tabiî bu son senelerde biraz değişmişti. Silahlar, hücum tüfekleri, muştalar, en tuhafı da susturucular edinmişti. Silahlarıyla birlikte, günlerce ortadan kaybolduğu oluyordu. Bataklıklara gitmiyordu artık. Öfkeli, geçimsiz biri olmuştu. Ya birden heyecanlanıyor ya da saatlerce sessizce oturuyordu.

– İdo kibutz hayatından hoşlanıyor muydu?

Sarah acı ve iç karartıcı bir kahkaha attı.

– İdo benim gibi değildi, Louis. O balıklardan, havuzlardan hoşlanıyordu. Bataklıkları, leylekleri severdi. Gecenin karanlığında, üstü başı çamur içinde, elinde tüyleri yoluk kuşlarla gelip, garajdaki hastanesine kapanmaktan hoşlanırdı. (Sarah yine keyifsiz bir kahkaha attı.) Ama beni her şeyden çok severdi. Bu cehennemden kurtulabilmemiz için bir yol arıyordu.

Sarah bir an durakladı, omuz silkti, sonra da masayı toplamaya girişti, bir yandan da konuşmasını sürdürdü:

– Aslına bakarsan İdo'nun buradan ayrılmaya hiç niyeti yoktu diye düşünüyorum. Burada son derecede mutluydu. Gök, leylekler, bir de ben. Onun gözünde, kibutzun asıl gücü buydu; beni elinin altında bulundurmak.

– Ne demek istiyorsun?

– Söylediğimi; beni elinin altında bulundurmak.

Sarah eli kolu dolu eve girdi. Masayı toplamasına yardım ettim. Mutfağa çekidüzen verirken, oturma odasında gezindim biraz. Sarah'ın evi küçük ve beyazdı. Görebildiğim kadarıyla bu oturma odası, bir de koridor boyunca biri Sarah'ın, biri de İdo'nun yatak odaları vardı. Bir fotoğrafta, geniş omuzlu bir gencin resmini gördüm. Güneşten bronzlaşmış yüzü canlıydı, görünüşünden de tatlılık ve sağlık yayılıyordu. İdo Sarah'a benziyordu: aynı kaşlar, aynı elmacıkkemikleri; oysa Sarah'ın sıska-

lığı ve gerginliği İdo'da canlılığa dönüşmüştü. Resimdeki İdo Sarah'tan daha genç, yirmi üç-yirmi dört yaşında görünüyordu.

Sarah mutfaktan çıktı. Bahçeye döndük. Yanında getirdiği teneke kutuyu açtı.

– İçer misin?

– Sigara mı?

– Hayır, ot.

– Hayır, hiç içmem.

– Pek şaşmadım. Değişik bir adamsın, Louis.

– Sen bana bakma, eğer içeceksen…

– Bu sadece paylaşıldığında keyif verir, dedi Sarah kutuyu kapatarak.

Sustu, sonra kısa bir an beni süzdü.

– Şimdi Louis, burada gerçekten ne yaptığını anlatacaksın. Kuş meraklısına benzemiyorsun hiç. Onları iyi tanırım. Kuştan başka bir şey konuşmayan, kafaları havada birtakım kaçıklar. Oysa sen, leylekler dışında kuşlar hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Sende izledikçe izlenen bir adam gözleri var. Nesin sen, Louis? Aynasız mı? Gazeteci mi? Burada, goylardan çekiniriz. (Sarah sesini alçalttı.) Yine de sana yardıma hazırım. Bana neyin peşinde olduğunu söyle.

Bir an düşündüm, sonra hiç tereddüt etmeden her şeyi anlattım. Kaybedecek neyim vardı? Böylesine içimi dökmek, içimi rahatlatıyordu. Max Böhm'ün ölmeden kısa süre önce bana verdiği ilginç görevi anlattım. Ona leyleklerden, göklerde süzülürken birden kâbusa dönüşen o tertemiz araştırmadan bahsettim. Bulgaristan'da geçirdiğim son kırk sekiz saatten. Rayko Nikoliç'in nasıl öldüğünü anlattım. Marcel'in, Yeta'nın bir de o zavallı çocuğun nasıl öldürüldüğünü. Sonra da bir antreponun içinde, tanımadığım birinin elimdeki cam kırığıyla nasıl gırtlağını kestiğimi anlattım. Öteki alçağın ve onlara öldürme emri verenlerin

maskelerini düşürmeye kararlı olduğumu söyledim. En sonunda da Tek Dünya'dan, Dumaz'dan, Curiç'ten ve Joro'dan söz ettim. Elektrikli neşter, Rayko'nun çalınan yüreği, Max Böhm'ün esrarlı kalp nakli, her şey kafamda karmakarışıktı.

– Bütün bunlar çok tuhaf, diye bitirdim sözümü. Ama bu işin anahtarının leyleklerde olduğundan eminim. Ta başından beri, Böhm'ün leyleklerini bulmanın dışında bir amacı olduğunu düşündüm. Kaldı ki kuşların güzergâhı üzerinde cinayet ardına cinayet işleniyor.

– Kardeşimin ölümünün bu anlattıklarınla bir ilgisi var mı?

– Olabilir. Biraz fazlasını anlatman gerek.

– Dosya Şin-bet'in ellerinde. Artık görmen mümkün değil.

– Ya cesedi bulanlar?

– Ağızlarından tek bir söz bile alamazsın.

– Özür dilerim Sarah, ama sen cesedi gördün mü?

– Hayır.

– Sana göre... (bir an tereddüt ettim) sana göre, bazı organları eksik olabilir miydi?

– Ne demek bu?

– Göğüs kafesinin içinde bir eksik var mıydı?

Sarah'ın yüzü karardı.

– İç organlarından çoğu kuşlara yem olmuştu. Tek bildiğim bu. Cesedini şafak vakti bulmuşlar. 16 mayıs sabahı.

Ayağa kalkıp, bahçede birkaç adım attım. İdo'nun ölümünün yumakta yeni bir düğüm, dehşet yolunda yeni bir basamak olduğundan şüphem yoktu. Oysa hâlâ karanlıktaydım, mutlak karanlıkta.

– Anlattıklarından hiçbirini anlamadım, Louis. Ama benim de sana söyleyeceklerim var.

Yerime oturdum, cebimden küçük not defterimi çıkardım.

– Birincisi, İdo bir şeyler bulmuştu. Ne olduğunu bilmiyorum, ama durmadan çok zengin olacağımızı, yakında Avrupa'ya gideceğimizi söylüyordu. Başlangıçta, saçmaladığını düşünüp, fazla önemsemedim. İdo'nun bunları beni sevindirmek için uydurduğunu sandım.

– Bu söyledikleri ne zaman başladı?

– Mart başı, galiba. Bir akşam, son derece heyecanlı döndü eve. Beni kucaklayıp, bavullarımı hazırlayabileceğimi söyledi. Yüzüne tükürdüm. Benimle alay edilmesinden hiç hoşlanmam.

– Nereden geliyormuş?

Sarah omuz silkti:

– Nereden olacak, bataklıklardan tabiî.

– İdo'dan geriye bir kâğıt parçası, bir not da mı kalmadı?

– Her şey bahçedeki garajda. Bir şey daha: Tek Dünya örgütü buralarda son derece faaldir. Birleşmiş Milletler'le birlikte, özellikle de Filistin kamplarında çalışıyorlar.

– Ne yapıyorlar orada?

– Arap çocuklarını tedavi ediyorlar, yiyecek ve ilaç dağıtıyorlar. İsrail'de o örgüt hakkında hep iyi şeyler söylenir. Üzerinde herkesin birleştiği ender örgütlerden biridir.

Her ayrıntıyı not ettim. Sarah başını yana eğip bana baktı:

– Louis. Bütün bunları neden yapıyorsun? Neden polise haber vermiyorsun?

– Hangi polise? Hangi ülkede? Hem, hangi cinayeti? Kaldı ki, bu konuyu soruşturan bir polis var: Hervé Dumaz. Gerçek amacını hâlâ anlayamadığım tuhaf bir aynasız. Ama burada yalnızım. Yalnız ve kararlı.

Birden, ben kaçmaya fırsat bulamadan, Sarah ellerimi tuttu. Hiçbir şey hissetmedim. Ne iğrenme ne utanma ne de ölü parmaklarımın üzerindeki sıcaklığını. Sargılarımı çözdü, parmaklarını yara izlerinin üzerinde gezdirdi. Sonra yüzünde müstehcen

bir tebessüm belirdi, nihayet düşüncelerimizin altına kayar gibi uzun uzun bana bakarak, sözlerin artık geride kaldığını anlattı.

On sekizinci bölüm

Gölgedeydik, ama birden her şey güneş gibi bir hal aldı. Kaba, şiddetli ve acımasız. Hareketlerimiz kesik kesikti. Öpüşmelerimiz uzun, gizemli, tutkulu. Sarah'ın vücudu bir erkeğinkine benziyordu. Olmayan göğüsler, dar kalçalar. Uzun ve gergin kaslar. Ağzımız sadece soluk alıp veriyor, sessiz kalıyordu. Dilimi bütün vücudunda gezdirirken, ölü ellerimi hiç kullanmıyordum. Süründüm, döndüm, kıvrılarak ilerledim, sonunda vücudunun bir krater kadar kavurucu merkezine eriştim. O anda doğruldum ve vücuduna girdim. Sarah bir alev gibi kıvrandı. Boğuk bir sesle haykırdı, omuzlarıma tutundu. Olduğum yerde dimdik, demir gibi durdum. Sarah göğsüme vurdu, kalçalarımızın devinimini hızlandırdı. Yumuşaklıktan duygusallıktan uzaktık. Bir ölüm öpücüğünde kaynaşmış, iki yalnız hayvan. Darbeler. Tepkiler. Yoksunluklar. Parmak derilerinin soyulduğu uçurumlar. Birbirini öldüren öpücükler. İki göz kırpışı arasında tere batmış sarı perçemlerini, parmaklarının yırttığı çarşaf kıvrımlarını, derisini kabartan damarlarındaki bükümleri gördüm. Birden Sarah İbranîce bir şeyler mırıldandı. Gırtlağından bir homurtu yükseldi, karnımdan da buz kesmiş bir volkan fırladı. Öylece, hareketsiz kaldık. Geceden gözleri kamaşmış, birleşmenin şiddetine şaşırmış gibi. Ne keyif vardı ne de paylaşma. Sadece kendi tenleriyle kavgalı iki yaratığın hayvansı ve bencil, tek başına rahatlaması. Bu

boşluk karşısında hiç pişmanlık duymuyordum. Duygu savaşımız kuşkusuz yavaşlayacak, yumuşayacak, sonunda da "iki içinde bir" olacaktı. Beklemek gerekiyordu. Bu gece. Belki bir başka gece. İşte o zaman sevişme zevk olacaktı.

Bir saat geçti. Sabahın ilk ışıkları göründü. Sarah'ın sesi yükseldi:

– Ellerin, Louis. Anlat, nasıl oldu?

Bütün bu olanlardan sonra, Sarah'a yalan söyleyebilir miydim? Yüzlerimiz hâlâ gölgedeydi; hayatımda ilk kez, utanmadan, korkmadan, trajediyi bütün ayrıntılarıyla anlatabilecektim.

– Afrika'da doğdum. Nijer'de ya da Mali'de, kesin olarak bilemiyorum. Annem ve babam ellili yıllarda kara kıtaya göçmüşler. Babam doktordu. Siyah halka bakıyordu. Paul ve Marthe Antioche 1963 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti'ne yerleşmişler. Afrika kıtasının en gelişmemiş ülkelerinden birine. Orada, yorgunluk nedir bilmeksizin, çalışmalarını sürdürmüşler. Abim ve ben, zamanımızı havalandırılmış sınıflar ile savananın kavurucu sıcağı arasında geçirerek büyüdük. O dönemde Orta Afrika Cumhuriyeti, iktidarı tüm halkın katıldığı bir törende André Malraux'nun ellerinden alan David Dacko tarafından yönetiliyordu. Durumları olağanüstü değildi ama, en azından trajik de değildi. Orta Afrika halkı kesinlikle bir yönetim değişikliğine taraftar değildi. Oysa 1965 yılına geldiğimizde, genç bir adam, Albay Jean-Bédel Bokassa her şeyi değiştirmeye karar verdi. Pek tanınmamış bir asker olmasına rağmen, Orta Afrika'nın tek rütbelisiydi ve M'Baka kabilesinin üyesi olarak başkanın da uzaktan akrabasıydı. Doğal olarak, tek bir taburdan oluşan ordunun başına getirilmişti. Bokassa Orta Afrika Cumhuriyeti ordusunun genelkurmay başkanı olunca, iktidarın nimetlerinden yararlanmaya başladı. Resmî törenlerde çevredesindekileri itip kakarak ön sıralara geçti, Dacko'nun peşinden ayrılmadı, madalyalarla süslü

göğsüyle bakanların önünde yer almaya çalıştı. Açık açık, başkandan daha yaşlı olduğunu, bu nedenle iktidarın aslında onun hakkı olması gerektiğini söyledi. Çok zeki olmadığından, kimse ondan şüphelenmedi. Takıntılı ve kin dolu bir ayyaş olarak görüldü hep. Oysa 1965 yılının sonunda dostluklarını daha da güçlendirmek için kan kardeşi Teğmen Banza'yla birlikte harekete geçmeye karar verdi Bokassa. Tam olarak, yılbaşı gecesinde.

31 aralık günü bütün taburunu, yani topu topu birkaç yüz askerini toplar ve o gece manevra yapılacağını anlatır. Askerler şaşırır; daha önce yılbaşı gecesi hiç böyle bir manevra yapılmamıştır. Bokassa dinlemez. Kassai Kampı'ndaki birlikler akşam yedide toplanır. Askerlerden bazıları cephane sandıklarında gerçek mermi bulunduğunu görüp, nedenini sorarlar. Banza kafalarına bir tabanca dayar ve çenelerini tutmalarını söyler. Herkes hazırlanır. Bangui'de kutlamalar başlar. Gözünün önüne getirmeye çalış, Sarah. Kırmızı bir toprakla kaplı, tek tük aydınlatılmış, hayalet yapılarla dolu kentte müzik çalmaya, alkol su gibi akmaya başlar. Jandarma karakolunda, başkanın adamları, her şeyden habersizdir. Dans ederler, içerler, eğlenirler. Saat sekiz buçukta Bokassa ve Banza karakol mangasının komutanı Henri İzamo'yu kurdukları pusuya düşürürler. Adamcağız tek başına başka bir stratejik noktaya, Roux Kampı'na gider. Bokassa onu çok sıcak karşılar, darbe niyetinden söz eder. İzamo önce bir şey anlamaz, sonra da kahkahayı basar. Banza hemen elindekiyle ensesine vurur. İki ortak İzamo'nun bileklerine kelepçe geçirip bodruma sürükler. Gerginlik artar. Artık David Dacko'yu bulmak gerekmektedir. Kamuflajlı kırk araçlık askerî birlik harekete geçer. Kamyonların üzerindeki şaşkın askerler neler olduğunu yeni anlarlar. Bu meşum konvoyun başında, beyaz bir Peugeot 404'e binmiş Bokassa ve Banza vardır. O gece yağmur yağar. Meyvelerin etini tatlandırdığı için, "mango yağmuru" olarak

adlandırılan, o mevsime özgü ince bir yağmur. Kamyonlar yolda, anne ve babasını eve bırakan, Dacko'nun sadık adamı Binbaşı Sana'ya rastlarlar. Sana donup kalır: "Bu kez" diye mırıldanır, "darbe gerçekleşiyor." Askerler Rönesans Sarayı'na vardıklarında başkanı aramaya koyulurlar. Boşuna. Dacko sanki göğe çekilmiştir. Bokassa endişelenir. Sinirli sinirli koşuşturur, emirler yağdırır, haykırır, sarayın altında gizli geçitler, saklanacak bölmeler olup olmadığının araştırılmasını ister. Sonra yeniden yola koyulur. Birlikler bu kez stratejik noktalara dağılır: Bangui radyosu, hapishane, bakanların evleri...

Kentte tam bir kargaşa yaşanır. Neşeli, çakırkeyif erkekler ve kadınlar, ilk silah seslerini duyarlar. Tam bir panik. Herkes saklanacak yer arar. Anayollar kapatılır, ilk ölüler orada görülür. Bokassa çıldırır, tutsaklarına girişir, Roux Kampı'ndan dışarı adım atamaz. Korkudan çatlayacak gibidir. Hâlâ her şey değişebilir çünkü. Ne Dacko'yu ne de en tehlikeli danışmanlarını yakalayamamıştır. Oysa başkan hiçbir şeyden kuşkulanmamaktadır. Sabah saat birde Bangui'ye dönerken yolda, 17'nci kilometrede, darbeyi bildiren, öldüğü söylentilerinin yayıldığını anlatan ne yapacağını bilmez askerlerle karşılaşır. Yarım saat kadar sonra tutuklanır. Getirildiğinde, Bokassa kollarına atılır, öper ve "Sana söylemiştim, er ya da geç bitirmek gerekiyordu" der. Küçük grup zaman kaybetmeden Ngaragba Hapishanesi'nin yolunu tutar. Bokassa hapishane müdürünü uyandırır, müdür Kongoluların saldırdığını düşünerek, ellerinde el bombalarıyla gelir. Bokassa zindanların kapısını açmasını, tutukluları serbest bırakmasını emreder. Müdür kabul etmez. Banza silahını çeker, hapishane müdürü de o sırada arabanın arkasında, ensesine bir tüfek dayanmış oturan Dacko'yu görür. "Bu bir darbe" diye mırıldanır Bokassa, "Halkın gözünde popüler olmak için tutukluları serbest bırakmam gerek, anlıyor musun?" Müdür emri yerine getirir.

Hırsızlar, dolandırıcılar, katiller, “Yaşasın Bokassa!” diye haykırarak kent sokaklarına dağılır. Aralarında, son derece tehlikeli katiller de vardır. Kara kabilesinden olup, birkaç gün sonra idam edilecek bazı adamlar. Kana susamış canavarlar. Sabahın ikisinde, Fransa Caddesi’ndeki evimizin kapısını çalanlar, onlardı işte. Kâhyamız, elde tüfek, uyku mahmurluğu içinde kapıyı açmaya gider. Oysa o çılgınlar kapıyı çoktan kırmıştır. Muhammet’i etkisiz hale getirip, tüfeğini alırlar. Soyup yere yatırırlar. Sopa ve dipçikle burnunu, çenesini, kaburgalarını kırarlar. Karısı Azzora koşar, olanları görür. Çocukları da gelir. Kadın çocukları uzaklaştırır. Muhammet’in vücudu bir kan gölüne devrildiğinde, Karalar üzerine atılır, kazma ve baltalarla. Muhammet bir kez bile bağırmamıştır. Bir kez bile yalvarmamıştır. Azzora bundan yararlanarak, çocuklarıyla birlikte kaçmaya çalışır. Ailece yarıya kadar su dolu beton bir sarnıca sığınırlar. Adamlardan biri, elinde Muhammet’in tüfeği olanı, onları sarnıcın sonuna kadar izler. Silah sesleri su dolu sarnıçta yankılanmaz bile. Katil çıktığında, çılgın yüzü kan ve yağmurdan karmakarışıktır. Karanlık sularda küçük siyah cesetleri ve hamile Azzora’nın şiş karnını görmek için, birkaç dakika daha beklemek gerekecektir. Babam ne zamandan beri olanları izlemektedir? Eve koşup tüfeğini, büyük kalibreli Mauserini kapar. Pencerenin arkasına çöker, saldırganların gelmelerini bekler. Annem uyanır, başı hâlâ yılbaşı şampanyasından bulanık, odalarımıza çıkar. Oysa ev ateşe verilmiştir bile. Katiller arka taraftan girmiş, her odanın altını üstüne getirmiş, mobilyaları, lambaları çılgın gibi devirerek yangın çıkarmışlardır. Ailemin katledilmesi konusunda kesin bir bilgi yok. Babamın kendi tüfeğiyle, yakın mesafeden vurulduğu düşünülüyor. Anneme merdivenin başında saldırmış olmalılar. Muhtemelen odamızın birkaç adım ötesinde, baltayla öldürüldü. Küllerin arasında, parçalanmış ve kararmış uzuvları bulundu. Benden

iki yaş büyük abime gelince, alev alan cibinliğinin kurbanı oldu, cayır cayır yandı. Saldırganların çoğu, kendi sebep oldukları yangında yandılar. Beni hangi mucize kurtardı bilemiyorum. Ellerim alev alev, haykırarak, yağmurun altında koştum. Annem ile babamın dostları, Fransız Büyükelçisi Nelly ve Georges Braesler'in bulunduğu Fransız Sefareti'nin kapısında baygın düşmüşüm. Beni bulup katliamın vahşetini gördüklerinde, Albay Bokassa'nın yönetime el koyduğunu anladılar ve hemen Bangui'nin küçük havaalanına gidip, Fransız ordusuna ait çift motorlu bir uçakla kaçtılar. Yağmurun altında havalanırken, Orta Afrika Cumhuriyeti'ni tek bir adamın çılgınlığına terk ediyorduk. Daha sonraki günlerde, bu "yol kazasından" pek az bahsedildi. Fransız hükûmeti bu yeni durum karşısında epey rahatsızdı. Hazırlıksız yakalanan Fransa, yeni yönetimi tanımak zorunda kaldı. Yılbaşı gecesi kurbanları hakkında dosyalar hazırlandı. Küçük Louis Antioche'a yüklü bir tazminat ödendi. Braesler'ler de adaletin yerini bulması için ellerinden geleni yaptı. İyi ama, hangi adalet? Katiller ölmüş, olayın gerçek sorumlusu da Orta Afrika Cumhuriyeti'nin devlet başkanı olmuştu.

Sözlerim şafağın sessizliğinde asılı kalmıştı. Sarah mırıldandı:

– Çok üzüldüm.

– Üzülme, Sarah. Altı yaşındaydım. Bunların hiçbirini hatırlamıyorum. Hayatımda uzun ve beyaz bir boşluk gibi. Üstelik, beş yaşını hatırlayan kaç kişi çıkar? Ne biliyorsam, Braesler'lerden duydum.

Vücutlarımız yeniden birbirine dolandı. Şafak şiddetimizi, öfkemizi pembeye, kırmızıya, mora boyadı. Zevk yine gelmedi. Konuşmuyorduk. Kelimeler vücut için hiçbir şey yapamaz.

Daha sonra Sarah, bir serap gibi, çırılçıplak karşıma oturdu, ellerimi ellerine aldı. En ince dikişlere baktı, cam dolu antreponun hâlâ pembe yaralarını parmaklarıyla izledi.

– Ellerin sana acı veriyor mu?

– Tam tersine. Tamamen hissiz.

Hâlâ ellerimi okşuyordu:

– Hayatımdaki ilk goysun, Louis.

– İstersen, din değiştiririm.

Sarah omuz silkti. Avuç içlerimi elliyordu.

– Hayır, değiştiremezsin.

– İyi kullanılmış küçük bir bıçak ve…

– İsrail vatandaşı olamazsın.

– Neden?

Sarah iğrenmiş gibi ellerimi bıraktı, sonra da pencereden dışarıya baktı.

– Sen hiç kimsesin Louis. Parmak izin yok.

On dokuzuncu bölüm

Ertesi sabah, geç uyandım. Gözlerimi açmak için kendimi zorladım, sonra da Sarah'ın odasını, güneşe boğulmuş beyaz taş duvarlarını, küçük ahşap komodini, duvara raptiyelenmiş, dilini çıkaran Einstein ile tekerlekli sandalyesinde giden Hawking portrelerini inceledim. Yerde üst üste yığılmış kitaplar. Yalnız yaşayan genç bir kadının yatak odası.

Saatime baktım: 4 eylül, on bir yirmi. Sarah balık havuzlarına gitmiş olmalı. Kalkıp duşa girdim. Musluğun üzerine asılmış

aynada uzun uzun yüzümü inceledim. Çizgilerim derindi. Alnım mat bir ışıkla parlıyor, tembel gözkapaklarımın ardındaki gözlerim de açık rengini gösteriyordu. Belki yanılıyordum ama, sanki yüzüm daha yaşlanmış, daha acımasız bir ifadeye bürünmüş gibi geldi. Birkaç dakikada tıraş olup giyindim.

Mutfakta, çay kutusunun altına sıkıştırılmış bir kâğıtta, Sarah'ın mesajını buldum:

> Louis,
> Balıklar beklemez.
> Akşam olmadan dönerim.
> Çay, telefon, çamaşır makinesi:
> hepsi emrinde.
> Kendine dikkat et ve beni bekle.
> Günaydın, küçük goy.
> Sarah.

Çay yaptım, sonra pencereden Vaat Edilmiş Topraklar'a bakarak bir iki yudum içtim. Manzara burada tuhaf bir kuraklık ve verimlilik, kuru tabakalar ve yeşil tarlalar karışımı sunuyordu. Çiğ ışığın altında, balık havuzlarının pırıltılı yüzeyi, toprağın derisini yüzer gibiydi.

Çaydanlığı alıp dışarıya, kameriyenin altına yerleştim. Telefonu yanıma çekip telesekreterimi aradım. Bağlantı mükemmel olmasa da mesajlarımı aldım. Dumaz, ciddi ve sert, haber bekliyordu. Wagner sabırsızlıkla, telefon etmemi istiyordu. En şaşırtıcı olanı, üçüncü mesajdı; Nelly Braesler'den geliyordu. Ölecek kadar endişeliydi: "Benim küçük Louis'm, ben Nelly. Geçen günkü konuşmanız beni çok korkuttu. Neler yapıyorsunuz? Beni arayın."

Hervé Dumaz'nın numarasını tuşladım. Montreux Polis Müdürlüğü. Yerel saatle, sabahın dokuzu. Birkaç denemeden sonra, bağlantı kurmayı başardım, müfettiş karşımdaydı.

– Dumaz? Ben Antioche.

– Nihayet. Neredesiniz? İstanbul'da mı?

– Türkiye'de duracak vaktim olmadı. İsrail'deyim. Konuşabilir miyiz?

– Sizi dinliyorum.

– Demek istiyorum ki, konuşmamızı başka dinleyen var mı?

Dumaz o ünlü kahkahalarından birini attı:

– Neler oluyor?

– Beni öldürmek istediler.

Dumaz'nın aklı gitti.

– Nasıl?

– İki kişi. Dört gün önce, Sofya Garı'nda. Hücum tüfekleri ve kızılötesi dürbünleri vardı.

– Ellerinden nasıl kurtuldunuz?

– Mucize eseri. Ama üç masum öldü.

Dumaz sessizdi. Ekledim:

– Katillerden birini öldürdüm Hervé. Arabayla İstanbul'a, oradan da vapurla İsrail'e geçtim.

– Neler buldunuz ki?

– Bilmiyorum. Ama bu işin odak noktası leylekler. Önce Rayko Nikoliç; vahşi bir şekilde öldürülen bir kuşbilimci. Sonra, kuşlar hakkında araştırma yapmaya çalıştığım sırada, beni öldürmeye çalıştılar. Şimdi de bir üçüncü kurban. Dün, İsrailli bir kuşbilimcinin bundan dört ay kadar önce öldürüldüğünü öğrendim. Bu cinayet aynı dizinin bir parçası, eminim bundan. İdo da Rayko gibi bir şeyler bulmuş olmalı.

– Size saldıran katiller kimdi?

– Belki de geçen nisanda Joro Grybinski'ye sorular soran iki Bulgar'dır.

– Ne yapacaksınız?

– Devam edeceğim.

Dumaz telaşlandı:

– Devam etmek mi? Ama İsrail polisine haber vermek, İnterpol'le temas kurmak gerek!

– Sakın ha. Burada İdo'nun ölümü rafa kaldırıldı. Sofya'da, Rayko'nun ölümüyle kimse ilgilenmedi. Fransız olduğu için, Marcel'inki biraz daha gürültü çıkaracak. Ama bütün bunlar, genel kargaşanın içinde kayboldu. Kanıt yok, sadece dağınık birtakım bilgi kırıntıları. Uluslararası mercileri harekete geçirmek için, henüz çok erken. Tek şansım, tek başıma olmam.

Müfettiş içini çekti:

– Silahınız var mı?

– Hayır. Ama burada, İsrail'de, böyle bir alet bulmak hiç de güç değil.

Dumaz bir şey demedi. Hızla nefes aldığını duyuyordum.

– Ya siz, siz bir şeyler öğrenebildiniz mi?

– Elle tutulur bir şey yok. Hâlâ Böhm'ün geçmişini deşiyorum. Şimdilik, sadece bir ilişki buldum: elmas madenleri. Önce Güney Afrika'da, sonra Orta Afrika Cumhuriyeti'nde. Araştırıyorum. Öteki konularda, hiç sonuç alamadım.

– Tek Dünya konusunda neler buldunuz?

– Hiç. Tek Dünya tertemiz. Yönetimi şeffaf, faaliyetleri etkili ve açık.

– Örgüt nereden gelmiş?

– Tek Dünya yetmişli yıllarda, Hindistan'ın kuzeyinde, Kalküta'da görev yapan bir Fransız hekim olan Pierre Doisneau tarafından kurulmuş. Doisneau yoksullarla, hasta çocuklarla, cüzamlılarla falan ilgileniyormuş. Örgütlenmiş. Kaldırımlar boyunca kurduğu dispanserler, hatırı sayılır bir önem kazanmış. İnsanlar Doisneau'dan bahsetmeye başlamış. Ünü sınırları aşmış. Batılı hekimler yardıma gelmiş, maddî kaynaklar bulmuş, böylelikle binlerce kadının ve erkeğin yardımına koşmuş.

– Sonra?

– Sonra Pierre Doisneau, Tek Dünya'yı kurmuş, bir de Binbirler Kulübü'nü; yaklaşık bin üyesi –ünlüler, şirketler, vs– olan her üyenin on bin dolar ödediği bir kuruluş. Bütün bu paralar (on milyon dolardan fazla) her yıl daha büyük gelir sağlamak için kullanılmış.

– Bu para ne faiz getirmiş?

– Tek Dünya'nın bürolarının masrafını karşılamaya yetecek bir faiz. Örgüt böylelikle hayırseverlere bağışlarının lüks bürolara değil, doğrudan yoksullara dağıtıldığını kanıtlamış. Bu şeffaflık Tek Dünya'nın başarısını önemli ölçüde etkilemiş. Tek Dünya'nın günümüzde dünyanın dört bir tarafına yayılmış sağlık merkezleri var. Tek Dünya gerçek bir hayırsever ordusu yönetiyor. Bu alanda, örnek olarak gösteriliyor.

Hatta konuşmayı güçleştiren parazitler duyuluyordu.

– Dünyadaki merkezlerinin listesini elde edebilir misiniz?

– Tabiî, ama…

– Bir de kulüp üyelerinin adlarını?

– Yanlış yoldasınız, Louis. Pierre Doisneau ünlü biridir. Geçen yıl, Nobel Barış Ödülü'nü almasına ramak kalmıştı, hem…

– Bulabilir misiniz?

– Çalışırım.

Yeni parazitler.

– Size güveniyorum, Hervé. Sizi yarın ya da öbür gün ararım.

– Sizi nasıl bulabilirim?

– Ben sizi ararım.

Dumaz olayların ağırlığı altında şaşkın gibiydi. Telefonu kapadım, sonra da Wagner'in numarasını tuşladım. Alman kuşbilimci sesimi duymaktan memnundu:

– Neredesiniz? diye haykırdı.

– İsrail'de.

– Çok güzel. Leyleklerimizi görebildiniz mi?

– Burada onları bekliyorum. Yollarının üzerinde, Beytşan'dayım.

– Balık havuzlarında.

– Doğru.

– Kuşları Bulgaristan'da ya da İstanbul Boğazı'nın üzerinde görebildiniz mi?

– Emin değilim. Boğaz'ın üzerinde bazı sürüler gördüm. Masal gibiydi. Ulrich, telefonda fazla kalamayacağım. Yeni noktalar belirlendi mi?

– Burada, yanımda.

– Söyleyin, öyleyse.

– En önemlisi, baştaki grup. Dün Şam'ı geçip, Beytşan'a doğru uçmaya başladı. Onları yarın görebileceğinizi sanıyorum.

Ulrich zaman geçirmeden leyleklerin yeni yerlerini söyledi. Söylediklerini haritama işaretledim.

– Ya batıdan gelenler?

– Batıdan mı? Bir dakika… En hızlıları şu anda Sahra'nın üzerinde. Yakında Mali'de, Nijer Deltası'nda olurlar.

Bu bilgileri de not ettim.

– Çok iyi, dedim. Sizi iki gün sonra ararım.

– Neredesiniz, Louis? Size bir faks göndermek istiyordum da. Birtakım istatistiklere başladık ve…

– Maalesef, Ulrich. Burada faks yok.

– Sesiniz bir tuhaf geliyor. Her şey yolunda mı?

– Her şey yolunda Ulrich. Sizinle konuşabildiğime sevindim.

Ardından Doğa Koruma Derneği yöneticisi Yose Lenfeld'i aradım. Yose İngilizce'yi ağzında çakıl taşı varmış gibi konuşuyor ve öylesine bağırıyordu ki, elimdeki telefon sarsılıyordu. Bu kuş-

bilimcinin de “özel” biri olduğunu tahmin ettim. Buluşmaya karar verdik: Ben-Gurion Havaalanı’nda, ertesi sabah sekiz buçukta.

Ayaklandım, mutfaktan birkaç pide alıp ısırarak yemeye başladım ve İdo’nun bahçedeki çalışma yerini aramak için dışarı çıktım. Geriye ne bir not ne bir istatistik ne de bir bilgi bırakmıştı; sadece daha önce Böhm’ün evinde de gördüğüm pansuman malzemeleri.

Öte yanda, çamaşır makinesini buldum. İçindeki kazan bütün elbiselerimle dönerken, sakince küçük araştırmamı sürdürdüm. Üzerlerine tüy yapışmış, eski sargı bezleri dışında hiçbir şey bulamadım. Anlaşılan, verimli bir günümde değildim. Ama o sırada, tek bir arzum vardı: Sarah’ı görmek.

Bir saat kadar sonra, çamaşırlarımı asarken, iki gömlek arasından göründü.

– İşin bitti mi?

Sarah cevap yerine gözünü kırptı ve kolumdan çekti.

Yirminci bölüm

Pencerede, gün yavaşça batıyordu. Sarah uzaklaştı. Göğsünden ter akıyordu. Tavanda vınlayarak dönen vantilatöre dikmişti gözlerini. Vücudu uzun ve diriydi, cildiyse esmer, yanık, kuru. Her hareketinde, kasları kapana kıstırılmış, saldırıya hazırlanan hayvanlar gibi koştuğu görülüyordu.

– Çay içer misin?

– Zevkle, dedim.

Sarah kalktı, çay hazırlamaya gitti. Bacakları hafif çarpıktı. Bunu görüp, yeniden heyecanlandım. Sarah'a karşı duyduğum istek, bitecek gibi değildi. İki saatlik sevişme beni gevşetememişti. Söz konusu olan zevk ya da keyif değildi; sanki birbirleri için yanmak, sonsuza dek yanmak üzere yaratılmış iki vücudun birbirini çekmesi, kora kesmesi, kimyasıydı.

Sarah üzerinde madenî bir çaydanlık, iki küçük fincan ve kurabiyelerle dolu küçük bir bakır tepsiyle geri geldi. Yatağın kenarına oturdu, çayları şark usulü, çaydanlığı fincanın çok yukarısından dökerek doldurdu.

– Louis, dedi. Bütün gün düşündüm. Bana kalırsa, yanlış yoldasın.

– Ne demek bu?

– Kuşlar, göç yolları, kuşbilimciler. Burada cinayetlerden söz ediyoruz. Kimse birkaç kuş için birini öldürmez.

Bunu daha önce de duymuştum. Cevap verdim:

– Bütün bu işte Sarah, tek bir ortak nokta var: leylekler. Bu kuşların beni nereye götüreceğini bilmiyorum. Bu yolun üzerinde neden bunca ölü olduğunu da bilmiyorum. Ama bu sınırsız şiddetin gerisinde bir mantık olmalı.

– Bunun altında para var. Bütün bu saydığın ülkeler arasında bir kaçakçılık.

– Mutlaka, dedim. Max Böhm yasadışı bir ticaretle uğraşıyordu.

– Nasıl bir ticaret?

– Daha öğrenemedim. Elmas, fildişi, altın? Herhalde Afrika'dan gelme değerler. Dumaz, bu dosyayla uğraşan İsviçreli müfettiş, konunun elmas olduğundan emin. Bence de haklı. Böhm fildişi kaçırmış olamazdı; Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki fil kıyımına karşı bütün gücünü kullanmıştı. Altına gelince, leyleklerin göç yolu üzerinde altına pek rastlanmaz. Geriye elmas kalıyor,

Orta Afrika'da ve Güney Afrika'da elmas... Max Böhm mühendisti ve bu alanda çalışmıştı. Ama esrar perdesi hâlâ kaldırılamadı. 1977'de emekliye ayrılmıştı. Ondan sonra Afrika'ya hiç ayak basmadı. Leyleklerden başka bir şeyle ilgilenmiyordu. Bak Sarah, bilemiyorum.

Sarah bir sigara yakıp omuz silkti:

– Aklından bir şey geçirdiğinden eminim.

Gülümsedim:

– Haklısın. Kaçakçılığın devam ettiğini, leyleklerin de kurye rolü oynadığını düşünüyorum. Mesaj götürüyorlar yani. Posta güvercinleri gibi. O mesajları da halkalarında taşıyorlar.

– Ne halkası?

– Avrupa'da kuşbilimciler kuşların ayaklarına halkalar takıp bunların üzerine doğum tarihlerini, nereden geldiklerini ya da eğer yabanî leyleklerse, nerede ve ne zaman yakalandıklarını yazarlar. Böhm'ün leyleklerindeki halkaların başka bir şey anlattığını düşünüyorum.

– Ne gibi?

– Uğrunda ölünecek bir şey. Rayko bunu öğrenmişti. Bana kalırsa, kardeşin de. İdo mesajların ne anlama geldiğini bulmuş olmalı. Bu yüzden de heyecanlandı, zengin olacağını sandı.

Sarah'ın gözlerinden bir kıvılcım geçti. Soluğunu boşalttı. Ama bir şey demedi. Kısa bir an, tümüyle unuttuğunu sandım. Sonra ayaklandı.

– Louis, şimdilik sorunların gökten gelmiyor. Sen önce yeryüzüne bak. Eğer böyle düş görmeyi sürdürürsen, bir çakal gibi vurulursun.

Tişörtünü ve kotunu giydi.

– Benimle gel.

Dışarıda, güneş batıyordu. Ufuktaki tepeler havanın tatlılığında ürperiyordu. Sarah bahçede yürüdü, sonra ev ile garajın

tam ortasında durdu. Zeytin dallarını aralayıp tozu üfledi. Bir branda bezi görüldü. Sarah, "Yardım et" diyerek brandaya yapıştı. Bezi çektik, altından bir kapak çıktı. Gün boyunca, bu kapağın üzerinden en az on kez geçmiş olmalıydım. Sarah kapağı kaldırınca, gerçek bir cephanelikle karşılaştım. Hücum tüfekleri, tabancalar, cephane sandıkları. "Gabor ailesinin güvenliği" dedi Sarah. "Her zaman silahımız olmuştu ama, İdo başka silahlar da getirdi. Susturucu takılmış hücum tüfekleri." Diz çöktü, tozlu bir torba çıkardı. Torbayı açtı, tozunu silkeledi, içine silah ve cephane doldurdu. "Gidelim!" dedi.

Arabama binip, balık havuzlarını geçtik. Yarım saat kadar sonra siyah kayalarla ve kuraklıktan cılızlaşmış çalılarla kaplı bir çöle vardık. Binlerce pislik ve dışkı bacaklarımıza yapışıyor, mide bulandırıcı kokular burun deliklerimize doluyordu. Kibutz çöplüğünün ortasındaydık. Bir tıkırtı duyup, başımı çevirdim. Sarah diz çökmüş, önüne yaydığı silahları kontrol ediyordu.

Gülümseyip, anlattı:

– Bu hücum tüfekleri İsrail yapımıdır. Uzi makineli tüfek ve Galil makineli tüfek. Klasik silahlar. Dünyada bunlardan iyisi yok. Kalaşnikov ve M16 yanlarında solda sıfır kalır. (Sarah bir kutu açıp elini sivri ve uzun mermilerin üzerine koydu.) Bu tüfekler de geleneksel uzun namlulu av tüfekleri gibi 22'lik kurşun atar. Tek fark, bu mermilerin daha fazla barut taşıması ve çelik kaplı olmasıdır. (Sarah Galil'e muz biçimi bir şarjör taktı, silahı yandan gösterdi.) Burada, iki şekil var: normal ve otomatik. Otomatikteyken, birkaç saniyede elli kurşununu bile ateşleyebilirsin. (Sarah boşluğu bir seferde tarıyormuş gibi yaptı, sonra silahı yere bıraktı). Gelelim tabancalara. Burada gördüğün şu iki canavar dünyadaki en büyük otomatik tabancalardır: 357 Magnum ve 44 Magnum. (Sarah gümüş renkli tabancayı aldı, fildişi kabzasına bir şarjör taktı. Tabanca neredeyse dirseğine kadar geliyordu.) 44'lük

on altı Magnum atar. Dünyanın en güçlü tabancasıdır. Bununla, saatte yüz kilometre hızla giden bir otomobili durdurabilirsin. (Sarah kolunu kaldırdı, hiç güçlük çekmeden hayalî bir noktaya nişan aldı; beden gücü beni şaşırtıyordu.) Bunun sorunu her an tutukluk yapması. Buradaki tabancalar çok daha kullanışlıdır. Amerikan polislerinin çoğu 9 milimetrelik Beretta kullanır. (Sarah gerçekten de elinin biçimini almış gibi duran, kusursuz boyutlu siyah tabancanın şarjörünü çıkardı.) Bu İtalyan silahı Amerika'da ünlü 38'lik Smith Wesson'un pabucunu dama attı. Bu da yeterli, sanırım. Kesin, hafif, hızlı. 38'lik altı kurşun atardı, Beretta on altı atıyor. (Parmaklarıyla kabzasını kavradı.) Gerçek bir silah arkadaşı. Ama en iyileri burada: Glock 17 ile Glock 21, Avusturya malı. Berettaları bile sollayacak, geleceğin silahları. (Beretta'ya benzeyen, ama tam olarak bitirilmemiş, baştan savma yapılmış bir tabanca aldı.) Yüzde 70 polimerden yapılmış. Bir hafiflik şaheseri. (Silahı elime tutuşturdu. Bir avuç tüyden daha ağır değildi.) Gece ateş etmek için, fosforlu bir dürbün, kesinlikle tutukluk yapmayan tetik mekanizması, on altılık şarjör. Estetik meraklıları bunu çok güzel olmadığı için eleştiriyorlar. Bana kalırsa bu "oyuncak" şimdiye kadar yapılanların en güzeli. Glock 17, dokuz milimlik parabellum, 21'lik olanı da 45 milimlik atar. 21'lik öteki kadar keskin değil, ama bu mermilerle, neresinden vurursan vur, düşmanını durdurursun.

Sarah bir avuç mermi uzattı. Ağır, küt, tehdit dolu.

– Bu iki Glock benim, dedi. Sana 21'liği veriyorum. Dikkatli ol. Tetik benim parmağıma göre ayarlandı. Senin için fazla yumuşak olabilir.

Gözlerimi inanmıyormuş gibi tabancaya diktim, sonra İsrailli kadına baktım:

– Bütün bunları nereden biliyorsun, Sarah?

Yeniden gülümsedi:

– Savaştayız, Louis. Bunu hiç unutma. Saldırı halinde, balık havuzlarında çalışan herkesin gizli buluşma noktasına ulaşmak için yirmi dakikası vardır. Her kibutz çalışanı potansiyel bir savaşçıdır. Her an savaşmak üzere eğitilir, idman yapar, çalışırız. Daha bu yılın başında, Scud füzeleri başımızın üzerinden ıslık çalarak geçiyorlardı. (Sarah 9 milimetreliği aldı, kulağına dayayıp, namluya bir fişek sürdü.) Bana böyle şaşkın gözlerle bakma; şu dakikada herhalde bütün İsrail'dekilerden fazla tehlike içinde olan, sensin.

Dişlerimi sıktım, Glock'u aldım ve sordum:

– Bana Bulgaristan'da saldıranlar gelişmiş silahlara sahipti. Hücum tüfeği, lazerli nişan düzeni, ışık güçlendiriciler... Ne diyorsun?

– Hiç. Sözünü ettiğin malzeme gelişmiş falan değil. Sanayi ülkeleri silahlarının her biri böylesi malzemeye sahip.

– Katillerin sivil dolaşan askerler olduğunu mu söylüyorsun?

– Asker. Ya da paralı asker.

Sarah tozların içinde uzaklaştı, hedefler dikti. Ağaç dallarına tutturulmuş plastik parçaları, kökler üzerine konmuş paslı variller. Rüzgârın altında iki büklüm döndü, nişancılığın temellerini anlattı.

– Ayaklar sağlam, kol gergin, işaret parmağı silahın namlusu üzerinde, dümdüz. Gözlerini arpacığın yarığına ayarla. Her atışta, geri tepmeyi bileğinin önden arkaya hareketiyle yumuşatırsın. Dikkat et, doğal olarak yapmak isteyeceğin gibi, aşağıdan yukarı değil. Yoksa namlunun arka ucu bileğine dokunur, uzun vadede silahına tutukluk yaptırırsın. Anlaşıldı mı, küçük goy?

Başımı salladım, Sarah'ın hareketlerini taklit ederek yerimi aldım. "Tamam, Sarah. Hazırım." Silahını iki eliyle kavrayıp uzattı, horozu kaldırdı, birkaç saniye bekleyip haykırdı: "Haydi!"

Gürültü başladı. Sarah eşsiz bir atıcıydı. Ben de hedeflerimi vuruyordum. Kordit kokusuyla yüklü sessizlik çöktü. Otuz iki mermi akşam havasına karışmıştı.

"Doldur!" diye bağırdı Sarah. Boş şarjörler birbiri ardından fırladı, yeniden başladık. Yeni bir dalga. "Doldur!" diye yineledi Sarah. Her şey hızlandı: şarjör yayından fırlayan kovanlar, sürülen mekanizmanın tıkırtısı, arpacığın yarığına yerleşen gez. Bir, iki, üç, dört şarjörü böyle boşalttık. Kovanlar yüzümüze çarpıyordu. Başka bir şey duyamıyordum artık. Elimdeki Glock'tan duman tütüyordu, namlunun ateş gibi yandığını anladım. Ne de olsa duyarsız ellerim, sıcaktan korkmadan, istediğim gibi ateşe devam etmeme izin veriyordu.

"Doldur!" diye bağırıyordu Sarah. Her duygu boğuk bir boşalma olmuştu. Elde geri tepen, sıçrayan, titreyen silah. Kükremeyi andıran hem kısa hem tok hem de sağır edici bir patlama. Kokusu genzi yakan, mavimsi, yoğun ateş. Silahlarımızın, onlarca metre ötede yarattığı gerçeküstü, ürkütücü tahribat. "Doldur!" Sarah'ın tüm vücudu titriyordu. Fişekleri ellerinden kayıyordu. Ufku saldırıya uğramış bir atış alanıydı sadece. Birden bu genç kadına karşı korkunç bir sevgi duydum. Silahımı indirdim, ona doğru yürüdüm. Gözüme her zamankinden daha yalnız, şiddetten sarhoş, boş kovanların ve dumanın ortasında her zamankinden daha şaşkın göründü.

Birden başımızın üzerinden üç leylek geçti. Günün sonunda, açık ve güzel, gördüm üçünü de. Sarah'ın parıltılı bakışlarıyla ve hareketli perçemleriyle döndüğünü fark ettim. Ve anladım. Hemen bir şarjör taktı, namluya bir fişek sürdü, Glock'u göğe kaldırdı. Üç patlama duyuldu, ardından da tam bir sessizlik. Ağır çekim bir film seyreder gibi, parçalanmış kuşların havada süzülüşlerini, sonra da uzakta sessiz ve iç karartıcı "pof" sesleriyle yere çakılışlarını izledim. Bir şey söyleyemeden, Sarah'a baktım.

O da bana. Sonra başını geriye atarak, bir kahkaha patlattı. Çok güçlü, çok ciddi, çok ürkütücü bir kahkaha.

"Halkalar!" Ölü kuşlara doğru koştum. Yüz metre ötede, leşlerini gördüm. Toprak kanlarını çoktan emmişti. Ayaklarına baktım. Halka malka yoktu. Hâlâ aynı adsız kuşlardı. Ağır adımlarla geri döndüğümde, Sarah çömelmiş, çölün kumunda acılı bir kaya gibi ağlayıp inliyordu.

O akşam yine seviştik. Ellerimiz barut kokuyor, içimizde de doyuma ulaşmak için göz yaşartıcı bir tutku dolaşıyordu. İşte o zaman, gecenin derinliklerinden, bir zevk dalgası yükseldi. Bizi birden patlak veren bir olay gibi, duygularımızı bastıran bir gürültüyle kaldırdı.

Yirmi birinci bölüm

Ertesi sabah, üçte kalktık. Çayımızı hiç konuşmadan içtik. Dışarıdan, kibutz çalışanlarının güçlü ayak sesleri duyuluyordu. Sarah balık havuzlarına kadar eşlik etmemi istemiyordu. Genç bir Yahudi kadını kendini bir goyla böylesine gösteremezdi. Onu öptüm, sonra karşı yöne, Ben-Gurion Havaalanı yoluna saptım.

Yaklaşık üç yüz kilometrelik bir yolum vardı. Güneş yükseldikçe, hızımı daha da artırdım. Nablus yakınlarında, öteki İsrail gerçeğiyle karşılaştım. Askerler yolu kesmişti. Pasaport. Sorgu. Bir hücum tüfeğinin birkaç santim ötesinde, bir kez daha geliş nedenimi anlatmam gerekti. "Leylekler mi? Ne demek istiyorsunuz?" İyi aydınlatılmamış bir kulübecikte, başka sorulara da cevap vermem gerekti. Askerler miğferlerinin altında, kurşun

geçirmez yeleklerinin içinde uyukluyorlardı. Birbirlerine şaşkınlıkla bakıyorlardı. Sonunda Böhm'ün fotoğraflarını çıkardım, siyah beyaz kuşu gösterdim. Askerler gülmekten kırıldı. Ben de güldüm. Çay ikram ettiler. Çayı içip, sırtımda buz gibi bir ter, hemen hareket ettim.

Saat sekizde Ben-Gurion Havaalanı'nda, Yose Lenfeld'in bürosunun bulunduğu geniş antrepolara giriyordum. Lenfeld sabırsızlıkla beni bekliyor, oluklu sac kapının önünde gidip geliyordu.

Doğa Koruma Derneği başkanı kuşbilimci, gerçekten tuhaf bir adamdı. Tuhaf biri daha. Yose Lenfeld istediği kadar avaz avaz bağırsın (herhalde başımızın üzerinden geçen uçakların gürültüsünü bastırmak için bağırıyordu), baş döndürücü bir hızlılıkta kaba İngilizce kelimeler kullansın, kippasını eğri takıp burnunun üzerine mafya babaları gibi bir Ray-Ban oturtsun, beni etkileyemiyordu. Artık hiçbir şey beni etkileyemezdi. Benim gözümde, düşüncelerinde bir sirk cambazının lobutlarına yoğunlaştığı gibi yoğunlaşan saçları ağarmış bu küçük adam, her şeyden önce sorularıma cevap vermeliydi. Kendimi gazeteci olarak tanıtmıştım. Nokta. Satırbaşı.

Yose bana önce İsrail'in "kuşbilimle ilgili" sorunlarını anlattı. Her yıl iki yüz seksen cinsten on beş milyona yakın kuş ülkenin üzerinden geçiyor, İsrail'in hava trafiğini altüst ediyordu. Son yıllarda, kuşlar ile askerî ya da sivil uçaklar arasında sayısız kaza olmuştu. Birçok pilot ölmüş, sayısız uçak onarılamayacak kadar hasar görmüştü. Her kazanın maliyeti beş yüz bin dolar olarak hesaplanıyordu. 1986 yılında İsrail Hava Kuvvetleri duruma el koymaya karar vermiş, bunun için de onu görevlendirmişti. Bugün "kuş karşıtı bir karargâh" kurmak ve hava trafiğine eski güvenini yeniden kazandırmak için Yose'nin elinde sınırsız imkân vardı.

Ziyaret sivil havaalanının kontrol kulesindeki denetim hücresinin gezilmesiyle başladı. Diğer radarların yanında, iki kadın asker göçmen kuşlara göre ayarlanmış özel bir radarın başında çalışıyordu. Bu radarın ekranında uzun kuş dalgaları görülüyordu. "İşte en kötüsünü önlediğimiz yer burası" diye açıkladı Yose. "Beklenmedik bir uçuş olursa, felaketi önleme şansımız var. Kuş göçleri bazen inanılmaz boyutlara ulaşıyor." Lenfeld bir bilgisayarın üzerine eğildi, birkaç tuşa basıp ekrana bir İsrail haritası çıkardı. Ülkenin neredeyse tümü kalabalık kuş sürüleriyle kaplıydı.

– Ne tür kuşlar? diye sordum.

– Leylekler, diye cevap verdi. Beytşan'dan Necef'e, İsrail'i altı saatte geçiyorlar. Havaalanının pistleri leyleklerin alana fazla yaklaşmasını önlemek için, yırtıcı kuşların sesini taklit eden cihazlarla doldurulduu. Hiçbir şey yapamazsak, son anda uçurulmak üzere eğitilmiş yırtıcılarımız, "şok birliklerimiz" var.

Lenfeld hem anlatıyor hem de yürümeye devam ediyordu. Reaktör sesleri arasında, dev kanatların altında eğilerek, iniş pistlerinden geçtik. Yose beni açıklamalara boğuyor, felaket tellallığı ile "Panama'dan sonra dünyada kuşların en çok geçtiği ikinci ülke" olmanın gururu arasında gidip geliyordu.

Laboratuvara geri dönmüştük. Manyetik bir kart kullanarak, madenî bir kapı açtı. Dev gibi bir uçak hangarına hâkim, içinde bir bilgisayar konsolu bulunan bir çeşit cam kafese girdik.

– Burada gerçek kaza koşullarını canlandırıyoruz, diye açıkladı Lenfeld. Uçak prototiplerine, saatte bin kilometreyi geçen bir hızla kuş gövdeleri atıyoruz. Ondan sonra çarpma noktalarını, dirençleri, yırtıkları inceliyoruz.

– Kuşlar mı?

Lenfeld pürüzlü sesiyle bir kahkaha attı:

– Tavuk, Mösyö Antioche, marketten aldığımız tavuklar.

Bir sonraki oda, ekranlarında sütun sütun sayılar, dikdörtgenlere bölünmüş haritalar, eğriler ve grafiklerle dolu bilgisayarlarla kaplıydı.

– Burası da araştırma bölümümüz, diye açıkladı kuşbilimci. Burada bütün kuş türlerinin güzergâhını belirliyoruz. Bunun için binlerce gözlemden, kuş meraklılarının notlarından yararlanıyoruz. Verdikleri bilgiler karşılığında onlara, burada kaldıkları sürece bir yatak, bir de bazı stratejik bölgelerdeki kuşları izleme izni gibi bazı ayrıcalıklar tanıyoruz.

Söyledikleri ilgimi çekmişti.

– Demek leyleklerin İsrail üzerindeyken nerelerden geçtiklerini kesin olarak biliyorsunuz?

Yose sırıttı ve boş bir bilgisayarın başına geçti. Yeni bir İsrail haritasının üzerinde, bu kez nokta nokta işaretlenmiş kuş güzergâhları vardı. Birbirine oldukça yakın bu güzergâhlar Beytşan yakınlarında buluşuyordu.

– Her kuş türü için, güzergâh ve yıllık geçiş tarihleri var. Böylece uçaklarımız bu koridorlardan olabildiğince kaçınmaya çalışıyor. Burada, kırmızıyla, leyleklerin başlıca göç yollarını görüyorsunuz. İstisnasız hepsinin Beytşan'dan geçtiği anlaşılıyor. Orası...

– Beytşan'ı biliyorum. Bu güzergâhların hiç değişmediğinden emin misiniz?

– Kesinlikle, dedi Lenfeld yine haykırarak. Burada gördükleriniz, beş yıldan beri gerçekleştirilen yüzlerce gözlemin sonucu.

– Kuşların sayısı hakkında istatistikleriniz, sayısal verileriniz var mı?

– Tabiî. Her yıl ilkbahardan sonbahara, İsrail'in üzerinden dört yüz bin leylek geçer. Nasıl bir yoğunlukla geçtiklerini biliyoruz. Alışkanlıklarını ayrıntılarıyla biliyoruz. Elimizde kesin

tarihler, yoğunluk dönemleri, ortalamalar var; her şey var. Leylekler saat gibi ayarlıdır.

– Avrupa'dan gelme halkalı leyleklerle de ilgileniyor musunuz?

– Özel bir ilgimiz yok. Neden sordunuz?

– Anlatılanlara bakılırsa, halkalı leylekler geçen yıl dönmemiş.

Yose Lenfeld Ray-Banının arkasından bana bakıyordu. Koyu camlarına rağmen, gözlerindeki şaşkınlığı görebiliyordum.

Sadece:

– Bunu bilmiyordum, dedi. Oysa sayıları... Keyifsiz görünüyorsunuz dostum. Gelin, soğuk bir şeyler içelim.

Bir koridor labirentinde peşine takıldım. Havalandırma buz gibi esiyordu. Alkolsüz içecek makinesinin başında durduk. Madensuyu aldım, kabarcıkların serinliği içime keyifli bir duygu yaydı. Gezimizi bıraktığımız yerden sürdürdük.

Masalarla, deney tüpleriyle ve mikroskoplarla dolu bir biyoloji laboratuvarına girdik. Buradaki beyaz önlük giymiş araştırmacılar bir çeşit kimyasal savaşa hazırlanıyorlar gibiydi. Yose olanları açıkladı:

– Burası, programın beyni. Burada uçak kazaları en ince detayına kadar inceleniyor, bu kazaların askerî malzeme üzerindeki etkileri saptanıyor. Enkaz parçaları buraya getiriliyor, mikroskopta numaralanıyor, en küçük bir tüy, en ufak bir kan izi bile inceleniyor, çarpma gücü, darbenin şiddeti hesaplanıyor. Tehlikelerin gerçekten ölçüldüğü ve güvenlik önlemlerinin tasarlandığı yer burası. Belki inanmayacaksınız ama, bu laboratuvar tümüyle orduya ait. Bir açıdan baktığınızda, göçmen kuşlar İsrail davasının düşmanları gibi görülüyor.

– Taş savaşından sonra, şimdi de kuş savaşı mı?

Yose Lenfeld bir kahkaha attı:

– Tamamen! Size araştırmalarımızın sadece bir bölümünü gösterebiliyorum. Gerisi "savunma sırrı". Yine de sizi ilgilendireceğine inandığım bir şey var.

Yüksek tanımlı monitörlerle, manyetoskoplarla dolu küçük bir video odasına girdik. Lenfeld aygıta bir kaset yerleştirdi. Ekranda başı miğferli, siperliği inik bir İsrail havacısı göründü. Aslında, ağzından başka yeri görülmüyordu. Bu ağızdan da İngilizce, "Bir patlama duydum" sözleri çıkıyordu, "Sonra da omzuma çok güçlü bir şey çarptı. Birkaç saniyelik bir boşluktan sonra, bilincim açıldı. Ama hiçbir şey göremiyordum. Miğferim kan ve et parçaları içindeydi..."

Lenfeld sahneyi yorumladı:

– Pilotlarımızdan biri. Uçuş sırasında bir leylekle çarpıştı. Mart ayıydı, leylekler Avrupa'ya dönüyordu. İnanılmaz derecede şanslıymış; leylek bütün hızıyla çarpmış, pilot mahalli parçalanıp dağılmış. Buna rağmen, yere inmeyi başardı. Yüzünden cam kırıklarını ve kuş tüylerini temizlemek saatler sürdü.

– Neden yüzünü saklıyor?

– Çünkü İsrail Hava Kuvvetleri pilotlarının kimliği gizli kalmalıdır da ondan.

– Yani bu adamla konuşmam imkânsız mı?

– İmkânsız, dedi Yose. Ama size daha iyi bir önerim olacak. Odadan çıktığımızda, Lenfeld duvardaki ahizeyi aldı, bir numara tuşlayıp İbranîce konuştu. Hemen arkasından, kurbağa yüzlü; kısa boylu bir adam belirdi. Ağır gözkapakları patlak gözlerinin üzerinde sanki bir tıkırtıyla kapanıyordu.

– Şalom Vilm, dedi Yose bana bakarak. Bu laboratuvardaki analiz çalışmalarının sorumlusu. Biraz önce gördüğümüz kazanın bütün ayrıntılarını o inceledi.

Lenfeld, Vilm'e ziyaret nedenimi İngilizce anlattı. Adam gülümsedi, bürosuna davet etti. Tuhaf bir ayrıntı; Yose'ye bizi yalnız bırakmasını söyledi.

Vilm'in peşine takıldım. Yine koridorlar. Yine kapılar. Sonunda kapısı şifreyle açılan, gerçek bir kasaya benzeyen bir girintiye girdik.

– Büronuz bu mu? dedim şaşkınlıkla.

– Yose'ye yalan söyledim. Size göstermek istediğim bir şey var.

Vilm kapıyı kapatıp, ışığı yaktı. Bir dakika boyunca, ciddiyetle beni süzdü.

– Sizi böyle tahmin etmemiştim.

– Ne demek istiyorsunuz?

– 1989'daki kazadan beri sizi bekliyordum.

– Beni mi bekliyordunuz?

– Sizi ya da bir başkasını. Özellikle Avrupa'ya dönen leyleklerle ilgili bir ziyaretçiyi bekliyordum.

Sessizlik. Şakaklarım zonkluyordu. Boğuk bir sesle:

– Ne demek istediğinizi açıklayın, dedim.

Vilm girintide, daha doğrusu metalden, sentetik elyaftan ve değişik malzemelerden oluşan o korkunç karışıklığı araştırdı. İnsan yüksekliğinde ikinci bir kapının önünü temizleyip, yeni bir şifre çevirdi.

– Kazaya uğramış uçağın parçalarını incelerken tuhaf bir şey buldum. Bulduğumun bir rastlantı değil, muhtemelen sizin de bir halkasını oluşturduğunuz çok daha geniş bir öykünün parçası olduğunu düşündüm.

Şalom kapıyı açtı, duvar kasasına kafasını sokup, sözlerini sürdürdü. Sesi bir mağaranın içinden geliyor gibiydi:

– İçimden bir ses, size güvenebileceğimi söylüyor.

Vilm kasadan çıktı. Elinde iki küçük ve şeffaf kese vardı.

– Üstelik, bu yükten kurtulmaya da can atıyorum, dedi.

Soğukkanlılığımı yitirdim:

– Hiçbir şey anlamıyorum. Bütün bunları bir anlatsanız!

Vilm sakince cevap verdi:

– Kaza geçiren uçağın kokpitini özellikle de pilotun miğferini incelediğimizde, çeşitli parçacıklara da rastladık. Bu parçacıkların arasında, kokpit camlarının tozları da vardı.

Şalom üstünde İbranîce yazılı bir etiket bulunan keselerden birini masanın üzerine bıraktı. Kesenin içinde duman rengi minicik cam parçaları vardı.

– Aynı zamanda miğfer parçalarından artakalanları da birleştirdik. (Bu kez masanın üzerine, daha açık renk parçacıklar dolu keseyi bıraktı.) Pilotun yaşaması gerçekten bir mucize.

Vilm'in avucu kapalıydı.

– Oysa bu son parçaları mikroskopta incelediğimde, başka bir şey buldum. (Vilm'in parmakları hâlâ kapalıydı.) Orada bulunması gerçekten şaşırtıcı bir şey.

Yükselen adrenalinin de etkisiyle, birden Vilm'in bana ne söyleyeceğini anladım. Yine de haykırışımı engelleyemedim:

– Tanrı aşkına, ne?

Şalom avucunu usulca açıp mırıldandı:

– Bir elmas.

Yirmi ikinci bölüm

Lenfeld'in laboratuvarından çıktığımda, bitkinlikten ölecek gibiydim. Demek Şalom Vilm'in açıklamaları beni hayal gücümün şimdiye kadar reddettiği bir yere götürecekti.

Max Böhm elmas kaçakçısı, leylekler de kuryeleriydi.

Böhm'ün stratejisi olağanüstü, şaşırtıcı, kusursuzdu. Tüm ayrıntıları anlayacak kadar çok şey biliyordum şimdi. Dumaz'nın verdiği bilgilere göre ihtiyar Max, iki kez elmas bölgesinde çalışmıştı: 1969'dan 1972'ye kadar Güney Afrika'da, 1972'den 1977'ye kadar da Orta Afrika'da. Mühendis aynı zamanda da Avrupa'yla bir hava bağı oluşturan leyleklerin göçlerini de incelemişti. Acaba kuşları taşıyıcı olarak kullanmayı ne zaman akıl etmişti? Bilinmez, ne var ki Böhm 1977 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti'nden ayrıldığında şebekesini, en azından Batı tarafını oluşturmuştu. Bunun için Orta Afrika'da, maden yöneticilerinden habersiz en güzel elmasları bir kenara ayırması, sonra da kış sonunda halkalı leyleklerin ayaklarına bağlayacak birkaç suç ortağı bulması yeterliydi. Taşlar "uçuyor" ve sınırları aşıyordu.

Böhm için elmasları toplamak çok kolaydı. Elinde halka numaraları, İsviçre'deki, Belçika'daki, Hollanda'daki, Polonya'daki ya da Almanya'daki her yuvayı, o yuvada yaşayan her çifti biliyordu. İşte o zaman yavrulara halka takmak bahanesiyle ava çıkıyor, yetişkinleri uyuşturup değerli taşları topluyordu.

Bu düzenin bazı sakat noktaları vardı: leylek kazaları kayıplara mal oluyordu ama, leylek sayısına –yılda birkaç yüz– bakıldığında, elde edilen kâr korkunç, yakalanma ihtimali de neredeyse sıfırdı. Kuşbilim kusursuz bir paravandı. Üstelik onca yılın sonunda Böhm'ün kendi "sürülerini" oluşturduğu, en güçlü, en deneyimli leylekleri seçtiği de düşünülmeliydi. Ek bir önlem daha almış, yol boyunca göçün sorunsuz geçtiğini denetleyecek göz-

cüler tutmuştu. Kısacası Doğu'da olsun, Batı'da olsun, kaçakçılık on yıl boyunca hiçbir engelle karşılaşmadan yürümüştü.

Aklımda başka gerçekler de biçimleniyordu. Olağanüstü yükleri –her göçte yüz binlerce İsviçre frangı– düşünüldüğünde, Böhm'ün Doğu leyleklerinin dönmemeleri karşısında soğukkanlılığını yitirmesi doğaldı. Önce kuşların güzergâhı üzerine iki Bulgar göndermiş, Bulgarlar da önce Joro Grybinski'yi sorguya çekip masum olduğuna karar vermişler, sonra da İdo'yla karşılaşıp, çok daha tehlikeli olduğunu düşünerek öldürüp bataklığın kenarına bırakmışlardı.

Sarah'ın anlattıklarına bakılırsa, genç kuşbilimcinin kaçakçılığın farkına vardığı açıktı. Bir akşam, Böhm'ün leyleklerinden birini tedavi ederken, halkaların içinde bir elmas bulmuş olmalıydı. İşte o zaman planın farkına varmış, servetin hayalini kurmuştu. Hücum tüfekleri edinmiş, her akşam bataklıklara giderek halkalı leylekleri aramış, elmaslarını almıştı. Kısacası, İdo 1991 baharında leyleklerin yüküne el koymuştu. O andan sonra, iki varsayım vardı; ya İdo işkence altında konuşmuş, Bulgarlar da elmasları almışlardı. Ya da İdo susmuş, hazinesi bir yerde gizli kalmıştı. Bu varsayım aklıma daha yatkın görünüyordu. Yoksa Max Böhm beni neden leyleklerin peşine göndersin?

Oysa kuşların yükü her şeyi açıklamıyordu. Kaçakçılık ne zamandır yapılıyordu? Max Böhm'ün Afrika'daki suç ortakları kimlerdi? Tek Dünya bütün bu işlerde nasıl bir rol oynuyordu? En önemlisi, elmaslar ile Rayko'nun yüreğinin çıkarılması arasında nasıl bir ilgi vardı? Yoksa o iki Bulgar Rayko'yu da mı öldürmüştü? Milan Curiç'in sözünü ettiği virtüöz cerrahlar onlar mıydı? Bütün bu soruların ötesinde, beni daha yakından ilgilendiren başka sorular vardı; bu araştırmayı yürütmek için, Max Böhm neden beni seçmişti? Neden leylekler konusunda en ufak

bir fikri bulunmayan, şebekeyle hiçbir ilgisi olmayan, daha da fenası, gerçeği öğrenebilecek olan beni?

Tüm hızımla Beytşan'a doğru yol alıyordum. Saat yediye doğru, işgal edilen topraklardaki çölleri geçtim. Uzakta, ışıkları tepelerde göz kırpan askerî kampları gördüm. Nablus yakınlarında, askerlerin oluşturduğu yeni bir barikatta durmak zorunda kaldım. Vilm'in verdiği elmas cebimde, dörde katlanmış bir kâğıdın içindeydi. Glock 21 de paspasın altında, güvende. Bir kez daha kuşlar hakkındaki konferansımı yineledim. Sonunda, geçmeme izin verdiler.

Saat ona doğru, Beytşan göründü. Akşamın kokuları uyanmış, gün kavuştuğunda günbatımına hâkim o ilginç tutkuyu besliyordu. Arabayı park edip Sarah'ın evine doğru yürüdüm. Işıklar sönüktü. Vurduğumda, kapı kendiliğinden açıldı. Glock'umu çıkardım, namluya bir mermi sürdüm; insan silah kullanma reflekslerine hemen alışıyor. Oturma odasında kimse yoktu. Bahçeye koştum, branda bezini çekip kapağı açtım: Galillerden biri ve Glock 17 kaybolmuştu. Sarah gitmişti. Kendi usulünce. Bir asker gibi silahlı. Bir gece kuşu kadar hafif.

Yirmi üçüncü bölüm

Bir gün önceki gibi, saat üçte uyandım. 6 eylül. Sarah'ın yatağı üzerine yığılmış, elbiselerimle uyuyakalmıştım. Kibutz canlanıyordu. Kızıl gecenin içinde balık havuzlarına doğru yürüyen kadın ve erkeklerin arasına karıştım, onlara Sarah

konusunda sorular sormaya çalıştım. Sorularım sadece düşmanca bakışlarla, anlaşılmaz cevaplarla karşılandı.

Kuş meraklılarına yöneldim. Kuşları daha uyanırken yakalayabilmek için, erkenden kalkıyorlardı. Saat dörtte malzemeleri gözden geçirip, gün boyu kullanacakları filmlerini, erzak ve nevalelerini hazırlıyorlardı bile. Açık taraçalarda, İngilizce sorular sordum. Birkaç denemeden sonra, genç bir Hollandalı Sarah'ı tarifimden çıkardı. Genç kadını bir gün önce, sabah saat sekiz sıralarında Neve Eytan sokaklarında gördüğünü söyledi. Netanya'ya gidecek otobüse, 133 numaraya biniyormuş. Gördüğü bir şeye çok şaşırmıştı; genç kadın yanında bir golf çantası taşıyordu.

Birkaç saniye sonra, gazı köklemiş, batıya doğru ilerliyordum. Sabah beşte Celile ovaları aydınlanmaya başlamıştı bile. Kaisareia yakınlarında bir benzin istasyonunda durup benzin aldım. Koyu çayımı yudumlarken, rehberimi karıştırdım, Sarah'ın gittiği Netanya hakkında bilgi edinmeye çalıştım. Okuduklarım karşısında sıcak çay dolu fincanı elimden bırakacaktım, neredeyse: "Netanya. Nüfusu: 107 200. İnce kumlu plajları ve sükûnetiyle ünlü bir tatil merkezi; bir de elmas tıraşında uzmanlaşmış bir sanayi kenti. Herzl Sokağı'nda, tıraşlama ve perdahlama çalışmalarına tanık olabilirsiniz..."

Lastiklerimden sesler çıkararak hareket ettim. Sarah olan biteni anlamıştı. Muhtemelen elmaslar da yanındaydı.

Saat dokuzda, deniz kenarına sığınmış, aydınlık ve büyük Netanya ufukta göründü. Peş peşe dizilmiş otel ve kliniklerden oluşan sahil yolunu izledim, Netanya'nın gerçek özelliğini anladım. Sayfiye görünüşü ardında bu kent, güneşlenerek dinlenen zengin ihtiyarların yuvasıydı. Kararsız siluetler, kurumuş yüzler, titrek eller. Bütün bu yaşlılar ne düşünür ki? Gençliklerini, yıldan yıla sığınmacı kaderlerini yıpratan sayısız Yom Kippur'u mu? Tekrarlanan savaşları, çalışma kamplarının korkunçluğunu,

kendi topraklarını kazanmak için verdikleri amansız kavgayı mı? Netanya İsrail'de yaşayanların son kalesi, anıların mezarlığıydı.

Biraz sonra yol sağda, elmasçıların mahallesi Herzl Sokağı'nın başladığı Atzma'ut Meydanı'na açıldı. Otomobili park edip, yaya devam ettim. Yüz metre kadar sonra, işlek, gürültülü ve kokulu bir pazar atmosferinin hâkim olduğu, çok daha kalabalık bir mahalleye girdim. Pazarcıların tezgâhlarının altına, kapalı panjurların ardına sızmaya çalışan gün ışığı dar sokakların gölgesini deliyordu. Meyve kokuları, ter ve baharat kokularına karışıyor, insanların omuzları bitmek tükenmek bilmeyen, aceleci hareketlilikte birbirlerine çarpıyordu. Kippalar, siyah güneşler gibi, kalabalığın içinde görünüp kayboluyordu.

Ter içinde kalmama rağmen, Sarah'ın verdiği cırt cırtlı bir kılıfla kemerime taktığım Glock 21 yüzünden ceketimi çıkaramıyordum. Birkaç saat önce, elinde elmaslarla, çantasında en gelişmiş silahlarla buradan geçen genç Yahudi kadınını düşünüyordum. Smilaski Sokağı'nın köşesinde aradığımı, elmas işleyicilerini gördüm.

Küçücük dükkânlar, toz kokusu içinde, birbirlerinin üzerine abanmışlardı. Küçük tornaların gürültüsü insanın beyninde yankılanıyordu. Burada zanaatkârlık tüm haklarını korur gibiydi. Her kapının önünde sabırlı, belli bir noktaya yoğunlaşmış biri oturuyordu. Daha ilk dükkân kapısından başlayarak, "Uzun boylu, sarışın bir kadın gördünüz mü?" diye sormaya başladım, "Size değerleri yüksek, tıraşlanmamış elmas gösterdi mi? O elmasların değerini öğrenmeye ya da satmaya mı çalışıyordu?" Her seferinde, çift odaklı gözlüklerin ya da tek göze takılmış pertavsızın ardından aynı inanmaz bakış, aynı hayır cevabı. Mahallenin düşmanlığı elle tutulur gözle görülür gibiydi. Elmasçılar soru sorulmasından hoşlanmazlar. Dertten de. Onların görevi, taşların parlamasıyla başlar. Daha önce ya da elmasın çevresinde

olanların bir önemi yoktur. Saat yarım olduğunda, tüm mahalleyi dolaşmış, buna karşılık en ufak bir şey öğrenememiştim. Birkaç dükkân sonra, ziyaretim sona erecekti. Saat bire çeyrek kala aynı soruları son kez, bu sefer kusursuz bir Fransızca konuşan yaşlı bir adama soruyordum. Tornasını durdurup, sordu: "Elinde golf çantası mı dediniz? Genç bir kadın?"

Sarah buraya bir gün önce, akşam gelmişti. Tezgâhın üzerine bir elmas bırakmış ve "Ne kadar?" diye sormuştu. İshak Kniklevitz önce taşı ışığa tutarak kâğıt üzerindeki yansımasına bakmış, sonra da pertavsızla incelemişti. Elindeki taşı başka elmaslarla karşılaştırdıktan sonra, Sarah'ın getirdiğinin temizlik ve saflık bakımından kusursuz olduğu kanısına varmıştı. Yaşlı adam bir fiyat önermişti. Sarah hiç pazarlıksız kabul etmişti önerilen fiyatı. İshak kasasını boşaltmıştı, ama mükemmel bir iş yaptığından emindi. Yine de enayi değildi İshak. Bu görüşmenin uzun sürecek bir maceranın ilk adımı olduğunu biliyordu. Onun gözünde, belgesiz satılan böylesi bir elmas, dertten başka bir şey getirmezdi. Benim gibi birinin ya da daha resmî bir görevlinin er ya da geç kapısına dikilmesini bekliyordu. Eğer tıraşlamaya zaman bulamazsa, elması iade etmesinin gerekebileceğinin farkındaydı.

İshak saçları fırça biçimi kesilmiş, kartal profilli yaşlı bir adamdı. Dört köşe kellesi ve geniş omuzlarıyla kübist bir tabloyu andırıyordu. Sonunda ayaklandı, –yarı ayaklandı; dükkân öylesine alçaktı ki, konuşmanın başından beri iki büklüm duruyordum– birlikte öğle yemeği yememizi önerdi. Anlaşılan İshak'ın bana anlatacağı daha çok şey vardı. Üstelik Sarah da uzaklardaydı. Yüzümdeki teri sildim, elmas tıraşçısının peşine takılarak karmaşık sokak labirentine daldım.

Bir süre sonra, bir çardağın gölgelendirdiği küçük bir meydana vardık. Serin çatının altına bir restoranın küçük masaları

yerleştirilmişti. Çevrede piyasa olanca hızıyla sürüyordu. Tezgâhlarının ardından insanlar haykırıyor, geçenler dirsekleriyle kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı. Açık yeşil kerpiç duvarlar boyunca, sanki gölgelere oyulmuşçasına hareketli öteki dükkânlar bu kalabalık merkezi, daha da canlı bir çemberle çeviriyorlardı. Tam sağımızdan, mide bulandırıcı bir kan kokusu burun deliklerimi doldurdu. Leş kokulu kafeslerin, tüy sağanağının arasında bir adam, düzenli hareketlerle yüzlerce tavuğun boynunu vuruyordu. Kırmızılık nehir gibi akıyordu. Kasabın yanı başında dev gibi bir haham, elde Torah, durmadan eğilip kalkarak, bir şeyler mırıldanıyordu. İshak gülümsedi:

– Yahudi dünyasına pek alışkın değil gibisiniz, delikanlı. Kaşer, bu sizin için bir anlam ifade ediyor mu? Yediğimiz her şey bu gördüğünüz gibi kutsanır. Siz isterseniz bana hikâyenizi bir anlatın.

– İshak, size hiçbir şey anlatamam. Dün gördüğünüz kadının hayatı tehlikede. Ben de tehlikedeyim. Bütün bu öykü yaklaşan herkes için uzun bir tehditten başka bir şey değil. Bana güvenin, sorularımı cevaplandırın ve bu işten olabildiğince uzak durun.

– O genç kadını seviyor musunuz?

– Ben olsam, buradan başlamazdım, İshak. Ama diyelim ki, evet, o kızı seviyorum. Çılgınca. Bütün bu macera, kargaşa, duygu ve şiddet dolu bir aşk hikâyesi. Şimdi hoşunuza gitti mi?

İshak yine gülümsedi, İbranîce konuşarak günün yemeğini ısmarladı. Bana gelince, tavuk kokusu iştahımı tamamen kesmişti. Bir çay ısmarladım:

Elmas tıraşçısı devam etti:

– Benden ne gibi bir yardım bekliyorsunuz?

– Bana genç kadının getirdiği elmastan söz edin.

– Nefis bir taş. Çok büyük değil, olsa olsa birkaç kırat. Ama olağanüstü bir saflık ve beyazlıkta. Bir elmasın değeri,

değişmeyen dört kıstasa göre belirlenir: ağırlığı, saflığı, rengi ve biçimi. Arkadaşınızın elması kesinlikle renksiz ve kusursuz denecek kadar temizdi. İçinde en ufak bir parçacık yoktu. Bir mucize.

– Kaynağının kuşkulu olduğunu düşündüğünüze göre, neden satın aldınız?

İshak'ın yüzü aydınlandı:

– Çünkü benim mesleğim bu; elmas tıraşlarım ben. Kırk yılı aşkın bir süredir taşları keser, façetalar, parlatırım. Bizim bahsettiğimiz elmas, benim gibi biri için gerçek bir sınavdır. Bir elmasın güzelliğinde başrolü tıraşçı oynar. Yanlış bir kesim, her şeyin sonu olur, taşın değeri sıfıra iner. Tam tersine, başarılı bir kesim taşı olduğundan büyük gösterebilir, değer kazandırır, yüceleştirir. O elması gördüğümde, kaderin bana bir şaheser yaratmam için bir fırsat verdiğini düşündüm.

– Tıraşlanmadan önce, bu kalitede bir taş kaç para eder?

İshak'ın yüzü asıldı:

– Bu bir para konusu değil.

– Bana cevap verin; o elmasın değerini bilmek zorundayım.

– Söylemesi güç. Beş ile on bin Amerikan doları arasında.

Böhm'ün leyleklerini, değerli yükleriyle gökleri yararken düşündüm. Her yıl Avrupa'ya dönmüşler, Almanya, Belçika, İsviçre damlarının tepesinde aynı yuvalara konmuşlardı. Her baharda milyonlarca dolar.

– Böyle bir elmasın nereden gelebileceği konusunda bir fikriniz var mı?

– Elmas borsalarında yıl boyunca katlanmış kâğıtlar içinde dünyanın en güzel ham elmasları resmi geçit yapar. Nereden geldiklerini kimse bilemez. Hatta topraktan mı, yoksa sudan mı çıkarıldıklarını bile. Bir elmas, gerçekten isimsizdir.

– Böylesi kalitede bir taş, ender olmalı. Bu özellikte elmas üreten madenler bilinir mi?

– Tabiî bilinir. Ama günümüzde damar sayısı çok arttı. Tabiî hâlâ Güney Afrika ile Orta Afrika var. Ama Angola ile Rusya da son derece "verimli".

– Çıkarıldıktan sonra, bunun gibi ham taşlar nerede satılır?

– Dünyada tek bir yer var: Anvers. De Beers'den geçmeyen ne varsa, yani dünya pazarının yüzde yirmisi ya da yüzde otuzu, Anvers elmas borsasında satılır.

– Bunları genç kıza da söylediniz mi?

– Kesinlikle.

Demek benim Alice, Anvers yollarına düşmüştü. Günün yemeği geldi: kızarmış fava köftesi ile zeytinyağlı nohut ezmesi. İshak büyük bir huzurla pidelere saldırdı.

Onu bir süre izledim. Karşılığında hiçbir koşul öne sürmeksizin, bütün sorularıma cevaba hazır görünüyordu. Gözlerinde sabır ve dikkat dışında bir şey göremiyordum. Artık hiçbir şeyin onu şaşırtamayacağını anladım. Tıraşçı olarak kazandığı tecrübe, gerçek bir dipsiz fıçı gibiydi. Benim gibi nice kaçıklar, nice ruhunu satmışlar, nice hayalperestler görmüştü kim bilir…

– Bu işler Anvers'te nasıl olur?

– Oldukça etkileyicidir. Bütün bu borsalar en az Pentagon kadar iyi korunur. Gizli kameralar her açıdan sizi izler. Orada siyasal renkler ya da rekabet yoktur. Önemli olan, sadece taşların değeridir.

– Böylesi elmasların satışında en önemli engeller nelerdir? Yasadışı bir ticaret, bir şebeke olabilir mi?

İshak alaylı bir ifadeyle gülümsedi:

– Şebeke mi? Evet, kuşkusuz. Ama ham elmas dünyası bambaşkadır, Mösyö Antioche. Herhalde dünyanın en iyi korunan kalesidir. Arz ve talep De Beers tarafından mutlak

surette ayarlanır. Dünyanın neredeyse tüm elmasları için alım, eleme ve stoklama yöntemleri bellidir, kendine özgü bir satış sistemi vardır. Bu sistemin görevi düzenli aralıklarla, belirli miktarda elmas dağıtmaktır. Denetim dışı dalgalanmaları önlemek için, dünya çapında elmas musluğunu açmak ya da kapamak da diyebiliriz buna.

– Yani ham elmas kaçakçılığının imkânsız olduğunu, De Beers'in tüm elmas dağıtımına hâkim olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?

– Anvers'te satılan taşlar olmuştur hep. Ama beni güldüren, "şebeke" demeniz. Düzenli olarak çok güzel taşların gelmesi piyasanın dengesini bozar, bu yüzden gözden kaçması imkânsızdır.

Cebimdeki katlanmış kâğıdı çıkardım ve Vilm'in verdiği elması avucuma aldım:

– Bunun gibileri mi?

İshak ağzını sildi, gözlüklerini indirdi ve uzman gözünü yaklaştırdı. Çevremizde piyasa tüm hızıyla sürüyordu.

– Evet, bunun gibileri, dedi şaşkın gözlerle bana bakıp elması iade ederken. Bunlar belirli bir miktar bir ürperti, bir fiyat dalgalanması yaratabilir. (Yeniden elmasa kuşkuyla baktı.) İnanılmaz bir şey. Bütün hayatım boyunca, bu kalitede beş taş görmedim. Oysa iki gün zarfında, hayatımın en güzel iki elmasıyla karşılaştım, sanki çocuk oyunuymuş gibi. Bu taş satılık mı?

– Değil. Bir soru daha; eğer yanlış anlamadımsa, bir kaçakçının her şeyden önce De Beers'den çekinmesi gerek, öyle değil mi?

– Tamamen. Yine de gümrüklerdeki mükemmel uzmanları hafife almamak gerek. Dünyanın tüm polisleri saklaması kolay küçük taşların peşinde.

– Elmas kaçakçılığının amacı ne?

– Herhangi bir kaçakçılıkla aynı; üretici ve dağıtıcı ülkelerin vergilerinden, yasalarından kaçmak.

Max Böhm kimsenin hayal edemeyeceği bir yöntem sayesinde tüm önlemleri aşmayı başarmıştı. İki bilgiye daha ihtiyacım vardı. Değerli taşımı cebime yerleştirdim, çantamdan kuşbilimcinin fişlerini, zamanında bana hiçbir şey ifade etmeyen, şimdiyse bazı tahminlerde bulunduğum sayı dolu fişlerini çıkardım.

– Bu sayılara bir göz atıp, size neyi hatırlattıklarını söyleyebilir misiniz?

İshak yeniden gözlüklerini burnuna düşürüp sessizce okumaya koyuldu.

– Anlaşılmayacak bir şey yok, dedi. Elmaslarla ilgili özelliklerden söz ediyor. Size dört özellikten söz etmiştim: ağırlık, renk, saflık, biçim. Elmas uzmanlarının İngilizce dört C olarak adlandırdıkları özellikler: carat, colour, clarity, cut… Burada her satır, bu kıstaslardan birini gösteriyor. Mesela, şu paragrafa bakın. 13 nisan 1987 tarihinin altını okuyoruz: "VVSİ", yani "Very Very Small İnclusions: olağanüstü saf, içindeki parçacıkların on kat büyüten pertavsızla bile görünmediği bir taş. Sonra: 10 C. Bu da ağırlık: 10 kırat (bir kırat 0,20 gram ediyor). Sonra da D harfi, yani "olağanüstü beyaz +" ya da en üstün renk. Burada hiç rastlanmayacak bir taşın tarifi var. Öteki satırlara ve öteki tarihlere bakacak olursam, bu hazinenin sahibinin insan aklının alamayacağı bir servete sahip olduğunu söyleyebilirim.

Gırtlağım bir çöl kadar kuruydu. İshak'ın sözünü ettiği servet sadece bir tek leyleğin yıllar süren göçler sonundaki "karnesiydi". Çantamdaki fişlerin sayısını düşününce, başımın döndüğünü hissettim. Böhm'e gelen, sevkiyatların sadece bir bölümü. Leylek ardına leylek. Yıldan yıla. Son bir konuyu doğrulatmak istedim: "Ya bu, İshak, bunun ne olduğunu söyleyebilir misiniz?"

Noktalı oklarla kaplı bir Avrupa ve Afrika haritası uzattım. Üzerine eğildi, sonra bakışlarını kaldırdı:

– Bana kalırsa, elmasın Afrika'daki çıkarıldığı bölgelerden taşları alıp tıraşlayan başlıca Avrupa ülkelerine sevk yolları. Nedir bu? diye ekledi Kniklevitz alaylı bir tebessümle. Sözünü ettiğiniz "şebeke" mi?

– Evet, bir bakıma, sözünü ettiğim "şebeke".

Ona Böhm'ün verdiği bir çocuk kitabından aldığım fotokopiyi, yani leylek güzergâhının basit bir haritasını göstermiştim. Ayağa kalktım. Tavuk celladı hâlâ kan içinde yüzüyordu.

İshak da kalktı, soracağı bir soru vardı:

– O taşı ne yapmayı düşünüyorsunuz?

– Size satamam, İshak. Ona ihtiyacım var.

– Yazık. Oysa bu taşlar çok tehlikeli.

Hesabı ödeyip, devam ettim:

– İshak, o elmasın sizin elinizde olduğunu bilen iki kişi var; biri ben, biri de o genç kadın. Kısacası, konu kapanmıştır.

– Göreceğiz, Mösyö Antioche. Ne olursa olsun, o taşlar bana umulmadık bir gençlik heyecanı, yaşlılık yıllarımda kısa süreli bir aydınlık verdi.

İshak beni belli belirsiz bir işaretle selamladı.

– Şalom, Louis.

Kalabalığa karıştım. Dar sokaklara daldım, dükkânların arasından süzüldüm, nerede olduğumu bulmaya çalıştım. Kafamda düşünceler uçuşuyor, aklımı toparlamamı engelliyordu. Üstelik, beni meşgul eden başka bir duygu da vardı. Kalabalığın içinde yürümeye başladığım andan beri beni sıkıştıran bir his; izlenme hissi.

Yirmi dördüncü bölüm

Sonunda Herzl Sokağı'nı ve Atzma'ut Meydanı'nı buldum. Arabamın çok uzağında değildim, ama yine de kalabalığın arasında biraz daha beklemeye karar verdim. Deniz kıyısına doğru yürüdüm. Açıklardan gelen rüzgâr tuzlu sağanaklar üflüyordu.

Arkama dönüyor, geçenlere bakıp yüzlerini süzüyordum. Gördüklerimde kuşkulu hiçbir şey yoktu. Birkaç otomobil beyaz ışıkta kayar gibi geçti. Binaların yüksek cepheleri bir ayna kadar aydınlık, dikiliyordu. Caddenin öte tarafında, tam denizin karşısında, ihtiyarcıklar sandalyelerinde titreşiyorlardı. Sıra sıra dizilmiş kambur, felçli sırtlarına baktım, giyimlerdeki saçmalık karşısında omuz silktim. Sıcaklık 35 derecenin üzerinde olmasına rağmen, ağır ve kalın giysilere bürünmüşlerdi. Yünlüler, paltolar, bir yağmurluk, hırkalar. Yağmurluk! Plaja hâkim parmaklığın yanındaki gölgeye baktım. Adam yakasını kaldırmıştı ve sırtında uzunlamasına bir ter lekesi vardı. Aklım başımdan gitti: Sofya'daki katillerden birini tanımıştım.

Koşar adım caddeden karşıya geçtim. Adam ağzı açık bir şekilde zaman kaybetmeden kaçmaya davrandı, oturan ihtiyarların arasına daldı. İskemleleri devirerek, yaşlıları düşürerek peşine düştüm. Birkaç adımda, katile yetiştim. Elini yağmurluğunun cebine soktu. Yakasına yapışıp, midesine bir yumruk attım. Çığlığı gırtlağında tıkandı. Uzi makineli tüfeği ayaklarının dibine düştü. Silaha bir tekme atıp iki elimle ensesine sarıldım. Dizimle yüzüne vurdum. Burnu tok bir ses çıkararak kırıldı. Arkamda, devrilmiş iskemlelerin arasında kalkmaya çalışan ürkmüş ihtiyarların iniltisini duyuyordum.

"Kimsin sen?" diye haykırdım İngilizce, "Kimsin sen?" Sonra da iki gözünün arasına bir kafa vurdum. Adam sırtüstü devrildi. Kafası asfalta çarptı. Havada yakaladım herifi. Burnundan

kıkırdak ve sümük akıyordu. “Tanrı aşkına, kimsin sen?” Yüzüne birbiri ardına birkaç yumruk patlattım. Hissiz parmaklarım, adamın kemiklerinin üzerinde ezildi. Vurdum, vurdum, kanlı ağzını parçaladım. “Kimin hesabına çalışıyorsun, alçak?” diye haykırırken sağ elimle onu tutuyor, sol elimle de ceplerini arıyordum. Cüzdanını buldum. Öteki kâğıtların arasından, pasaportunu çekip çıkardım. Güneşin altında kıvılcımlanan, metalik bir mavi. Kapaktaki amblemi görünce, ağzım açık kaldı: Birleşmiş Milletler. Katil cebinde Birleşmiş Milletler pasaportu taşıyordu.

Bu kadarı da fazlaydı.

Bulgar bacaklarımın arasına diziyle vurdu, sonra bir yay gibi dikildi. İki büklüm, soluk almaya çabaladım. Beni itti, nalçalı çizmesi çenemde patladı. Tekmesini son anda savuştururken, dudağımın yırtıldığını hissettim. Güneş ışığının önünden bir kan demeti geçti. Ellerimi yüzüme kapadım, suratımı sol elimle korurken, sağ elimle beceriksizce Glock’umu çıkarmaya çalıştım. Katil tüm gücüyle kaçıyordu.

Başka bir kentte olsam, kaçmak için birkaç dakikam olurdu. İsrail’de polis ya da ordu gelmeden, topu topu birkaç saniyem vardı ancak. İhtiyarları geriletmek için silahımı boşlukta süpürür gibi gezdirdim, sonra bacaklarımın var gücüyle, sendeleyerek arabama, Atzma’ut Meydanı’na doğru koşmaya başladım.

Anahtarı kapının kilidine sokarken elim titriyordu. Kan oluk oluk akıyordu. Gözlerim yaş, bacaklarımın arası ateş içindeydi. Kapıyı açıp, koltuğa çöktüm. Hemen ardından, sanki kafam ikiye ayrılacakmış gibi, midem bulandı. “Hareket etmek” diye düşündüm. “Baygınlığa fırsat vermeden, hareket etmek.” Kontağı çevirirken, gözlerimin önünde Sarah’ın yüzü belirdi. Hiç onu böylesine arzulamamış, kendimi hiç bu kadar yalnız hissetmemiştim. Otomobil hareket ederken asfalttan parçalar kopardı.

Bu şekilde otuz kilometre yol aldım. Çok kan kaybediyordum, gözlerim kararıyordu. Sanki şakaklarımda davul çalınıyormuş ya da çenem örs olarak kullanılıyormuş gibi. Her an askerlerce ya da polislerce durdurulmayı bekliyordum. Yüksek bir kayayı saptayıp, gölgesine sığındım. Dikiz aynasını yüzüme çevirdim. Yüzümün yarısı, hiçbir çizgisi görünmeyen kanlı bir macundan farksızdı. Çenemin tam altından bir et parçası sarkıyordu: altdudağım. Mide bulantısını bastırdım, sonra sağlık çantamı çıkardım. Yarayı temizledim, acıyı dindirmek için ağrı kesiciler yuttum, sonra da dudaklarımın çevresine bir bant yapıştırdım. Güneş gözlüklerimi taktım ve dikiz aynasına bir göz attım: Görünmez Adam'ın kuklası.

Birkaç saniye boyunca gözlerimi kapatıp, kafamın sakinleşmesini bekledim. Demek beni Bulgaristan'dan beri izliyorlardı. Ya da güzergâhımı, beni burada, İsrail'de bekleyecek kadar iyi biliyorlardı. Bu son düşünceye hiç şaşırmadım, ne de olsa, beni bulmak için leylekleri izlemek yeterliydi. Beni en çok şaşırtan, Birleşmiş Milletler pasaportuydu. Cebimden çıkarıp karıştırdım. Adamın adı Miklos Sikkov'du. Uyruğu: Bulgar. Yaşı: 38. Mesleği: güvenlik görevlisi. Katil gerçekten de Tek Dünya adına çalışıyor, insanî yardım malzemelerinin –ilaç, yiyecek, alet– sevkiyatını denetliyordu. Bu kelimenin başka bir anlamı daha vardı: Sikkov Böhm'ün adamlarından biriydi, leyleklerin göç yolu boyunca bekleyip onları gözleyen, denetleyen ya da Afrika'da öldürülmelerini engelleyenlerden. Vizeler bölümünü karıştırdım. Bulgaristan, Türkiye, İsrail, Mısır, Mali, Orta Afrika, Güney Afrika; damgalar varsayımımın kusursuz kanıtlarıydı. Birleşmiş Milletler görevlisi beş yıldan beri leyleklerin güzergâhını –Doğu ve Batı– arşınlıyordu, aralıksız. Sikkov'un pasaportunu Filofax defterimin yırtık kabının arkasına sıkıştırdım, sonra da arabayı çalıştırıp Kudüs'e yöneldim.

Yarım saat boyunca, kayalıklı yerlerden geçtim. Ağrım azalıyordu. Havalandırmanın serinliği insana iyi geliyordu. Tek bir arzum vardı: bir uçağa binip bu kızgın topraklardan uzaklaşmak.

Panik içindeyken, en kısa yolu kaçırmış, işgal altındaki bölgelerden geçmeme neden olacak uzun yola sapmıştım. Bu yüzden, Nablus'a vardığımda, saat dört olmuştu. Bu halimle ordu barikatlarından geçmenin ürkütücü olduğu gerçekti. Kudüs'e yüz kilometreden fazla vardı. İşte o sırada, bir süreden beri arkamdan gelen siyah bir araba fark ettim. Dikiz aynasından baktım; kavrulan havanın içinde süzülür gibiydi. Yavaşladım. Araba yaklaştı. İsrail plakalı bir Renault 25. Biraz daha yavaşladım. Bin voltluk bir titremeyle ürperdim: aynamı yüzü kan içinde, direksiyona sarılmış bir canavar gibi Sikkov doldurmuştu. Üçe atıp, fırladım. Birkaç saniye sonra, saatte iki yüz kilometreyi geçmiştim. Araba hâlâ peşimdeydi.

Böylece on dakika kadar gittik. Sikkov beni sollamaya çalışıyordu. Her an camlarımın bir kurşun yağmuruyla parçalanmasını bekliyordum. Glock'u yan koltuğun üzerine bırakmıştım. Birden ufukta, havanın sertliğinde gri ve belirsiz, Nablus'un dikildiğini gördüm. Çok daha yakınımda, sağımda, bir Filistin kampı belirdi. Önündeki işarette Balatakamp yazıyordu. İsrail plakalarımı hatırladım. Direksiyonu sağa kırıp anayoldan ayrıldım. Toz tekerleklerimin arasına doldu. Hızımı artırdım. Artık kamp girişinin birkaç metre uzağındaydım. Sikkov hâlâ peşimdeydi. Damlardan birinin üstünde, dürbününü kaldırmış İsrailli bir nöbetçi gördüm. Öteki taraçalarda Filistinli kadınlar heyecanla beni gösteriyorlardı birbirlerine. Çocuk sürüleri sağa sola koşuyor, yerden taş topluyordu. Her şey tam umduğum gibi olacaktı.

Cehennemin kapısından daldım.

İlk taşları, sokağa girdiğimde yedim. Ön camım parçalandı. Solumda, Sikkov hâlâ arabam ile üzeri yazı dolu duvar arasına girmeye çalışıyordu. İlk çarpışma. Arabalarımız çevremizdeki duvarlara vurdu. Tam önümüzde, çocuklar taş atmayı sürdürüyorlardı. Renault saldırısını yineledi. Sikkov, yüzü kan içinde, yüzüme hain hain bakıyordu. Bütün çatılarda kadınlar çığlık atıyor, asılı çarşafların arasında dönüp duruyorlardı. Alarm düzenine geçmiş İsrail askerleri koşuşturuyor, ellerinde göz yaşartıcı bombalar taraçaların kenarına diziliyorlardı.

Birden, önüme küçük bir meydan açıldı. Direksiyonu sertçe çevirip arabayı kaydırdım, şasi toprağın üzerini kazırken taşlar her yönden yağdı. Camlarım parçalanıp dağıldı. Sikkov yanımdan geçti, sonra yolumu kapadı. Tüfeğini bana doğru kaldırışını görüp yan koltuğa yattım, o sırada kurşun yağmuru altında fazla direnemeyen sağ kapının çıkardığı tok gürültüyü duydum. Aynı anda göz yaşartıcı bombaların ıslığı duyuldu. Gözlerimi kaldırdım. Bulgar'ın namlusuyla burun burunaydım. Çarpmayla düşen Glock'u aradım. Çok geç. Nişan alırken, ensesine bir taş geldi. Yaylandı, bir çığlık atıp, gözden kayboldu. Gaz dağılmaya, görüşü azaltmaya, gırtlakları düğümlemeye başladı. Çevremizde cehennemî bir gürültü vardı.

Gerileyip tozların içinde süründüm. El yordamıyla Glock'u buldum. Gazlar ıslıklanıyor, kadınlar haykırıyor, erkekler koşuşturuyordu. Meydanın dört bir yanında, İntifada savaşçıları ellerindeki taşları fırlatmaktan bıkmıyorlardı. Artık arabalarımızı değil, sadece giderek kalabalıklaşan askerleri hedef alıyorlardı. Cipler tozun içinde peş peşe diziliyor, içlerinden yeşil üniformalı, gaz maskesi takmış adamlar fırlıyordu. Bazı tüfekler beyazımsı zehir kusuyor, bazıları da plastik mermiler atıyordu; bazılarıysa ne görürse ona ateş ediyordu: gerçek çocuklara gerçek mermilerle. Meydan faaliyete geçmiş bir yanardağa benziyordu.

Gözlerim yanıyordu, gırtlağım da alev alevdi. Sadece adım sesleri ve silah patlamaları yeri titretir gibiydi. İşte o sırada, birdenbire yerden, gök gürlemesi gibi dev, sert, muhteşem, güçlü bir dalga yükseldi. Birbirine karışan sesler. Filistinli gençlerin alçak duvarların üzerine çıkıp ulusal marşlarını söylediklerini, parmaklarını zafer işaretiyle uzattıklarını gördüm.

Hemen o sırada, önümde yoğun dumanın içinde kaçmaya çalışan Sikkov'un çizmelerini gördüm. Ayağa kalkıp, aynı yönde koşmaya başladım. Alçak herifin peşinden, daracık sokaklara saptım. Toprak kaybettiği kanı emmişti. Birkaç saniyenin sonunda, Sikkov'u gördüm. Elimdeki bandı kopardım, Glock'un sürgüsünü kendime çektim. Hâlâ koşuyorduk. Beyaz badanalı duvarlar birbirini izliyordu. Ciğerlerimiz gaz doluydu, ne o ne de ben hızlı koşamıyorduk. Sikkov'un yağmurluğu birkaç adım önümdeydi. Uzanıp yapışacakken, bir refleks hareketimi önledi. Sikkov döndü, elindeki 44'lük Magnum'u bana çevirdi. Tabancanın parıltısı gözlerimi kamaştırdı. O yöne doğru bir tekme salladım. Sikkov duvara doğru geriledi, sonra yeniden silahını doğrulttu. İlk patlamayı duydum. Gözlerimi yumdum, Glock'un on altı kurşununu önüme doğru boşalttım. Bitmek tükenmek bilmeyen birkaç saniye uzadıkça uzadı. Gözlerimi açtığımda, Sikkov'un kafası kan ve liflerle dolu bir delikten farksızdı. Kararmış etler, parlak kırmızı gayzerler oluşturmuştu. Beyinden ve fışkıran kandan lekelenmiş duvarda, en azından bir metre çapında bir delik vardı. Sadece bir refleks hareketiyle silahımı belime soktum. Uzakta, İsrail tüfeklerine hâlâ meydan okuyan Filistinli çocukların şarkıları duyuluyordu.

Yirmi beşinci bölüm

İki İsrail askeri beni küçük meydanda buldu. Yüzüm kan kusuyordu, aklım gerçekten karmakarışıktı. Ne nerede olduğumu ne de burada ne aradığımı anlatacak durumdaydım. Sağlıkçılar beni hemen uzaklaştırdılar. Glock'umu ceketimin altına bastırmış, bırakmıyordum. Birkaç dakika sonra, kızgın bir çadırın altında, metal bir yatakta, kolumda serum yatıyordum.

Hekimler gelip yüzümü incelediler. Fransızca konuştular, dikişten, anesteziden, ameliyattan söz ettiler. Beni hâlâ İntifada kurbanı masum bir turist sanıyorlardı. O zaman Balatakamp'ın beş yüz metre ötesinde, Tek Dünya örgütünce yönetilen bir dispanserde olduğumu anladım. Dudaklarım parçalanmış tutkaldan başka bir şeye benzese gülümserdim kuşkusuz. Belli etmeden Glock'u şiltenin altına kaydırıp gözlerimi kapattım. Gece beni hemen tutsak etti.

Kendime geldiğimde, her şey sessiz ve karanlıktı. Çadırın büyüklüğünü bile seçemiyordum. Soğuktan titriyordum ama, öte yandan da tere batmıştım. Gözlerimi yumup kâbuslarıma geri döndüm. Düşümde uzun ve sıska kollarıyla, kusursuz bir özenle ve gerçek bir soğukkanlılıkla bir çocuk vücudunu parçalayan bir adam gördüm. Arada sırada siyah dudaklarını titreşen bağırsaklara daldırıyordu. Yüzünü göremiyordum, göremiyordum çünkü çengellere asılmış, Çin lokantalarında görülen cilalanmış et parçalarının parlak toprak rengini andıran gerçek bir uzuv ve göğüs ormanının arkasında duruyordu.

Bez bir barınağın altındaki et taşkınını da gördüm. Karnı yarık, bağırsakları kımıl kımıl, ölene kadar acı çeken Rayko'nun yüzünü. Parçalara ayrılmış, iç organları etrafa saçılmış, korkunç bir Prometeus gibi leylekler tarafından parçalanmış İdo'yu.

Gün ışıdı. Geniş çadır yataklarla, kâfuru kokusuyla doluydu; burada genç Filistinliler yatıyordu. Uzaktan, jeneratör gruplarının homurtusu duyuluyordu. Gün boyunca üç kez sargılarımı çözdüler, bir çeşit patlıcan lapası ile gereğinden koyu bir çay verdiler. Ağzım beton bir kapak gibiydi, vücudum da çürükler içinde. Her an Birleşmiş Milletler yetkililerinin ya da İsrail askerlerinin gelip beni yataktan sürükleyerek götürmelerini bekliyordum. Oysa kimse gelmiyordu, ne kadar kulak kabartırsam kabartayım, kimse Sikkov'un ölümünden söz etmiyordu.

Yavaş yavaş beni çevreleyen gerçeğe uyandım. İntifada bir çocuk savaşıydı, ben de bir çocuk hastanesindeydim. Çevremdeki yataklarda yumurcaklar acı duyuyor, gurur dolu bir sessizlik içinde can çekişiyorlardı. Yataklarının baş ucundaki röntgen filmleri un ufak edilmiş vücutlarının iflasını gösteriyordu: kırık kol ve bacaklar, delikler açılmış organlar, hasta ciğerler. Bir o kadar da hasta çocuk vardı. Kamplardaki sıhhî tesisat eksikliği, her çeşit hastalığa davetiye çıkarıyordu.

Akşama doğru, yeni bir saldırı başladı. Uzaktan silah sesleri, göz yaşartıcı bombaların ıslığı, Balatakamp'ın dar sokaklarında koşup kendilerini koruyan zincirden boşanmış, nefretten çılgına dönmüş çocukların çığlıkları duyuldu. Kısa süre sonra, yaralılar gelmeye başladı. Çarşaflarının içinde isteri krizleri geçiren, öksürüklerle sarsılıp boğulur gibi olan mosmor çocuklarını taşıyan, gözleri yaşlı kadınlar. Sedyelerde kıvranan, yaralı, elbiseleri kan içinde, soluk benizli çocuklar. Oğullarının ellerini tutan, ameliyatı bekleyen ya da dışarıda, tozların içinde intikam yeminleri eden babalar.

Üçüncü gün, bir İsrail ambulansı beni almaya geldi. Ülkeme dönüşümü beklerken, beni Kudüs'te rahat bir hastaneye naklet-mek istiyorlardı. Reddettim. Bir saat kadar sonra, Turizm Bakanlığı'ndan resmî bir heyet gelip, bana daha iyi yemekler, daha

rahat bir şilte ve başka kolaylıklar önerdi. Yine reddettim. Araplarla dayanışma nedeniyle değil, bu çadır saklanabileceğim tek yer olduğu için; dolu şarjörüyle Glock hâlâ şiltemin altındaydı. İsrailliler işgal altındaki topraklarda başıma gelebilecek her şeyden sadece benim sorumlu olduğumu kabul ettiğimi belirten bir belge getirdiler. İmzaladım. Karşılığında, yeni bir kiralık araba istedim.

İsrailliler gittikten sonra yıkandım, leş gibi bir aynada yüzümü inceledim. Cildim daha da koyulaşmıştı, üstelik gözle görülür ölçüde zayıflamıştım. Elmacıkkemiklerim cildimi bir kurukafa gibi geriyordu.

Dikkatle, ağzımı kapayan sargı bezini kaldırdım. Altdudağımın altına yapışmış yara izi, dikenli telden dokunmuşçasına, neredeyse ikinci bir tebessüm gibi duruyordu. Bu yeni yüze bakıp düşündüm. Sonra durmadan gelişen kişiliğimi. Bu gelişmeden karanlık, ateşli ve ölümcül bir iyimserlik çıkarıyordum. Sanki 19 ağustosta yola çıkışım sadece beni ilgilendiren bir kıyamet günü gibi geliyordu şimdi. Kesinlikle bağlantısız, korkunç tehlikelere atılan, ama her gün bulduğu yeni gerçeklerle ödüllendirildiğine inanan Adsız Yolcu oluvermiştim, birkaç haftada. Hem, Sarah da söylememiş miydi, "hiç kimse" olduğumu. Parmak izsiz ellerim bu yeni özgürlüğün sembolü olmuştu.

O gece, Tek Dünya'yı düşündüm. Kuşkularım iyice sallantıdaydı. Yanlarında geçirdiğim birkaç gün boyunca, örgütlerinin gerçek değerini anlama imkânı bulmuştum; burada sahtekârlıktan, gereksiz ameliyattan ya da organ kaçakçılığından eser yoktu. Tek Dünya çalışanları gerçekten de mesleklerini dikkatle ve fedakârlıkla yapan yardımsever hekimlerdi. Aynı örgüt sürekli olarak yoluma çıksa da, Sikkov gibileri örgüt adına çalıştıklarını iddia etseler de, Max Böhm esrarlı bir amaçla, servetini örgüte

bağışlamış olsa da, organ kaçakçılığı iddiası hiçbir sonuca varmıyordu. Oysa bir bağ vardı, bundan emindim.

Yirmi altıncı bölüm

Kampta tanıştığım, Tek Dünya'nın İsviçreli doktorlarından Christian Lodemberg 10 eylül günü dikişlerimi aldı. Hemen, birkaç hece söylemeye çalıştım. Tahmin ettiğimin tersine, heceler yapış yapış ağzımdan açık ve anlaşılır çıktı. Konuşma yeteneğime yeniden kavuşmuştum. Aynı akşam, Christian'a leyleklerin peşinde dolaşan bir kuşbilimci olduğumu anlattım. Christian kuşkulu görünüyordu.

– Buralarda leylek var mı? diye sordum.

– Leylek mi?

– Hani şu siyah beyaz kuşlar.

– Haa... (Christian açık renk gözleriyle, sözlerimden çifte anlam çıkarmaya çalışıyordu.) Hayır, Nablus'ta o dediklerinden yok. Bunun için Beytşan'a, Şeria Irmağı Vadisi'ne gitmen gerekecek.

Ona yolculuğumu, Avrupa'da ve Afrika'da uyduyla yapılan izlemeleri anlattım.

– Miklos Sikkov adında birini tanıyor musun? diye sordum. Birleşmiş Milletler'de çalışıyormuş.

– İsmi bana hiçbir şey hatırlatmıyor.

Christian'a katilin pasaportunu uzattım.

– Bu herifi tanıyorum, dedi fotoğrafa bakarak. Bu pasaportu nereden buldun?

– Onun hakkında ne biliyorsun?

– Fazla bir şey bilmiyorum. Arada sırada buralarda dolaşır. Karanlık bir herif. (Christian susup, gözlerini bana dikti.) Senin kaza geçirdiğin gün öldürüldü.

Christian metalik mavi pasaportu iade etti.

– Yüzünün yerinde yeller esiyordu. Yakından ateşlenmiş on altı tane 45 milimlik kurşun yemiş suratına. Böylesi bir iğrençlik görmedim. Burada 45'liklere pek rastlanmaz. Aslına bakarsan, bildiğim tek 45'lik, senin şiltenin altındaki.

– Nasıl öğrendin?

– Kendi adıma küçük bir aramayla.

– Ya Sikkov, onu ne zaman buldunuz?

– Senden hemen sonra, bulunduğun yerin birkaç sokak ötesinde. O kargaşada kimse onun ile senin aranda bir bağ kurmadı. Başlangıçta, Filistinliler arası bir hesaplaşma sanıldı. Sonra elbisesi, silahı tanındı; her şeyi. Parmak izleri incelemesi –Tek Dünya'da hepimiz fişliyiz– Bulgar'ın kimliğini doğruladı. Otopsiyi gerçekleştiren doktorlar kafatasında bir sürü mermi buldu. Raporu, yani numarasız ve adsız o gizli belgeyi okudum. Okur okumaz da bu işte bir iş olduğunu anladım. Birincisi, adamın ölümü kuşku uyandırıyordu. İkincisi, ölen, o karanlık Bulgar'dı. Şin-bet'e bunun basit bir kaza olduğunu, ölünün bizim örgütten biri olduğunu, bu konunun İsrail polisinin görev alanına girmediğini açıkladık. Bizler Birleşmiş Milletler koruması altındayız. İsrailliler çenelerini kapar. Ondan sonra kimse cinayetten ya da 45'likten söz etmedi. Konu unutuldu.

– Sikkov kimdi?

– Bilmiyorum. Soyulmamızı önlemek üzere Cenevre tarafından gönderilmiş bir çeşit paralı asker. Sikkov tuhaf bir vatandaştı. Geçen yıl birkaç kez, belirli tarihlerde geldi.

– Ne zaman?

– Pek hatırlamıyorum. Galiba eylüldü. Bir de şubat.

Leyleklerin İsrail'den geçme tarihleri; bir teyit daha. Sikkov gerçekten de Böhm'ün "piyonlarından" biriydi.

– Cesedi ne yaptınız?

Christian omuz silkti:

– Gömdük. Sikkov, ailesinin gelip arayacağı insanlardan değildi.

– Onu kimin öldürdüğünü merak etmediniz mi?

– Sikkov karanlık bir herifti. Ölümü kimseyi üzmedi. Onu sen mi öldürdün?

– Evet, diye fısıldadım. Ama daha fazlasını anlatamam. Sana leylekler peşindeki yolculuğumu anlattım. Sikkov'un da onları izlediğinden eminim. Sofya'dayken, o ve başka bir Bulgar beni öldürmeye çalıştı. Bir sürü masumu vurdular. Kavgada suç ortağını gebertip kaçtım. Sonra Sikkov beni burada buldu. Aslında, bundan sonra nereye gideceğimi de biliyordu.

– Nasıl bilebilirdi ki?

– Leyleklerin sayesinde. Sikkov'un burada ne haltlar karıştırdığını gerçekten bilmiyorsun, değil mi?

– Tıbbî hiçbir şey yapmıyordu en azından. Bu yıl, bundan on beş gün önce geldi. Sonra, hemen gitti. Onu bir daha gördüğümde, ölmüştü.

Anlaşılan Sikkov leylekleri İsrail'de beklerken, "birileri" beni vurmak üzere onu Bulgaristan'a çağırmıştı.

– Sikkov'un elinde gelişmiş silahlar vardı. Bunu nasıl açıklıyorsun?

– Cevabı elinde tutuyorsun. (Elimde hâlâ metalik mavi pasaport vardı.) Birleşmiş Milletler güvenlik görevlisi olarak Sikkov, Birleşmiş Milletler Barış Gücü silahlarının eşine sahipti kuşkusuz.

– Sikkov'da Birleşmiş Milletler pasaportu ne arıyor?

– Böylesi bir pasaport çok pratiktir. Sınırlardan geçmek için vizeye gerek kalmaz, kontrollerde de durdurulmazsın. Birleşmiş Milletler çok seyahat eden görevlilerimize bazen bu pasaportlardan verir. Bir çeşit "iyilik" senin anlayacağın.

– Tek Dünya, Birleşmiş Milletler'e çok yakın mıdır?

– Oldukça. Yine de bağımsız çalışırız.

– Max Böhm adı sana bir şey hatırlatıyor mu?

– Alman mı?

– Ülkende oldukça ünlü, İsviçreli bir kuşbilimci. Ya İdo Gabor?

– Hayır.

Milan Curiç ve Markus Lazareviç adları da Christian için yabancıydı.

Yine sordum:

– Sizler organ nakli gibi önemli ameliyatlar da gerçekleştiriyor musunuz?

Christian omuz silkti:

– Elimizde o kadar gelişmiş alet yok.

– Muhtemel organ uyuşmazlıklarını belirlemek için, doku analizi de mi yapmıyorsunuz?

– Yani HLA* *[Human Leucocyte Antigens: İnsan Lökosit Antijeni. (ç.n.)]* örneklemesi mi, demek istiyorsun? (Sözünü ettiği kavramı defterime not ettim.) Hayır, hiç. Neyse, belki. Bilmiyorum. Hastalarımız üzerinde bir sürü tahlil yaparız. Ama doku örneklemesini neden yapalım? Ameliyatı gerçekleştirecek alet olmadıktan sonra.

Son sorumu sordum:

– Sikkov'un öldürülmesi dışında, buradayken olağandışı şiddetlere, İntifada'yla uyuşmayacak acımasızlıklara tanık oldun mu?

Christian başıyla hayır işareti yaptı:

– Burada bu dediğin ilginçlikler yok.

Şimdi artık sanki beni ilk kez görüyormuşçasına bakıyordu; sonunda asabi bir kahkaha attı.

– Bakışların ödümü koparıyor. Aslına bakarsan, dilsiz halini tercih ederim!

Yirmi yedinci bölüm

İki gün sonra, Kudüs'e gitmek üzere yola çıkıyordum. Yoldayken, yeni planımı geliştirdim. Leyleklerin izini sürmekte her zamankinden daha kararlıydım. Ama bu kez yön değiştirecektim; Sikkov'un İsrail'de bulunması, düşmanlarımın kuşların göçünü izlediğimi öğrendiklerinin kanıtıydı. Bu nedenle, onları şaşırtmak üzere batı leyleklerini izlemeye karar verdim. Bu yön değişikliğinin iki yararı olacaktı; birincisi, saldırganları ekecektim, hiç olmazsa bir süre için. Öte yandan, Orta Afrika'ya varmış olmaları muhtemel leylekler beni doğrudan kaçakçılara götürecekti.

Öğleden sonra dörde doğru, tümüyle ıssız Ben-Gurion Havaalanı'na vardım. Akşama doğru, Paris'e bir uçak kalkacaktı. Para bozdurup, bir telefon kulübesi aradım.

Önce telesekreterimi aradım. Dumaz birkaç kez telefon etmişti. Endişelenmiş, uluslararası arama emri çıkarmaya hazırlanıyordu. Endişelenmek için yeterli nedeni vardı: bir hafta kadar önce, onu hemen ertesi gün arayacağıma söz vermiştim. Mesajlarından, soruşturmasının gelişimini izledim. Dumaz Anvers'ten

dönmüş, "önemli buluşlardan" söz ediyordu. Anlaşılan müfettiş elmas borsasını ziyareti sırasında Max Böhm'ün izine rastlamıştı.

Wagner de sessizliğimden meraklanmış, birkaç kez telefon etmişti. Leyleklerin güzergâhını yakından izlerken, bir yandan da bana tüm gelişmeleri özetleyen bir faks mesajı göndermişti. Bir de Nelly Braesler'nin telefonu vardı. Önce Dumaz'nın direkt numarasını tuşladım. Müfettiş sekiz çalıştan sonra cevap verdi, sesimi duyunca sıçradı:

– Louis, neredesiniz? Öldüğünüzü sandım.

– Pek uzağından geçmedim. Bir Filistin kampına sığınmıştım.

– Filistin kampı mı?

– Bütün bunları daha sonra, Paris'te anlatırım. Bu akşam dönüyorum.

– Araştırmadan vaz mı geçiyorsunuz?

– Tam tersine, daha büyük güçle devam ediyorum.

– Neler öğrendiniz?

– Çok şey.

– Mesela?

– Telefonda hiçbir şey anlatamam. Bu akşam telefonumu bekleyin, sonra da bana hemen bir faks çekin. Tamam mı?

– Tamam, ben…

– Hoşça kalın.

Telefonu kapadım, sonra da Wagner'i aradım. Bilim adamı doğu leyleklerinin Sudan'a doğru ilerlediklerini doğruladı; kuşların büyük çoğunluğu Süveyş Kanalı'nı aşmıştı. Bu kez batı leyleklerini izleme kararımdan bahsederek, onların nerede olduklarını sordum. Bunun için bir neden uydurmam gerekti: kuşları Afrika savanasında görmek için sabırsızlandığımı, oradaki davranışlarını ve beslenmelerini izlemeye can attığımı anlattım. Ulrich bilgisayarına bakıp, istediğim bilgileri verdi. Kuşlar bu

günlerde Sahra'yı geçiyorlardı. Bazıları şimdiden Mali'nin ya da Nijer Deltası'nın yolunu tutuyor, bazılarıysa Nijerya'ya, Senegal'e ya da Orta Afrika'ya gidiyordu. Wagner'e yeni uydu haritasını ve kuşların kesin yerlerini faksla bildirmesini söyledim.

Bagajlarımı teslim etmenin zamanı gelmişti. Glock 21'i büyük bir itinayla sökmüş, iki metal parçayı –namluyu ve hazneyi– Christian'ın bana verdiği yağlı alet kutusuna saklamıştım. Öte yandan, tüm fişekleri atmak zorunda kalmıştım. Rezervasyon bölümünde, İsrail Turizm Bakanlığı'ndan bir yetkili beni bekliyordu. Oldukça dostça bir tavırla, beni Balatakamp'tan beri izlediğini saklamadı. Onu takip etmemi istedi, ben de en ufak bir kontrolden ya da aramadan geçmeksizin, elimde bagajlarım, gümrük bürolarını atlama zevkini yaşadım. "Arzumuz" dedi rehberim, "sizi İsrail kurallarının can sıkıcı formalitelerinden kurtarmak." Bir kez daha Balatakamp'taki "kazaya" ne denli üzüldüğünü tekrarladı, sonra da bana iyi yolculuklar diledi. Bekleme salonundayken, 45 milimlik kurşunları almadığım için kendime sessizce küfrettim.

Akşam yedi buçukta havalandık. Uçakta, Christian'ın bana verdiği kitabı, Pierre Doisneau'nun kendi hayatını anlattığı Les Chemins de l'espoir'ı açtım. Altı yüz sayfalık tuğlayı çapraz yöntemle inceledim. Belirli bir ustalıkla yazılmış, ulu duygularla yoğrulmuş bir kitaptı. Örneğin, bir yerinde. "... Hastaların yüzü solgundu" deniliyordu. "Kükürdün yakıcı ve melankolik renginde yumuşak bir ışıkla, usulca aydınlatıyorlardı çevrelerini. O sabah, o çocukların çiçekler, korumam ve sağlıklı hayata iade etmem gereken hasta çiçekler olduklarını anladım..."

Ya da: "Muson mevsimi yaklaşıyordu. Onunla birlikte de yenilmez hastalık ve çürümüş cesetlerin kokusu. Kent kırmızıya bürünecek, sokaklar ölümü çağıracaktı. Mahalle önemli değildi, hastalık önemli değildi. İnsan ıstırabı görüntüsü yayılacak ve

ıslak kaldırımlara yapışıp kalacaktı. Tanınmayan bedenlerin kör geceye teslim edildiği, insanlığın ateşli sınırlarına kadar…”

Daha da ileride: “… Halil’in yüzü kıpkırmızıydı. Çarşafı ısırıyor, gözyaşlarını durdurmaya çalışıyordu. Benim önümde ağlamak istemiyordu. Hatta tersine, derinlerden gelen gururuyla, bana bakıp gülümsüyordu çocuk. Birden, kan tükürdü. Bunun bazen sonsuz karanlıkların habercisi, sonsuzluğa girişi selamlayan çiy olduğunu anladım…”

Üslubu çelişkiliydi. Bu tanımlamalardan, bu yazıdan bir çeşit büyülenmişlik yükseliyordu. Doisneau, Kalküta acılarının biçimini değiştiriyor, bir bakıma bu ıstıraba rahatsız edici bir güzellik kazandırıyordu. Yine de kitabın başarısının, Hindistan halkının engellenemez felaketiyle boğuşan bu Fransız hekiminin yalnız yaşamına bağlı olduğunu tahmin ediyordum. Doisneau her şeyi anlatıyordu: teneke mahallelerinin sefaletini, çamur ve hastalık içinde fareler gibi yaşayan milyonlarca insanı; kanlarını, gözlerini satarak ya da araba çekerek hayatta kalanların iğrençliğini…

Les Chemins de l’espoir Manici bir kitaptı. Bir yanda, kalabalıkların günlük, dayanılmaz acıları vardı. Öte yanda da “hayır” diye haykıran ve bu ıstıraplı halkı iyileştiren yalnız bir adam. Doisneau’ya göre, Bengalliler acı karşısında gerçek bir vakar geliştirmeyi başarmışlardı. Halk “mutsuzluğun gururu” konusunda yazılmış öykülerden hoşlanır. Kitabı kapadım. Bana hiçbir şey öğretmemişti: Tek Dünya ve kurucusunun suçlanamaz olması dışında.

Uçak geceyarısına doğru indi. Roissy-Charles-de-Gaulle gümrüğünden geçtim, sonra da aydınlık gecede bir taksiye bindim. Yurda dönmüştüm.

Yirmi sekizinci bölüm

Evime girdiğimde, saat bire geliyordu. Kapının altından atılmış mektuplara takılıp sendeledim; postayı topladım, yokluğumda eve kimsenin girmediğinden emin olmak için bütün odaları gezdim. Sonra çalışma odama geçip, Dumaz'yı aradım. Müfettiş zaman geçirmeden beş sayfalık bir faks mesajı gönderdi.

Elimdeki kâğıtları, oturmayı bile düşünmeden, bir solukta okudum. Her şeyden önce, Dumaz Anvers'te Max Böhm'ün izini bulmuştu. Elmas borsalarını gezmiş, ünlü kuşbilimcinin resmini herkese göstermişti. Birçok kişi yaşlı Max'ı tanımış, düzenli ziyaretlerini hatırlamıştı. İsviçreli 1979 yılından beri her yıl, hep aynı tarihlerde, nisan ile mayıs arasında gelip, elmaslarını satıyordu. Elmas tüccarları içinde bunu şaka konusu yapıp, ona "baharda çiçek açan bir elmas ağacına sahip olup olmadığını" soranlar vardı.

Mesajın ikinci bölümü daha da ilginçti. Dumaz CSO'dan – Londra'da, dünya işlenmemiş elmas üretiminin yüzde 80 ila 85'ini denetleyen dev alım merkezi– 1969'dan bugüne kadar Batı ya da Doğu'da Afrika'daki elmas madenlerinde sorumlu, yönetici, mühendis ya da jeolog olarak çalışanların listesini istemişti. Döndüğünde bu listeyi dikkatle incelemiş, Max Böhm'ün yanı sıra çok iyi tanıdığı iki isme daha rastlamıştı.

Bunlardan birincisi Otto Kiefer'di. CSO'ya göre "Tonton El Bombası" Orta Afrika'da, başta Sicamine olmak üzere birçok elmas madeni yönetiyordu. Dumaz, Kiefer'in elmas kaçakçılığında kilit rol oynadığından emindi. İkinci isim, hiç umulmadık ufuklar açıyordu. Dumaz, Güney Afrika'yla ilgili listede bir şeyler çağrıştıran bir ada rastlamıştı: 1969 ile 1972 yılları arasında Güney Afrika'da Max Böhm'ün yanında çalışan, şimdi de Kimberley madenlerinin başlıca sorumlularından biri olan Niels van

Dötten. Niels van Dötten ağustos 1977'de Böhm'le birlikte ormana giden adamdı. Van Dötten'in Flaman olduğunu ileri süren, Dumaz'nın sorguladığı Fransız mühendis Guillard'dı. Onu kandıran, Van Dötten'in adı ve telaffuzuydu. Oysa adam ne Hollandalıydı ne de Belçikalı. Van Dötten Afrikanerdi, yani Güney Afrikalı bir beyaz.

Bu temel bulgu Böhm'ün yetmişli yıllardan sonra da Güney Afrika'da bir elmas uzmanıyla yakın teması olduğunu gösteriyordu. Daha da önemlisi, Van Dötten karanlık bir nedenle 1977 yılında Böhm'ün yanına, Orta Afrika Cumhuriyeti'ne gelmişti. Anlaşılan, Böhm'ün 1978 yılındaki "yeniden doğuşundan" sonra, iki adamın ilişkisi yeniden başlamıştı. Van Dötten doğuda, sorumluluğu altındaki madenleri soyarak güney leyleklerine elmas yükleyen kaçakçıydı; Kiefer de batıdaki.

Dumaz'nın mesajının hemen altında Wagner'in öğleden sonra gönderdiği faks vardı. Mesajda Avrupa, Ortadoğu ve Afrika'nın uydu haritası üzerinde leyleklerin izlediği güzergâh ve bundan sonra izleyecekleri rota işaretlenmişti. Avrupa'da, şebekenin tepesine "Max Böhm" yazdım, örgütün beyni. Yolun ortasına, Afrika'nın göbeğine "Otto Kiefer". Güneydoğuya, en aşağıya da "Niels van Dötten". Uydu haritası üzerinde, bu adlar arasında leyleklerin noktalarla belirlenmiş güzergâhı vardı. Düzen kusursuzdu. Acımasızdı.

Dumaz'nın numarasını tuşladım.

– Ee? dedi sesimi bile duymadan.

– Harika, dedim. Bulduklarınız benim sonuçlarımı doğruluyor.

– Öyleyse sıra sizde. Neler buldunuz?

Olanları özetledim: leylek şebekesini, elmasları, Sikkov ile suç ortağını, Tek Dünya'nın konuyla ilgisini. Sonunda, Dumaz'ya

Orta Afrika'ya gitme kararında olduğumu söyledim. Şaşkınlıktan müfettişin sesi çıkmıyordu. Bir dakika sonra, nihayet konuşabildi:

– Elmaslar nerede?

– Hangileri?

– Doğu elmasları, kuşlarla birlikte kaybolanlar.

Bu soru şaşırttı beni. Ne İdo'dan ne de Sarah'tan söz etmemiştim. Kaçak servet Dumaz'yı çok ilgilendiriyor gibiydi. Yalan söylemeye karar verdim:

– Bilmiyorum, dedim kısaca.

Dumaz içini çekti:

– Bu iş bizleri aşacak bir önem kazanıyor.

– Ne demek bu?

– Başından beri Max Böhm'ün Afrika zenginliklerini kaçırdığını düşünüyordum. Ama küçük çapta çalıştığını sanmıştım. Kurduğu düzenin boyutları soluğumu kesiyor.

– Yani?

– CSO yöneticileriyle görüştüm. Yıllardan beri Max Böhm'ün başrolü oynadığı bir elmas kaçakçılığından kuşkulanıyorlarmış. Ne var ki, sırrını bir türlü çözememişler, sizin bulduğunuz leylek konusunu anlayamamışlar. İyi iş başardınız, Louis. Ama şimdi dosyayı yetkilisine teslim etmemiz gerekiyor. CSO'yla temasa geçelim.

– Size bir anlaşma önereyim. Bana Orta Afrika'ya gidip dönecek kadar, on gün süre verin, sonra birlikte dosyayı CSO'ya ya da İnterpol'e teslim ederiz. O güne kadar, kimseye bir şey söylemeyin.

Dumaz tereddüt etti, sonra:

– Tamam, on gün, dedi.

– Beni iyi dinleyin, diye sürdürdüm. Burada size de bir iş düşüyor. Konumuzla ilgili biri kayboldu. Bir kadın. Adı Sarah

Gabor. İstemeden de olsa, bu işe karıştı, şimdi de elindeki elmasları Anvers'te satmaya uğraşıyor. İzini bulmanız gerek.

– Böhm'ün suç ortaklarından biri mi?

– Hayır. Sadece taşları el altından satmak derdinde.

– Çok mu taşı var?

– Birkaç tane.

Mantıksız bir kuşkuyla, Dumaz'ya yine yalan söylemem gerektiğini düşündüm.

– Neye benziyor? diye sordu.

– Çok uzun, zayıf. Yirmi sekiz yaşında, ama daha fazla gösteriyor. Sarışın, saçları orta boy, mat bir ten, kusursuz güzellikte gözler. Yüzü oldukça kemikli, ender görülür cinsten. İnanın bana Hervé; onu bir kez gören, bir daha unutamaz.

– Elindeki taşlar ham olmalı, değil mi?

– Evet. Böhm'ün taşları bunlar.

– Ne zamandan beri elmasları satmaya çalışıyor?

– Dört ya da beş gündür. Sarah İsrailli. Onun için Yahudi tüccarlara gidecektir. Daha önce tanıştıklarınıza bir sorun.

– Ya izini bulursam?

– Sakince yanına yaklaşıp, benimle birlikte çalıştığınızı söylersiniz, tabiî elmastan bahsetmeden. Onu sadece ben dönene kadar güvenli bir yerde saklanmaya ikna edersiniz. Tamam mı?

– Tamam. (Dumaz birkaç saniye düşünür gibi yaptı.) Diyelim ki, bu Sarah'ı buldum. Birlikte çalıştığımıza inandırmam için, ne söylemem gerekir?

– Ona Glock'unu kalbimin üzerinde taşıdığımı söyleyin.

– Nesini?

– Glock'unu. G-L-O-C-K. Anlayacaktır. Son bir şey daha. Sarah'ın görünüşüne aldanmayın. Güzel ve zarif olduğu kadar da tehlikeli birisidir. İsrailli, bu ne demek, anlıyor musunuz? Ateşli

silahlarda uzmanlaşmış, deneyimli bir savaşçı. En küçük bir hareketine bile dikkat edin.

– Anlıyorum, dedi Dumaz heyecansız bir sesle. Hepsi bu mu?

– Sizden Tek Dünya hakkında bilgi istemiştim. Faksınızda bununla ilgili hiçbir şey bulamadım.

– Oldukça ciddi engellerle karşılaştım.

– Yani?

– Tek Dünya bana yeryüzündeki merkezlerini gösteren ayrıntılı bir harita verdi. Ama Binbirler Kulübü'nün listesini vermeye yanaşmıyorlar.

– Oysa polis olarak, sizin…

– Ne resmî bir yetkim ne de görevim var. Kaldı ki, Tek Dünya, İsviçre'de gerçek bir kurum. Sıradan bir polisin, aslında hiçbir temele dayanmayan bir kuşku yüzünden onları rahatsız etmeye başlaması hoş karşılanmaz. Samimi konuşmak gerekirse, onları etkileyecek bir ağırlığım yok.

Dumaz sabrımı taşırıyordu. Tüm etkinliğini yitirmiş gibiydi.

– En azından, şu elinizdeki haritayı bana fakslayabilir misiniz?

– Telefonu kapatır kapatmaz.

– Hervé, bir an önce Afrika'ya gitmek kararındayım; yarın ya da öbür gün. Oradan sizi arayamam. Çok zorlanırım. On gün sonra, elimde bu işin bütün anahtarlarıyla, yeniden karşınızdayım.

Dumaz'yla vedalaştım, telefonu kapadım. Birkaç saniye sonra faks makinesi vızıldamaya başladı. Tek Dünya merkezlerinin haritası. Şu sırada, dünyada üçte biri sabit, altmışa yakın kampları vardı. Öteki kamplar, acil durumlara göre, yer değiştiriyordu. Asya'da, Afrika'da, Güney Amerika'da, Doğu Avrupa'da merkezleri vardı. Kamplar savaşın parçaladığı, açlığın ya da sefa-

letin kemirdiği ülkelerde yoğunlaşıyordu. Örneğin Afrika Boynuzu'nda yirmiden fazla kamp vardı. Bangladeş, Afganistan, Peru ve Brezilya'da da yirmi daha. Bu dağınık yerleşimde, gözüme çok belirgin görünen iki çizgi vardı. Balkanlar'dan yola çıkıp, Türkiye, İsrail ve Sudan üzerinden Güney Afrika'ya uzanan bir "doğu" çizgisi. Bir de, Fas'ın güneyinden (Polisario Cephesi) başlayıp Mali, Nijer, Nijerya ve Orta Afrika Cumhuriyeti'ni kaplayan, çok daha kısa bir "batı" çizgisi. Elimdeki haritayı Wagner'inkiyle üst üste koydum; leyleklerin güzergâhı üzerindeki bu kamplar Sikkov gibi kuş bekçileri için bulunmaz birer sığınak oluşturabiliyordu.

O gece hemen hemen hiç uyumadım. Bangui'ye kalkan uçakları öğrendim; ertesi gün gece on bir buçukta hareket eden bir Air Afrique uçağı vardı. Kendime first class'ta –tabiî hâlâ Böhm'ün hesabına– bir yer ayırttım.

Kader bir mengene olmuş, kafamı sıkıştırıyordu. Yine, tek başımaydım. Sırrın kavurucu çekirdeğine, kendi geçmişimin sıcak küllerine varmak için yola koyulmak üzere.

IV

Ormanın derinliğinde

Yirmi dokuzuncu bölüm

13 eylül gecesi, Roissy-Charles-de-Gaulle Havaalanı'nın Air Afrique panosu altındaki camlı kapıları açıldığında, daha şimdiden siyah kıtaya ayak bastığımı anladım. Uzun boylu kadınlar rengârenk bubularıyla dolaşıyor, diplomatlar gibi giyinmiş son derece ciddi erkekler gözlerini mukavva valizlerinden ayırmıyor, açık renk cellabeli, elleri bastonlu, kafaları sarıklı devler gidiş saatlerini gösteren monitörlerin önünde sabırla bekleşiyorlardı. Afrika'ya giden uçakların çoğu gece kalkar, bu gece de bankoların önünde gerçek bir kalabalık vardı.

Bavullarımı teslim edip, yürüyen merdivenden gidiş salonuna çıktım. Gün boyunca, eksik malzememi tamamlamıştım. Yağmur geçirmez bir sırt çantası, muşambadan bir panço (Orta Afrika Cumhuriyeti yağmur mevsiminin ortasındaydı), ince pamukludan bir çarşaf nevresim, çok çabuk kuruyan sentetik bir maddeden yapılmış yürüyüş ayakkabıları ve kenarları tırtıklı, çok etkileyici bir bıçak almıştım. Beklenmedik zamanlarda kamp kurmak zorunda kalabileceğimi düşünerek iki kişilik hafif bir çadır edinmiş, sonra da sağlık çantamı sıtmaya, diyareye karşı ilaçlarla, sivrisinek kovucu spreylerle zenginleştirmiştim. Gerektiğinde maymun kızartması ya da şişte antilop yapmaktan kaçınmak, aynı zamanda da karnımı doyurmak için badem ezmelerini, tahıl konsantrelerini, kendi kendine ısınan tabakları unutmamıştım. Bir de, muhtemel sorularıma alacağım cevapları kaydetmek için küçük bir kayıt cihazı ile yüz yirmi dakikalık kasetler.

On bire doğru, uçağa alındık. Yarı yarıya dolu uçakta sadece erkek yolcular vardı. İçlerindeki tek beyaz olduğumu fark ettim. Anlaşılan Orta Afrika turistik bir merkez değildi. Siyahlar yerleşti, tiz ünlemlerle, kaba hecelerle dolu, anlaşılmayan bir dilde

konuşmaya başladılar. Orta Afrika'nın ulusal dili Sango konuştuklarını tahmin ediyordum. Bazen Fransızca da konuşuyorlardı, inişli çıkışlı kasıntılı "gerrrrrçekten"lerle, çıngıraklı "r"lerle dolu bir Fransızca. Bu beklenmedik lisan karşısında yıldırım aşkına tutuldum. Bir dil, böyle telaffuz edilen kelimeleri kadar sesleriyle de ilk kez "konuşuyordu".

DC 10 geceyarısı havalandı. Yol arkadaşlarım evrak çantalarını açıp, viski ya da cin şişelerini çıkardılar. Bir kadeh ikram ettiler. Geri çevirdim. Dışarıda, gece ışıldıyor, bizleri değişik bir haleyle kuşatıyor gibiydi. Çevremdekilerin konuşmaları bir ninni gibi geldi. Uykuya dalmakta gecikmedim.

Sabahın ikisinde, Çad'ın başkenti N'Djamena'ya indik. Lombozdan bakınca, pistin ucunda, iyi aydınlanmamış tek bir bina gördüm. Açık kapıdan ekşi ve sanki aç bir koku uçağın içine yayılıyordu. Dışarıda, beyazımsı gölgeler karanlıkta süzülüyordu. Birden, her şey kayboldu. Yeniden havalandık. N'Djamena bir düş kadar kısa sürmüştü.

Sabahın beşinde, sıçrayarak uyandım. Bulutların üzerinde, gün ışığı parlıyordu. Cıvamsı parıltılarla yansıyan, çelikten bir buzul gibi, gri ve titreşimli bir ışık. Uçak seksen derece yatarak, bulutların kalbine daldı. Siyah, mavi, gri katmanlardan geçtik, sonra da mutlak karanlığa girdik.

Ve birden Afrika göründü.

Sonsuz orman, altımızda yayılıyordu. Uçak alçaldıkça belirginleşen, uçsuz bucaksız ve dalgalı, zümrüt gibi bir deniz. Bir süre sonra koyu yeşil aydınlandı, farklılaştı. Dağınık saçlar, sakallı tepeler, fokurdayan zirveler gördüm. Nehirler sarıydı, toprak kan kırmızısı, ağaçlar da serinlik veren kılıçlar gibi titreşiyordu. Her şey canlı, keskin, ışıltılıydı. Bu düğün kargaşasında, bazen nilüferlerin uyuşukluğunu ya da otlakların sessizliğini hatırlatan daha mat görüntüler, sükûnet vahaları göze çarpıyordu. Cangılın

içine yapılmış, küçücük kulübeler görünmeye başladı. Orada yaşayan, o bolluk dünyasına ait insanları düşledim. O suyu alınmış yaşamı, hayvan seslerinin kulaklarınızda çınladığı o çelikten sabahları, toprağın o usulca yaşlanmanızın izlerini korumak istercesine, ayaklarınızın altında çöktüğünü düşledim. Tüm iniş manevrası boyunca, şaşkına dönmüş, öylece kalmıştım.

Yengeç Dönencesi'nin yerini tam olarak bilemiyorum ama, uçaktan inerken dönenceyi geçtiğimi, ekvatora yaklaştığımı hissettim. Hava artık ateşten bir boraydı. Gök renksiz, sanki sabahki sağanakla yıkanmış gibi olabildiğince saf bir ışıltıyla kaplıydı. En önemlisi de, her taraftan yükselen kokulardı. Aşırı ölüm ve hayattan, tomurcuklanma ve çürümeden tuhaf bir karışım oluşturan, ağır ve hafif kokular, inatçı ve güçlü kokular.

Geliş salonu çıplak betondan, süssüz, özensiz bir bloktan farksızdı. Ortasında iki ahşap masa, masaların gerisinde de yolcuların pasaportlarını ve aşı belgelerini inceleyen silahlı askerler vardı. Ondan sonra da gümrük geliyordu: üzerinde tüm çantalarınızı açmak zorunda olduğunuz, bozuk bir bant. (Glock hâlâ parçalara bölünmüş, çantalarıma dağılmış durumdaydı.) Asker ıslak tebeşirle bir çarpı işareti çizdi, geçmeme izin verdi. Kendimi dışarıda, kardeşlerini ya da amca oğullarını karşılamaya gelmiş şamatacı ailelerin ortasında buluverdim. Rutubet daha da artmıştı; kendimi sonsuz bir süngere girmiş gibi hissediyordum.

– Ne tarafa, patron?

Sert tebessümlü dev bir siyah yolumu kesmişti. Bana hizmetlerini sunuyordu. Hiç düşünmeden, belki de kafa tutma dürtüsüyle, "Sicamine" dedim. "Beni her zamanki otele götür." Madenin adı –benim blöfüm– Ali Baba'nın anahtarı gibiydi. Adam parmaklarını ağzına götürerek ıslık çaldı, bir sürü çocuk etrafıma doluşup bavullarıma yapıştı. Adam çocukları hızlandırmak için, durmadan, "Sicamine, Sicamine" diyip duruyordu.

Bir dakika sonra şasisi yere sürten, tozlu sarı bir taksinin içinde, Bangui yolundaydım.

Bangui'nin şehre benzer bir yanı yoktu. Daha ziyade derme çatma malzemeyle yapılmış, büyük bir köyü andırıyordu. Evler kerpiçten yapılmış, üzerleri oluklu tenekelerle kapatılmıştı. Yol dedikleri sıkıştırılmış topraktı, üstelik bu koyu kırmızı yol boyunca yürüyen sayısız insan vardı. Parlak göğün altında, Afrika renklerinin ikiliğini kavradım: siyah ve kırmızı. Et ve toprak. Şafak yağmurları zemini doyurduğundan, yol ışıltılı su birikintileriyle doluydu. Erkekler tüm zarafetleriyle kısa kollu gömlekler, sandaletler giymişlerdi. Tembel tembel, ama yükselmeye başlayan ısının altında kahramanca yürüyorlardı. Ama asıl kadınlar vardı. Çıkınlarını kafalarının üzerinde, yapraksız çiçekler gibi taşıyan, tapılacak kadar güzel, dik ve uzun, gururlu gövdeler. Boyunları zarif bir gerdanlığa benziyordu; yüzlerinde yumuşacık ve kararlı bir ifade vardı; üstleri koyu, altları beyaz uzun çıplak ayakları da insanın hislerini dümdüz edecek kadar çekiciydi. Kıyamet günü göğünün altındaki narin, yabanî siluetler şimdiye kadar gördüğüm en güzel manzarayı oluşturuyorlardı.

"Sicamine, çok para" diye şakalaştı şoförün yanında oturan rehberim. Başparmağını işaret parmağına sürtüyordu. Gülümseyip, başımı salladım. Bir Novotel'in önüne gelmiştik. Dev ağaçların altında, grimsi bir badanayla boyanmış, ahşap balkonlu bir bina. Genç Afrikalıya Fransız frankları verip, otele girdim. Bir gecelik ücreti peşin ödedim, sonra da bin Fransız frangını – ormandaki serüvenimi karşılayacak kadar– CFA frangına çevirdim. Zemin katında, egzotik bahçenin ortasında yüzme havuzunun göründüğü geniş bir iç avluya bakan odama götürüldüm. Omuz silktim. Turkuvaz renkli havuz, bu yağmur mevsiminde tersane havuzlarını andırıyordu.

Odam uygundu: geniş ve aydınlık. Dekorasyon biraz kişiliksizdi, ama neden bilmem, renkler –kahverengi, toprak rengi, beyaz– bana Afrika'ya özgü geldi. Havalandırma uğulduyordu. Masanın çekmecelerini karıştırdım ve bir Orta Afrika Cumhuriyeti telefon rehberi buldum: otuz sayfalık bir kitapçık. Sicamine Genel Müdürlüğü'nün numarasını çevirdim.

Personel müdürü olduğunu söyleyen Jean-Claude Bonafé adlı biriyle konuştum. Gazeteci olduğumu, Pigmeler hakkında bir araştırma yapmaya hazırlandığımı söyledim. Madenlerinden yüzlercesinin Aka Pigmelerin topraklarında bulunduğunu biliyordum. Oraya gitmeme yardımcı olabilir miydi? Afrika'da beyazlar arası dayanışma hiç tartışılmayacak bir değerdir. Bonafé hiç tereddütsüz beni ormana kadar bırakacak bir araba temin etmeyi, yanıma da tanıdık bir rehber vermeyi önerdi. Aynı zamanda da, beni uyarmadan edemedi: Sicamine madenlerine yaklaşmak, kesinlikle yasaktı. Genel müdürü, Otto Kiefer adında biri, şantiyelerde yaşıyordu ve "astığı astık, kestiği kestik" biriydi. Bitirirken, bir sır verircesine sesini alçalttı: "Kaldı ki, Kiefer size yardım ettiğimi duysa, başım derde girer..."

Bonafé öğlene doğru bürosuna gitmemi, böylelikle ayrıntıları konuşmamızı önerdi. Kabul edip, kapattım. Bangui'deki Fransızlardan bazılarına telefon ettim. Cumartesi olmasına rağmen, herkes çalışıyor görünüyordu. Maden yöneticileriyle, tomrukçularla, Fransız Büyükelçiliği yetkilileriyle konuştum. Bu köklerinden kopmuş, yıpranmış, gençliklerini tropiklerde harcamış Fransızlar, benimle konuşmaktan mutlu oluyorlardı. Sorularımı ustalıkla yönlendirerek, durumun açık bir resmini çıkarmayı ve Otto Kiefer hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmayı başardım.

Kiefer, Orta Afrika Cumhuriyeti'nin en güney ucuna, yani Kongo, Zaire ve Gabon'a kadar uzanan dev ekvator ormanının ya

da “büyük yeşilin” başladığı bölgeye dağılmış dört madeni yönetiyordu. Şimdi Orta Afrika Cumhuriyeti’nin hesabına çalışıyordu. Herkesin dediğine göre, “maalesef, damarlar kurumuştu.” Orta Afrika Cumhuriyeti’nde artık yüksek kalitede elmas yoktu ama yine de, dostlar alışverişte görsün diye, kazmaya devam ediyorlardı. Oysa ben, kaliteli taş yokluğunu açıklayacak bilgilere sahiptim.

Tüm konuştuğum kişiler istinasız, bana Kiefer’in acımasızlığını, şiddetini doğruladılar. Artık yaşlanmış olmasına, altmışını devirmesine rağmen, her zamankinden daha tehlikeliydi. Adamlarını daha iyi denetleyebilmek için, ormanın derinliklerine yerleşmişti. Kiefer’in kaçakçılığın bir numarası olduğundan kimsenin kuşkusu yoktu. Bitkisel karanlıkların ardına saklanmasının nedeni, serbestçe çalışabilmek, tıraşlanmamış taşları ayıklayarak –leylekler aracılığıyla– arkadaşı Böhm’e göndermekti.

Kiefer’i ormanın ortasında bulmakta, karşısına çıkmakta ya da –koşullara göre– leylekleri aramaya gidişine kadar izlemekte kararlıydım. Böhm’ün ölmüş olmasına rağmen Çek’in kurye sisteminden vazgeçeceğini sanmıyordum. Leylekler henüz Orta Afrika’ya varmamışlardı. Demek Kiefer’i madenlerin ortasında yakalamak için yaklaşık sekiz gün vardı önümde. Saat on bire gelmişti. Ceketimi giydim ve Bonafé’yle buluşmaya gittim.

Otuzuncu bölüm

Sicamine Genel Müdürlüğü kentin güneyindeydi. Dev ağaçların gölgesinde kıvrılan uzun kırmızımsı caddelerde taksiyle on

dakika kadar gittik. İnsan Bangui'de bir sokağın ortasında, geniş ve kan rengi karıklarla çizilmiş gerçek orman parçalarına ya da bitkilerin saldırısına uğramışçasına, bir fil sürüsünün ayakları altında kalmışçasına yıkık, bina enkazına rastlayabilir.

Sicamine'in büroları çiftlik evine benzer ahşap bir binadaydı. Binanın önünde üzerleri lateritle –Afrika toprağı– kaplı 4×4'ler duruyordu. Danışmaya adımı verdim. Topluca bir kadın, koridor boyunca bana eşlik etti. Kırıtışını izleyerek yürüdüm.

Jean-Claude Bonafé, elli yaşlarında, saçları dökük, şişmanca bir beyazdı. Üzerinde gök mavisi bir gömlek ile ham kumaştan bir pantolon vardı. İlk bakışta, onu herhangi bir Fransız yöneticiden ayırt eden bir özelliği yoktu. Gözlerindeki delice bakışın dışında. Ani kahkahaları ve can sıkıcı düşünceleriyle, adam içten kemirilmişe, endişeyle kavrulmuşa benziyordu. Gözleri cam gibi parlıyor, uzun ve şataflı dişleri, sonsuza dek donmuş bir sırıtışla altdudağına dayanıyordu. Tropiklerin karşısında yenilgiyi kabul etmeye hazır değildi. Küçük ayrıntılar, ufak ve değerli Paris kokuları eşliğinde, tropikal yozlaşmaya karşı koyuyordu.

– Sizinle tanıştığıma gerçekten sevindim, diye girişti söze. Daha şimdiden röportajınız üzerinde çalıştım. Güvenilir bir rehber buldum; Lobaye bölgesinden biri, burada çalışanlardan birinin kuzeni.

Yontulmamış ağaçtan yapılmış, üzerine tek tek Afrika heykelcikleri dizdiği çalışma masasının arkasına oturdu, sonra da manikürlü elini arkasındaki duvara asılı Afrika haritasına uzattı.

– Aslına bakarsanız, dedi, Orta Afrika Cumhuriyeti'nin en çok bilinen bölgesi, güneyidir. Başkent Bangui burada olduğu için. Bütün zenginliklerin kaynağı yoğun ormanlar buradan başladığı için. Bir de tabiî Orta Afrika'nın en önemli kabilesi M'Bakaların –Bokassa da bu kabiledendir– toprakları burada olduğu

için. Sizi ilgilendiren bölgeyse daha da güneyde, ülkenin güney ucunda, M'Baïki'nin de ötesinde.

Bonafé haritanın üzerinde dev boyutlarda bir yeşilliği gösteriyordu. O bölgede ne yola benzer bir çizgi vardı ne patika ne de bir köy. Hiç, yeşilden başka, hiç. Sonsuzluğa uzanan orman.

– İşte bizim madenimiz de burada, diye sürdürdü konuşmasını. Kongo'nun biraz üzerinde. Aka Pigmelerin topraklarında. "Büyük Siyahlar" o topraklara asla girmez. Korkudan ödleri patlar.

Beynimde bir görüntü oluştu. Karanlıkların Efendisi Kiefer yanında koca bir ordu olsa ormanda olduğu gibi güvende olamazdı. Onun nöbetçileri ağaçlar, hayvanlar ve masallardı. Ceketimi çıkardım. Burası aşırı sıcaktı. Havalandırma çalışmıyordu. Bonafé'ye bir göz attım. Gömleği terden sırılsıklamdı. Devam etti:

– Ben şahsen Pigmelere hayranlık duyuyorum. Neşe ve gizem dolu, olağanüstü bir halk. Oysa orman daha da olağanüstü. (Gözleri hayranlığını gösteriyor, şişe kırığı biçimi dişleri aralanıyor, sonsuz mutluluğunu belirtiyordu.) O evrenin nasıl işlediğini bilir misiniz, Mösyö Antioche? Büyük yeşil hayatını ışıktan alır. Kalın dalların arasından, damlalıkla gelen aydınlıktan. (Bonafé tombul parmaklarıyla bir çatı kurdu, sonra da bir sır verecekmişçesine sesini alçalttı.) Bir ağaç devrilmeye görsün, küt! Güneş ışıkları açılan boşluktan içeri dolar. Bitkiler ışınları yakalar, alabildiğince büyür, deliği tıkar. İnanılmaz. Yerde, yıkılmış ağaç toprağı gübreler, yeni bir kuşak doğurur. Böyle gider. Orman duyulmadık bir şeydir, Mösyö Antioche. Yoğun, kalabalık, öldürücü bir dünyadır. Kendi temposuyla, kendi kurallarıyla ve kendi sakinleriyle kendine özgü bir evren. Binlerce değişik bitki cinsi, onların altında binlerce çeşit omurgalı, omurgasız!

Bonafé'ye, düşük omuzlarının arasına gömük korkunç ve balmumu gibi yüzüne bakıyordum. İstediği kadar direnşin: tropiklerin uyuşukluğuna gömülüyor, eriyordu.

– Orman... tehlikeli midir?

Bonafé kıkırdadı:

– Bakın... evet, diye cevap verdi. Oldukça tehlikelidir. Özellikle de böcekler. Çoğu hastalık taşır. Kinine dirençli, hırçın, inatçı bir tür sıtma ya da kemiklerinizi yuvalarından uğratacak kadar yüksek ateşe neden olan sivrisinekler vardır. Isırıklarıyla korkunç kaşıntılara neden olan böcekler, yollarının üzerinde ne varsa, yıkıp geçen karıncalar, damarlarınıza, tümüyle tıkayana dek lifler sokuşturan kurtçuklar vardır. Başka pislikler de, mesela ayak parmaklarınızı kemiren pireler ya da kanınızı emen vampir sinekler. Ya da etlerinizin içine yumurtlayan, çok özel kurtlar. Kafatasımda bir sürüsü vardı. Kafa derimin altında kazmalarını, sürtünmelerini, ilerlemelerini hissediyordum. Sizinle konuşan birinin gözkapakları altında yürüdüklerini görmek de mümkündür. (Bonafé güldü. Kendi çıkardığı sonuçlara kendi şaşırmış gibiydi.) Doğru, orman oldukça tehlikelidir. Ama bütün bu anlattıklarım kazadır, istisnadır. Fazla endişelenmeyin. Orman harika bir şeydir, Mösyö Antioche. Harika...

Bonafé telefonunu kaldırıp Sango dilinde bir şeyler söyledi. Sonra bana bakıp, sordu:

– Ne zaman yola çıkmak istiyorsunuz?

– Olabildiğince çabuk.

– İzin belgeniz var mı?

– Ne izni?

Adamın gözbebekleri büyüdü. Sonra Bonafé yeni bir kahkaha patlattı. Ellerini birbirine vurarak, tekrarladı: "Ne izni?" Çizgileri terden parıldıyordu. Alaylı gülüşler atarken bir yandan da cebinden ipek bir mendil çıkardı. Sonra da açıkladı:

– Elinizde bakanlık izni olmadan şuradan şuraya gidemezsiniz. En dar patika, en küçük köy bile polis karakollarının denetimi altındadır. Ne yapalım! Afrika'da yaşıyoruz, başımızda da hâlâ askerî bir yönetim var. Üstelik son günlerde karışıklıklar, grevler falan da oldu. Onun için Enformasyon ve Ulaştırma Bakanlığı'ndan bir izin istemeniz gerek.

– Kaç günde verirler?

– Korkarım, en azından üç günde. Üstelik başvuruyu yapmak için, pazartesiyi beklemeniz gerekecek. Ben kendi adıma, başvurunuzu bakan nezdinde desteklerim. Melezdir, iyi bir dost. (Bonafé bunu sanki iki olgu birbirine bağlıymış gibi söylemişti.) İşlemleri hızlandırmaya çalışırız. Bunun için önce kimlik fotoğraflarınıza ve pasaportunuza ihtiyacım olacak. (İstemeye istemeye, sözünü ettiklerini verdim; bunların arasında Sudan için aldığım, artık gereksiz olan vizeden kopardığım iki fotoğrafım da vardı.) O belgeyi alır almaz...

Kapı vuruldu. İriyarı bir siyah girdi. Yüzü yuvarlak, burnu yassı, gözleri patlaktı. Cildi kösele gibiydi. Otuz yaşlarında görünüyordu, üzerinde mavinin hâkim olduğu bir cellabe vardı.

– Gabriel, dedi Bonafé, sana Louis Antioche'u tanıtayım. Fransa'dan gelen bir gazeteci. Pigmeler hakkında bir araştırma yapmak için, ormana gitmek istiyor. Belki ona yardım edebilirsin.

Gabriel gözlerini bana dikti. Bonafé de bana döndü:

– Gabriel Lobayelidir. Bütün ailesi ormanın sınırında yaşıyor.

Dev siyah, patlak gözleriyle, dudağındaki tebessümle bakmaya devam ediyordu. Beyaz olanı devam etti:

– Gabriel kâğıtlarınızı bakanlığa götürecek; kuzenlerinden biri orada çalışıyor. İzniniz hazır olur olmaz, emrinize bir 4×4 vereceğim.

– Çok teşekkür ederim.

– Bana teşekkür etmeyin. Araba hiçbir işinize yaramayacak. M'Baïki'den otuz kilometre sonra, orman başlar. Yol falan kalmaz.

– Sonra?

– Maden bölgesine kadar yaya gitmeniz gerekecek. Yaklaşık dört günlük bir yürüyüşü göze almanızı öneririm.

– Madene kadar yol açmadınız mı?

Bonafé kıkırdadı:

– Yol mu? (Siyah deriliye döndü.) "Yollar" diyor, Gabriel. (Yeniden bana yöneldi.) Çok komiksiniz, Mösyö Antioche. Karşılaşacağınız cangıl hakkında en ufak bir fikriniz bile yok. O bitki örtüsünün herhangi bir yolu haritadan silmesine birkaç hafta yeter. O sarmaşık kargaşasında yol açmaktan yıllar önce vazgeçtik. Üstelik, haydi bilmiyorsanız söyleyeyim: elmas, oldukça hafif bir yüktür. Taşımak için kamyonlara, gelişmiş malzemeye ihtiyaç olmaz. Yine de madene mekik dokuyan bir helikopterimiz var. Ama o helikopteri sadece kendi personelimiz için kullanıyoruz.

Karanlık sularda süzülen bir yılanbalığı gibi, dudaklarının ucunda bir tebessüm belirdi.

– Hem ormanın içlerine ulaştığınızda, bizimkilerden yardım istemenin de bir anlamı olmaz. Madenciler ağır koşullarda çalışır. Ustabaşımız Clément bunağın tekidir. Kiefer'e gelince, sizi daha önceden uyarmıştım: yanına yaklaşmayın. Kısacası, madenin uzağından geçin ve misyona gidin.

– Misyon mu?

– Ormanın daha içlerinde, Alsace'lı bir rahibe bir dispanser kurdu. Orada Pigmeleri tedavi edip, eğitiyor.

– Oralarda yalnız başına mı yaşıyor?

– Evet. Ayda bir kez, erzakını tamamlamak üzere Bangui'ye gelir. Helikopterimizi kullanmasına izin veriyoruz. Sonra hamallarıyla birlikte, bir aylığına gözden kaybolur. Eğer aradığınız sükûnetse, bundan iyisini bulamazsınız. Bundan daha geri bir yer

düşünülemez. Rahibe Pascale size en ilginç Aka kamplarının yerini söyleyecektir. İşinize gelir mi?

Derin cangıl, Pigmelerin koruduğu bir rahibe, gölgelerin ortasında da Kiefer. Afrika çılgınlığı başımı döndürmeye başlamıştı.

– Son bir isteğim olacak.

– Sizi dinliyorum.

– Bana otomatik bir tabanca için 45'lik mermi bulabilir misiniz?

Bonafé sanki gerçek maksadımı anlamak istermişçesine, kuşkuyla baktı. Gabriel'le bir an bakıştıktan sonra cevap verdi:

– Sorun olmaz.

Bonafé avucunun içiyle masaya vurdu, sonra Gabriel'e döndü:

– İyice anlaşıldı mı, Gabriel? Mösyö Antioche'u ormanın sınırına götüreceksin. Ondan sonra da kuzenine ona misyona kadar rehberlik etmesini söyleyeceksin.

Dev zenci başını salladı. Gözlerini benden ayırmamıştı. Bonafé onunla bir öğretmenin öğrencisiyle konuştuğu gibi konuşuyordu. Oysa Gabriel, hiç zorlanmadan, aklına gelecek bir fikirle ikimizi de suya götürüp susuz getireceklere benziyordu. Zekâsı hinoğluhin bir böcek gibi, boğucu sıcakta yüzüyordu sanki. Bonafé'ye teşekkür edip, Kiefer konusuna geri döndüm:

– Baksanıza, müdürünüzün böylesi bir batağın ortasına yerleşme fikri size de tuhaf gelmiyor mu?

Bonafé yine sırıttı:

– Bu, olaya hangi taraftan baktığınıza bağlı. Elmas madenciliği son derece ciddi bir denetim gerektirir. Üstelik, yönetim konusunda Kiefer'e sonuna kadar güvenebilirsiniz.

Bir soru daha sordum:

– Max Böhm'ü tanımış mıydınız?

– İsviçreliyi mi? Hayır, şahsen tanımadım. Ben buraya 1980 yılında, onun Orta Afrika Cumhuriyeti'nden ayrılmasından sonra geldim. Sicamine'in Çek'ten önceki yöneticisiydi. Tanıdıklarınızdan biri miydi? Özür dilerim ama, buradaki herkese göre Böhm Kiefer'den çok daha betermiş. Bu da az bir şey değil. (Omuz silkti.) Ne yapalım, dostum; Afrika insanı canavarlığa itiyor.

– Max Böhm, Afrika'dan hangi koşullarda ayrılmış?

– Hiçbir fikrim yok. Sanırım, sağlığıyla ilgili bir sorun. Ya da Bokassa'yla. Belki de her ikisi. Gerçekten, hiç bilmiyorum.

– Bay Kiefer İsviçreli'yle ilişkisini sürdürmüş olabilir mi?

İşte bu soru fazla olmuştu. Bonafé gözleriyle beni süzdü. Her bir gözbebeği düşüncelerimin derinliklerine yoğunlaşmış gibiydi. Cevap vermedi. Huysuzca gülümseyip, ayağa kalktım. Kapının eşiğindeyken, Bonafé sırtımı sıvazlayıp, tekrarladı:

– Sakın unutmayın dostum, Kiefer hiçbir şey bilmemeli.

Büyük ağaçların gölgesinde yürümeye karar verdim. Güneş yükselmişti. Çamur yer yer kurumuş, tozlar kızıl bir boya gibi uçuşuyordu. Ağaçların ağır tepeleri, rüzgârın soluğuyla usulca sallanıyordu.

Birden, omzumda bir el hissettim. Döndüm. Gabriel, yüzü tebessümden yusyuvarlak, karşımda duruyordu. Ciddi bir sesle konuştu:

– Patron sen Pigmelerle benim kaktüslerle ilgilendiğim kadar ilgileniyorsun. Oysa ben sana Max Böhm ile Otto Kiefer'den bahsedebilecek birini tanıyorum.

Yüreğim durur gibi oldu.

– Kim?

– Babam. (Gabriel sesini alçalttı.) Babam Max Böhm'ün rehberiydi.

– Ne zaman görebilirim?

– Yarın sabah Bangui'de olacak.
– Zaman kaybetmeden Novotel'e gelsin. Onu bekleyeceğim.

Otuz birinci bölüm

Öğle yemeğini otelin terasında, gölgenin altında yedim. Havuzun çevresine yerleştirilmiş masalarda, tropikal çınarların gölgesinde nehir balıkları yenilebiliyordu. Novotel ıssız gibiydi. Ender müşterileri kontratlarını koşar adım gerçekleştiren ve dönüş uçağından başka bir şey beklemez görünen Avrupalı işadamlarıydı. Oysa ben, otelden hoşlanmıştım. Açık renk taş döşeli, yaprak dolu geniş teras, bitkilerin sarmaşıklardan bir nehir, ayrıkotlarından gölcükler oluşturduğu, terk edilmiş sömürge evlerinin melankolisine sahipti.

Bir taraftan elimdeki capitaine'in tadını çıkarırken, öte yandan da bahçıvanı fırçalayan otel müdürünü izliyordum. Tepesi atmak üzere, yeşilimtırak tenli genç bir Fransız. Siyah bahçıvanın dikkatsizlik sonucu devirdiği bir gül saksısını doğrultmaya çalışıyordu. Konuşmaları duyulmadığından, görüntü gerçekten komikti. Beyazın asabiliği, siyahın abartılı hareketleri, üzüntülü yüzü, dalgınca başını sallaması: her şey sessiz bir filmden alınmış komedi sahnesini hatırlatıyordu.

Müdür hemen arkasından bir taraftan beni Orta Afrika'ya getiren karanlık nedenleri merak ederken, diğer taraftan da bana hoş geldin diyordu. Dudağımdaki yara izine bakıp, yüzünü buruşturduğunu gördüm. Araştırma projemden bahsettim. O da kendi öyküsünü anlattı. Bangui Novotel'i yönetmek için gönüllü

olmuştu. Meslek hayatının önemli bir dönemi; bununla belki de burada bir şeyler yönettikten sonra, insanın hiçbir şeyden korkmaması gerektiğini belirtmeye çalışıyordu. Ondan sonra Afrikalıların yetersizliği, aldırmazlığı ve sayısız kusurları üzerine uzun bir nutuk çekti. "Her şeyi kilitlemek zorundayım" diyordu, beline takılı anahtar destesini göstererek. "Sakın ola ki dürüst görünüşlerine inanmayın. Bu gördükleriniz, uzun 'mücadelelerimin' meyvesi." (Yöneticinin "mücadelesi" bütün garsonların koca bir şaka gibi katlandıkları kısa kollu pembe bir gömlekten ve bir papyon kravattan ibaretti.) "Otelden çıkar çıkmaz" diye devam etti, "yalınayak kulübelerine dönüp, yerlerde uyurlar."

Yöneticinin yüzünde, Bonafé'de gördüğüm ifade vardı. Bir yıpranmışlık, tuhaf bir aşınmışlık, sanki vücudun içinde gelişen, insanların kanıyla beslenen bir kök gibi. "Bu arada" dedi sesini alçaltarak, "odanızda çok kertenkele var mı?" Olmadığını söyledim, uzun bir sessizlikle yanımdan gönderdim.

Yemekten sonra, elmaslar ve kalp cerrahîsi konusunda Paris'ten aldığım dosyaları incelemeye karar verdim. Değerli taşlarla ilgili belgeleri –çıkarma yöntemleri, sınıflandırma, kırat– hızla gözden geçirdim. Bugün Böhm'ün şebekesi ve başlıca bağlantıları konusunda yeterince bilgiye sahiptim. Teknik bilgiler ile özel yorumlar bana çok fazla şey kazandıramazdı.

Tıp ansiklopedilerinden alıntılardan oluşan kalp cerrahîsi dosyasına geçtim. Bu ameliyatların tarihi, cesur öncülerce yazılmış gerçek bir kahramanlık destanıydı. Böylelikle başka çağlara dalma fırsatı buldum:

> Kalp cerrahîsinin gerçek başlangıcı, Charles Bailey sayesinde Philadelphia'da görülür. Bailey'in mitral kapakçığa ilk müdahalesi 1947 yılı sonuna uzanır. Başarısız bir müdahaledir bu. Hasta kan kaybından ölür. Ne var ki Bailey doğru yolda olduğunun kanıtlarını yakalamıştır. Meslektaşları onu şiddetle

eleştirirler, delilikle, kasaplıkla suçlarlar. Bailey bekler. Düşünür. Mart 1948'de Wilmington Memorial Hastanesi'nde başarılı bir valvülotomi gerçekleştirir. Ne var ki hasta, bir reanimasyon hatası sonucu, üçüncü gün ölür.

Bailey projelerini gerçekleştirmek için gezici cerrahlığa soyunmak ve müdahalelerini onaylayacak hastaneler aramak zorundadır. 10 haziran 1948'de Bailey aynı günde iki ayrı mitral darlığı ameliyatı yapmak zorunda kalır. Hastalardan birincisi, müdahale bitmeden, kalp durması nedeniyle ölür. Charles Bailey ameliyathaneye girmesi yasaklanacak korkusuyla, başarısızlık haberi duyulmadan önce öteki hastaneye koşar. İşte o zaman, bir mucize gerçekleşir: ikinci ameliyatı başarılı olmuştur. Sonunda mitral kapakçığı cerrahîsi doğmuştur...

Okumaya devam ettim, tüm dikkatimi kalp nakillerine çevirdim:

... İnatçı bir söylentinin aksine, 3 aralık 1967'de insan üzerinde ilk kalp naklini deneyen Güney Afrikalı cerrah Christian Neethling Barnard değildir: ondan daha önce, ocak 1960'ta Fransız cerrah Pierre Sénicier tedavi edilemez bir kalp yetmezliğinin son safhasına giren altmış sekiz yaşındaki bir hastanın göğsüne bir şempanze kalbi takmıştır. Ameliyat başarılı geçer; ne var ki nakledilmiş kalp sadece birkaç saat çalışacaktır...

Sayfaları çevirdim:

... Kalp cerrahîsinin en temel adımlarından biri de Profesör Christian Barnard tarafından 1967'de Cape Town'da gerçekleştirilen kalp naklidir. Hemen ardından Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere'de ve Fransa'da da uygulanacak bu müdahalenin yöntemi Amerikan profesörü

Shumway tarafından geliştirilmiş olup, “Shumway yöntemi” adıyla anılmaktadır…

Hasta, Louis Washkansky, elli beş yaşındadır. Yedi yıl süresince üç enfarktüs geçirmiş, sonuncu krizden kesin bir kalp yetmezliğiyle çıkmıştır. Cerrahlardan, anestezi uzmanlarından, teknisyenlerden oluşmuş otuz kişilik bir ekip 1967 yılı kasım ayı boyunca Cape Town’daki Groote Schuur Hastanesi’nde Profesör Christian Barnard’ın ameliyatın gün ve saatini belirtmesini beklemiştir. Karar 3 aralığı 4 aralığa bağlayan gece verilir: yirmi beş yaşında genç bir kadın, bir trafik kazasında ölmüştür. Kalbi Louis Washkansky’nin arızalı yüreğinin yerini alacaktır. Washkansky ameliyattan sonra üç hafta yaşar, ama zatürreeye direnemez. Nakledilen kalbin reddedilmesini önlemek için aldığı inanılmaz sayıdaki immünodepresif ilaç, bünyesini böylesi bir enfeksiyona direnemeyecek kadar zayıflatmıştır…

Bütün bu açılmış vücutlar, ellenen organlar midemi bulandırıyordu. Yine de Max Böhm’ün okuduğum bu tarihte yerini aldığından emindim. İsviçreli 1969’dan 1972’ye kadar Güney Afrika’da çalışmıştı. Kalp naklini açıklayacak akıl almaz bahaneler düşündüm. Belki de Cape Town’da Christian Barnard’la ya da onunla çalışan cerrahlarla tanışmıştı. Belki de 1977 yılında geçirdiği krizden sonra, özel bir nakil ameliyatı geçirmek üzere, Güney Afrika’ya dönmüştü. Ya da, henüz bilemediğimiz bir nedenle, kalp nakli yapabilecek doktorlardan birinin 1977 yılında Kongo’da bulunduğunu duymuştu. Bütün bu varsayımlar gözüme çok zayıf görünüyordu. Aynı zamanda da Böhm’ün fiziksel toleransının “mucizevî” özelliğini açıklayamıyordu.

Dosyada tolerans sorunlarıyla ilgili bölümü buldum:

... kalp cerrahîsi alanında, cerrahlıkla ilgili problemler çoktan çözülmüştür; geriye kalan sorunlar daha çok immünolojiyle ilgili olanlardır. Gerçek ikizlerin oluşturduğu olağanüstü koşulların dışında, akrabası da olsa, vericinin kalbi alıcının vücudu tarafından yabancı olarak tanınacak ve ret olayıyla karşılaşacaktır. Bu nedenle, ret olayının önemini azaltmak için, alıcıda immünodepresör tedavisi uygulamak zorunludur. Genellikle başvurulan tedavi yöntemleri (azatiyoprin, kortizon) özgül olmayıp, başta enfeksiyon olmak üzere birtakım riskler taşır. Son yıllarda, seksenlerde, yeni bir ürün geliştirildi: siklosporin. Bir Japon mantar cinsinden elde edilen bu madde, ret olaylarını büyük ölçüde önlemektedir. Böylece hastalar yaşam beklentilerinin katlandığını görmekte, nakil ameliyatları da kolaylıkla yapılabilmektedir.

Kuşkusuz ret olayını azaltmanın bir başka yolu da, olabildiğince uygun bir verici bulmaktır. Burada en elverişli çözüm, ikiz olmamakla birlikte kardeş ya da yakın akraba olan, alıcıyla birlikte aynı dört histokompatibilite antijenlerine (HLA) sahip olan bir vericidir (eş HLA vericisi). Burada, böbrek gibi, yaşamsal olmayan organlardan söz edilmektedir. Bunun imkânsız olduğu durumlarda, verici olarak kadavralardan yararlanılır, hekimler mümkün olan en uygun koşullara ulaşabilmek için uzaktan değiş tokuşlara girer. Unutmamak gerekir ki, yirmi bini aşkın farklı HLA grubu vardır...

Dosyayı kapattım. Akşamın altısı olmuştu. Dışarıda karanlık çoktan çökmüştü. Kalktım, odamın camlı kapısını açtım. İçeri dolan sıcak havadan soluksuz kaldım. Ömrümde ilk kez tropikal sıcakla karşılaşıyordum. Böylesi bir iklim ikinci derecede bir gerçek ya da ötekilerin arasında bir koşul değildi. Bu iklim insanın derisine vuran bir şiddet, kalbi ve vücudu tanımlaması sevimsiz –bedenin, organların pelteleşmeye, kendi sularının

içinde erimeye başladıkları bir yumuşama– derinliklere sürükleyen bir ağırlıktı.

Akşam gezintisine çıkmaya karar verdim.

Bangui'nin geniş caddeleri boştu, insanın gözüne çarpan kaba ve çamura bulanmış ender yapılar gündüz olduğundan çok daha çıplak görünüyordu. Nehre doğru yürüdüm. Ubangi'nin kıyıları sessizdi. Bakanlıklar ve elçilikler rüyasız bir uykuya dalmıştı. Çıplak ayaklı askerler nöbet tutuyorlardı. Suyun yakınında, karanlıkta, kıyı boyunca uzanan ağaçların birbirine dolanmış tepelerini gördüm. Bazen, aşağılardan bir yerden bir şıpırtı yükseliyordu. O zaman yarı canavar, yarı balık dev gibi bir hayvanın kentin gürültüsünü duyup ıslak otların arasına daldığını düşünüyordum.

Biraz daha yürüdüm. Bangui'ye varışımdan beri, beynimi kemiren bir düşünce vardı. Bu vahşi ülke, hayatımın ilk yıllarında, benim kendi "ülkem" olmuştu. Büyüdüğüm, oynadığım, okumayı ve yazmayı öğrendiğim bir cangıl adacığı. Annem ve babam neden gömülmek için Afrika'nın bu en ücra bölgesini seçmişlerdi? Bir orman parçası için neden her şeyi, servetlerini, rahatlarını, dengelerini feda etmişlerdi?

Geçmişimi hiç düşünmezdim; ne annemi ne babamı ne de yaşamımın bu kör alanlarını. Ailem beni ilgilendirmiyordu. Ne babamın amaçları ne kocasının peşinden gitmek için her şeyinden vazgeçen annemin bağlılığı, hatta ne de benden iki yaş büyük, diri diri yanmış o abi. Kuşkusuz, bu aldırmazlık bir çeşit savunmaydı, belki de bir sığınak. Bu sığınağı sık sık ellerimin duyarsızlığıyla karşılaştırıyordum. Cildim kollarım boyunca kusursuz tepkiler veriyordu. Onun ötesinde, hiçbir belirgin his yoktu. Sanki görünmez bir tahta çubuk ellerimi duyarlı dünyadan ayırmış gibi. Belleğimde de benzer bir şeyler tekrarlanıyordu. Altı yaşıma kadar geçmişime inebiliyordum. Ondan ötesi boşluk,

yokluk, hiçlikti. Ellerim yanmıştı. Ruhum da öyle. Cildim ve ruhum aynı biçimde kabuk bağlamışlar, iyileşmeyi unutmaya ve duyarsızlığa oturtmuşlardı.

Birden durdum. Nehir kenarından uzaklaşmıştım. Şimdi iyi aydınlatılmamış geniş bir caddede yürüyordum. Bakışlarımı kaldırdım, cadde adının yazılı olduğu tellere asılmış levhaya baktım. Baştan aşağıya bir titreme sardı beni. Avenue de France. Farkında olmadan, adımlarım beni karşı konulamaz bir biçimde trajedi sahnesine, annemin ve babamın 1965 yılbaşı gecesi çılgın katiller tarafından katledildikleri yere getirmişti.

Otuz ikinci bölüm

Ertesi sabah, geniş bir şemsiyenin altında kahvaltı ederken, adımın söylendiğini duydum:

– Mösyö Louis Antioche?

Kafamı kaldırdım. Karşımda elli yaşlarında bir adam duruyordu. Kısa boylu, tombul görünüyordu; üzerinde de hakî renkli bir gömlek ile pantolon vardı. Adamdan tartışılmaz bir otorite yayılıyordu. Max Böhm'ü hatırladım, vücudunu, kılığını; iki adam benzeşiyordu. Aradaki tek fark, karşımdaki adamın bir İngiliz şemsiyesi kadar siyah olmasıydı.

– Ta kendisi. Siz kimsiniz?

– Joseph M'Konta. Sicamine'den Gabriel'in babası.

Hemen ayağa kalktım, oturmasını önerdim:

– Bende sizi bekliyordum. Lütfen oturun.

Joseph M'Konta oturdu, sonra ellerini göbeğinin üzerinde kavuşturdu. Başını omuzlarının arasına gömmüş, meraklı gözlerle çevresini inceliyordu. Ezilmiş gibi bir yüzü, koca delikli bir burnu, sanki sevgiyle gölgelenmiş gibi ıslak gözleri vardı. Oysa dudakları iğreniyormuşçasına kıvrılmıştı.

– Bir şey içer miydiniz? Çay? Kahve?

– Kahve lütfen.

M'Konta da göz ucuyla beni süzüyordu. Kahve geldi. Ülke hakkında, sıcak ve yolculuğum hakkında birkaç nezaket cümlesinden sonra, Joseph hemen konuya girdi:

– Max Böhm hakkında bilgi mi topluyorsunuz?

– Evet.

– Onunla neden ilgileniyorsunuz?

– Max dostumdu. Onu ölümünden kısa süre önce, İsviçre'de tanıdım.

– Max Böhm öldü mü?

– Bir ay önce, kalp krizinden.

Haber onu pek şaşırtmamıştı.

– Demek küçük saat bozuldu.

Sustu, düşündü, sonra devam etti:

– Ne anlatmamı istiyorsunuz?

– Her şeyi. Orta Afrika'da yaptıklarını, günlük hayatını, gitmesinin nedenlerini.

– Bir soruşturma mı yapıyorsunuz?

– Hem evet hem de hayır. Öldükten sonra, onu daha iyi tanımaya çalışıyorum. Hepsi bu.

M'Konta kuşkulu bir ifadeyle sordu:

– Polis misiniz?

– İlgim yok. Anlatacağınız her şey aramızda kalacak. Söz veriyorum.

– Minnettarlığınızı göstermeye hazır mısınız?

Şaşkın şaşkın, baktım. M'Konta daha açık konuştu:

– Birkaç banknot, demek istiyorum…

– Bana anlatacaklarınıza bağlı, dedim.

– İhtiyar Max'ı iyi tanırdım…

Birkaç dakikalık bir pazarlıktan sonra, "dost fiyatında" anlaştık. O andan itibaren, senlibenli konuşmaya başladı. Konuşması hızlıydı. Kelimeler suyun dibindeki bilyeler gibi fırlıyordu ağzından:

– Patron, Max Böhm tuhaf biriydi… Burada, kimse Böhm diye bilmezdi onu… Bizler için o Ngakola'ydı… Beyaz büyünün babası…

– Neden bu adı taktılar?

– Böhm'ün bazı güçleri vardı… Saçlarının altında saklı… saçları bembeyazdı… dimdik, göğe doğru uzuyorlardı… Hindistancevizi fidanı gibi, anlıyor musun?.. O gücünü onlardan alıyordu… herkesin içini okurdu… elmas hırsızlarını yakalardı… hep… kimse ona karşı gelemezdi… kimse… güçlü bir adamdı… çok güçlü… ama gecenin tarafındaydı.

– Ne demek istiyorsun?

– Karanlıklarda yaşıyordu… ruhu… ruhu karanlıklarda yaşıyordu…

M'Konta kahvesinden bir yudum aldı.

– Max Böhm'le nasıl tanıştın?

– 1973'te… kurak mevsimden önce… Max Böhm köyüme, orman kenarındaki Bagandou'ya geldi… Bokassa tarafından gönderilmişti… kahve plantasyonlarını denetlemek için… o dönemde hırsızlar kahveleri çalıyordu… birkaç haftada, Böhm onları korkuttu.

– Nasıl becerdi?

– Bir hırsızı suçüstü yakaladı, sopayla kemiklerini kırdı, sonra köy meydanına kadar sürükledi… orada eline bir kazık aldı

–hani tohum ekmek için toprağı kazdığımız kazıklardan– ve hırsızın iki kulağının zarını deldi.

– Sonra? diye kekeledim.

– Sonra… Bagandou'da bir daha kimse kahve çalmadı.

– Yanında başkaları var mıydı?

– Hayır… yalnızdı… Max Böhm kimseden korkmazdı.

Tek başına, bir orman köyünün meydanında bir M'Baka'ya işkence etmek. Böhm gözü kara bir adamdı anlaşılan. Joseph devam etti:

– Böhm ertesi yıl yine geldi… bu kez elmas madenlerini denetlemeye gelmişti… yine Bokassa'nın hesabına… damarlar SCAD'ın, cangılın yanındaki büyük tomruk işletmesinin ötesine kadar uzanıyordu… Sık ormanları bilir misin patron? Bilmez misin? İnan bana, gerçekten çok sıktır… (Joseph kocaman elleriyle bitki örtüsünü taklit etti; "r"leri hafif süvari alayının hücumu gibi takırdıyordu.) Böhm'ün korkusu yoktu… güneye inmek istiyordu… rehber arıyordu… ben ormanı ve Pigmeleri iyi tanıyordum… Aka dilini bile konuşuyordum… Böhm beni seçti…

– Maden sahasında beyazlar var mıydı?

– Bir tane var… Clément… bir Aka'yla evli, zırdelinin biri… Hiçbir etkisi yoktu… tam bir anarşi…

– Damarlarda değerli taşlara rastlanıyor muydu?

– Dünyanın en güzel elmaslarına, patron… gölcüklere eğilmek yeterliydi… Bokassa Böhm'ü bu yüzden gönderdi ya… (M'Konta tiz bir sesle güldü.) Bokassa, değerli taşlara tutkuluydu!

Joseph bir yudum daha kahve içti, sonra gözlerini çörekle-rime dikti. Tabağı uzattım. Ağzı dolu, sözlerine devam etti:

– O yıl, Böhm dört ay kaldı… Başta, "zenci kıran" rolünü oynuyordu… sonra işletme yöntemini değiştirdi, düzeni oturttu… İnan bana, her şey yolunda gidiyordu… Yağmur mevsimi geldi-

ğinde, Bangui'ye döndü... Ondan sonra, her yıl hep aynı dönemde geldi... "Denetleme ziyareti" diyordu buna...

– Kablo kesicisini o zaman mı kullanıyordu?

– Demek duydun patron?.. Her neyse o kerpeten hikâyesi çok abartıldı. Kerpeteni bir kez kullanırken gördüm onu, Sicamine kampında... Üstelik bir hırsızı değil, bir ırz düşmanını cezalandırmak için... Küçücük bir kızın ırzına geçen, sonra da öldü sanıp cangılın ortasında terk eden bir alçağı.

– Ne oldu?

M'Konta'nın somurtkanlığı daha da arttı. Bir çörek daha aldı.

– Korkunçtu. Gerçekten korkunç. İki adam katili yüzükoyun yatırmış, bacaklarını kaldırmıştı... kapana kısılmış hayvan gözleriyle çevresine bakıyordu... sanki inanmıyormuş gibi, histerik bir gülüşle gülüyordu... O zaman Ngakola elinde koca kerpeteniyle geldi... Kerpetenin ağzını kocaman açıp, bir harekette hırsızın topuğunun üzerine kapattı... çat!.. herif çığlığı bastı... bir daha, iş bitti... bağları kopmuştu... ayaklarını gördüm patron... gördüğüme inanamadım... bileklerinden sarkıyordu... kemikler fırlamış... her yer kan... sürüyle sinek... bir de köyün sessizliği... Max Böhm ayakta duruyordu... hiçbir şey demeden... gömleği kan içindeydi... yüzü bembeyazdı, ter içinde... Doğru patron, bunu hiç unutmayacağım... işte o zaman, hiçbir şey demeden, bir tekmede adamı çevirdi, sonra kerpeteni uzatıp ırz düşmanının bacak arasına kapadı...

Soluğum kesildi.

– Demek Böhm bu kadar acımasızdı?

– Sertti, evet... Ama kendine göre, adil davranıyordu... Sadizmden ya da ırkçılıktan değil.

– Max Böhm ırkçı değil miydi? Siyahlardan nefret etmez miydi?

– Hiç değildi. Böhm alçağın tekiydi, ama ırkçı değildi. Ngakola bizimle yaşıyordu, bize saygı duyuyordu. Sango biliyor ve ormanı seviyordu. Kutu merakından da bahsetmiyorum.

– Neden? Kutu merakından mı?

– Kutu merakı. Canım, düzüşme işte… Böhm siyah kadınlara bayılıyordu. (Joseph bunun düşüncesi bile insanı yakarmış gibi, ellerini oynattı.)

Devam ettim:

– Böhm elmas çalıyor muydu?

– Çalmak mı? Böhm mü? Asla… Sana söyledim; Max adildi.

– Yine de Bokassa'nın kaçakçılığını denetliyordu, değil mi?

– İşlere o gözle bakmıyordu… onun takıntısı düzen, disiplindi… kampların hatasız işlemesini isterdi… ondan sonra, elmasları kim almış, parayı kim toplamış, aldırmazdı… İlgilenmiyordu bunlarla. Onun gözünde, bunlar zenci mutfağı gibiydi…

Max Böhm elini böylesine iyi gizlemiş, kaçakçılığı sonraya bırakmış olabilir miydi?

– Joseph, Max Böhm'ün kuşbilim tutkunu olduğunu biliyor muydun?

– Kuşlar mı demek istiyorsun? Tabiî patron. (Joseph bir kahkaha attı: yüzünün ortasında parlak renkli bir kılıç.) Onunla birlikte leylek gözetlemeye gittim.

– Nerede?

– Bayanga'da, Sicamine'in ötesinde, batıda. Oraya binlerce leylek gelirdi. Çekirgeleri, küçük hayvanları yerlerdi. (Joseph gülmekten kırılıyordu.) Bayanga halkı da leylekleri yiyordu! Böhm buna razı olamazdı. Bokassa'yı ulusal park kurmaya razı etti. Bir anda binlerce hektar orman ve savan dokunulmaz oluverdi. Ben bu işleri hiç anlamadım. Orman herkesin olmalı! Neyse, Bayanga'da filler, goriller, bongolar, ceylanlar korumaya alındı, Tabiî leylekler de.

Demek İsviçreli kuşlarını kurtarmayı başarmıştı. Daha o zamandan, leylekleri kaçakçılıkta kullanmayı planlıyor muydu? En azından, açık olan bir şey vardı: Bokassa için elmaslar, Böhm için kuşlar.

– Max Böhm'ün ailesini tanıdın mı?

– Hem evet hem de hayır... Karısı hiç görünmezdi... hep hasta. (Joseph bütün dişlerini göstererek sırıttı.) Tam beyaz kadın işte!.. Böhm'ün oğlu farklıydı... bazen bizimle gelirdi... bir şey demeden... hayalperestin tekiydi... ormanda gezerdi... Ngakola onu eğitmeye çalışırdı... 4×4'leri kullandırırdı... avlanmaya, madende işçileri denetlemeye zorlardı... onu bir erkek gibi yetiştirmek isterdi... oysa genç beyaz orada dalgınca korkmuş bir şekilde kalakalırdı... işe yaramaz bir adam... en şaşırtıcı olanı Philippe Böhm ile babası arasındaki benzerlikti... inan bana patron, bir elmanın iki yarısı gibiydiler... aynı yapı, aynı fırça gibi saçlar... aynı karpuz surat... Oysa Böhm oğlundan nefret ederdi...

– Neden?

– Oğlan ödlekti çünkü. Böhm de bu korkuya dayanamıyordu.

– Ne demek istiyorsun?

Joseph tereddüt etti, sonra yaklaştı, sesini alçalttı:

– Oğlu bir ayna gibiydi, anlıyor musun? Kendi korkusunun aynası.

– Biraz önce Böhm'ün kimseden korkmadığını söylüyordun.

– Kendinden başka kimseden.

M'Konta'nın ıslak gözlerine baktım.

– Kalbi patron. Kalbinden korkuyordu. (Joseph elini göğsüne götürdü.) İçerde bir bozukluk olmasından korkuyordu... durmadan nabzını tutuyordu... Bangui'deyken, hep kliniğe kapanırdı...

– Bangui'de klinik mi vardı?

– Sadece beyazlar için bir hastane. Fransız Hastanesi.

– Hâlâ duruyor mu?

– Kısmen. Bugün artık siyahlara da açıldı, çalışanlar da Orta Afrikalı doktorlar.

En önemli soruya geçtim:

– Böhm'ün son macerasına katıldın mı?

– Hayır. Bagandou'ya yeni yerleşmiştim. Artık ormana gitmiyordum.

– Yine de bu konuda bir şeyler biliyorsundur?

– Sadece anlatılanları. M'Baïki'de bu yolculuk bir efsane oldu. Kod adıyla anılıyor; PR 154, madencilerin inceleyeceği bölgenin adı.

– Nereye gitmişlerdi?

– Zoko'nun çok ötelerine... Kongo sınırından sonra...

– Evet?

– Yoldayken, Ngakola bir Pigme'nin getirdiği bir telgraf aldı... karısı ölmüştü... kalbi daha fazla dayanamadı... devrildi...

– Devam et.

Joseph'in somurtkanlığı o kadar artmıştı ki, dudakları kıvrılıyordu. Tekrar ettim:

– Devam et Joseph.

Yine tereddüt etti, sonra içini çekti:

– Ormanla yaptığı gizli anlaşmalar sayesinde, Ngakola kendine geldi... büyünün, çocuklarımızı kaçıran panterin sayesinde...

Guillard'ın anlattığı, Dumaz'nın naklettiği sözleri hatırladım. M'Konta'nın sözleri mühendisinkilerle aynıydı. Burada herkesi korkutacak kadar malzeme vardı. Karanlıkların ortasına yolculuk, korkunç bir esrar, sel gibi yağmurların altında, ölülerin ülkesinden geri dönen bu şeytansı kahraman, beyaz saçlı adam.

– Böhm'ün izinden, ormana gideceğim.

– Kötü bir fikir. Yağmur mevsiminin ortasındayız. Elmas madenlerini şimdi tek bir kişi, Otto Kiefer adında bir katil yönetiyor. Çok yürümek, gereksiz tehlikelere atılmak zorunda kalacaksın. Bir hiç uğruna. Orada ne yapmayı umuyorsun?

– Ağustos 1977'de gerçekten neler olduğunu anlamak istiyorum. Max Böhm'ün kalp krizinden nasıl sağ kurtulduğunu. Ruhlar benim için yeterli bir açıklama değil.

– Yanılıyorsun. Nasıl yapacaksın?

– Madenlere yaklaşmayıp, Rahibe Pascale'in yanında kalacağım.

– Rahibe Pascale mi? Kiefer'den bir parmak daha yumuşak biridir.

– Bir de bana Zoko'daki Pigme kampından bahsettiler. Orada kalmayı düşünüyorum. Oradan, madenlere gidip gelebilirim. O dönemde damarlarda çalışanlara dikkat çekmeden sorular sorabilirim.

Joseph kafasıyla hayır işareti yaptı, sonra kendine bir fincan kahve daha doldurdu. Saatime baktım; on biri geçmişti. Günlerden pazardı, aklıma yapacak hiçbir şey gelmiyordu.

– Joseph, dedim, Fransız Hastanesi'nde bir tanıdığın var mı?

– Kuzenlerimden biri orada çalışıyor.

– Gidebilir miyiz?

– Şimdi mi? (M'Konta kahvesini yudumluyordu.) Beşinci kilometredeki akrabalarımı ziyaret etmek, sonra da…

– Ne kadar?

– Fazladan on bin.

Gülümseyerek küfrettim, sonra parayı gömlek cebine sıkıştırdım. M'Konta göz kırptı, sonra fincanını masaya bıraktı:

– Gittik say patron.

Otuz üçüncü bölüm

Fransız Hastanesi, Ubangi'nin kıyısındaydı. Nehir, parıl parıl bir güneşin altında, tembelce akıyordu. Yoğun çalılıkların ardında, siyah, kocaman, hareketsiz görünüyordu. İçinde balıkçıların ve kanolarının yapışıp kalacağı kıvamlı bir şurup gibi.

Kıyıda, bir gece önce dolaştığım yerde yürüyorduk. Yürüdüğümüz yerin çevresi, pastel renkli ağaçlarla doluydu. Sağda, bakanlıkların toprak rengi, pembe, kırmızı renkli geniş binaları. Solda, nehir tarafında, her zamanki meyve, manyok, incik boncuk satıcılarının terk ettiği, otların içine sığınmış tahta barakalar. Her şey sakindi. Toz bile, ışıktaki koşusundan vazgeçmişti. Pazar günüydü. Dünyanın her yerinde olduğu gibi, pazar Bangui'de lanetliydi.

Sonunda, hastane göründü, iki katlı, terk edilmişliğin renginde, kare bir blok. Sömürge mimarîsi, beyazımsı sıva süslerle oyulmuş taş balkonlarda görülüyordu. Tüm bina laterit ve bitkilerce kemirilmişti. Ormanın pençeleriyle kırmızımsı izler duvarlara saldırmıştı. Taşlar, rutubet doluymuşçasına, şişmişe benziyordu.

Bahçeye girdik. Cerrah önlükleri ağaçlara asılmış, kuruyorlardı. Kumaşlar kızıl renkli korkunç lekelerle doluydu. Joseph yüzümdeki ifadeyi gördü. Bir kahkaha attı:

– Bu gördüğün, kan değil patron. Toprak, daha doğrusu laterit. İzini silmek mümkün değildir.

Kapıdan girmem için kenara çekildi. Kaba sıvalı, muşambası eprimiş hol, bomboştu. Joseph bankoya vurdu. Uzun dakikalar geçti. Sonunda beyaz önlüğü kırmızı lekelerle dolu uzun boylu biri belirdi. Ellerini birleştirip, eğildi:

– Size nasıl yardımcı olabilirim? dedi sırnaşık bir sesle.

– Alphonse M'Konta burada mı?

– Pazar günü burada kimse olmaz.

– Ya sen, sen kimse değil misin?

– Adım Jésus Bomongo. (Adam daha da eğildi, yılışarak ekledi.) Emrinizdeyim.

– Arkadaşım burada sadece beyazların bulunduğu döneme ait arşivlere bir göz atmak istiyor. Mümkün mü?

– Bakın, bu konu, benim sorumluluğumda, ben de…

Joseph bana bakıp açıklayıcı bir işaret çaktı. Pazarlık etmiş olmak için, biraz tartıştım sonunda cebimden bir on bin CFA frangı daha çıktı. Joseph ayrıldı. Yeni rehberimin peşinden, karanlıklara dalan bir koridora girdim. Bir merdiven çıktık.

– Doktor musunuz? diye sordum.

– Sadece hastabakıcı. Burada, neredeyse aynı şeydir.

Üç kat tırmandıktan sonra, güneş ışığının oymalı süslerin arasından aydınlattığı yeni bir koridora girdik. Havaya keskin bir eter kokusu hâkimdi. Geçtiğimiz odalardan hiçbirinde hasta yoktu. Sadece bir malzeme kargaşası: tekerlekli sandalyeler, uzun metal borular, pembemsi çarşaflar, duvar boyu dizilmiş karyola parçaları. Hastanenin çatı katındaydık. Jésus bir deste anahtar çıkardı, gıcırtılı ve çarpık bir demir kapıyı açtı.

Kapının eşiğinde durdu.

– Dosyalar orada, üst üste yığılı, diye açıkladı. Bokassa'nın düşüşünden sonra, hastane sahipleri kaçtı. Hastane iki sene kapalı kaldı, sonra da Orta Afrikalıları tedavi etmek için açtık. Artık bizim de kendi doktorlarımız var. Çok fazla dosya bulamayacaksınız. Bangui'de tedavi gören beyaz sayısı azdır. Sadece başka yere nakledilemeyen acil vakalar. Ya da tam tersine, iyi huylu hastalıklar. (Jésus omuz silkti.) Afrika tıbbı gerçek bir felakettir. Bunu herkes bilir. Sadece büyücüler sayesinde ayakta kalabiliyoruz.

Bu önemli açıklamadan sonra, topuklarının üzerinde dönüp gözden kayboldu. Yalnız kalmıştım.

Arşivde sadece sağa sola dağılmış birkaç masa ile birkaç iskemle vardı. Duvarlar uzun ve siyahımsı akıntılarla kararmıştı. Uzaktan gelen sesler fokurdayan havayı delip, geçiyordu. Metal bir dolabın içinde, dosyaları buldum. Dört rafın üzerinde sararmış, rutubetin kemirdiği dosyalar yığılmıştı. Şöyle bir karıştırdığımda, dosyaların düzensiz, karmakarışık yığıldığını anladım. Sağlam bir destek oluşturabilmek için masaları birleştirdim, sonra da dosyaları üst üste masaların üzerine yerleştirdim. Her biri yüzden fazla dosyadan oluşan, on beş sütun vardı. Yüzümdeki terleri sildim ve okumaya giriştim.

Ayakta, iki büklüm, her dosyanın ilk sayfasına bakıyordum. Bu sayfada hastanın adını, yaşını ve hangi ülke vatandaşı olduğunu görüyordum. Ondan sonra da hastalık ve verilen ilaçlar yazılıydı. Böylece binlerce dosya karıştırdım. Fransız, Alman, İspanyol, Çek, Yugoslav, Rus, hatta Çinli adları bu dayanıksız yabancıları yıpratan çeşitli ateşli hastalıklarla birlikte gözümün önünde geçit yaptılar. Sıtma, bağırsak enfeksiyonları, alerjiler, güneş çarpmaları, zührevî hastalıklar... Her seferinde ilaç adları, hep aynı ilaçlar, bir de daha ender olarak, birinci sayfaya iğneyle tutturulmuş, ilgili büyükelçiliğe yazılmış eve dönüş başvuruları. Saatler birbirini izledi, dosyalar da. Saat beş olduğunda, araştırmamı bitirmiştim. Ne Böhm'ün ne de Kiefer'in adına bir kez bile rastlamadım. Yaşlı Max burada da hiç iz bırakmamıştı.

Arkamda adım sesleri duydum. Jésus neler olupbittiğine bakmaya geliyordu.

– Ee? dedi kafasını uzatarak.

– Hiç. Aradığım adamla ilgili en ufak bir iz yok. Oysa düzenli olarak bu hastaneye geldiğini biliyorum.

– Adı ne?

– Böhm. Max Böhm.

– Hiç duymadım.

– Yetmişli yıllarda Bangui'de bulundu.

– Böhm, Alman adı mı?

– İsviçre.

– İsviçre mi? Aradığın adam İsviçreli mi? (Jésus tiz bir kahkaha attı, ellerini çırptı.) İsviçreli. Bunu baştan söyleseydin ya. Buraları aramak bir işe yaramaz patron. İsviçrelilerin sağlık fişleri başka yerde.

– Nerede? diye sordum sabırsızlıkla.

Jésus hakarete uğramış gibi yaptı. Birkaç saniye sessiz kaldıktan sonra, işaret parmağını uzattı:

– İsviçreliler ciddi insanlardır patron. Bunu hiç unutmamak gerek. Hastane 1979'da kapılarını kapadığında, hastalarının sağlık fişlerini isteyen sadece onlardı. Bazı vatandaşlarının İsviçre'ye Afrika mikrobu getirmelerinden korkuyorlardı. (Jésus üzüntüyle başını göğe kaldırdı.) Kısacası, bütün dosyaları alıp götürmek istediler. Orta Afrika Cumhuriyeti yönetimi bunu kabul etmedi. Anlıyor musun, hastalar İsviçreli olabilir, ama hastalıklar Afrikalıydı. Her neyse, epey tartışma oldu…

– Sonra? diye heyecanla sözünü kestim.

– İşte burası patron, biraz gizli. Burada söz konusu olan, sağlık hizmetlilerinin dürüstlüğü, onun için…

Eline yeni bir on binlik sıkıştırdım. Teşekkürlerini bir tebessümle belirtip, zaman kaybetmeden devam etti:

– Dosyalar İtalyan Büyükelçiliği'ne götürüldü.

Yaşlı Max'ın bu ayrıntıyı bilmeme ihtimali yüzde birdi. Jésus sözlerini sürdürdü:

– Büyükelçilik bekçisi arkadaşım. Adı Hasan. İtalyan Büyükelçiliği kentin öbür tarafında…

Leş gibi bir taksiye bindim, otomobilin olanca hızıyla Bangui'yi bir uçtan diğerine geçtim. On dakika kadar sonra, İtalyan Büyükelçiliği'nin merdivenlerinin önündeydim. Bu kez, gereksiz konuşmalara girmedim. Hasan'ı, gözlerinin etrafı mor halkalı, kısa boylu ve kıvırcık saçlı bekçiyi buldum, fazla lafa gerek duymadan eline bir beş binlik sıkıştırdım, tüm itirazlarına rağmen binanın bodrumuna sürükledim. Kısa süre sonra elçiliğin konferans salonunda oturmuş, önümdeki dört metal çekmeceye bakıyordum; 1962 ve 1979 yılları arasında Orta Afrika'da bulunmuş İsviçre vatandaşlarının tıbbî arşivine.

Dosyalar alfabetik sıraya göre, kusursuz bir düzende sıralanıyordu. B harfine geldiğimde, Böhm ailesinin dosyalarını buldum. Birinci dosya Max'a aitti. Çok kalındı, içi bir sürü reçeteyle, tahlille ve elektroyla doluydu. Max ülkeye gelişinden hemen sonra, 16 eylül 1972'de Fransız Hastanesi'ne gelmiş, tam bir muayene yaptırmıştı. Başhekim Yves Carl da sakin olmasını, fazla efor harcamamasını önermiş, sonra da İsviçre'den ithal edilecek bir ilaç yazmıştı. Kişisel notlar bölümüne, dolmakalemle şu notu düştü Yves Carl: "Miyokart yetmezliği. Yakından izlenecek." Son cümlenin altı çizilmişti. Kısacası yaşlı Max üç ayda bir hastaneye gelmiş, reçetesini yenilemişti. Yıllar geçtikçe, ilacın dozu da düzenli olarak artıyordu. Böhm uzatmaları oynuyordu. Dosya temmuz 1977'de, çok yüksek dozda verilecek ilaç reçetesiyle sona eriyordu. Böhm bir ay sonra cangıla girdiğinde, kalbi eskisinin güçsüz bir yankısı gibiydi.

İrène Böhm'ün dosyası mayıs 1973'te açılmıştı. En üstte İsviçre'de yapılmış tıbbî tahlillerin kopyaları vardı. Dr. Carl fallop borusu enfeksiyonuna yakalanmış hastasını izlemekle yetinmişti. Tedavi sekiz ay sürmüştü. Bayan Böhm iyileşmişti, ama dosyasına "kısırlık" notu düşülmüştü. İrène Böhm o sırada otuz dört yaşındaydı. Dr. Karl iki yıl sonra Max Böhm'ün karısında başka

bir hastalık buldu. Dosyada Lozan'daki doktora gönderilmiş, yeni tahliller yapılması gerektiğini belirten uzun bir mektup vardı. Carl doğru terimleri kullanmaktan çekinmiyordu: "Rahim kanseri tehlikesi." Bunu Afrika kliniklerinin imkânsızlıklarını anlatan bir yakınma bölümü izliyordu. Dr. Carl sonuç olarak, meslektaşından İrène Böhm'ü Afrika seyahatlerini seyrekleştirmeye ikna etmesini rica ediyordu. Bayan Böhm'ün dosyası başka bir belge olmaksızın 1976'da kapanıyordu. Devamını biliyordum tabiî. Lozan'da yapılan tahliller, rahatsızlığın kanser olduğunu doğruluyordu. Kadıncağız İsviçre'de kalmayı yeğlemiş, tedavi görerek iyileşmeye, bu arada hastalığını kocasından ve oğlundan gizlemeye çalışmıştı. Bir yıl sonra da ölmüştü.

Kâbus, Philippe Böhm'ün, kuşbilimcinin nihayet bulduğum oğlunun dosyasıyla elle tutulur bir hale geldi. Çocuk daha Afrika'ya gelişinin ilk aylarında, ateşli hastalıklara yakalanmıştı. On yaşındaydı. Bir yıl sonra, uzun bir ishal tedavisi görmüştü. Sonra, sıra amiplere gelmişti. Dizanteri başlangıcının önüne geçilmişti ama, genç Philippe'in karaciğerinde bir apse kalmıştı. Reçeteleri gözden geçirdim. 1976 ve 1977'de durumu düzeliyordu. Kontrollerin arası uzuyor, tahlil sonuçları cesaretlendirici olmaya başlıyordu. Artık on beş yaşındaydı. Ne var ki dosyası 28 ağustos 1977 tarihli bir ölüm ilmühaberiyle son buluyordu. İlmühabere ilişik, bir de otopsi raporu vardı. Özenle yazılmış, buruşuk raporu çıkardım. Raporun altında "Dr. Hippolyte M'Diaye, diploma: Paris Tıp Fakültesi" imzası vardı. İşte o güne kadar kâbusun bekleme odasında olduğumu o anda anladım.

Otopsi raporu / M'Baïki Hastanesi, Lobaye
28 ağustos 1977
Konu: Böhm, Philippe
Cinsiyeti: erkek
Beyaz

168 santimetre, 78 kilogram

Çıplak

Doğumu 8 / 9 / 1962, Montreux, İsviçre.

Ölüm yeri ve tarihi: yaklaşık olarak 24 / 8 / 1977 günü Orta Afrika Cumhuriyeti, Lobaye bölgesinde, M'Baïki'ye elli kilometre uzaklıkta, sık ormanların ortasında.

Yanaklardaki ve şakaklardaki pençe izleri dışında, yüzde bir yara yok. Ağzın içinde, muhtemelen çenenin büyük bir güçle kasılması sonucunda bazı dişlerde kırıklar, bazılarında da sadece çatlaklar oluşmuş (yüzde çürük izine rastlanmadı). Ense kırılmış.

Göğsün ön tarafında, sol köprücükkemiğinden başlayıp göbeğe kadar inen, derin ve dümdüz bir yara görülüyor. Göğüs kemiği boylu boyunca kesilmiş, böylece göğüs boşluğunun ortaya çıkması sağlanmış. Tüm göğüs üzerinde, özellikle de ana yaranın çevresinde, sayısız pençe izi görüyoruz. Her iki kol da kesilmiş. Sol el parmakları kırılmış, sağ elin işaret ve yüzük parmakları koparılmış.

Göğüs boşluğu, kalbin yerinde olmadığını gösteriyor. Karın boşluğunda, birden fazla organın yok olduğu ya da parçalandığı görülüyor: bağırsaklar, mide, pankreas. Cesedin yakınında, üzerinde bir hayvana ait diş izleri bulunan organik parçalara rastlandı. Göğüs boşluğunda herhangi bir kanama izine rastlanmadı.

Sağ kasıkta, uylukkemiğine kadar uzanan çok geniş (yedi santimetre) bir kesik. Kamış, testis ve kalçaların üst kısmı koparılmış. Kalçalarda sayısız pençe izleri, sağ ve sol kalçaların iç bölümlerinde yırtıklar görüldü. Her iki topuk da tamamen kırılmış.

Sonuç: İsviçre vatandaşı genç Böhm, Kongo sınırı yakınlarında babası Max Böhm'le birlikte gittiği PR 154 denetimi sırasında bir gorilin saldırısına uğradı. Pençe izleri geriye hiçbir kuşku bırakmıyor. Genç kurbanın üzerindeki yaralardan bazıları da bu hayvan cinsine özgü. Kurbanlarının kaçmalarını önlemek için goriller, genel olarak avlarının kalçalarının dış bölümünü koparmak ve topuklarını kırmak âdetini gösterirler. Bu cinayetin sorumlusu olduğu sanılan, birkaç haftadan beri bölgede dolaştığı bilinen yaşlı erkek gorilin bir Aka Pigme ailesi tarafından vurulduğu söyleniyor.

Not: Ceset bu öğleden sonra, Bangui'deki Fransız Hastanesi'ne nakledildi. Dr. Yves Carl'a gönderdiğim bu rapora ölüm ilmühaberini de ekliyorum. 28 ağustos 1977. Saat 10.15.

İşte o an, zaman durdu. Bakışlarımı kaldırdım, koskocaman ve bomboş salona baktım. Yüzümü kaplayan tere rağmen, buz gibiydim. Philippe Böhm'ün otopsi raporu Rayko Nikoliç'inkine, insanın aklını karıştıracak kadar benziyordu. On üç yıl arayla iki kişi öldürülmüş, iki kurbanın da yüreği çalınmış, cinayete bir hayvan saldırısı süsü verilmek istenmişti. Oysa bu dehşet verici buluşun da ötesinde, Max Böhm'ün kaderindeki sır çekirdeğini de anlamıştım şimdi; cangılın derinliklerinde, PR 154 denetimi sırasında olanları; oğlunun kalbi, babasına nakledilmişti.

Otuz dördüncü bölüm

Gece her zaman rahatlatmaz. Üstelik bu 16 eylül pazartesi sabahı, karmakarışık duygularla kalktım. Uykum, genç Philippe

Böhm'ün çektiği acıların musallat olduğu bir karabasana dönüşmüştü. Hayatta kalabilmek için oğlunu kurban eden Max Böhm'ün kaderinin korkunçluğu karşısında dehşete düşmüştüm. Artık elmas peşindeki araştırmamın, Max'ın da kanlı bir boyunduruk la bağlandığı, olağanüstü katillerin peşinde, çok daha derin bir yarışla at başı gittiğini anlamıştım.

Odamın balkonunda, çayımı içiyordum. Sekiz buçukta, telefonum çaldı. Bonafé'nin sesini tanıdım:

– Antioche? Bana teşekkür edebilirsiniz dostum. Hafta sonu bakanla konuştum. İzin belgeniz bakanın genel sekreterinin masasında sizi bekliyor. Hemen gidin. Arabalardan biri, bugün öğleden sonra ikiden itibaren emrinizde olacak. Sizi Gabriel götürecek. Yanınıza yiyecek, armağan, malzeme olarak neler almanız gerektiğini anlatır. Bir şey daha; size yüz mermilik bir torba da verecek, ama bu konuda kimseye bir şey söylemeyin. İyi şanslar.

Telefonu kapattı. Demek zaman gelmişti. Orman beni bekliyordu.

Birkaç saat sonra, –4×4'ün yerine gönderilen– bir Peugeot 404'e binmiş, yola koyulmuştuk. Arabanın direksiyonunda Gabriel vardı; üzerinde "AİDS. Korunuyorum. Prezervatif kullanıyorum" yazılı tişörtüyle. Sırtında da, prezervatif takmış bir Orta Afrika Cumhuriyeti haritası.

Daha Bangui'den çıkar çıkmaz, yolumuz kesildi. Kötü yüzlü, tüfekleri tozlu, kılıksız askerler durmamızı emrettiler. "Kimliklerimizi inceleyeceklerini, sonra da arabayı arayacaklarını" söylediler. Gabriel zaman geçirmeden, elinde pasaport ve izin belgesiyle, kontrol kulübesine gitti. İki dakika sonra dışarı çıktı. Barikat kalktı. Afrika yönetiminin yöntemleri kolay anlaşılmaz.

O andan sonra, görüntü ışıltılı bir renk aldı. Ağaçlar ve sarmaşıklar göz alabildiğine uzanıyor, katrandan yapılmış damarı

sarıyorlardı. “Orta Afrika’nın tek asfalt yolu” dedi Gabriel. “Berengo’ya, Bokassa’nın eski sarayına gidiyor.” Güneş etkisini yitirmişti, hızımızın rüzgârı da tatlı ve hoş kokular yüklüydü. Yolda sadece siyahlara özgü o zarafetle, asfaltın kenarından yürüyen insanlara rastlıyorduk. Kadınlar bir kez daha soluğumu kestiler. Yüksek otların arasında, böylesine doğal yürüyen, uzun, esnek ve yalnız çiçekler…

Elli kilometre kadar sonra, ikinci barikata geldik. Lobaye bölgesine girmek üzereydik. Bir kez daha Gabriel’in geçiş pazarlığı yapması gerekti. Arabadan indim. Gök kahverengileşmişti. Morumsu kocaman bulutlar dolaşıyordu. Ağaçlarda kuş salkımları, yaklaşan fırtınadan ürkmüş gibi, cıvıldaşıyordu. Çevrede karmakarışık bir hareketlilik göze çarpıyordu. Kamyonlar duruyor, erkekler derme çatma tezgâhlar boyunca, dirsek dirseğe içiyorlar, kadınlar da yere çökmüş, çeşit çeşit yiyecekler satıyorlardı.

Çoğu geniş leğenlerin dibinde birbirlerine dolanıp açılan, tüylü ve alacalı, canlı tırtıllar satıyordu. Kadınlar leğenlerinin yanına çökmüş, yüksek perdeden tiz sesleriyle bağırarak müşteri kızıştırıyorlardı:

Patron, tırtılların mevsimi geldi. Hayatın, vitaminlerin mevsimi…

Birden, yağmur boşandı. Gabriel Müslüman kardeşlerinin yanında birer çay içmemizi önerdi. Derme çatma bir verandanın altına sığındık, beyaz cellabeler giymiş, başlarına o bilindik fesi yerleştirmiş insanların yanında hayatımın ilk gerçek çayını içtim. Dakikalarca yağmuru seyrettim, dinledim, hayran oldum. Bu sadece sağanak değil, insanın yüreğinde bir dostluk, bir çekicilik, bir iyilik tadı bırakan, baş başa bir buluşmaydı.

– Gabriel, M’Baïki’de Dr. M’Diaye adında birini tanıyor musun?

– Tabiî. Bölge valisi. Aslında ona bir nezaket ziyareti yapmamız gerekecek. İzin belgeni imzalaması için.

Yarım saat kadar sonra yağmur dinmişti. Yeniden yola koyulduk. Gabriel torpido gözünden koyu renkli, küt mermilerle dolu bir naylon torba çıkardı. Zaman geçirmeden mermilerden on altısını şarjörüme yerleştirdim, şarjörü de Glock'a taktım. Gabriel ağzını açmadı. Göz ucuyla beni izliyordu. Ormanda otomatik tabanca taşımakta şaşılacak bir şey yoktu. Öte yandan böylesine hafif, tıkırtıları sessiz ve seri bir silahı ilk kez görüyordu.

M'Baïki göründü. Bir tepenin yamacında, dağınık küçük mahalleler olarak kurulmuş, topraktan ve tenekeden yapılmış bir barakalar topluluğu. Tepede, soluk mavi renkli büyük bir yapı vardı. "Dr. M'Diaye'nin evi" diye mırıldandı Gabriel. Arabayla kapısının önüne kadar gittik.

Sarmaşıklarla ve kocaman yapraklarla dolu, karmakarışık bir bahçeye girdik. Çocuklar hemen göründü. Ağaçların ardından gülümseyerek bizi izliyorlardı. Ev sanki sömürge döneminin izlerini taşıyordu. Oluklu sac damın altında, nefis bir ev olabilecekken, dinmek bilmeyen yağmurların, yakıcı güneşin insafına terk edilmiş gibiydi. Kapı ve pencerelerin yerinde, yırtık perdeler görünüyordu.

M'Diaye gözleri kıpkırmızı, kapının önünde bekliyordu.

Geleneksel selamlaşmanın ardından, Gabriel içinde bolca "Sayın Valim" bulunan bir nutka başladı, gezimle ilgili karmaşık açıklamalar yaptı. M'Diaye dalgınca dinliyordu. Çökük omuzlu, başında rengi solmuş hasır bir şapka olan, ufak tefek bir adamdı. Yüzü donuktu, bakışlarıysa daha da donuk. Afrika ayyaşının dirençli bir örneğinin karşısında duruyordum, şimdiden sarhoş bir ayyaşının. Neyse, sonunda bizi içeri aldı.

Evin büyük salonu gölgelere gömülmüştü. Duvarlar boyunca görünen ıslaklıklar karanlıkta bir şeyler mırıldanırcasına sızmaya

devam ediyordu. M'Diaye izin belgemi imzalamak için çekmecesinden bir dolmakalem çıkardı. Öteki kapıdaki perdenin aralığından, koca memeli iri bir zenci kadının tırtıllardan bir yemek hazırladığını gördüm. Larvaları uçları sivriltilmiş çubuklara takıyor, sonra da korların üzerine yerleştiriyordu. Çocuklar çevresinde koşuşuyor, dönüp duruyorlardı. M'Diaye belgeyi hâlâ imzalamamıştı. Gabriel'e döndü:

– Bu mevsimde orman tehlikeli olur.

– Evet, Sayın Valim.

– Vahşi hayvanlar var. Yollar bozuk.

– Evet, Sayın Valim.

– Böyle gitmenize izin veremem.

– Evet, Sayın Valim.

– Başınıza bir kaza gelse, size nasıl yardım ederim?

– Bilmiyorum, Sayın Valim.

Sessizlik. Gabriel iyi bir öğrencinin dikkatli ifadesini takınmışken, M'Diaye asıl konuya girdi:

– Bunun için biraz paraya gerek var. Gerektiğinde size yardım edebilmem için bir teminata.

Maskaralığın bu kadarı da fazlaydı.

– M'Diaye, dedim. Sizinle konuşmam gerek. Önemli bir konu hakkında.

Vali bana doğru döndü. Beni ilk kez görmüş gibiydi.

– Önemli bir konu mu? (Bir an bakışları odada dolandı.) Öyleyse içelim.

– Nerede?

– Kahvede. Evin hemen arkasında.

Dışarıda hafiften bir yağmur, yeniden yağmaya başlamıştı. M'Diaye bizi meyhaneye benzer bir yere götürdü. Yer sıkıştırılmış topraktandı, masa yerine de ters çevrilmiş sandıklar kullanılı-

yordu. M'Diaye bira ısmarladı, Gabriel ve ben ise soda. Vali bitkin bakışlarını bana çevirdi:

– Sizi dinliyorum, dedi.

Hiç girizgâhsız, söze girdim:

– Max Böhm'ü hatırlıyor musunuz?

– Kimi?

– On beş yıl önce, elmas madenlerini denetleyen bir beyaz.

– Hiç hatırlamıyorum.

– İriyarı, ormanda yaşayan, işçilere dehşet saçan sert ve acımasız bir adam.

– Hayır. Gerçekten.

Masanın üzerine vurdum. Bardaklar sıçradı. Gabriel şaşkınlıkla bana baktı.

– M'Diaye, o zaman çok gençtiniz. Tıp diplomanızı yeni almıştınız. Max'ın oğlunun, Philippe Böhm'ün otopsisini siz imzaladınız. Bunu unutmuş olamazsınız. Çocuk bulunduğunda kolları kopmuştu, vücudu yaralarla kaplıydı, kalbinin yerindeyse yeller esiyordu. Bütün bu ayrıntıları sizin raporunuzdan aldım M'Diaye. Rapor yanımda, altında da imzanız var.

Doktor cevap vermedi. Kan çanağı gözlerini bana dikti. Bakışlarını benden ayırmadan, el yordamıyla bardağını buldu. Birasını ağzına götürüp usulca, küçük yudumlarla içti. Ceketimin altından, Glock'un kabzasını gösterdim. Meyhanenin öteki müşterileri dışarı çıktı.

– Sonuç olarak, bir goril saldırısı dediniz. Yalan söylediğinizi biliyorum. 28 ağustos 1977 günü, muhtemelen para karşılığında, bir cinayeti görmezden geldiniz. Cevap verin, pabucumun doktoru!

M'Diaye başını çevirdi, kapı aralığından görünen gök parçasına baktı, sonra yeniden bardağını dudaklarına götürdü. Glock'u kılıfından çıkarıp ayyaş herifin yüzüne vurdum. Şapkası

uçtu. Cam parçaları etine battı. Kopuk yanağının altından pembemsi dişetleri göründü. Gabriel beni durdurmaya çalıştı; koca adamı ittim. M'Diaye'yi yakaladım, silahımı burun deliklerine dayadım.

– Alçak! diye haykırdım. Yalanınla bir cinayeti akladın. Çocuk katillerini korudun, sen…

M'Diaye kollarından birini zorlukla kaldırdı:

– Ben… konuşacağım. (Gabriel'e baktı, sonra güçsüz bir sesle konuştu.) Bizi yalnız bırak…

Zenci kayboldu. M'Diaye oluklu sac duvara dayandı. Soluk soluğa sordum:

– Cesedi kim buldu?

– Onlar… kalabalıktı.

– Kim, onlar?

Ayyaş cevap vermekte gecikiyordu. Parmaklarımı sıktım.

– Beyazlar… günlerce önce…

Baskıyı biraz azalttım. Glock'un namlusu hâlâ burun deliklerinin altındaydı.

– Bir arama yolculuğu… Elmas damarı aramak için, ormana gitmişlerdi.

– Biliyorum, PR 154. Bana isimlerini söyle.

– Max Böhm vardı. Oğlu, Philippe Böhm. Bir de başka bir beyaz. Bir Afrikaner. Adını bilmiyorum.

– Bu kadar mı?

– Hayır. Bir de Otto Kiefer vardı, Bokassa'nın adamı.

– Otto Kiefer de mi onlarla gitmişti?

– E… evet.

Yeni bir ilişki daha aydınlanıyordu: Max Böhm ile Otto Kiefer birbirlerine elmaslar için olduğu kadar o vahşi gece nedeniyle de bağlıydı. Vali ağzını sildi. Kan gömleğine akıyordu. Devam etti:

– Beyazlar buradan, M'Baïki'den geçtiler, sonra da SCAD'a gittiler.

– Sonra?

– Bilmiyorum. Bir hafta sonra iri beyaz, Güney Afrikalı olanı, tek başına geri döndü.

– Açıklama yaptı mı?

– Açıklama yok. Bangui'ye döndü. Bir daha görmedik. Hiç görmedik.

– Ya ötekiler?

– İki gün sonra, Otto Kiefer göründü. Gelip hastanede beni buldu, ve "Kamyonette senin için bir hasta var" dedi. Tanrım, bir cesetti, bir beyaz cesedi, göğsü boydan boya yarık. Her taraftan bağırsakları sarkıyordu. Bir süre sonra, Max Böhm'ün oğlu olduğunu anladım. Kiefer bana, "Bunu bir goril yaptı" dedi. "Otopsi yapman gerek." Tepeden tırnağa titremeye başladım. Kiefer bana bakıp bağırdı: "Otopsiyi yap, Allah'ın cezası. Hem sakın unutma, bunu yapan bir goril." Ameliyathaneye girip, çalışmaya başladım.

– Sonra?

– Kiefer bir saat sonra geri döndü. Korkudan ödüm patlıyordu. Yaklaşıp, "Bitti mi?" diye sordu. Ona Philippe Böhm'ü bir gorilin öldürmediğini söyledim. Ağzımı kapamamı söyledi, cebinden bir tomar Fransız frangı çıkardı; yepyeni, gıcır gıcır beş yüzlük banknotlar. Paraları cesedin açık göğsüne tıkıştırmaya başladı. Tanrım, bağırsakların içinde yüzen o paraları hiç unutmayacağım. Bana dedi ki: "Sana millete palavra anlatmanı söylemiyorum. (Hâlâ banknotları cesedin içine sokuşturuyordu.) Sadece bunun Allah'ın belası bir goril saldırısı olduğunu doğrulamanı istiyorum." Cevap vermek istedim, ama çoktan gitmişti. Açık yaranın içine yirmi bin frank bırakmıştı. Banknotları çıkarıp temizledim. Sonra da raporu istedikleri gibi yazdım.

Gözüm hiçbir şey görmüyordu. M'Diaye donuk bakışlarını hâlâ benden ayırmamıştı. Silahı yeniden yüzüne dayayıp, soludum:

– Bana cesetten bahset.

– Yaralar... Çok inceydi. Yazdığım gibi, pençe izi değildi. Neşter iziydi. Hiç kuşkum yok. Bir de, yüreğin kaybolması var. Göğüs boşluğunu açar açmaz, atar ve toplar damarların kesilmiş olduğunu gördüm. Profesyonel biri tarafından. O zaman genç beyazın kalbini çaldıklarını anladım.

– Devam et, dedim titrek bir sesle.

– Vücudu kapayıp, raporumu yazdım. "Goril saldırısı." Bu kadar.

– Neden daha basit bir ölüm şekli düşünmedin? Örneğin, basit bir sıtma.

– İmkânsız. Bangui'de Dr. Carl'ın cesedi göreceğini biliyordum.

– Dr. Carl şimdi nerede?

– Öldü. İki yıl önce, tifüsten.

– Philippe Böhm konusu nasıl bitti?

– Bilmiyorum.

– Sana göre, bu vahşi ameliyatı kim yapmış olabilir?

– Hiç fikrim yok. Ama bir cerrah olduğu kesin.

– Max Böhm'ü sonra hiç gördün mü?

– Bir daha hiç görmedim.

– Kongo sınırının ötesinde, ormandaki bir dispanserden söz edildiğini duydun mu?

– Hayır. (M'Diaye kan tükürdü, sonra kolunun tersiyle dudaklarını sildi.) Biz oralara hiç gitmeyiz. Orada panterler, goriller, ruhlar var... Orası gecenin evreni.

Parmaklarımı gevşettim. M'Diaye yıkıldı. Kadınlar, erkekler, koşuşturup gelmişti. Meyhanenin camlarına yapışmışlardı. Kimse

içeri girmeye cesaret edemiyordu. Kalabalığın arasından, Gabriel'in mırıldandığını duydum:

– Louis, hastaneye götürülmesi gerek. Bir doktor.

M'Diaye bir dirseğinin üzerinde doğruldu:

– Ne doktoru? diye sırıttı. Doktor benim.

Küçümseme dolu bakışlarımı ona doğrulttum. Uzun uzun, kırmızı bir şeyler kustu. İç karartıcı görüntüyü izleyen siyahlara döndüm:

– Tanrı aşkına, şuna bir bakın!

Söze karışan M'Diaye oldu:

– Ya mazot ne olacak? diye sordu boğukça.

– Ne mazotu?

– Hastanede elektrik için, mazotun parasını ödememiz gerek.

Yüzüne bir deste CFA çarptım, sonra da topuklarımın üzerinde döndüm.

Otuz beşinci bölüm

Bozuk ve çamurlu bir yolda saatlerce gittik. Güneş batıyordu. Camların üzerine tozdan vıcık vıcık, kuru bir yağmur iniyordu. Sonunda, Gabriel dayanamayıp, sordu:

– Patron, bu hikâyeyi nereden biliyorsun, beyaz adam hakkındaki?

– Bu eski bir hikâye, Gabriel. Bırakalım onu. Sen ne düşünürsen düşün, ben buraya Pigmeler konusunda röportaj yapmaya geldim. Tek amacım bu.

Önümüzde, iki yanı barakalarla dolu, geniş bir patika açılıyordu. SCAD köyü göründü. Sağda, uzakta, bıçkıhane binaları seçiliyordu. Gabriel yavaşladı. Kırmızı toza bulanmış, vücutları tok bir sesle arabanın çamurluklarına sürtünen erkek ve kadın kalabalığının arasından geçtik. Renklerin ve duyguların şiddetinden bitkin düşmüştüm.

Köyün öteki ucunda, beton binalar yükseliyordu. Gabriel açıkladı: "Rahibe Pascale'in eski dispanseri. Yarın sabah ormana hareket etmeden önce, bu gece burada uyuyabilirsin."

Küçük binaların içinde yüksek cibinliklerin altına saklanmış, naylon örtülü kamp yatakları göze çarpıyordu; kısacası, rahat bir gece geçirmek için ne gerekiyorsa vardı. İleride kırmızı toprak yol, sonunda gerçek bir yeşil duvar gibi dikilen ormanın içine dalıyordu. Sadece bu sonsuzlukta yönünü kaybeden yol seçiliyordu.

Gabriel birkaç siyahla birlikte arabayı boşalttı. Ben Bonafé'nin verdiği bölge haritasını incelemeye koyuldum. Boşunaydı. Gitmek istediğim yönde tek bir patika yoktu. Güneye doğru beş yüz kilometre boyunca uzanan sık ormanlardan önce adı belirtilen son nokta, SCAD'dı. Bıçkıhane köyü sarmaşık ve bitkilerden oluşmuş dev bir uçurumun kenarında, dengede durur gibiydi.

Birden, gözlerimi kaldırdım. Çevremizde değişik adamlar vardı. Boyları bir buçuk metreyi geçmiyordu. Paçavralar, leş gibi tişörtler, yırtık gömlekler giyiyorlardı. Tenleri açık renkti, karamela rengi, yüzlerinde de tatlı bir tebessüm vardı. Gabriel hemen sigara tuttu. Gülüşmeler duyuldu. İri siyah anlattı: "İşte Akalar patron, Pigmeler. Hemen yakında, Zoumia'da, sazdan kulübelerde yaşarlar."

Birkaç kadın göründü. Memeleri çıplak, karınları yuvarlak, başlarında yapraklardan ya da kumaş parçalarından taçlar.

Çocuklarını sırtlarında taşıyor, erkeklerden de fazla gülüyorlardı. Onlar da sigaralara keyifle uzandılar, zevkle tüttürmeye koyuldular. Kadınların hepsinin de saçı çok kısaydı. Bu kısa saçların içinde ince zevk ürünü hazineler görünüyordu. İçlerinden birinin ensesinde testere dişine benzer süslemeler vardı. Bir diğerinin kaşları nokta nokta bırakılmışken, şakaklarında yollar görünüyordu. Ciltlerindeki izler, eğriler, arabeskler, küçük figürler çizen şişmiş yaralar göze çarpıyordu. Bir ayrıntıyı fark edip dondum; buradaki bütün Pigmelerin dişleri sivriltilmişti.

Gabriel beni Zoko'ya kadar götürecek kuzeniyle, Beckés'yle tanıştırdı. Gözlerinden güneş gözlüğünü çıkarmayan, Adidas marka eşofmanlar giymiş, dal gibi ince ve uzun bir siyahtı. İnsanın cesaretini kıracak kadar sakindi. Dişlerini göstererek gülümsedi, başka hiçbir yorumda bulunmak gereği duymadan, ertesi sabah burada, yedide buluşacağımızı söyledi.

Gabriel de peşinden gitti. SCAD'da bir "aile yemeği" yemek istiyordu. Sekiz gün sonra, dispanserde bulunmasını söyledim. Başını salladı, göz kırptı, iyi şanslar diledi. Peugeot'nun uzaklaştığını duyduğumda, boğazım düğümlendi.

Biraz sonra hava kararardı. Bir kadın yemek hazırladı. Payıma düşen manyok (dışkı kokulu, grimsi bir bulamaç) çanağını boşalttım, sonra da dispanserin damında uyumaya karar verdim. Yıldızların altında, pamuklu çarşafımın içine girdim. Gözlerim açık, uykunun bastırmasını bekledim. Birkaç saat sonra, sık ormanları görecektim. Büyük yeşili. İtiraf etmeliyim ki, maceramın başından beri ilk kez korkuyordum. Cangılın derinliklerinden bana hoş geldin diyen meçhul hayvanların boğuk homurtuları gibi inatçı bir korku.

Otuz altıncı bölüm

Beckés ertesi sabah yedide göründü. Birlikte bir çay içtik. Duraklamalarla ve düşünce dolu "iyi"lerle kesilen, sınırlı bir Fransızca konuşuyordu. Öte yandan, güney bölgesini avucunun içi gibi biliyordu. Ona kalırsa önümüzde uzanan ve tomruk işletmesinin buldozerleri tarafından açılmış yol, bir kilometre sonra sona erecekti. Ondan sonra, dar patikalarda ilerlemek gerekecekti. Böylesi patikalardan giderek, Zoko'ya üç buçuk günde varmayı umuyordu. Böylesi bir maratonun ne anlama geldiği konusunda en ufak bir fikrim olmadan, başımı sallayıp onaylıyordum.

Ekip yola koyuldu. Beckés yükümüzü taşımak için beş Pigme tutmuştu. Bizi karanlıkların sonuna kadar izlemeye kararlı görünen, sigara tüttürüp gülümseyen, paçavralar giymiş beş küçük adam. Bir de genç bir aşçı tutmuştu, Tina adında, güzelliğiyle insanı serseme çeviren bir M'Baka. Saçaklı bubu içinde salınarak yürüyor, kişisel eşyalarını ve aletlerini koyduğu koca tencereyi başının üzerinde taşıyordu. Durmadan gülüyordu. Sanki bu yolculuk hoşuna gitmişti.

Sigara dağıtıp, yolculuğu ayrıntılara girmeden anlattım. Beckés söylediklerimi Sango'ya çeviriyordu. Sadece Zoko bölümünden bahsedip, kafamdakilerin geri kalanını açıklamadım. Pigme köyüne varınca, yalnız başıma yola çıkıp birkaç kilometre güneye, Otto Kiefer'in madenine gitmeyi düşünüyordum. Bütün yolculuğun bir haftada biteceğini tekrarlayıp, uzun uzun kırmızımsı yola baktım. Toprak damar sonsuzluklarında, korkunç bir ağaç ve sarmaşık kargaşasında son buluyordu. Ekip yola koyuldu.

Cangıl gerçek bir mezarlıktı, inatçı bir yaşam kavgası ile derin bir yok oluşun karışımı. Nereye baksanız, yosun kaplı kökler, devrilmiş ağaçlar görüyor, abartılı bir hayatın son çırpı-

nışlarına benzer çürümüş kokular duyuyordunuz. Ormanda yürümek bu sonsuz can çekişmede, kokular melankolisinde, yosun ve su birikintilerinin kırgınlığında ilerlemek gibiydi. Bazen güneş görünüyordu. Parlak ışığıyla, uyanmaya, sıcaklığın dokunuşuyla ani ışıktan beslenmiş aç vücutlar gibi kıvrılmaya başlayan karmakarışık yaprak ve sarmaşık kalabalığını yıkıyordu. İşte o zaman orman masalımsı bir livara, adımlarınızın altında çıtırtısını duyduğunuzu sandığınız çok güçlü, çok aceleci bir büyüme çılgınlığına dönüşüyordu.

Oysa ben hiçbir baskı hissetmiyordum. Orman aynı zamanda uçsuz bucaksız, açık, kocaman bir denizdi. Sarmaşıkların dolandığı yüksek gövdelerin ötesinde, asılı çalıların, çiçeklerin ötesinde, Avrupa'daki ormanlarımızı andıran dev dantelin ötesinde, ormana hâkim olan olağanüstü bir özgürlüktü. Çığlıklara ve ağaçlara rağmen orman geniş ve havadar bir boşluk hissi uyandırıyordu. Kuşkusuz bu yalnızlık bir seraptan farksızdı. Ormanda bir milim bile boşluk yoktu. Her şey kaynaşıyor, itişiyordu.

Beckés'ye göre, her hayvanın kendine özgü bir bölgesi vardı. Bir ağacın devrilmesiyle oluşan açıklık kirpinin sığınağıydı. İçinden çıkılmaz, sarmaşıklarla kaplı ağaç diplerinde antiloplar yaşıyordu. Üstü açık boşluklara gelince, burası yuvalarını ağaçların tepesine kuran, yağmura bile aldırmaksızın gün boyu cıvıldayan kuşların mekânıydı.

Bazen, bütün hepsinin önüne geçen bir sürtünme ya da ıslık duyulduğunda, Beckés'ye soruyordum, "Neydi bu çığlık?" diye. Birkaç saniye düşünüyor, sonra cevap veriyordu:

– Karınca.

– Karınca mı?

– Kanatları ve gagası var, suyun üzerinde yürüyor. (Omuz silkiyordu.) Karınca işte.

Beckés'nin ekvator ormanları konusunda kendine özgü görüşleri vardı. Tüm M'Bakalar gibi, o da ormanın, yabanî hayvanlarla gizli bir işbirliği yapan güçlü ve görülmez ruhları barındırdığına inanıyordu. Hem Orta Afrikalılar hayvanlardan bir Avrupalı gibi bahsetmiyorlardı. Onların gözünde hayvanlar korku ve saygı duyulması gereken, gizli duyguları ve güçleri olduğuna inanılan üstün, en azından insanlara eşit yaratıklardı. Örneğin Beckés, "onu" kızdırmaktan çekindiği için gorilden bahsederken sesini alçaltıyor, bir akşam panterin bakışıyla lambanın camını nasıl kırdığını anlatıyordu.

Sağanaklar ilk günden başladı. Ağaçlar, kuş çığlıkları ya da kendi ateşimiz gibi yolculuğun bölünmez bir parçası olan, aralıksız bir boşanma. Yağmurlar serinlik getirmiyor, tam tersine, sadece yürüyüşümüzü zorlaştırıyordu; toprak derinleşiyor, ayaklarımızın altında gerçek karıklar açılıyordu. Yine de herkes, göklerin öfkesi bize ulaşamazmış gibi, yürümeye devam ediyordu.

Sağanağın altında, M'Baka avcılarıyla karşılaştık. Avlarını sırtlarında taşıdıkları dar sepetlerde götürüyorlardı: toprak rengi postlarıyla ceylanlar; emzikli bebekler gibi kıvrılmış şebekler; dikenli kürkleriyle, gümüş renkli karıncayiyenler. Büyük siyahlar bizlerle birlikte birer sigara tüttürüyor, bakıp gülümsüyorlardı ama yüzleri bir endişe dalgasıyla ayaklanmış gibiydi. Gece olmadan kuzeye, ormanın sınırına varmak istiyorlardı. Karanlığa meydan okumayı, ruhları sakinleştirmeyi sadece Akalar biliyordu. Oysa ekibimiz –ayaklı bir küfür gibi– güneye inmeye devam ediyordu.

Her gece kampımızı yağmurdan etkilenmemiş bir yerde kuruyorduk. Saat altı olduğunda karanlık birden çöküyor, ateşböcekleri aydınlanıp, ağaçlar arasında dolaşmaya çıkıyordu. Biraz sonra ateşin çevresine kenetlenmiş, yere oturmuş, aç hayvan sesleri çıkararak yemeğimizi yiyorduk.

Yolculuğumun gizli amacını düşünüyor, konuşmuyordum. Sonra çadırımın altına sürünüp, yağmur damlalarının çift katlı tavana düşerken çıkardıkları sesi dinliyordum. Öylesi anlarda sessizliğe gömülüyor ve yaşadığım maceranın trajik rotasını zihnimde canlandırıyordum. Leylekleri, bir meteor gibi geçtiğim ülkeleri, ayaklarımın altından akan şiddet sellerini düşünüyordum. Sanki yakında kaynağını bulacağım, Max Böhm'ün oğlunun yüreğini çaldığı, üç adamın, Böhm'ün, Kiefer'in ve Van Dötten'in elmaslar ve leylekler üzerine kurulu şeytanî bir antlaşma imzaladıkları kanlı bir nehri tırmanıyormuşum gibi geliyordu. Bir de Sarah'ı düşünüyordum. Pişmanlık ya da üzüntü duymaksızın. Başka koşullarda olsa, belki de birlikte bir hayat kurabilirdik.

İtiraf etmeliyim ki, aynı zamanda da aşçı Tina'yı düşünüyordum. Yolun sonuna doğru, elimde olmadan kaçamak bakışlar atıyordum ona. Bir kraliçe profiline sahipti; üstüne üstlük uzun bir boynu, geniş bir çenesi, kalın, güzel ve çekici dudakları vardı. Aşağıda, çıkık alnının gölgesinde, gözleri parlıyordu. Kazınmış kafasının üzerinde, örgüler dikiliyordu, bongo boynuzları gibi. Birkaç kez bakışlarımı yakalamıştı. Bir kahkaha atmış sonra da dudaklarını billur bir çiçek gibi büzerek mırıldanmıştı:

– Korkma Louis.

– Korkmuyorum, demiştim kararlı bir sesle, sonra da yeniden patikanın tümseklerine dönmüştüm.

Üçüncü gün, Pigme kampının gölgesine bile rastlamamıştık. Gök artık bir anı olmuş, yorgunluk kaslarımızı birer sopa gibi germişti. Toprağın içine açılmış derin bir kuyuya dimdik dalma, bir daha dönme umudu taşımaksızın bitkilerle kaynaşma duygusu her zamankinden daha güçlüydü şimdi.

Oysa 18 eylül akşama doğru, yolumuzu kesen, alev alev yanan bir ağaç gördük. Bitki okyanusunun ortasında, kızıl bir kor. Yola çıkışımızdan beri insan varlığıyla ilgili ilk belirti. İnsanlar

ağacın yağmur suları altında yıkılmasını beklemek yerine, yakmayı tercih etmişlerdi. Beckés sağanak halinde yağan yağmurun altında, dudaklarında bir tebessümle döndü:

– Varmak üzereyiz.

Otuz yedinci bölüm

Zoko kampı ormanda oldukça geniş bir açıklığın ortasında kurulmuş bir daire biçimindeydi. Yapraklardan yapılmış kulübeler ile lateritten yapılma barakalar ortada, bir çöl kadar çıplak meydanı çevreliyordu. İlginçtir, yer, duvarlar ve yapraklardan oluşan kubbe ormanın renklerinde –kırmızı ve yeşil– değil; daha çok, sanki cangılın kabuğu kazınmış gibi, sert bir toprak rengindeydi. Zoko bitki dünyasının süsleri içine girmiş gerçek bir açıklık gibiydi.

Burada büyük bir hareketlilik göze çarpıyordu. Kadınlar içleri çiçekler, taneler ve köklerle dolu ağır örgü sepetler taşıyarak toplayıcılıktan dönüyorlardı. Her biri ayrı patikalardan gelen erkeklerin sırtındaysa maymunlar, ceylanlar ya da ağlar vardı. Mavimsi ağır bir duman kulübelerin arasından dolanıp kıvrım kıvrım düğümleniyor, sonra da kamp merkezinin üzerinde yükseliyordu. Bu karmaşık havada –yağmur az önce dinmişti– kulübelerinin önünde bu geniz yakıcı dumanı besleyen aileler görülüyordu. “Böcekleri uzaklaştırmak için” diye fısıldadı Beckés, “Pigme yöntemi.” Şarkılar duyuldu. Neredeyse tirolyen gibi tiz, tekdüze ezgiler, alev alev yanan ağacı gördüğümüzde de bizi karşılayan, sesi sanki son derece duyarlı bir telmiş gibi kullanan,

çınlayan bükümler. Akalar ya uzaktayken böyle haberleşiyorlardı ya da bu sevinçlerini göstermenin basit bir yoluydu.

İri bir siyah bizi karşılamaya geldi. Bu Zoko Pigmelerinin "sahibi", eğitmen Alphonse'tu. Karanlık basmadan hemen yakında, buradakinden daha küçük bir açıklığa kurulmuş, on metrelik bir sundurmanın altına yerleşmemizi istiyordu. Ailesi de oradaymış. Yol arkadaşlarım palmiye yapraklarından kulübecikler yaparlarken, çadırımı sundurmanın yanına kurdum. İki günden beri ilk kez, çevremiz kuruydu.

Alphonse durmaksızın konuşuyor, uzaktan Pigme kampının ayrıntılarını göstererek "malikânesinden" söz ediyordu.

– Rahibe Pascale nerede? diye sordum.

Alphonse'un kaşları kalktı:

– Dispanser mi demek istiyorsunuz? Kampın öte ucunda, ağaçların arkasında. Bu akşam gitmemenizi tavsiye ederim. Rahibe memnun değil.

– Memnun mu değil?

Alphonse arkasını döndü, üzüntüyle cevap verdi:

– Hiç memnun değil.

Hamallar ateşi yaktılar. Yaklaştım, yalak biçiminde minicik bir tabureye çöktüm. Ateş çıtırdıyor, kesif bir ıslak ot kokusu yayıyordu. Alevlerin tutsağı olmuş bitkiler, istemeye istemeye yanıyor gibiydi. Birden karanlık bastı, rutubetli boşluklarla, serin rüzgârlarla, kuş çığlıklarıyla dolu gece geldi. Benliğimin derinliklerinde, yüreğimin hemen altında aralık bırakılmış bir pencereden gelen hafiflik gibi, bir çeşit çağrı, soluğa benzer bir şey duydum. Üzerimizde, yıldızlardan delik deşik, aydınlık bir gök açılıyordu. Gökkubbeyi görmeyeli dört gün olmuştu.

İşte tamtamlar o zaman dövülmeye başladı.

Kendimi gülümsemekten alıkoyamadım. Öylesine gerçekdışı, aynı zamanda da o denli olağandı ki. Cangılın en derin yerinde,

dünyanın yüreğinin atışını duyuyorduk. Beckés doğrulup, homurdandı: "Yan tarafta şölen var Louis. Gitmemiz gerek." Arkasında Tina keyifli sesler çıkarıyor, omuzlarını titretiyordu. Bir dakika kadar sonra, büyük açıklığın kenarındaydık.

Alacakaranlıkta, her yönde koşuşturan Aka çocukları görülüyordu. Topraktan yapılmış kulübelerin önünde kız çocukları hurma yapraklarından etekliklere bürünüyorlardı. Ellerine mızraklar almış birkaç çocuk, ahenkli adımlar atmaya çalışıyor, sonra da gülmekten kırılıyorlardı. Kalçaları dallardan ve yapraklardan ışıl ışıl kadınlar, çevredeki çalılıklardan dönüyorlardı. Erkekler bir yandan Beckés'nin dağıttığı sigaraları tüttürüyor, bir yandan da bu hareketliliği neşeli yüzlerle izliyorlardı. Durmadan çalan tamtamlar, insanların ateşini körüklüyordu.

Alphonse elinde bir gemici feneriyle çıkageldi. "Pigmelerin dansını mı görmek istiyorsunuz patron?" diye fısıldadı kulağıma. "Benimle gelin." Peşine takıldım. Kulübelerin yakınında küçük bir sıraya yerleşti, gemici fenerini meydanın ortasına bıraktı. Böylelikle, küçük hayaletlerin vücutları kolaylıkla görülür oldu. Dansları ateş ve şölen rengine bürünmüş geceyi yırtıyordu.

Akalar birbirinden farklı daireler halinde dans ediyorlardı. Erkekler bir tarafta, kadınlar öteki tarafta. Daireden boğuk bir ezgi yükseliyordu: "Aria mama, aria mama…" Boğuk ve ciddi seslerin arasından, bazen kalabalıkta dikilmiş bir çocuğun tiz sesi de duyuluyordu. "Aria mama, aria mama…" Lambanın ışığından önce kadınlar geçti. Yuvarlak karınlar. Esnek bacaklar. Çiçek buketleri. Hemen arkalarından erkekler göründü. Karamela renkli ciltleri gaz lambasının ışığında kırmızıya, altın parıltısına, sonra da kül rengine dönüşüyordu. Hurma yapraklarından yapılmış eteklikler zamansız titreşiyor, kalçalarını hareketli bir tülle örtüyordu. "Aria mama, aria mama…"

Tamtam gümbürtüleri hızlandı. Tamtamcı, ağzında sigara, tamtamın üzerine kapanmıştı. Boynunu bir kartal gibi dikmiş, bütün kaslarıyla vuruyordu. Ürpertimi engellemeye çalıştım. Bembeyaz gözleri gecenin içinde parlıyordu. Alphonse bir kahkaha attı. "Kördür. Çalgıcıların en iyisi, basit bir kör." Kısa sürede tamtamcının yanına başka çalgıcılar geldi. Ritm hızlandı, yankılarla beslenip, toprağın baş döndürücü ve karşı konulmaz şarkısını oluşturdu. Başka sesler yükseldi, buluştu, "Aria mama, aria mama..." ezgisinin üzerinde birleşti. Büyü, yaldızlı göğün altında sesli bir ışıltı gibi yükseliyordu.

Lambanın önünden yine kadınlar geçti; tek sıra halinde, tamtamı vuruşlarına göre ilerleyerek, bir öndekinin belini tutarak. Sanki parmak uçlarıyla ritme dokunuyor, okşuyor gibiydiler. Yankının onu doğuran sese ait olması gibi, kadınların vücudu da tamtamın vuruşlarına aitti. Saf bir yankılanma, bir doku titreşimiydiler. Çömelmiş, ellerini yere dayamış, bir sarkaç gibi gidip gelerek; birden hayvan, ruh, hava perisi olmuşlardı...

– Neyi kutluyorlar? diye sordum; tamtamın sesini bastırmak için haykırmak zorunda kalmıştım.

Alphonse göz ucuyla bana baktı. Yüzü karanlıkta seçilmiyordu:

– Kutlamak mı? Yas tutuyorlar, demek istiyorsunuz. Güneyli bir aile, küçük kızını kaybetti. Bugün Zoko kardeşleriyle birlikte dans ediyorlar. Burada âdettir.

– Neden ölmüş?

Alphonse başını sallayıp, kulağıma bağırdı:

– Korkunç bir şey patron. Gerçekten çok korkunç. Gomoun goril saldırısına uğradı.

Kırmızı bir tül gerçeği örttü.

– Bu kaza hakkında ne biliniyor?

– Hiç. Onu kampın büyüğü, Boma bulmuş. Gomoun o gece dönmemiş. Pigmeler aramaya çıkmışlar. Ormanın öç almasından korkuyorlarmış.

– Ne öcü?

– Gomoun geleneklere saygı göstermiyordu. Evlenmek istemiyordu. Zoko'da, Rahibe Pascale'in yanında okumaya devam etmek istiyordu; ruhlar kendileriyle alay edilmesinden hoşlanmazlar. İşte goril ona bu yüzden saldırdı. Herkes bilir bunu: orman intikamını aldı.

– Gomoun kaç yaşındaydı?

– Galiba on beş.

– Tam olarak nerede oturuyordu?

– Kiefer madenlerine doğru, güneydoğu kamplarından birinde.

Deri üzerindeki vuruşlar, zihnime saplanıyordu. Kör adam hızlanıyor, süt gözleri karanlığı delip geçiyordu. Haykırdım:

– Bana bütün anlatabileceğin bu mu? Başka bir şey bilmiyor musun?

Alphonse yüzünü buruşturdu. Beyaz dişleri gırtlağının pembeliğinde göründü. Israrımı elinin tersiyle itti:

– Boş ver gitsin patron. Bu hikâye uğursuz. Çok uğursuz.

Eğitmen kalkar gibi yaptı. Kolunu tuttum. Ter yüzümden akıyordu:

– İyi düşün Alphonse.

İri zenci patladı:

– Ne istiyorsun patron? Gorilin geri gelmesini mi? Gomoun'un kollarını ve bacaklarını kopardı. Yolunun üzerinde ne varsa ezdi geçti. Ağaçları, sarmaşıkları, toprağı. Seni duymasını mı istiyorsun? Bizi de pestil gibi ezmesini mi istiyorsun?

M'Baka bir sıçrayışta kalktı, öfkeli bir hareketle feneri kaptı.

Pigmeler hâlâ dans ediyor, bu kez dev bir tırtılı taklit ediyorlardı. Kör adamın tamtamı hızlanıyordu. Yüreğimin vuruşları da. Cinayetler dizisi isimler ve tarihler olarak beynime kazınıyordu. Ağustos 1977: Philippe Böhm. Nisan 1991: Rayko Nikoliç. Eylül 1991: Gomoun. Genç kızın kalbinin yerinde yeller estiğinden emindim. Birden bir ayrıntıyı hatırladım, Alphonse, "Yolunun üzerinde ne varsa ezdi geçti. Ağaçları, sarmaşıkları, toprağı" demişti. Yirmi gün kadar önce, Sliven ormanında Rayko'nun cesedini bulan Çingene, "Bir gün önce büyük bir fırtına çıkmış olmalı. Çünkü o bölgedeki bütün ağaçlar yatmış, dalları ve yaprakları dört bir yana savrulmuş" demişti.

Nasıl oldu da daha önce anlamadım? Yürek hırsızları helikopter kullanıyorlardı.

Otuz sekizinci bölüm

Saat beşte gün ışıdı. Orman yumuşak seslerle yankılanıyordu. Bütün gece uyuyamamıştım. Akalar saat ikiye doğru töreni bitirmişlerdi. Karanlığın ve sessizliğin içinde, palmiyelerin altında kalmış, gölgelere pembemsi ışıklarını saçan son korları izlemiştim. Artık hiç korkmuyordum. Sadece ezici bir bitkinlik hissi, bir de neredeyse güvenlik duygusu gibi, tuhaf bir sükûnet. Kollarıyla bana artık hiç dokunamayacak bir ahtapotun yanı başında ilerler gibiydim.

Günün ilk damlaları düştü. Önce hafif bir tıpırtı, sonra da daha sert, daha düzenli bir gümbürtü. Ayaklanıp, Zoko köyüne doğru yürüdüm.

Kulübelerin önünde, ateşler çoktan yakılmıştı. Birkaç kadını, kuşkusuz o günkü av için hazırlanan büyükçe bir ağı onarırken gördüm. Meydanı geçtim, kulübelerin arkasında, tepesinde beyaz bir haç bulunan genişçe bir beton bina gördüm. Çevresinde de bahçeler ve bir bostan. Açık kapıya doğru yöneldim. İri bir siyah, düşmanca bakışlarla yolumu kesti. "Rahibe Pascale uyandı mı?" diye sordum. Adam cevap vermeye fırsat bile bulamadan, içeriden bir ses duyuldu: "Girin. Korkmayın." Tartışma kabul etmeyecek, otoriter bir ses. Dediğini yaptım.

Rahibe Pascale'in başı açıktı. Üzerinde sadece siyah bir kazak, altında da yine aynı renk bir de etek vardı. Ağarmaya yüz tutmuş saçları kısa kesilmişti. Sayısız kırışığa rağmen, yüzünde taşların ve nehirlerin zaman tanımazlığı vardı. Buz mavisi gözleri yılların çamurundan çıkmış çelik parıltısına benziyordu. Omuzları geniş, elleri kocamandı. Daha ilk bakışta kadının ormanın tehlikelerine, kıvrandırıcı hastalıklara ve barbar avcılara karşı koyacak güçte olduğunu gördüm.

– Ne istiyorsunuz? dedi yüzüme bile bakmadan.

Oturmuş, kahve fincanının yanındaki ekmek dilimlerine tereyağı sürüyordu.

Oda neredeyse bomboştu. Dipteki duvara dayanmış buzdolabı ile musluğun dışında. Tahtadan yapılmış, çarmıha gerilmiş İsa heykelciği acılı gözlerini odada gezdiriyordu.

– Adım Louis Antioche, dedim. Fransız'ım. Kafamdaki soruların cevabını bulabilmek için binlerce kilometre yol geldim. Bana yardım edebileceğinizi umuyorum.

Rahibe Pascale hâlâ ekmeklerini yağlıyordu. Güçlükle saklanmış, yumuşak, rutubetli bir ekmekti elindeki. Burada, ormanın ortasında, umulmadık bir hazine gibi görünen beyazlığı gözlerimi kamaştırıyordu. Rahibe bakışlarımı yakaladı.

– Bağışlayın. Görevlerimi ihmal ediyorum. Lütfen oturun. Ve kahvaltımı paylaşın.

Bir iskemleye çöktüm. Rahibe aldırmazlıktan başka bir şey okunmayan gözlerle baktı.

– Sorularınız neydi?

– Küçük Gomoun'un nasıl öldüğünü öğrenmek istiyorum.

Soru onu hiç şaşırtmadı. Eline kaynar çaydanlığı alarak cevap verdi:

– Kahve mi? Yoksa çay mı?

– Çay lütfen.

Gölgede bekleyen çocuğa Songo dilinde bir şeyler söyledi. Birkaç saniye sonra, isimsiz bir Darjeeling'in geniz yakıcı kokusunu duydum. Rahibe söze devam etti:

– Demek, Akalarla ilgileniyorsunuz?

– Hayır, dedim, elimdeki çayı üfleyerek. Korkunç ölümlerle ilgileniyorum.

– Neden?

– Çünkü hem bu ormanda hem de başka yerlerde birçok kurban aynı şekilde öldü.

– Soruşturmanız vahşi hayvanları da kapsıyor mu?

– Vahşi hayvanları, evet. Bir bakıma.

Yağmur hâlâ başımızın üzerinde trampet çalıyordu. Rahibe Pascale elindeki yağlı ekmek dilimini kahvesine batırdı. Ekmeğin yumuşak dokusu, kahveyle temasta daha da yumuşadı. Rahibe sert bir çene hareketiyle düşmek üzere olan parçayı kopardı. Kadında söylediklerim karşısında şaşkınlığını belli edecek hiçbir işaret yoktu. Yine de sözlerinden tuhaf bir alaycılık seziliyordu. Bu çifte anlam oyununu bozmaya çalıştım.

– Rahibe, açık konuşacağım. Bu goril hikâyesinde bana inandırıcı gelen tek bir kelime yok. Orman konusunda pek tecrübeli sayılmam, ama bu bölgede gorile pek rastlanmayacağını

biliyorum. Gomoun'un ölümünün şu anda soruşturduğum bir dizi özel cinayetle ilgili olduğunu düşünüyorum.

– Delikanlı, söylediklerinizden hiçbir şey anlamadım. Bana önce kim olduğunuzu, burada ne aradığınızı anlatmanız gerekecek. Bangui'den yüz elli kilometre uzaktayız. Cangılın bu deliğine ulaşmak için, dört gün yürümüş olmanız gerek. Sizin ne Fransız subayı ne maden mühendisi ne de bağımsız bir girişimci olmadığınız belli. Eğer yardımıma güveniyorsanız, o zaman sorularıma cevap vermenizi öneririm.

Birkaç kelimeyle, soruşturmamı özetledim. Leylekleri, yol boyunca bana eşlik eden "kazaları" anlattım. Bir ayı tarafından parçalanan Rayko'nun ölümünden söz ettim. Philippe Böhm'ün hayatına mal olan goril saldırısına değindim. Gomoun'unkiyle karşılaştırarak bu ölümlerin ayrıntılarına girdim. Kalp hırsızlığına değinmedim. Elmaslardan, elmas kaçakçılığından da bahsetmedim. Tek istediğim, rahibenin dikkatini bu rastlantılara çekmekti.

Kadın artık bana inanmayan gözlerle bakıyordu. Yağmur da damın üzerindeki tenekeleri dövmeye devam ediyordu.

– Hikâyeniz mantıksız, ama sizi dinleyeceğim. Sorularınız neydi?

– Gomoun'un ölümü konusunda ne biliyorsunuz? Cesedini gördünüz mü?

– Görmedim. Birkaç kilometre öteye gömdüler. Gomoun daha güneyde dolaşan göçebe bir ailenin üyesiydi.

– Size vücudunun durumunu anlattılar mı?

– Bu konuyu gerçekten konuşmak zorunda mıyız?

– Çok önemli.

– Gomoun'un bir kolu ve bir bacağı kopmuş. Göğsü yaralarla, yırtıklarla kaplıymış. Göğüs kafesi açıkmış, parça parçaymış. Vahşi hayvanlar iç organlarını yemişler.

– Hangi hayvanlar?

– Herhalde yırtıcı hayvanlar. Akalar Gomoun'un boynunun, göğüslerinin ve kollarının pençe izleriyle dolu olduğunu söylediler. Ne bileyim? Pigmeler zavallı kızı kamplarının olduğu yere gömdüler, sonra da geleneklerine uyarak, orayı bir daha dönmemek üzere terk ettiler.

– Vücutta başka yara izi var mıymış?

Rahibe Pascale kahve fincanını elinde tutuyordu hâlâ. Tereddüt etti, sonra fincanı masanın üzerine bıraktı. İki elinin de hafifçe titrediğini gördüm. Sesini alçalttı:

– Evet... (Tereddüt ediyordu.) Cinsel organı abartılı bir şekilde açıkmış.

– Irzına geçildiğini mi söylüyorsunuz?

– Hayır. Bir yaradan söz ediyorum. Vajinasının ucu pençe darbeleriyle açılmış gibi. Dudakları hafifçe yırtılmış.

– Vücudunun içi nasılmış? Yani, kayıp olan bazı organlar var mıymış?

– Size söyledim; bazı iç organları yarı yarıya yenmiş. Bütün bildiğim bu. Zavallı daha on beşinde bile değildi. Tanrı ruhunu cennetine alsın.

Kadın sustu. Devam ettim:

– Gomoun'un çocukluğu nasıl geçti?

– Çok çalışkandı. Derslerimi büyük bir dikkatle izliyordu. Bu küçük kız Aka geleneklerine sırt çevirmişti. Okumak, kente gitmek, büyük siyahların yanında çalışmak istiyordu. Son zamanlarda, evlenmeyi bile reddetti. Pigmeler orman ruhlarının Gomoun'dan intikam aldığını düşünüyor. Dün gece dans etmelerinin nedeni de bu. Ben de artık buralarda duramam. SCAD'a dönmek zorundayım. Gomoun'un benim yüzümden öldüğü söyleniyor şimdi.

– Fazla üzgün görünmüyorsunuz rahibe.

– Ormanı bilmiyorsunuz. Burada ölümle yaşıyoruz. Ölüm düzenli olarak karşısına kim çıkarsa götürüyor. Bundan beş yıl önce, buradan az ötedeki Bagou kampında öğretmenlik yapıyordum. İki ayda, yüz kamp sakininden altmışı öldü. Verem salgını. Hastalık büyük siyahlar tarafından "ithal edilmişti". Eskiden Pigmeler sık ormanların oluşturduğu bitki kafesinin korumasında, mikroplardan uzak yaşarlardı. Bugün ise, dışarıdan gelen hastalıklar halkı kırıp geçiriyor. Benim gibi insanlara, tedaviye, ilaçlara ihtiyaçları var. İşimi yapıyor, düşünmemeye çalışıyorum.

– Gomoun ormanda yalnız başına dolaşır mıydı? Kamptan uzaklaşır mıydı?

– Yalnız bir kızdı. Patikalar boyunca, elinde kitapları, uzaklaşmayı severdi. Gomoun ormana, ormanın kokularına hayrandı. O bakımdan, gerçek bir Aka'ydı.

– Elmas madenlerinin etrafında dolaştığı oluyor muydu?

– Bilmem. Bu soru da nereden çıktı? Hâlâ cinayet olduğunu düşünüyorsunuz! Gülünç bu. Hayatında cangıldan çıkmamış küçük bir Aka kızından kim ne isteyecek?

– Rahibe, galiba size yeni bir gerçeği daha anlatmanın zamanı geldi. Size Bulgaristan'dan Rayko'nun öldürülmesinden söz ettim. Bir de 1977'de burada işlenmiş Philippe Böhm cinayetini anlattım. Bu iki cinayetin ortak bir noktası var.

– Nedir?

– Her iki cinayette de katiller ameliyat yöntemleri kullanarak kurbanlarının yüreğini çalmışlar.

– İşte bu palavra. Bu söylediğiniz türden bir ameliyatı doğal ortamda düşünmek bile imkânsız.

Rahibe Pascale soğukkanlılığını yitirmemişti. Gözleri hâlâ parlak ve soğuktu, ama kirpiklerini şimdi daha hızlı kırpıştırıyordu.

– Size gerçeğin ta kendisini anlatıyorum. Bulgaristan'da, Çingene'nin otopsisini yapan doktoru gördüm. Ameliyat konusunda en ufak bir kuşku bile yok. Bu katillerin elinde, nerede olursa olsun, en uygun şartlarda müdahalede bulunmalarını sağlayacak korkunç imkânlar var.

– Bu söylediğinizi aklınız alıyor mu?

– Evet; bir helikopter, jeneratör grupları, basınçlı bir çadır, daha bir sürü özel malzeme... Yine de, bulunamayacak şeyler değil bu saydıklarım.

– Ee, öyleyse? diye sözümü kesti rahibe. Sizce küçük Gomoun...

– Bu neredeyse kesin.

Rahibe, çatıya çarpan damlalarla eşzamanlı olarak, başını "hayır" anlamında sallıyordu. Başımı çevirdim, kapının aralığından bitki örtüsünü seyrettim. Orman yağmurdan sarhoş olmuşa benziyordu.

– Daha sözlerimi bitirmedim rahibe. Size daha önce Orta Afrika ormanlarında 1977'deki "kazadan" söz etmiştim. O dönemde Orta Afrika Cumhuriyeti'ne gelmiştiniz, değil mi?

– Hayır, Kamerun'daydım.

– O yılın ağustos ayında, Philippe Böhm ormanda, Kongo'da bulundu. Aynı şiddet, aynı acımasızlık, aynı yürek hırsızlığı.

– Sözünü ettiğiniz kimdi? Fransız mı?

– Max Böhm'ün, buranın biraz ötesinde elmas madenlerinde çalışan bir İsviçrelinin oğluydu. Max Böhm'ün adını duymamış olamazsınız. Cesedi M'Baïki'ye taşıdılar. Hastanede bir otopsi yaptırıldı. Sonuç olarak "goril saldırısına" karar verildi. Oysa şimdi elimde otopsi raporunun baskı altında yazdırıldığına dair kanıt var. Saldırının insan elinden çıktığını gösteren bazı belirtiler es geçilmiş.

– Nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?

– Otopsiyi gerçekleştiren doktoru buldum. M'Diaye adlı, Orta Afrikalı bir doktor.

Rahibe bir kahkaha attı:

– M'Diaye salağın biridir!

– O zamanlar içmiyordu.

– Nereye varmak istiyorsunuz? M'Diaye size cerrahî müdahale konusunda neler anlattı? Operasyonun insan elinden çıktığını gösteren belirtiler nelermiş?

Eğilip fısıldadım:

– Sternotomi. Neşter izleri. Damarların kusursuzca kesilmesi.

Bir an susup, Rahibe Pascale'i izledim. Gri cildi ürperiyordu. Bir elini şakağına götürdü:

– Tanrım, bu kadar şiddet, neden?

– Bir adamı kurtarmak için rahibe. Philippe Böhm'ün kalbi, öz babasına nakledildi. Max Böhm birkaç gün önce korkunç bir enfarktüs geçirmişti.

– Canavarca bir şey... imkânsız...

– Rahibe, bana inanın. Önceki gün, M'Diaye'den gerçeği öğrendim. Sofya'da, Rayko'yla ilgili duyduklarımla örtüşüyor. Belirtiler aynı ölümcül çılgınlığı, aynı sadistliği işaret ediyor. Tuhaf bir sadistlik aslında; çünkü bir yandan da başka bir hayatı kurtarmaya çabalıyor. Gomoun böylesi bir katilin kurbanı oldu.

Rahibe Pascale elini alnına koymuş, başını sallıyordu:

– Delisiniz siz, delisiniz siz... Küçük Gomoun konusunda elinizde en ufak bir kanıt yok.

– İyi ya rahibe, size ihtiyacım var demiştim.

Kadıncağız birden gözlerini bana dikti. Zaman kaybetmeden sordum:

– Cerrahî bilginiz var mı?

Rahibe hâlâ, bir şey anlamadan yüzüme bakıyordu. Sonunda cevap verdi:

– Vietnam'da ve Kamboçya'da sahra hastanelerinde çalıştım. Aklınızdan geçen ne?

– Cesedi çıkarıp, bir otopsi yapmak istiyorum.

– Çıldırmışsınız.

– Rahibe varsayımlarımı doğrulamam gerekiyor. Bana sadece siz yardım edebilirsiniz; Gomoun'un cesedindeki organların cerrahî bir müdahaleye mi, yoksa bir hayvanın saldırısına mı uğradığını sadece siz söyleyebilirsiniz.

Rahibe yine yumruklarını sıktı. Gözleri, gözkapakları altındaki çelik küreler, madenî bir parıltıyla parlıyordu.

– Gomoun'un kampı çok uzakta, ulaşılamaz bir yerde.

– Rehber tutarız.

– Kimse oraya gitmez. Hem kimse bir mezara saygısızlık etmenize göz yummaz.

– Öyleyse birlikte gideriz rahibe. Sadece siz ve ben.

– Bir işe yaramaz. Ormanda ceset çabuk çürür. Gomoun yaklaşık yetmiş iki saat önce gömüldü. Şu konuştuğumuz anda bile, vücudu iğrenç bir solucan yuvasına dönmüştür.

– Vücudun bu halinde bile, bir cerrah bıçağının kusursuz izlerini görmek mümkün olmalı. Birkaç saniyelik bir inceleme yeter. Siz ve ben, bu yarışı hâlâ kazanabiliriz. Boş hurafelere karşı, korkunç gerçeği.

– Oğlum, kiminle konuştuğunuzu hatırlayın.

– İyi ya işte. Gerçeğin büyüklüğü karşısında, ölü bir bedenin saygısızlığa uğramasının ne değeri olabilir? Tanrı'nın çocukları ışığa tutkun değiller mi?

– Susun, günahkâr adam.

Rahibe Pascale ayağa kalktı. İskemlesi tiz bir ses çıkararak gıcırdadı. Gözbebekleri, arduvaz rengi teninde bir yarıktan farksızdı şimdi. Derinlerden gelen bir sesle konuştu:

– Gidelim. Şimdi.

Aniden döndü, Sango dilinde bir şeyler haykırdı. Siyah bir adam göründü, sonra koşuşturmaya başladı. Rahibe siyah kazağının altından bir zincire takılmış gümüş bir İsa'lı haç çıkardı. Haçı öptü, birkaç kelime mırıldandı. İsa göğüslerinin arasına dönünce, haçın sanki İsa'nın çektiği acıların ağırlığı altında daha fazla dayanamamış gibi, aşağıya doğru kaydığını gördüm. Ben de kalktım, kalkınca sendeledim. Dünden beri hiçbir şey yememiş, gözümü bile kırpmamıştım. Masanın üzerinde, dokunmadığım çay fincanı duruyordu. Bir dikişte bitirdim. Darjeeling ılık, yapış yapıştı. Kan tadında.

Otuz dokuzuncu bölüm

Saatlerce yürüdük. Önde, Rahibe Pascale'in uşağı Victor, elindeki palayla çalıların içinde bize yol açmaya çalışıyordu. Onun arkasında rahibe, hakî renkli pançosunun içinde dimdik yürüyordu. En arkada da ben, kararlı ve üzgün. Dümdüz, güneye iniyorduk. Hızlı adımlarla, sessizce. Yürüyor, kayıyor, tırmanıyorduk. Yaşlı kütükler ve yamru yumru kökler, yosun kaplı kayalar ve yapış yapış dallar, suya batmış çalılıklar ve keskin yapraklar. Yağmur dinmek bilmiyordu. Cepheye yürüyen askerlerin korku kazıklarından geçmeleri gibi, yağmurun ışıltılı mızraklarından geçiyorduk. Su birikintileri çoğalıyordu. Göğsümüze

kadar kapkaranlık sulara batıyor, işte o zaman geri dönüşü olmayan bir dalışa geçtiğimiz duygusuna kapılıyorduk.

Yarım gün süren yürüyüşü bölecek ne bir çığlık ne bir canlı vardı. Ormanın hayvanları çalılıkların ardına ya da inlerinin içine saklanmış, göze görünmemişlerdi. Yolumuza sadece üç Pigme çıktı. İçlerinden biri, nereden bulduğu bilinmez toprak rengi ve siyah çizgili bir kamuflaj gömleği giymişti. Kafasının tepesinde dar bir şerit vardı. Mohikanlarınki gibi, gerçek bir fırça. Önde yürüyenin göbeğinin altında dumanı üzerinde bir kor parçası, omzunda da yapraklardan örülmüş, silindir biçimi ve kapalı bir sepet vardı.

Rahibe Pascale öndekiyle konuştu. İlk kez Aka dili duyuyordum. Kalın sesi, tipik "hımm-hımm"larla ve havada asılı kalan uzun seslilerle yankılanıyordu. Aka sepetini açıp, rahibeye uzattı. Yeniden konuştular. Hedefe düşer gibi üzerimize yağan yağmurun altında, hareketsiz duruyorduk. Ağaçların yaprakları damlaların şiddeti altında eğiliyor, ağaç gövdelerinden aşağı gerçek seller akıyordu.

Rahibe bana bakmadan mırıldandı: "Bal, Louis." Sepete bakmak için eğildim. Parıltılı petekleri, yağmalanmış hazinelerine sarılmış arıları gördüm. Aka'ya bir göz attım. Keskin dişli bir tebessümle bakıyordu. Omuzları iğne izlerinden delik deşikti. Bu adamı vızır vızır bir ağaca tırmanırken, sonra da yapraklı kubbenin altına sızıp kovanın öfkesine meydan okurken düşündüm. Kabuktaki bir yarıktan ellerini sokuşunu, birkaç şekerli somun için, kovanın içini araştırışını gözlerimin önüne getirdim.

Sanki düşüncelerimi desteklemek istiyormuş gibi, üzerinden bal damlayan bir somun uzattı. Bir parçasını kopardım, ağzıma götürdüm. Boğazıma hemen nefis, ağır ve derin bir koku doldu. Dilimin baskısı, mukavvamsı altıgenlerden şimdiye kadar tatma-

dığım bir nektar çıkardı. Öylesine hoş, öylesine tatlıydı ki, karnımda bir çeşit ani esriklik duydum; sanki bağırsaklarım sarhoş olmuş gibiydi.

Yarım saat kadar sonra, Gomoun'un kampına varmıştık. Burada bitki örtüsü farklıydı. Bizi o ana kadar çevreleyen balta girmemiş yoğunluk artık yoktu. Tam tersine, orman aralanmış, düzene girmişti. İnce uzun, kapkara ağaçlar göz alabildiğine yayılıyor, bu yayılışlarıyla neredeyse kusursuz bir simetri oluşturuyorlardı. Hayalet kampta birkaç adım attık; ağaçların altına belirli bir düzene uymaksızın yapılmış birkaç kulübeden başka bir şey yoktu. Yoğun bir yalnızlık hüküm sürüyordu. Tuhaf, kesinlikle boş, kesinlikle hareketsiz bu yapraklı kubbe bana ölümün eğleştiği bir başka yeri, Max Böhm'ün hareketimden önceki şafak vakti aradığım evini hatırlatıyordu.

Rahibe Pascale küçük bir kulübenin önünde durdu. Victor'a bir şeyler söyledi, beriki de eski paçavralara sarılmış iki kürek çıkardı. Rahibe kubbenin hemen arkasında, yeni kazılmış toprağı gösterdi. "Burası" dedi. Sesi, yağmur damlalarının gürültüsünde, zorlukla duyuluyordu. Sırt çantamı yere bıraktım, küreklerden birinin sapına yapıştım. Victor suskun ve titrek, bana bakıyordu. Omuz silktim, elimdeki küreği kırmızı toprağa daldırdım. Bir insanın böğrüne bir bıçak saplıyormuşum gibi geldi.

Kazıyordum. Rahibe Pascale Victor'a bir şeyler daha söyledi. Anlaşılan, yolculuğumuzun amacı hakkında hiçbir şey anlatmamıştı. Hâlâ kazıyordum. Yumuşacık toprak, küreğe hiç direnmiyordu. Birkaç dakikada, elli santimlik derinliğe ulaştım. Ayaklarım böcek ve köklerin kaynaştığı yosunlara batıyordu. Rahibe, "Victor!" diye haykırdı. Bakışlarımı kaldırdım. M'Baka gözlerini ondan ayırmadan, öylece duruyordu. Bakışları rahibeden bana yöneldi, benden de rahibeye. Sonra topuklarının üzerinde döndü, bacaklarının olanca gücüyle kaçtı.

Sessizlik çevremizi sardı. İşime devam ettim. İkinci küreğin yerden kaldırıldığını duydum. Gözlerimi kaldırmadan, mırıldandım: "Bırakın rahibe. Lütfen." Göğsüme kadar çukurun içindeydim şimdi. Çevrem solucan, kurt, böcek ve örümcek kaynıyordu. Bazıları darbelerimin şiddeti karşısında kaçıyor, bazıları da sarsıntıyı sürdürmemi engellemek istermiş gibi, pantolonumun kumaşına yapışıyordu. Toprağın kokusu duyularımı altüst ediyordu. Elimdeki kürek çamurun ıslak birikintilerine çarpıyordu. Ne aradığımı unutmuş, kazıyor, kazıyordum. Oysa birden daha sert bir yüzeye dokunmak, beni gerçeğe geri döndürdü. Yol arkadaşımın kişiliksiz sesini duydum: "Ağaç kabuğu Louis. Az kaldı."

Bir saniye tereddüt ettim, sonra küreğin ucuyla toprağı kazıdım. Bir tahta parçası gözüktü. Yüzeyi hafif kabarık, kırmızı ve çatlaktı. Küreği çukurun dışına attım, ellerimle ağaç kabuğu çıkarmaya uğraştım. İlkinde ellerim kaydı, çamura kapaklandım. Rahibe Pascale mezarın başında dimdik, elini uzattı. "Beni rahat bırakın!" diye haykırıp, yeniden işe koyuldum. Bu kez kabuk gözle görülür biçimde yerinden oynadı. Sağanak açık çukuru dolduruyordu. Birden tahta kırıldı. O hızla sırtüstü düştüm, kopan parçayı kafamda hissettim. İçimde tuhaf bir yumuşaklık duydum. Bir saniye kadar bu beklenmedik duyguyu tattım, sonra tüm gücümle haykırdım; duyduğum yumuşaklık Gomoun'du, onun çocuk vücuduydu.

Doğruldum, sakinleşmeye çalıştım. Genç kızın cesedi önümde uzanıyordu tüm yoksulluğuyla. Çiçekli solmuş bir elbise, üzerine de yıpranmış bir ceket giydirmişlerdi. Bu denli yoksulluk yüreğimi burktu. Yine de çocuğun duru güzelliği karşısında şaşkındım. Aile kızlarını gömmeden önce yaralarını temizlemişti. Saldırıdan geriye sadece ellerinde ve çıplak ayak bileklerinde görünen hafif izler kalmıştı. Yüzü dokunulmamış gibiydi. Kapalı

gözlerinin çevresi kahverengi ve geniş halkalarla kaplıydı. Bu ortak özelliğe de şaşırmıştım; ölüm, iki kahverengi mürekkep lekesi gibi, uykuya tıpatıp benziyordu. Bağırdım: "Sıra sizde rahibe. Çabuk inin, yağmur çukuru taşıracak!" Rahibe Pascale pançosunu çıkarmış, mezarın başında dimdik duruyor, İsa'lı haçıyla oynuyordu. Madenî saçları, grimsi yüzü, hepsi yağmurun altında parlıyor, kadına çelikten heykel havası veriyordu. Yeniden haykırdım:

– Rahibe çabuk! Fazla zamanımız yok.

Rahibe donmuş gibiydi. Elektrik sağanakları gibi, aralıklı titremeler vücudunu sarsıyordu.

– Rahibe!

Rahibe bir parmağını mezara doğru uzattı, sonra mekanik bir sesle kekeledi:

– Tanrım, kız… Kız gidiyor…

Bakışlarımı ayaklarıma çevirdim ve mezarın çamur duvarına dayanmak zorunda kaldım. Yağmur derecikleri Gomoun'un elbisesinin altına sızmıştı. Bacaklarından biri şimdi birikintinin yüzeyinde, cesedin bir metre ötesinde yüzüyordu. Sağ kol omuzdan ayrılıyor, ceketin yakasını açarak, kemiğin beyazımsı çıkıntısını ortaya çıkarıyordu. "Allah kahretsin!" diye mırıldandım. Kırmızı sularda batıp çıkıyordum, güçlükle de olsa mezardan çıktım. Çıkar çıkmaz, yüzüstü uzandım, ellerimi küçük kızın koltukaltlarından geçirdim. Yitirdiği kolu, ağaç kabuğunun yanında suları şapırdatıyordu. Elbisenin kumaşı elimden kaydı. Hırsla haykırdım: "Rahibe, yardım edin. Tanrı adına, yardım edin!" Kadın kıpırdamıyordu. Gözlerimi kaldırdım. Kol ve bacakları gerçek elektroşoka tutulmuş gibi kasılıyordu. Dudakları titreşiyordu. Birden sesini duydum:

… Aziz İsa Efendimiz,
sen ki mezarın başında dostun Azir'in ölümüne ağladın,

gözyaşlarımızı sil, sana yalvarıyoruz…

Ellerimi yine çamura daldırdım ve çocuğun cesedine daha güçlü asıldım. Baskı altında, kızcağızın ağzı açıldı, içinden solucanlar saçıldı. Aka kızı içinde milyonlarca böceği barındıran deri bir kılıftı artık. Elimdekini bırakmadan kustum, içimdeki safrayı boşalttım.

… Sen ki ölüleri yeniden canlandırdın,
kardeşimize ebedî hayatı bağışla,
sana yalvarıyoruz…

Daha güçlü asıldım, sonunda küçük kızı çamurun yüzeyine çıkardım. Gomoun bir bacağını ve sağ kolunu yitirmişti. Elbisesi laterite bulanmış öksüz kalçasının üzerinde yüzüyordu. En yakındaki kulübeye yöneldim. Cesedi kaptım, yaprakların korumasına sığındım.

… Kardeşimizi vaftiz suyuyla kutsadın,
onu Tanrı'nın çocuklarının hayatının bütün nimetlerinden yararlandır,
sana yalvarıyoruz…

Karanlıkta küçük cesedi kuru toprağın üzerine yatırdım. Tavan öylesine alçaktı ki, emekleyerek hareket edebiliyordum. Rahibe Pascale'in çantasını almak için dışarı fırladım, sonra yeniden kulübeye döndüm. Orada malzemeyi çıkardım; ameliyat aletleri, lastik eldivenler, gemici feneri, bir de ne işe yarayacağını bilmediğim, bir otomobil krikosu. Çantada bunlar dışında yeşil kâğıttan maskeler ve su şişeleri de vardı. Hepsi tertemiz ve el değmemişti. Aletleri plastik bir örtünün üzerine yerleştirirken ağzından, burnundan, gözlerinden böcek kusan Gomoun'a bakmamaya çalışıyordum. Sırılsıklam elbisesi karnının hizasında

hafifçe kabarmıştı. Altında milyonlarca yaratık kaynıyordu. Koku dayanılmazdı. Birkaç dakika sonra, her şey bitmiş olacaktı.

… Onu kendi vücudunla besledin,
onu krallığındaki masana kabul et,
sana yalvarıyoruz…

Yeniden dışarı çıktım. Rahibe Pascale hâlâ aynı yerde, duasını okuyordu. Hızla iki koluna yapıştım, bu mistik felcin etkisinden kurtarabilmek için bütün gücümle sarstım. “Rahibe” diye haykırdım. “Allah kahretsin, kendinize gelin!”

Öylesine şiddetle sarsıldı ki, elimden kurtuldu, bir dakika kadar sonra da, gözkapaklarıyla “evet” dedi. Kulübeye kadar koluna girmem gerekiyordu.

Gemici fenerini yakıp, tavandaki dallardan birine astım. Sütümsü bir beyazlık bizi aydınlattı. Rahibenin yüzüne bir maske taktım, üzerine önlük giydirdim, sonra da ellerine lastik eldiven geçirdim. Elleri artık titremiyordu. Donuk bakışları küçük kıza yöneldi. Soluğu kâğıt maskeyi kaldırıp kaldırıp indiriyordu. Keskin bir bakışla, ameliyat aletlerini getirmemi işaret etti. Getirdim. Ben de önlük giymiş, maske takıp eldiven geçirmiştim. Rahibe Pascale makası aldı, göğsünü açmak için elbiseyi kesmeye koyuldu.

İçimi yeniden iğrenç bir bulantı kapladı.

Küçük Aka’nın göğsü, küçücük, farklı, korkunç bir yaraydı. Küçük memelerinden biri neredeyse kökünden kesilmişti. Sağ yanının hemen tümü, koltukaltından kasığa kadar olan bölümü, tıpkı simsiyah ve çatlak dudakları gibi derin yırtıklarla kaplıydı. Daha da yukarıda, kolsuz omzundan kemiğin ucu görünüyordu. Ama en önemlisi, asıl yara, uzun ve belirgin olan asıl yara, göğsün üst kısmındaydı. Korkunç bir görüntü; sanki yürek yeni,

hareketli ve ürkütücü bir hayata başlamış gibi, yaranın iki yanındaki deri hafifçe ürperiyordu.

Yine de bütün bunlar genç kızın cinsel organının yanında, hiçbir şeydi; tümüyle tüysüz vajina göbek deliğine kadar açılmış, derinliklerinde kurtların, parlak kabuklu böceklerin kaynaştığı kahverengi kıvrımları ortaya çıkarmıştı. Bayılacak gibi olacakken, dehşetle, başka bir gerçeği gördüm. Önümde Böhm'ün fotoğraflarından birinin bire bir kopyası duruyordu. Bağlantı. Bağlantı buradaydı, ölülerin ve karanlıkların dokusuna kazınmıştı. "Louis ne yapıyorsunuz? Bana krikoyu verin!" Maske sesi boğuyordu. Kekeledim: "Kri... krikoyu mu?" Rahibe başını salladı. Krikoyu uzattım. Yanına bıraktı, sonra buyurdu: "Yardım edin." İki eliyle asıl yaranın sol kanadına yapışmış, göğüs kemiğine sağlamca dayanmıştı. Gücüm tükenmişken, ben de aynı şeyi yaranın sağ kanadına yaptım, sonra birlikte çekmeye başladık. Yarık açıldığında, rahibe krikoyu aldı, iki ucunu göğüs kemiklerinin arasına yerleştirdi. Hemen ardından krikonun dişlisini çevirmeye koyuldu, küçük göğüs kafesinin boşluk üzerine açılmasını izledim.

"Su!" diye haykırdı. Rahibeye şişelerden birini uzattım. Koca şişeyi boşalttı. Yaradan böcek dolu bir taşkın boşaldı. Rahibe Pascale hiç tereddüt etmeden ellerini yarığa daldırdı, genç kızın organlarından geriye ne kaldığını araştırdı. Başımı çevirdim. Rahibe Pascale biraz daha su döktü, sonra da feneri daha yakından tutmamı istedi. Elini bileğine kadar cesedin göğüs boşluğuna soktu. Yüzü yaraya değecek kadar yaklaştı. Birkaç saniye boyunca iç organlarını karıştırdı, sonra çekildi, dirseğiyle krikoyu yerinden fırlattı. Göğüs kafesinin iki kanadı, bir böceğinkiler gibi, hemen kapandı.

Rahibe ürpertilerle sarsılarak geriledi. Yüzündeki maskeyi kopardı. Cildi yılan derisi gibi kuruydu. Gri gözbebeklerini benimkilere dikip mırıldandı:

– Haklıymışsınız Louis. Küçüğü ameliyat etmişler. Kalbini çalmışlar.

Kırkıncı bölüm

Saat beş olduğunda, Zoko kampına varmıştık. Güneş alçalıyordu. Yağmurluklarımızı ve sırılsıklam ayakkabılarımızı çıkardıktan sonra, Rahibe Pascale tek bir kelime etmeden çay ve kahve hazırladı. İsteğim üzerine yazdığı ölüm ilmühaberini hemen cebime tıkıştırdım. Fazla bir değeri olamazdı; Rahibe Pascale hekim değildi. Ama yine de onurlu birinin tanıklığı yerine geçerdi.

– Rahibe, birkaç soruya daha cevap vermek ister misiniz?

– Sorun.

Rahibe Pascale sükûnetine kavuşmuştu. Başladım:

– Orta Afrika'da buraya, cangılın ortasına inebilecek kaç helikopter var?

– Sadece bir tane. O da Otto Kiefer'in, Sicamine'i yöneten adamın emrinde.

– Madendekilerin böyle bir cinayet işleyebileceklerine inanıyor musunuz?

– Hayır. Gomoun profesyonel uzmanlar tarafından ameliyat edilmiş. Sicamine'dekiler kaba barbarlardır.

– Para karşılığında, böylesi bir operasyona yardım etmiş olamazlar mı?

– Belki. Ahlakî değerleri yoktur. Kiefer uzun zaman önce tutuklanmış olmalıydı. İyi ama, neden? İnsan niye küçük bir Pigme kızına saldırmak için cangılın ortasına girer ki? Üstelik, neden böylesi şartlarda? Vücudunu neden böylesine kesip doğrar?

– Bu da bir sonraki sorumdu rahibe. Zoko sakinlerinin HLA grubunu öğrenmenin bir yolu var mıdır?

Rahibe Pascale fal taşı gibi açılmış gözlerini bana dikti:

– Doku grubunu mu demek istiyorsunuz?

– Evet.

Kadın durakladı, elini alnında gezdirdi, sonra mırıldandı:

– Aman, aman Tanrım.

– Cevap verin rahibe. Var mıdır?

– Aslında, vardır…

Ayağa kalktı.

– Gelin.

Rahibe bir el feneri aldı, sonra kapıya yöneldi. Peşinden gittim. Dışarıda hava kararmış, ama yağmurun hızı kesilmemişti. Uzaklarda bir yerde, bir jeneratör grubunun homurtusu duyuluyordu. Rahibe Pascale anahtarlarını çıkardı ve bir odanın, dispanserle ortak olan kapısını açtı. İçeri girdik.

Boyutları olsa olsa altı metreye dört metre olan odaya güçlü bir dezenfektan kokusu hâkimdi. Solda, karanlıkların içinde, iki yatak görünüyordu. Ortada, tahlil aletleri: radyografi, fizyogard, mikroskop. Sağda, kırık dökük bir masanın üzerinde, bir kablo karmaşası ve açık gri bloklar ortasında bir bilgisayar. Fenerin ışığı, birçok CD-Rom'un da bulunduğu bilgisayar grubunun üzerinde dolaştı. Gözlerime inanamıyordum; burada inanılmaz sayıda veri depolayacak bir imkân vardı. Resimleri hafızasına alacak, sonra da bilgisayarın belleğine aktaracak bir tarayıcı gördüm. Ama en şaşırtıcı olanı, bilgisayara bağlı olan cep telefo-

nuydu. Rahibe Pascale fakirhanesinden dünyanın dört bir tarafıyla temas kurabiliyordu. Cangılın ortasına dikilmiş bu beton bina ile aletlerin gelişmişliği arasındaki çelişkiye şaşırmıştım.

– Bilmediğiniz bir sürü şey var Louis. Her şeyden önce, burası Afrika'nın bir köşesinde unutulmuş bir misyon değil. Tam tersine. Zoko dispanseri bir yardım kuruluşunun da desteğiyle becerilerini sınadığımız bir pilot projedir.

– Hangi yardım kuruluşu? diye kekeledim.

– Tek Dünya.

Soluğum kesildi. Kalbim tekledi.

– Bundan üç yıl önce, kilisemiz Tek Dünya'yla bir anlaşma imzaladı. Örgüt Afrika'da kalıcı olmak istiyor, bunun için de tecrübelerimizden faydalanmayı düşünüyordu. Bize modern malzeme, rahibeler için teknik bir eğitim ve ihtiyaçlarımıza göre ilaç önerdiler. Tek yapmamız gereken Cenevre'deki merkezleriyle teması sürdürmek, araştırmalarımızın neticelerini bildirmek, sırası geldiğinde de hekimlerini karşılayıp ağırlamaktı. Başrahibe bu tek taraflı anlaşmayı kabul etti. 1988 yılında. Ondan sonra, her şey çok çabuk gelişti. Bütçeden fonlar ayrıldı. Zoko misyonu alet yardımı gördü. Tek Dünya'nın uzmanları buraya gelip bana aletlerinin nasıl kullanılacağını gösterdiler.

– Nasıl adamlardı?

– Tanrı'ya inanmıyorlar ama, insanlığa iman ediyorlar; en az bizler kadar.

– Malzeme dediğiniz, nelerden oluşuyor?

– Özellikle tahlil malzemesi; yani radyografi, sağlık taraması için gerekenler.

– Ne taramaları?

Rahibe Pascale yüzünü buruşturdu. Sanki yüzünün metalini çizmiş sivri bir uç gibi. Mırıldandı:

– Ben de pek bilmiyorum Louis. Hastaların kanını almakla, biyopsi yapmakla yetiniyorum.

– İyi de, tahlilleri, analizleri kim yapıyor?

Rahibe tereddüt etti, sonra gözlerini indirip fısıldadı:

– O.

Bilgisayarı gösteriyordu.

– Parçaları programlanmış tarayıcıya yerleştiriyorum, testleri o yapıyor. Sonuçlar hemen bilgisayara aktarılıyor, bilgisayar da dosyaları tutuyor.

– Burada bu dediğiniz tahliller kimlere yapılıyor?

– Herkese. Bu onların iyiliği için, anlamıyor musunuz?

Yorgunca başımı sallayarak onayladım, sonra sormayı sürdürdüm:

– Sonuçlar kime bildiriliyor?

– Cenevre'deki merkeze. Modem ve cep telefonu sayesinde, düzenli olarak bilgisayarla temas kuruyorlar ve Zoko Pigmelerinin sağlık durumuyla ilgili veri tabanlarına girip, istatistikler hazırlıyorlar. Salgın tehlikesi, parazit gibi oluşumları izliyorlar. Her şeyden önce, bir korunma yöntemi. Böylece, acil bir durumda, ihtiyacını duyduğumuz ilaçları bekletmeden gönderebiliyorlar.

Yöntemin sinsiliği kanımı donduruyordu. Rahibe Pascale tüm masumiyetiyle organik örnekler alıyordu. Sonra bilgisayar yazılımın öngördüğü testleri gerçekleştiriyordu. Böylece program, başka verilerle de birlikte, her Pigme'nin HLA grubunu da inceliyordu. Sonra bu sonuçlar Cenevre'deki genel merkezin başvuru kaynağı olarak kullanılıyordu. Zoko sakinleri her türlü doku özellikleri bilinen, kusursuz bir insan deposuydu. Kuşkusuz Sliven'de, Balatakamp'ta da hastalar aynı yöntemle gözleniyordu. Bu sistem Tek Dünya'nın bütün kamplarında kullanılıyor, böylece örgüt korkunç bir organ livarı gibi çalışıyordu.

– Tek Dünya'yla kişisel temasınız var mı?

– Hiç yok. İlaç siparişlerimi bilgisayar üzerinden veriyorum. Aynı zamanda da burada uygulanan aşıları, yapılan tedavileri de ekliyorum. Bazen de modem aracılığıyla aletlerin işleyişini denetleyen bir teknisyenle temasa geçiyorum.

– Tek Dünya yetkilileriyle hiç konuşmuyor musunuz?

– Hayır.

Rahibe birkaç saniye sustu, sonra devam etti:

– Bu araştırmalar ile Gomoun'un ölümü arasında bir ilişki olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Açıklama yapmaktan çekiniyordum.

– Hiçbir şeyden emin değilim rahibe. Aklımdan geçenler öylesine inanılmaz ki... Elinizde Gomoun'un dosyası var mı?

Rahibe Pascale masanın üzerindeki metal bir kutunun içini aradı. Birkaç saniye sonra, bir karton uzattı. Fenerin ışığında, kartonun üzerini okudum. Fişe küçük Gomoun'un adı, yaşı, doğduğu köy, boyu ve kilosu yazılmıştı. Sonra sütunlar görünüyordu. Solda, tarihler. Sağda, çocukcağıza uygulanan tedaviler. Bir orman çocuğunun günlük yaşamını süsleyen olayları gördüğümde, yüreğim sıkıştı. Sonunda kartonun altında, aradığımı küçük harflerle yazılmış olarak buldum. Gomoun'un HLA tiplemesini. HLA: Aw19,3–B37,5. Tüylerim ürperdi. Bu harfler hiç kuşkusuz küçük Aka'nın hayatına mal olmuştu.

– Louis bana cevap verin; bu analizler, kızcağızın ölümünde bir rol oynadı mı?

– Henüz çok erken rahibe, çok erken...

Rahibe Pascale topluiğne başı gibi parlayan gözlerini bana dikmişti. Yüzündeki ifadeden, yöntemin acımasızlığını nihayet anladığını gördüm. Asabi bir tik yine dudaklarını titretiyordu.

– Bu imkânsız... imkânsız...

– Sakin olun rahibe. Daha hiçbir şey bilmiyoruz. Ben...

– Hayır, susun… imkânsız.

Geri geri çıktım, sonra yağmurun altında, kampa doğru koştum. Yol arkadaşlarım ateşin çevresinde toplanmış, akşam yemeği yiyorlardı. Manyok kokusu sundurmanın altını doldurmuştu. Oturmamı söylediler. Yola çıkma emri verdim. Hemen. Böylesi bir emir sapıklıktı. Büyük siyahlar koyu karanlıklardan çok korkarlardı. Ne var ki sesimden ve yüzümden, hiçbir tartışmayı kabul etmeyeceğim anlaşılıyordu. Beckés ve diğerleri istemeye istemeye toparlandılar. Rehber kekeledi:

– Ne… nereye gidiyoruz patron?

– Kiefer'e. Sicamine'e. Çek'i şafaktan önce yakalamak istiyorum.

Kırk birinci bölüm

Bütün gece yürüdük. Sabahın dördünde, Kiefer'in madenlerine yaklaşmıştık. Günün ışımasını beklemeye karar verdim. Hepimiz iliklerimize kadar ıslanmıştık ve bitkindik. Sığınacak bir yer arama zahmetine bile katlanmadan, patikanın kenarına yerleştik. Başlarımız omuzlarımıza gömülü, çömeldiğimiz yerde uyukladık. Üzerime şimdiye kadar hiç karşılaşmadığım bir uykunun bastırdığını hissediyordum. Gözlerimi kamaştıran kapkara bir şimşek beynimdekileri parçaladı, sonra beni sanki kül yatakların en derinine yatırdı.

Saat beşte uyandım. Ötekiler hâlâ uyuyorlardı. Zaman kaybetmeden, tek başıma, maden işletmelerine doğru yürüdüm. Bunun için, madenciler tarafından açılmış eski patikayı izlemek yeterliydi. Ağaçlar, sarmaşıklar, bataklıklar patikaya karşı saldı-

rıya geçmiş, yolun üzerinde zarif tezhipler, yaprak açmış ejderler, kök freskler çiziyordu. Sonunda patika genişledi. Glock'u kılıfından çıkardım, şarjörün dolu olup olmadığını kontrol ettim, sonra kemerime taktım.

Bir su birikintisine batmış bir avuç insan, elleriyle toprağı kazıyor, sonra da topladıkları çamuru elekten geçiriyordu. Yaptıkları kokulu ve ıslak bir sabır işiydi. Madenciler şafakla birlikte işe koyuluyor, yavaş hareketlerle çalışıyorlardı. Koru renk gözlerinde bitkinlikten ve sersemlikten başka bir şey okunmuyordu. İçlerinden bazıları öksürüyor, sonra karanlık sulara tükürüyordu. Diğerleri titreşiyor, bitmek bilmeyen şıpırtılar çıkarıyorlardı. Çevrede, kuş çığlıklarıyla ve kanat sesleriyle dolu bitkisel bir gemi gibi, yüksek yaprak kubbesi yükselip açılıyordu. Işığın altınımsı sarısı yükseliyor, göz alabildiğine yayılıyor, artık her yaprağın ucunu yakıyor, dalların ve sarmaşıkların doldurduğu küçük boşlukları ateşe veriyordu.

Derenin yukarısında, barakalardan yapılmış bir kamp görülüyordu. Teneke bacalardan yoğun dumanlar yükseliyordu. Otto Kiefer'in inine doğru yürüdüm.

Burası barakalarla ve bez çadırlarla çevrili, kırmızı ve çamurlu, yeni bir açıklıktı. Ortaya uzunca bir masa kurulmuştu; masanın çevresinde de kahve içip manyok yiyen otuz kadar işçi vardı. Bazıları radyonun üzerine eğilmiş, jeneratörlerin gümbürtüsüne rağmen Radyo Bangui'yi ya da RFİ'yi dinlemeye çalışıyordu. Yüzlerinde binlerce sinek vardı.

Çadırların girişine ateşler yakılmıştı. Alevler içinde maymunlar kızarıyor, tütsülenmiş tüyleri iğrenç bir koku yayıyordu. Her yanda, ateşten titreşen insanlar vardı. Bazıları yırtık pırtık elbiselerini –ceketler, kazaklar, muşambalar– üst üste giymişti. Her çeşit pabuç –sandaletler, çizmeler, burnu timsah ağzı gibi açılmış mokasenler– görülüyordu. Diğerleriyse yarı çıplaktı.

Turkuvaz renkli bir bubuya sarınmış, başına örgüden bir çeşit Çinli şapkası geçirmiş, uzun boylu bir adamı gözüme kestirdim. Bir karıncayiyenin boynunu vurmuş, dikkatle hayvanın kanını içiyordu.

Burada çelişkili bir hava esiyordu; bir umut ve umutsuzluk, sabırsızlık ve aldırmazlık, bitkinlik ve heyecan karışımı. Tüm bu insanlar aynı kayıp düşe aitti. İsteklerine tutunmuş, hayatlarını ellerinin kızıl çamurdaki günlük aramalarına adamışlardı. Son bir kez, kampı gözlerimle taradım. Çevrede motorlu bir aracın gölgesi bile yoktu. Bu adamlar ormanın tutsağıydı.

Masaya yaklaştım. İçlerinden birkaçı usulca ayaklandı. Adamın biri sordu:

– Ne arıyorsun patron?

– Otto Kiefer'i.

Adam üzerindeki tabelada "Yönetim" yazılı oluklu sacdan kulübeye bir baktı. Kulübenin kapısı aralıktı. Vurup girdim. Elim Glock'un kabzasında, son derece sakindim.

Gözlerimin önündeki manzaranın ürkütücü hiçbir yanı yoktu. Solgunluğuyla bir iskeletin kansız parıltısını anımsatan uzun biri, ahşap ve metalden yapılmış eski bir televizyonun üzerindeki videoyu onarmaya çalışıyordu. Altmışlarında olmalıydı. Başındaki şapka, benimkine benziyordu. Metal çerçeveli, hava delikli, hakî renkli bir kasket. Gri renkli bir fanila giymişti. Belinde boş bir tabanca kılıfı vardı. Çiçekbozuğu izleriyle kaplı yüzü uzun ve kemikliydi. Burnu sivri ve uzun, dudakları inceydi. Gözlerini bana doğru kaldırdı. Mavi, ıslak, donuk ve boş bakışlar.

– Selam. Ne istiyorsunuz?

– Otto Kiefer misiniz?

– Hayır, ben Clément'ım. Videodan anlar mısınız?

– Pek sayılmaz. Otto Kiefer nerede?

Adam cevap vermedi, yeniden cihazın üzerine eğilip, homurdandı: “Bana bir tornavida lazım.” Sorumu tekrarladım:

– Kiefer’in nerede olduğunu biliyor musunuz?

Clément tuşlara basıyor, göstergeleri kontrol ediyordu. Bir süre sonra, yüzünü buruşturdu. Korku bağırsaklarımı burdu; ihtiyarın dişleri sivriltilmişti.

– Kiefer’den ne istiyorsunuz? dedi gözlerini kaldırmadan.

– Sadece birkaç soru sormak.

Altmışlık ihtiyar yine homurdandı: “Bana bir tornavida lazım. Galiba nerede olduğunu biliyorum.” Yanımdan geçti, üzeri ıslak kâğıtlarla ve boş şişelerle dolu metal bir masanın arkasına dolandı. En üstteki çekmeceyi açtı. Aynı anda üzerine atıldım ve çekmeceyi elinin üstüne kapadım. Gergin koluna tüm gücümle abandım. Bileği tok bir ses çıkararak kırıldı. Clément’ın gıkı bile çıkmadı. Çılgın herifi ittim, gitti ıslak tahtaya yapıştı. Kırık eli bir 38’lik Smith Wesson’a kenetlenmişti. Elindeki tabancayı kaptım. İhtiyar hareketimden yararlanarak, sivri dişlerini elime geçirdi. Korkunun gölgesini bile duymadım. Tabancanın kabzasıyla suratına vurdum, fanilasının yakasından yakaladım, ayaklarını yerden kestim ve üzerinde çıplak memeli bir kadın resmi olan takvime kadar kaldırdım. Clément yine yüzünü buruşturdu. Ağzında derimden kopardığı lifler vardı. 38’liği burun deliğine soktum. (Artık âdet haline geldi.)

– Kiefer nerede alçak?

Herif kanlı dudaklarının arasından mırıldandı.

– İbne. Hiçbir şey söylemeyeceğim.

Namluyla ağzına vurdum. Dudaklarının arasından birkaç diş fırladı. Gırtlağını sıktım. Patlak dudaklarından boşanan kan, sıkılmış elimden akıyordu.

– Öt Clément. Konuşursan iki dakikada buradan çıkmış olurum. Seni madeninle, beyaz Pigme çılgınlıklarınla baş başa bırakırım. Konuş. Kiefer nerede?

Clément sağlam eliyle ağzını silip homurdandı:

– Burada değil.

Parmaklarını sıktım:

– Nerede?

– Bilmiyorum.

– Kafasını tahta duvara çarptım. Takvimdeki kızın memeleri titreşti.

– Konuş Clément.

– Ba… Bayanga'da. Buranın batısında. Yirmi kilometre…

Bayanga. Beynimde bir şimşek çaktı. M'Konta'nın sözünü ettiği ovaların adı. Her sonbaharda kuşlar oraya geliyordu. Demek leylekler dönmüştü. Haykırdım:

– Kuşların yanına mı gitti?

– Kuşlar mı? Ne kuşu?

Kan içici herif numara yapmıyordu. Neler döndüğünden haberi yoktu. Devam ettim:

– Ne zaman gitti?

– İki ay önce?

– İki ay, emin misin?

– Evet.

– Helikopterle?

– Tabiî.

Hâlâ yaşlı sürüngenin boynunu sıkıyordum. Kırış kırış derisi şişiyor, oksijen bulmaya çalışıyordu. Şaşırmıştım. Bu anlattıkları varsayımlarımla uyuşmuyordu.

– Gittiğinden beri, hiç haber almadın mı?

– Hayır… almadım…

– Hâlâ Bayanga'da mı?

– Bilmiyorum…

– Ya helikopter? Helikopter yaklaşık bir hafta önce geldi, değil mi?

– Evet.

– İçinde kim vardı?

– Bilmiyorum. Görmedim.

Kafasını yine tahta duvara çarptım. Çıplak memeli kız çivisinden kurtuldu. Clément öksürdü, sonra kan tükürdü. Tekrarladı:

– Yemin ederim. Hiçbir şey görmedim. Biz… biz sadece helikopter sesi duyduk. Hepsi bu. Madene inmediler. Yemin ederim!

Clément bir şey bilmiyordu. Elmasların ya da çalıntı kalplerin örgütüne dahil değildi. Kiefer'in gözünde, kıçındaki çamur kadar bile değeri yoktu anlaşılan. Yine de ısrar ettim:

– Ya Kiefer? O helikopterde miydi?

Yaşlı madenci tüm sivriltilmiş dişlerini göstererek sırıttı:

– Kiefer mi? Artık kimseyle gidemiyor.

– Neden?

– Hasta.

– Hasta mı? Neler anlatıyorsun Tanrı'nın cezası?

Yaşlı bekçi yıpranmış vücudunu sarsarak tekrarlıyordu:

– Hasta. Kiefer hasta. Has… hasta…

Clément kanlı kahkahalarında boğuluyordu. Parmaklarımı açtım, yere yığılmasına engel olmadım.

– Ne hastalığı, çılgın ihtiyar? Konuş.

Bana çılgınlıkların habercisi, yan bir bakış attı, sonra gıcırtılı bir sesle cevap verdi:

– AİDS. Kiefer AİDS'e yakalandı.

Kırk ikinci bölüm

Bacaklarımın olanca gücüyle koştum, ormanda Beckés'nin, Tina'nın ve ötekilerin yanına vardım. Elimi sardım, sonra yeniden hareket emri verdim; bu kez Bayanga'ya doğru. Daha geniş bir patikayı izleyerek, doğruca batıya doğru yürüdük. Yol on saat sürdü. Soğuk manyok artıklarını yemek için verdiğimiz mola dışında durmadan, soluk soluğa, bitkin, sessiz, on saatlik bir yürüyüş. Yağmur yeniden başlamıştı. Hiç dikkatimizi bile çekmeyen, bitmek tükenmek bilmeyen sicimler. Ağırlaşmış elbiselerimiz vücudumuza yapışıyor, ilerlememizi güçleştiriyordu. Yine de tempomuzu yavaşlatmadık, akşam sekize doğru Bayanga göründü.

Uzakta sadece birbirlerinden ayrı, titrek ışıklar görülüyordu. Havayı bir manyok ve mazot kokusu sarmıştı. Bacaklarımda vücudumu taşıyacak derman kalmamıştı. Yüreğime, bir kâbusun kırılan dalgası gibi, yakıcı bir sancı çörekleniyordu.

"Kosica'nın, terk edilmiş tomruk şirketinin villalarında kalacağız" dedi Beckés. Karanlık kentten geçtik, patikanın sonsuz dönemeçler çizdiği sazlı bir ovayı geride bıraktık. Yol birden genişledi, gecenin karanlığında büyüklüğünden başka bir şeyi görülmeyen geniş bir savana açıldı. Ormanın batı sınırına varmıştık.

Villalar göründü. Birbirlerinden öylesine uzaktaydılar ki, yabancı gibi duruyorlardı. Birden, elinde bir el feneri olan bir siyah yolumuzu kesti. Önce Beckés'yle Songo dilinde bir şeyler konuştu, sonra da bizi küçük bir verandaya açılan geniş bir eve götürdü. Üç yüz metre kadar ötemizde, yarı aydınlık başka bir villa görülüyordu. Fenerli adam, sesini alçaltarak açıkladı:

– Dikkatli olun, o villada bir canavar var.

– Nasıl bir canavar?

– Otto Kiefer diye bir Çek. Korkunç bir adam.

– Hasta, değil mi?

Zenci fenerinin ışığını yüzümde gezdirdi:

– Evet. Çok hasta. AİDS. Kiefer'i tanıyor musunuz?

– Adını işittim.

– O beyaz hayatımızı mahvediyor, patron. Geberemedi bir türlü.

– Durumu umutsuz mu?

– Tabiî ki, dedi adam. Ama hastalığı dediğim dedikçiliğini engellemiyor. O hayvan tehlikeli. Hem de çok tehlikeli. Onu burada herkes tanır. Kim bilir kaç siyahı öldürdü. Bugün de yanında el bombaları ve otomatik silahlar var. Hepimizi öbür tarafa gönderecek. Ama istediği olmayacak! Benim de bir tüfeğim var ve…

Zenci tereddüt etti. Öfkesi burnunda birine benziyordu.

– O herif villada tek başına mı kalıyor?

– Yanında hizmetini gören bir kadın var. Bir M'Bati. O da hasta. (Zenci durakladı, sonra yine fenerini yüzüme tutarak devam etti.) Yoksa onu mu görmeye geldin patron?

Gece ılık bir şurup gibi ağırdı.

– Hem evet hem de hayır. Bir ziyaret etmek isterdim doğrusu. Hepsi bu. Bir dost ziyareti.

Zenci fenerini indirdi:

– Tuhaf dostların var patron. (İçini çekti.) Burada, kimse bize et vermek istemiyor artık. Kiefer öldüğünde, her şeyi yakmaktan söz ediyorlar.

Beckés yükleri villaya taşıyordu. Tina gecenin karanlığında kaybolmuştu. Zenci'nin parasını verip, son sorumu sordum:

– Ya leylekler, hani o siyah beyaz kuşlar? Buradan uzağa mı konarlar?

Zenci kollarını açtı, tüm ovayı gösterdi:

– Leylekler mi? Buraya bile konarlar. Topraklarının tam ortasındayız. Birkaç gün sonra, sayıları binleri bulur. Ovada, nehir kıyısında, evlerin çevresinde. Her yerde. Bir adım atamayacak hale gelirsin.

Yolculuğum bitmiş, son noktaya varmıştım; leyleklerin, Louis Antioche'un, Otto Kiefer'in yolunun sonuna, elmas kaçakçılığı zincirinin son halkasına. Adamla vedalaştım, sırt çantamı alıp eve girdim. Oldukça büyük, alçak masalarla, ahşap koltuklarla düşenmiş bir yerdi. Beckés koridorun sonunda, sağdaki odamı gösterdi. Odama girdim. Ortada, yatağın tepesinden inen, yüksek ve geniş bir cibinlik vardı. Tüllerin arasından bir ses yükseldi:

– Geliyor musun Louis?

Her yer karanlığa gömülmüş olsa da, Tina'nın sesini tanımıştım.

– Orada ne arıyorsun? dedim, soluk soluğa.

– Seni bekliyorum.

Bir kahkaha attı, parlak dişleri alacakaranlığın dokusunu parçaladı. Tebessümünü cevapladım, kaderin bir kerecik de olsa nefes alma zamanı tanıdığını düşünerek, cibinliğin altına süzüldüm.

Kırk üçüncü bölüm

Hiç zaman kaybetmeden, hızlı hareketlerle bubusunu çözdüm. İki göğsü ahşap torpiller gibi fırladı. Ağzımı kıvırcık ve yakıcı organına kapadım. Orada neyi aradığımı bilmiyordum; belki unutulmayı, belki sevgiyi, belki de tuzlu pişmanlıkları. Cildi

ürperdi. Düzgün bacakları kirlettiğim imparatorluğun üzerine açıldı. Üzerimde bir ses Songo dilinde konuştu, sonra da uzun parmaklı eller beni kaldırdı, kalçalarımın üzerine oturdu, beni karanlığın kıvrımına yerleştirdi. O zaman usulca, çok usulca, Tina'nın bacaklarının arasına girdim.

Vücudu gergin ve keskindi, sanki kas ve zarafetten yoğrulmuştu. Hiç dokunmuyormuş gibi yaparak, yumuşaklıklarıyla, gücüyle istediği gibi oynuyordu. Tina bana sahip olmayı bildi. Bilinmez, derin ve zonklayıcı hareketleri boyunca, beni de sürükledi. Elleri sırlarımı yerle bir etti, tenimin en duyarlı noktalarını buldu. Üzerine tünemiş, tere ve ateşe boğulmuş, dudaklarımı siyah koltukaltlarında, ürkütücü dişli ağzında, sert ve ürpertili göğüslerinde gezdiriyordum. Birden, gereğinden de çabuk, içimde bir dalga yükseldi, bir zevk patlaması yerini ıstıraba bıraktı. O anda, sanki ruhumu çözmek istermiş gibi, görüntüler beynimi kuşattı. Gomoun'un böceklerle kaplı cesedini, Sikkov'un yakıcı boynunu, Marcel'in kanlı yüzünü gördüm, çocukluğumun cibinliği alevler ve çıtırtılar içinde kayboldu. Birkaç saniye sonra, her şey bitmişti. Zevk damarlarımı dolduruyor, daha şimdiden damağımda bir kabir tadı bırakıyordu.

Oysa Tina'nın işi daha bitmemişti. Kıllarımın ortasına atıldı, ışıltılı yumuşak dili ve gergin vücudu hayvansal bir öfkeyle doğrulana dek, koltukaltlarımı, bacak aramı yaladı, emdi. Artık terli bir savunma yapamıyordum. Tina inleyerek elimdeki sargıları çözdü, parmaklarımı karanlıkta parlayan ateşli, pembe organına soktu. Kıvranarak, dönenerek zevkin doruğuna erişti; o sırada yeniden açılan yaramdan akan kan bacaklarına sızıyordu. İşte o zaman bir koku patlaması oldu, genç kadının keskin zevkinin kokusu gibi, yakıcı ve nefis rayihalar yayıldı. Tina gerildi, kendi nektarında yok olan bir zevk çiçeği gibi, çarşafların üzerine devrildi.

O gece hiç uyumadım. Tina'nın molaları boyunca, durmadan düşündüm. Kaderimin gizli mantığını, hayatım tehlikeye girdikçe önüme konulan ve gittikçe artan heyecanları, duyguları, ihtişamı düşündüm. Bütün olanlarda çarpıcı bir simetri vardı; yağmurlu gökler, Marcel'in dostluğu, Sarah'ın ya da Tina'nın okşayışları gardaki acımasızlıkta, işgal altındaki topraklardaki şiddette ve Gomoun'un kirletilmiş cesedinde yankılanıyordu. Her şey, üzerinde yürüdüğüm ve bana rağmen beni hayatın sonuna götüren aynı yolun iki yakasını oluşturuyordu. İnsanın daha fazlasını kaldıramayacağı, bilincinin ötesinde bir yerde, gereğinden fazlasını bildiği için ölümü kabul ettiği noktaya. Evet o gece, cibinliğin altında, ölümümün mümkün olduğunu kabul ettim.

Birden bir gürültü duyuldu. Birkaç saniye boyunca aynı hafif ve inatçı yankı, sabah havasında bir parıltı tokuşması gibi tekrarlandı. Çok iyi tanıdığım bir çırpıntı, bir patırtıydı bu. Saatime baktım. Sabahın altısı olmuştu. Güneş storlu camların ardında güçsüzce parlıyordu. Tina uykuya dalmıştı. Pencereye yaklaştım, storlu camları açtım, dışarı baktım.

Oradaydılar. Sıska bacaklarının üzerinde dikilmiş, yumuşak, gri. Bir soluk gibi yere konmuş, şimdi de ovaya yayılıyorlar, villaların çevresinde dolanıyorlar, nehrin kıyısında kalabalıklaşıp, ince uzun sazların arasında dolaşıyorlardı. Zamanın geldiğini anladım.

– Gidiyor musun? diye fısıldadı Tina.

Cevap yerine, cibinliğin altına döndüm ve onu öptüm. Yastığın üzerinde dik örgüleri görünüyor, gözleri de alacakaranlıkta ateşböcekleri gibi parlıyordu. Vücudu karanlıklara karışmıştı. Sanki arzu gölgelerin içinde, yerini bulmuş gibiydi. İsimsiz ve gizli, ama gelip bulacaklar için baş döndürücü. Elimi bu zevk sapı üzerinde gezdirip biteviye yumuşaklık tuzakları kuran teni,

çıkıntıları, büyülü yuvarlaklıkları okşayamadığım için, hiç bu kadar acı çekmemiştim.

Kalkıp giyindim, sonra küçük ses kayıt cihazının gerektiği gibi çalışıp çalışmadığını kontrol edip cebime attım. Tabanca kılıfını taktığımda Tina yaklaştı, uzun kollarıyla sarıldı. Burada ebedî bir sahne oynayacağımızı anladım; savaşçının her ülkede, her dilde, binlerce yıldır tekrarlanan veda sahnesi.

– Cibinliğin altına gir, diye mırıldandım. Orada hâlâ kokularımız var. Onları bul ve sakla küçük ceylan. Sonsuza dek kalbinde yaşasınlar.

Tina sözlerimi hemen anlamadı. Sonra yüzü aydınlandı, Sango dilinde veda etti.

Dışarıda, ıslak şafağın üzerinde, gök menevişleniyordu. Yüksek otlar kıvılcımlar saçıyordu; daha önce hiç böylesine temiz bir hava solumamıştım. Binlerce leylek, göz alabildiğine yayılıyordu. Siyah ve beyaz, beyaz ve siyah. Zayıf, tüysüz, bitkin görünüyorlardı, ama mutlu oldukları belliydi. On bin kilometre sonra, hedeflerine varmış olacaklardı. Bu son etabın karşısında yalnızdım, Kiefer'in, kâbusun son parçalarını bilen canlı cenazenin karşısında da yalnızdım. Son bir kez Glock'umun şarjörünü kontrol ettim, sonra yola koyuldum. Herifin kaldığı ev, nehir sularının üzerinde apaçık görünüyordu.

Kırk dördüncü bölüm

Gürültü çıkarmadan verandanın basamaklarını tırmandım. Salona girdiğimde, ahşap bir kanapeye kıvrılmış, horul horul uyuyan M'Bati kadınını gördüm. Kaba yüzü rahatsız bir uykuda,

alabildiğince çirkin görünüyordu. Yanakları sabahın ilk ışıklarında parıldayan yara izleriyle kaplıydı. Kadının çevresinde, çocuklar zeminin üzerine kıvrılmış, yırtık pırtık battaniyelerin altında uyuyorlardı.

Sola bir koridor açılıyordu. Villanın biraz önce ayrıldığım eve ne denli benzediğini görünce şaşırdım. Kiefer de benim kaldığım villanın bir eşine yerleşmişti. Dikkatle ilerledim. Duvarlar boyunca yüzlerce kertenkele koşuşturuyor, kuru gözleriyle beni izliyordu. Villaya tarif edilemez bir koku hâkimdi. Nehirden gelen kokular da atmosferi doyurmuştu. Biraz daha ilerledim. İçimden bir ses Kiefer'in benimkinin eşi olan odada kaldığını fısıldıyordu: koridorun sonunda, sağdaki odada. Odanın kapısı açıktı. Alacakaranlığa gömülmüş bir odayla karşılaştım. Yüksek cibinliğin altında, boş gibi görünen bir yatak uzanıyordu. Yatağın yanındaki alçak masanın üstünde yarısaydam şişeler ve iki şırınga vardı. Mezara benzeyen odanın içine bir iki adım attım.

– Burada ne arıyorsun adamım?

Buz gibi bir ürpertiyle dondum. Ses cibinliğin ardından gelmişti. Ama buna ses demeye bin şahit isterdi. Olsa olsa bir fısıltı, anlaşılır sözcükler oluştururken zorlanan, tükürük ve hışırtılarla dolu bir ıslık. Bu sesin mezara kadar benden ayrılmayacağını hemen anladım. Ses devam etti:

– Çoktan ölmüş birine bir şey yapılmaz.

Yaklaştım. Elim Glock'un kabzasında, ürkmüş bir çocuğun eli gibi titriyordu. Sonunda, tül perdenin arkasındakini gördüm. Tüm ruhumdan yükselen iğrenme duygusunu bastıramadım. Hastalık Otto Kiefer'i kurallara uygun biçimde kemirmişti. Teni iskeletine bol gelen, bumburuşuk bir deriden farksızdı. Ne başında saç ne de yüzünde kaş ya da kirpik vardı. Başka bir yerinde de kıl tüy olmadığı belliydi. Alnında, boynunda, kollarında, şurada burada siyahımsı lekeler, kurumuş kabuklar görü-

lüyordu. Koyu çizgili beyaz bir pijama giymiş, ölümün ötesine geçmiş bir adam gibi yatağında oturuyordu.

Yüz hatlarını göremiyordum. Sadece göz yuvalarını, iki gözün kükürt gibi parıldadığı karanlık boşlukları seçebiliyordum. Belirgin olan tek bir şey vardı: kılsız cilt üzerinde kapkara, kupkuru dudaklar. Dudaklar daha da kara, şişmiş dişetlerini örtüyordu. Ağzın içinde de düzensiz ve sarımtırak dişler parlıyordu. Konuşan işte bu korkunçluktu.

– Cigaran var mı?

– Yok.

– Pislik. Öyleyse koca kıçını burada neden gezdiriyorsun?

– Size... size sorulacak birkaç sorum var.

Kiefer tükürükler saçarak güldü. Pijamasının üzerine kahverengimsi salyalar aktı. Adam hiç aldırmadı. Güçlükle konuştu:

– Öyleyse kim olduğunu biliyorum. Sen iki aydan beri işlerimizin içine eden pezevenksin. Biz seni öbür tarafta, doğuda, Sudan'da sanıyorduk.

– Planlarımı değiştirmem gerekti. Yoksa ne yapacağım kolaylıkla tahmin edilir olmaya başlamıştı.

– Sen de buraya, ihtiyar Kiefer'i bulmaya geldin. Öyle mi?

Cevap vermedim. Belli etmeden, ses kayıt cihazını çalıştırdım. Kiefer'in solukları pes seslerde ıslıklanıyor, tükürük dalgalarının tepesinde koşuyordu. Bataklıkta boğulmakta olan bir böceğin çığlığı gibi. Saniyeler geçti. Kiefer yeniden konuştu:

– Ne soracaksın çocuk?

– Her şeyi, dedim.

– Neden anlatayım ki?

Buz gibi bir sesle yanıtladım:

– Çünkü acımasız birisin Kiefer. Bütün acımasızlar gibi, saygı duyduğun kurallar var. Savaşın, kazananın kuralları. Sofya'da birini, bir Bulgar'ı öldürdüm. Böhm adına çalışıyordu.

İsrail'de de bir başkasını öldürdüm, Miklos Sikkov adında biri, o da Böhm'ün maşasıydı. M'Baïki'de M'Diaye'yi biraz silkeledim, on beş yıl önce senin neler yazdırmak istediğini anlattı. Clément'ın dişlerini kırdım, buraya kadar gelip seni buldum Kiefer. Neresinden bakarsan bak, kazanan benim. Elmasların ve leyleklerin öyküsünü de biliyorum. Geçen nisandan beri, kayıp taşları aradığınızı da. Şebekenin nasıl çalıştığını anladım. Planlarınızı öğrendiği için, İsrail'de İdo Gabor'u öldürdüğünüzü öğrendim. Bir sürü şey biliyorum Kiefer. Bu sabah da, namlumun ucundasın. Elmas kaçakçılığı bitti. Max Böhm öldü, senin de fazla zamanın yok. Kazandım Kiefer, işte bunun için konuşacaksın.

Islık hâlâ yankılanıyordu. Karanlıkta, Kiefer'in horladığı düşünülebilirdi. Ya da tam tersine, ıslık çalan, tehdit eden bir yılan gibi, pusuya yattığını. Sonunda, fısıldadı:

– Peki, çocuk. Bir anlaşma yapalım, sen ve ben.

Hastalıkların pençesinde kıvransa da, silahım kafasına çevrilmiş olsa da, Kiefer hâlâ işe hâkim adam rolünü oynamaya devam ediyordu. Çek elindeki kozları saydı. Öfkeli sesinde belli belirsiz bir Slav aksanı seçiliyordu:

– Bu kadar şey bildiğine göre, burada bana ne ad verdiklerini de öğrenmiş olman gerekir: "Tonton El Bombası". Çarşafın altında, hemen yakınımda, patlamaya hazır, sıcacık bir el bombası var. İki seçenekten biri. Ya bu sabah öterim, sen de şükran belirtisi olarak beni nallarsın. Ya da beni vuracak kadar taşaklı çıkmazsın, o zaman ben ikimizi de havaya uçururum. Şimdi. Bana bu işi bitirmek için güzel bir fırsat verdin çocuk. Tek başıma, çok güç olurdu.

Yutkundum. Kiefer'in şeytansı mantığı sinirlerimi germişti. Ölümüne birkaç gün kalmışken, neden Glock'la intihar etmek istiyordu ki? Cevap verdim:

– Seni dinliyorum Kiefer. Zamanı gelince, elim titremeyecek.

Canlı cenaze sırıttı. Dudaklarından kara salyalar sızdı.

– Çok iyi. Öyleyse iyi dinle. Böylesi öykülere her gün rastlayamazsın çünkü. Her şey yetmişlerde başladı. Bokassa'nın sağ kolu gibiydim. O dönemde, yapılacak epey iş vardı. Hırsızlardan bakanlara kadar her şeyin, herkesin çivisi çıkmıştı. Karanlık işler yapıyor, payımı da alıyordum. Gel keyfim gel. Ne var ki Bokassa gittikçe çıldırıyordu. Önce iki Martine hikâyesi çıktı, sonra kesik kulaklar. İktidar hırsı da karışınca, işler sarpa sarmaya başladı... Bokassa 1977 baharında bana bir görev önerdi. Max Böhm'e eşlik edecektim. İsviçreli'yi şöyle böyle tanıyordum. Yanlışları düzeltmek tutkusu dışında, oldukça yararlı bir herifti. Kahve ve elmas kaçakçılığına girişmişken bile, ellerini temiz tutmaya çalışıyordu. Böhm o yıl M'Baïki'ye gelmeden bir elmas damarı bulmuştu.

Şaşkınlıkla araya girdim:

– Damar mı?

– Evet. Böhm ormanda su birikintilerinin kenarında kusursuz elmaslar bulan köylüler yakalamıştı. Bulduğu damarın değerini belirlemek ve elmas çıkarma işlemlerini başlatmak için tanıdığı Güney Afrikalı bir jeoloğu buraya getirtti. Böhm elini pisliğe sürmüyordu ama, Bokassa kuşkuluydu. Kafasında, İsviçreli'nin ona kazık atacağına dair bir kanı vardı. Bu yüzden işi bana verdi, yanımızda da Böhm, jeolog ve Van Dötten adlı bir herif daha vardı.

– PR 154 araştırması.

– Ta kendisi.

– Sonra?

– Her şey planlandığı gibiydi. Güneye, SCAD işletmesinin ötesine geçtik. Yanımızda on kadar hamalla, yağmurun altında, çamurların içinde, yayan. Damara ulaştık. Böhm ile tekerlek arkadaşı analizleri yaptılar.

– Tekerlek mi?

– Van Dötten homoseksüeldi. Afrikalı o koca kulampara, siyah kalçalara ve küçük işçilere bayılıyordu… Yoksa bir resim çizmem mi gerekecek ufaklık?

– Devam et Kiefer.

– İkisi günlerce çalıştı. Yer belirleme, çıkarma, analiz. Her şey Böhm'ün varsayımlarını doğruluyordu. Damar elmas kaynıyordu. Şimdiye kadar görülmemiş kalitede elmas. Küçük, ama kesinlikle tertemiz. Van Dötten inanılmaz bir verim alınacağını söylüyordu. O akşam, madene ve alacağımız ödüle kadeh kaldırdık. İşte o sırada nereden geldiği belirsiz bir Pigme çıkageldi. Max Böhm'e mesaj getirmiş. Ormanda böyledir. Akalar ulaklık yaparlar. İsviçreli mektubu okuduktan sonra çamurun içine yığıldı. Derisi bir otomobilin iç lastiği gibi şişmişti. Van Dötten atıldı. Gömleğini yırtıp, göğsüne masaj yaptı. Ben yerdeki kâğıdı aldım. Bayan Böhm'ün ölüm haberi. Max Böhm'ün evli olduğunu bile bilmiyordum. Oğlu durumu hemen kavradı. Her zamanki çocuk haliyle salya sümük ağlamaya, hıçkırmaya başladı. Oysa çocuğun orada, sivrisinek istilalarının, sülük dolu su birikintilerinin içinde hiç işi yoktu. Hepimizi bir panik havası sardı. Nerede olduğumuzu bir düşünmen gerek adamım. Yürüyerek SCAD'dan üç, M'Baïki'den dört gün uzaklıkta. İsviçreli'yi kimse, hiçbir şey kurtaramazdı. Ölüme mahkûmdu. Kafamda tek bir şey vardı; o lanet yerden uzaklaşmak, gökyüzünü görebileceğimiz bir yere gitmek. Hamallar bir sedye hazırladılar. Cızlamı çektik. Ama Böhm kendine geldi. Bizim gibi düşünmüyordu. Kongo sınırının ötesinde, bildiği bir dispanserden söz ediyordu. Orada bir doktor varmış. Onu dünyada kurtarabilecek tek doktor, o herifmiş. Ağlayıp haykırıyor, ölmek istemediğini söylüyordu. Oğlu da aynı fikirdeydi, Van Dötten ise mızıldanmaya başlamıştı. Allah kahretsin! Orada hepsini bırakıp giderdim ya, hamallar hepimizden atik davrandı. Selamsız sabahsız tüydüler.

Kısacası, pek alternatifimiz kalmamıştı. Sedyeyi taşımak, anasını düşünüp viyaklayan çocuğa destek olmak gerekiyordu. Böhm'e ilaç verdik, sonra da dördümüz; ben, Van Dötten ve iki Böhm, yola koyulduk. Son fırsat kervanı. En inanılmaz olanı neydi biliyor musun çocuk? Altı yedi saatlik bir yürüyüşten sonra gerçekten de dispanseri bulduk. İnanılmaz! Ormanın tam ortasında, kocaman bir bina. Koca laboratuvarıyla, beyaz önlükler giymiş, koşuşturan siyahlarıyla! Hemen işin içinde başka bir şey olduğunu düşündüm. Karışık bir iş. İşte o zaman adamı gördüm. Kırkında, uzun boylu bir herif, oldukça da yakışıklı. Allah kahretsin! Cangılın göbeğindesin adamım, karşında da sakin sesiyle sana, "Ne oldu?" diyen Hint racası kılıklı bir herif.

Şakaklarımda bir uğultu hissettim. Sinirlerim gerildikçe, hızını artıran bir matkap gibiydi. Bu doktoru ilk kez duyuyordum. Sordum:

– Kimmiş?

– Bilmiyorum. Hiç öğrenemedim. Ama daha o anda Böhm'le birbirlerini uzun zamandır tanıdıklarını, Böhm'ün doktora daha önce, muhtemelen başka araştırmaları sırasında rastladığını anladım. Yapraktan sedyesinin üzerinden böğürüyordu. Doktora bir şeyler yapmasını, ne olursa olsun yapmasını söylüyor, ölmek istemediğini haykırıyordu. Çevreye bir bok kokusu yayılmıştı. Böhm ne varsa, donuna doldurmuştu. Böhm'ü başından beri gözüm hiç tutmamıştı çocuk, inan bana. Onu öyle görmek, kanımı beynime sıçrattı. Pislik! Hepimiz sert, acımasız insanlardık evlat. Siktirici Afrikalı beyazlar. Oysa orman bizi yemeye başlamıştı. O zaman doktor eğilip sordu: "Her şeye hazır mısın Max? Gerçekten her şeye?" Sesi tatlıydı. Bir sosyete dergisinin sayfalarından fırlamışa benziyordu. Böhm adamın yakasına yapıştı, kısık sesle: "Beni kurtar doktor" dedi. "Neremin arızalı olduğunu biliyorsun. Onun için, kurtar beni. Neler yapabileceğini göstermenin

zamanıdır. Elmasımız var. Gerçek bir servet. Yukarılarda, toprağın içinde." Çılgınlığa bak! O iki herif sanki bir gün önce ayrılmış gibiydiler. Asıl önemlisi, Max Böhm sanki karşısındaki bir kalp uzmanıymış gibi konuşuyordu. Aklın alabiliyor mu adamım, cangılın göbeğinde?

Kiefer durakladı. Işık yavaş yavaş odayı aydınlatıyordu. Adamın yüzü korkunçluğunu yayıyordu. Elmacıkkemikleri öylesine çıkıktı ki, onları kaplayan deriyi yırtacak gibi duruyordu. Birden bu el bombalı katile karşı büyük bir acıma duydum. Dünya üzerinde hiçbir insan böylesi bir çürümeyi hak edemezdi. Kiefer sözlerini sürdürdü:

– O zaman doktor bana döndü. "Onu ameliyata almak zorundayım" dedi. "Burada mı?" diye sordum. "Yoksa çıldırdınız mı?" "Pek fazla seçeneğimiz yok, Mösyö Kiefer" dedi herif. "Yardım edin de götürelim." Birden, adımı bildiğini fark ettim. Üçümüzü de tanıyordu. Van Dötten'i bile. İhtiyar Max'ı içeriye, fayans kaplı büyükçe bir odaya taşıdık. Vızır vızır öten, havalandırmaya benzer bir şey duyuluyordu. Ameliyathaneye benziyordu. Steril, falan. Ama midemi bulandıran, uzaktan gelen kan kokusu gibi bir şey vardı.

Kiefer Böhm'ün resimlerindeki mezbahayı anlatıyordu. Bulmacanın parçaları birer birer yerine oturuyordu. Darbenin etkisiyle, sarsıldım. El yordamıyla ahşap koltuğu yakaladım, usulca oturdum. Kiefer sırıttı:

– Başın mı döndü evlat? Sıkı tutun. Çünkü bu anlattıklarım daha girizgâh bile değil. Birinci steril odada duş alıp değişmemiz gerekti. Sonra ikinci bir odaya girdik, cam bir bölmenin arkasında ameliyat masasını gördük. Aslında iki masa vardı, nikelden. Böhm'ü yatırdık. Doktor sakince, yumuşakça davranıyordu. Bir süre sonra, ilk odaya döndük. Oğlan bizi bekliyordu. Doktor onunla tatlı tatlı konuştu: "Sana ihtiyacım olacak, koca adam"

dedi. “Babanı iyileştirmem için, senin kanından bir miktar almam gerekecek. Tehlikesi yok. Hiçbir şey duymayacaksın.” Bana dönüp buyurdu: “Bizi yalnız bırakın Kiefer. Bu çok hassas bir ameliyat. Hastalarımı hazırlamam gerek.” Odadan çıktım evlat. Kafam davul gibiydi. Nerede olduğumu bile bilmiyordum. Dışarıda, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Van Dötten’i buldum. Tir tir titriyordu. Hoş, benim de durumum ondan farklı değildi ya. Böylece, saatler geçti. Neyse, sabah ikiye doğru, doktor göründü. Üstü başı kan içindeydi. Allak bullak yüzü kireç gibi olmuştu. Derisinin altından damarları görünüyordu. Onu gördüğümde, içimden, “Böhm öldü” dedim. Oysa herif pis pis sırıtıyordu. Gaz lambasının ışığında, gözleri parlıyordu. “Max Böhm kurtuldu” dedi. Sonra da ekledi: “Ancak oğlunu kurtaramadım.” Ben doğruldum. Van Dötten başını ellerinin arasına alıp mırıldandı: “Aman Tanrım…” Haykırdım: “Oğlunu mu? Allah’ın belası ibne, ne yaptın? Çocuğa ne yaptın pis kasap?” Adama cevap fırsatı bile tanımadan, dispansere daldım. Beyaz fayanslarla kaplı, gerçek bir labirentti. Nihayet ameliyathaneyi bulabildim. Elinde AK-47 otomatik tabanca olan bir gündüz feneri nöbet tutuyordu. Yine de camdan bakınca, katliamın izlerini görebiliyordum. Yerler kıpkırmızıydı. Duvarlar da öyle. Masalar kırmızıya boyanmıştı sanki. İnsan vücudundan bu kadar kan akabileceğini hiç bilmezdim. Havada bir çürümüşlük kokusu vardı. Donup kalmıştım. Odanın bir köşesinde, karanlıkta, beyaz bir çarşafın altında sakince uyuyan Max’ı gördüm. Ama daha yakınımda, sağda, küçük Böhm vardı. Bir et ve bağırsak yığını gibi. Ünümü duymuşsundur evlat. Ölümden hiç korkmadım, insanlara, özellikle de siyahlara acı çektirmekten hep çok hoşlandım. Ama gözlerimin önündeki, her şeyin de ötesindeydi. Vücudun her tarafı kesiklerle kaplıydı. Sana anlatamayacağım kadar çok yara vardı. Oğlanın göğsü, gırtlağından göbek deliğine kadar yarıl-

mıştı. Karnının üzerinde yapış yapış bağırsaklar kımıldıyordu. Cerrahın yaptığını anlamak için âlim olmaya gerek yoktu. Çocuğun kalbini çıkarıp, babaya nakletmişti. Cangılın ortasında böyle bir ameliyatı gerçekleştirebilmek için, deha olmak gerekirdi. Oysa gözlerimin önündekiler, bir dâhinin eseri değildi. Bir çılgının, bir Nazi pezevenginin, ne bileyim, onun gibi birinin işiydi. Dayanılır gibi değildi adamım, yemin ederim. On beş yıldan beri, o paramparça cesedi düşünmediğim tek bir gece olmadı. Yaklaştım, yüzümü cama yapıştırdım. Küçük Böhm'ün yüzünü görmek istiyordum. Başı olmayacak bir açıyla, 180 derece dönmüştü. Dehşetle yuvalarından fırlamış gözlerini gördüm. Çocukcağızın ağzına tıkaç bağlanmıştı. İşte o zaman o alçağın ameliyatı anestezisiz, canlı canlı yaptığını anladım. Tabancamı çekip, dışarıya çıktım. Doktor yanında tepeden tırnağa silahlı dört gündüz feneriyle beni bekliyordu. Ellerindeki gemici fenerlerini üzerime tuttular. Gözlerim kamaştı, hiçbir şey göremez oldum. Doktorun yumuşak sesini beynimin içinde duydum: "Mantıklı olun Kiefer. En ufak bir harekette, sizi bir köpek gibi geberttiririm. Artık siz de bir çocuğun cinayetinde suç ortaklığı etmiş durumdasınız. Kongo'da da, Orta Afrika'da da, bunun cezası idamdır. Oysa benim diyeceklerimi yaparsanız, hiçbir sorun çıkmaz, üstelik çok para da kazanırsınız..." Doktor bana ne yapmam gerektiğini anlattı. Küçük Böhm'ün cesedini M'Baïki'ye götürüp, siyah bir doktordan bir ölüm ilmühaberi almam gerekiyordu. Bu işten epey kazançlı çıkacaktım. En azından, şimdilik. Daha sonra, çok daha kârlı işler gelecekti. Seçme şansım yoktu. Philippe Böhm'ün cesedini bir sedyeye bağladım, iki hamalla birlikte SCAD'a doğru gittik. Baba Böhm'ü o çılgın herifin ellerine bıraktım. Van Dötten çoktan kaçmıştı. Kamyonetimi buldum, çocuğun cesedini alıp, M'Baïki'ye kadar gittim. Başımdan

geçenler iğrençti, ama ormanın doktorun üzerine kapanacağını, bu kâbusu sileceğini umuyordum.

O korkunç sınav gecesinde, Böhm, Kiefer ve Van Dötten istemeden de olsa, ruhlarını şeytana satmışlardı. Bu üçlüyü başka birinin yönettiğini hiç düşünememiştim. 1977 yılının o ağustos gecesinden beri, üç beyaz kontrol altına alınmıştı. Max Böhm'ün yeni kalbi üzerindeki titanyum kapsülün anlamı şimdi anlaşılıyordu; o kapsül cinayet deliliydi, doktorun "imzası", cinayeti somutlaştıran, doktorun Böhm ve diğer ikisi üzerindeki denetimini güçlendiren bir kanıttı.

– Sonrasını biliyorum Kiefer, dedim. M'Diaye'yi sorguladım. Yazacağı raporu dikte ettin, sonra da cesetle Bangui'ye döndün. Peki, sonra ne oldu?

– Bokassa'ya bir palavra attım; bir gorilin saldırdığını, küçük Böhm'ün öldüğünü, baba Böhm'ün de Brazzaville üzerinden ülkesine döndüğünü söyledim. Anlattıklarım oldukça kuşku çekiciydi, ama Bokassa böyle şeylere aldırmıyordu. Onun gözünde tek bir şey vardı; yeni elmas damarları. Taç giyme törenine üç ay kalmıştı. Bulabildiği her yerde elmas arıyordu. "Taç" için. Mutlak bir gizlilik içinde, ormana bir elmas çıkarma ekibi yerleştirildi. Şantiyeyi ben yönetiyordum. Ekim ayına kalmadan, olağanüstü taşlar bulduk. Taşlar zaman geçirmeden, tıraşlanmaları için Anvers'e gönderildi.

– Böhm'ü bir daha ne zaman gördün?

– Bir buçuk yıl sonra, ocak 1977'de, Bangui'de. Gözlerime inanamadım. İhtiyar Max korkunç derecede zayıflamıştı. Hareketleri yavaş ve dikkatliydi. Fırça gibi kesilmiş saçları, hiç olmadıkları kadar beyazdı. Ubangi'nin kıyısında, rahatça konuşabilmek için, sakin bir yer bulduk. Zaten kentte hava ısınmaya da başlamıştı; öğrenci hareketleri yayılıyordu.

– Böhm sana ne anlattı?

– Bana şimdiye kadar duyduğum en çılgın işi önerdi. Özet olarak, dedikleri şunlardı: "Bokassa'nın günleri sayılı Kiefer. İndirilmesi sadece birkaç haftayı alır. Senin ve benim dışımda, Sicamine'in gerçek potansiyelini kimse bilmiyor. O damarı yöneten sensin. Adamlarına hâkimsin, stokları sen kontrol ediyorsun. Bu işlerin ormanda nasıl yürüdüğünü ikimiz de biliyoruz, değil mi? En güzel taşları kendine ayırmanı kimse engelleyemez. Kimse su birikintilerinden gerçekten ne kadar elmas çıkarıldığını sormaz." (Afrika'nın en doğru adamı Böhm, bana elmas çalmayı öneriyordu. Diyecek bir şey yoktu; geçirdiği "ameliyat" kişiliğini derinden etkilemişti…) "Benim için" diye devam etti, "Afrika bitti. Buraya bir daha dönmek istemiyorum. Asla. Ama Avrupa'da, taşları teslim alıp, Anvers'te satışa çıkarabilirim. Ne dersin?" Düşündüm. Elmas hırsızlığı, benimki gibi bir işte çalışanlar için hep en kışkırtıcı arzu olmuştur; gün boyu bokun içinde çabalamak, parmaklarının arasından hazineler aktığını görmek. İşin tehlikelerini de biliyordum. "Ya kuryeler Böhm?" dedim. "Elmasları kim taşıyacak?" Böhm cevap verdi: "Can alıcı nokta da burası ya" dedi. "Elimde kurye var. Kimsenin yakalayamayacağı, tutuklayamayacağı kuryeler. Uçağa, vapura ya da bilinen herhangi bir taşıta binmeyen, gümrükten ya da herhangi bir kontrolden geçmeyen kuryeler." Hiçbir şey demeden yüzüne bakıyordum. İşte o zaman, "aracılarını" göstermek üzere, birlikte Bayanga'ya gitmemizi önerdi. Orada, ovada, Avrupa'ya doğru yola çıkmaya hazırlanan binlerce leylekten başka bir şey göremedim. İsviçreli dürbününü bana uzattı ve ayağında halka olan bir leylek gösterdi. "Yirmi yıldan beri" dedi, "leyleklerle ilgileniyorum Kiefer. Mart ayında Avrupa'ya döndüklerinde onları karşılıyor, besliyor, yavrularının bacaklarına halka takıyorum. Yirmi yıldan beri göçlerini, hayatlarının dönemlerini inceliyorum; bunlarla birlikte de, beni çocukluğumdan beri çok meraklandıran bir

sürü başka ayrıntıyı. Bugün, incelemelerim hiç düşünmediğin ölçüde işimize yarayacak. Şu kuşa bir bak. Bana halkalı bir kuş gösteriyor. "Bir an için halkanın içine bir ya da birkaç ham elmas yerleştirdiğini düşün. Ne olur? İki ay sonra o elmaslar Avrupa'da, belirli bir yuvaya iner. Matematik kadar kesin. Leylekler her yıl, kesinlikle aynı yuvaya döner. Eğer bu yöntemi halkalı leyleklerin tümüne yayarsak, hiçbir sorunla karşılaşmadan binlerce elmas gönderebiliriz demektir. Bahar geldiğinde, kuşları bulur halkalarındaki elmasları alırım. O zaman da geriye Anvers'e gidip elmasları satmaktan başka yapacak bir şey kalmaz." İsviçreli'nin projesi birden kafamda belirmeye başlamıştı. Sordum: "Benim rolüm ne olacak?" Böhm cevap verdi: "Elmas mevsimi sırasında, en güzel parçaları kendine ayırırsın. Sonra Bayanga'ya gider, elmasları kuşların halkalarına gizlersin. Sana bir tüfek ile uyuşturucu mermi veririm. Zaten iyi nişancısın Kiefer. Böyle bir iş en fazla iki haftanı alır. Senin için her yıl on bin dolar ayırırım." Böyle bir işin getirebileceği servet karşısında, gerçek bir sefalet öneriyordu. İsviçreli bu işte yalnız olmadığını anlattı. Neler yaptığını anlamaya başlamıştım. Proje başka bir yerden gelmişti. Bu, cerrahın, cangıldaki doktorun fikriydi. Bizi elinde tutuyordu, bu kaçakçılığı yaptırmak için yeterli kozu vardı. Aynı kaçakçılık, bu kez benimle aynı görevi yapan Van Dötten'le doğuda, Güney Afrika'da da hazırlanıyordu. Köşeye sıkışmıştık, değersizdik, ama aynı zamanda da çok zengin olacaktık. "Tamam, varım" dedim. Gerisini zaten biliyorsun. Elmas kaçakçılığı kusursuz işledi. Her yıl leyleklerin bacaklarına bin kadar elmas astım. Payımı İsviçre'deki şifreli hesabıma yatırıyorlardı. Batıda olsun, doğuda olsun, işler sorunsuzca yürüyordu. Geçen nisana kadar..."

Kiefer sustu. Dudaklarından bir emme gürültüsü çıktı, sonra tüm vücudu, içten gelme bir sancı tarafından çekiliyormuş gibi,

kasıldı. Kiefer sırtüstü yığıldı, sonra kapkara göz çukurlarının içinden, bana baktı:

– Kusura bakma evlat. Biberon saatim geldi.

Baş ucu masasından bir şırınga ile bir şişe aldı, şişeden ampul biçiminde bir doz morfin çıkardı. Birkaç hareketle iğneyi hazırladı. Elleri titremiyordu. Kahverengimsi bir lastik parçası aldı, sonra sol kolunu uzatıp sıyırdı. Kolu sütümsü bir denizde tuhaf mercan adacıkları çizen pıhtılaşmış kan kabukları gibi koyu ve kumlu lekelerle kaplıydı. Şırıngayı dudaklarının arasına aldı, tek elinin ustalığıyla lastik şeridi sıkıştırdı. Damarları hemen şişti. Kiefer iğnenin ucuyla damarlara dokundu, en uygun saldırı noktasını aradı. Birden, iğneyi sapladı. Morfinin tesiriyle dertop oldu, hareketi üzerinde yoğunlaştı. Çıplak kellesi bir güneş ışınının önünden geçip, ışıltılı bir taş gibi, beyazımsı bir parıltı yaydı. Derisinin altındaki kemiğimsi eklemler oynadı. Saniyeler geçti. Sonra Kiefer gevşedi. Boğuk bir kahkaha attı, sonra başı yine gölgelere döndü.

Son söylediklerini düşündüm. Evet, devamını biliyordum. Doğu leylekleri geçen nisan ayında dönmemişlerdi. Böhm paniğe kapılmış, adamlarını göndermişti. İki adam leyleklerin güzergâhını gezmiş, hiçbir şey bulamamışlardı. Sadece İdo'yu, onlara bilgi verebilecek tek kişiyi öldürmüşlerdi. Daha sonra, Max Böhm beni aynı güzergâhı denetlemeye göndermiş, peşime de çok "meraklı" çıkmam durumunda beni temizlemeleri için, iki Bulgar'ı takmıştı. Böylece, leylekleri hakkında en küçük bir ayrıntı öğrenebilmem için, beni ölüme mahkûm etmişti. Ana soru hâlâ değişmemişti: neden ben? Belki de Kiefer bunun cevabını verebilirdi. Sanki gözlerimden düşüncelerimi okuyormuş gibi, soran o oldu:

– Peki, ama sen çocuk, sen kuşların peşine neden düştün?

– Böhm'ün emriyle.

– Emriyleymiş…

Kiefer kapkara ve yapış yapış bir kahkaha attı –korkunç bir hırlama– siyah lifler yine pijamasına aktı. Tekrarlıyordu:

– Böhm'ün emriyle... Böhm'ün emriyle...

Gürültüyü bastıracak kadar yükselttim sesimi:

– Neden beni seçtiğini bilmiyorum. Kuşbilim konusundan habersizdim, ama en önemlisi, şebekenizin üyesi değildim. Oysa Böhm beni bir şekilde, katiller arasındaki oyuna katılan bir köpek gibi, size karşı kullanmak istemişti.

Kiefer içini çekti:

– Artık bunların bir önemi yok. Zaten işimiz bitikti.

– Bitik miydi?

– Böhm ölmüştü evlat. O olmadan, çark dönmüyordu. Yuvaları, numaraları bilen sadece oydu. Şifreyi yanında mezara götürdü. Bizi de beraber. Artık hem bir işe yaramıyor hem de çok şey biliyoruz.

– Kim bu, biz dediklerin?

– Ben, Van Dötten, Bulgarlar.

– Bayanga'da saklanmanın nedeni bu mu?

– Evet. Hem de alelacele. Ama buraya vardığımda, hastalık arttı. Kaderin garip bir cilvesi çocuk. Altmışında AİDS, bundan daha matrak bir şey olabilir mi?

– Ya Van Dötten?

– Nerede olduğunu bilmiyorum. Gebersin.

– Seni tehdit eden kim Kiefer?

– Sistem, doktor, ne bileyim ben. Çok daha geniş, uluslararası bir sistemin parçasıyız, çakıyor musun? Ben on yıldır bu delikte çürüyorum. Bu konuda sana bir şey anlatacak halim yok. Böhm bu işteki tek temasım oldu hep.

– Tek Dünya adı sana bir şey hatırlatıyor mu?

– Şöyle böyle. Sicamine'in yakınında, bir misyonları var. Pigmelerle ilgilenen bir rahibe. Öyle işlerle uğraşmıyorum.

Canlı ameliyatlar, kalp hırsızlıkları Kiefer'in işi değildi. Yine de ısrar ettim:

– Sikkov'un üzerinde Birleşmiş Milletler pasaportu vardı; senin haberin olmaksızın, Tek Dünya hesabına çalışmış olabilir mi?

– Evet, mümkün.

– Geçen mayıs ayında, Bulgaristan'da, Slivenli bir Çingenenin, Rayko Nikoliç'in öldürülmesinden haberin var mı?

– Yok.

– Ya on gün kadar önce, Sicamine yakınlarında Gomoun adlı küçük bir Pigme kızının öldürülmesinden?

Kiefer doğruldu:

– Sicamine yakınlarında mı?

– Masum rolü oynama Kiefer. O doktorun Orta Afrika Cumhuriyeti'ne geri döndüğünü biliyorsun. Üstelik senin helikopterinden bile yararlandı.

Kiefer yatağa devrilip mırıldandı:

– Anlaşılan, çok şey öğrenmişsin küçük adam. On gün kadar önce, Bonafé bana bir mesaj iletti. Doktor Bangui'ye dönmüştü. Anlaşılan, elmasların peşindeydi.

– Elmasların mı?

– Bu yılın ürününün. Taşların şu ya da bu şekilde buradan çıkarılması gerek. (Kiefer pis pis sırıttı.) Ama doktor beni bulamadı.

Bir blöfle cevap verdim:

– Bulamadı, çünkü aradığı sen değildin.

Çek yeniden doğruldu:

– Neler sallıyorsun?

– Elmaslar için gelmemişti Kiefer. Onun gözlerinde, para sadece bir araç. İkinci derecede bir araç.

– Öyleyse neden bu zenci dolu çukura döndü?

– Gomoun için, küçük Pigme'nin kalbini çalmak için.

Hasta tükürdü:

– Allah kahretsin, sana inanmıyorum!

– Kızın cesedini gördüm Kiefer.

Çek düşünür gibiydi.

– Benim için gelmediyse, Allah kahretsin… Demek rahat ölebilirim.

– Daha ölmedin Kiefer. Doktoru bir daha hiç gördün mü?

– Hayır.

– Adını da bilmiyorsun?

– Hayır, dedim ya.

– Fransız mı?

– Fransızca konuşuyor, tek bildiğim bu.

– Aksansız mı?

– Aksansız.

– Fizik olarak, nasıl biri?

– Uzun boylu. Sıska suratlı, açık alınlı, gri saçlı. Gerçek bir taş kafa.

– Hepsi bu mu?

– Beni rahat bırak çocuk.

– Doktor nerede saklanıyor Kiefer?

– Dünyanın bir yerinde.

– Böhm doktoru nerede bulacağını biliyor muydu?

– Sanırım, evet.

Sesim çatlak çıkıyordu:

– Nerede?

– Bilmiyorum.

Koltuğu itip ayaklandım. Oda demir parmaklıkları bükecek kadar sıcak olmuştu. Kiefer inledi:

– Ya aramızdaki pazarlık alçak herif?

Gözlerinin içine baktım:

– Endişelenme.

Kolumu uzattım, Glock'un horozunu kaldırdım. Kiefer haykırdı:

– Çek tetiği ibne.

Hâlâ tereddüt ediyordum. Birden çarşafın altındaki el bombasını, Çek'in emniyet pimine dolanan parmağını gördüm. Ellerimi birleştirdim, tek el ateş ettim. Cibinlik titredi. Kiefer mat bir sesle patladı, cibinliği siyah kana ve kapkara beyin parçalarına boğdu. Dışarıda, kanat çırparak havalanan leyleklerin gürültüsünü duyuyordum.

Birkaç saniye sonra tül perdeyi çektim. Kiefer yastığın üzerine dağılmış boş bir leş, kan, et ve kemik artığından başka bir şey değildi artık. Pimi yarı yarıya çekik el bombası çarşafın kıvrımları arasındaydı. Bu insan macununun ortasında küçük elmasları ve halkaları –bu yılın "hasadı"– gördüm. Hazineyi olduğu yerde bıraktım, ama halkaları topladım.

Koridora çıktım. M'Bati kadını sıçrayarak uyanmış, veletlerinin ortasında, ellerini kollarını sallayarak koşmaya çalışıyordu. Gözyaşlarının ardından gülüyordu; canavar ölmüştü. Dirseklerimle kendime yol açtım. Duvarların üzerinde kertenkeleler korkunç, karmaşık ve yeşilimsi bir kalıp gibi, hâlâ koşuşturuyorlardı. Dışarı fırladım. Güneş beni durdurdu. Gözlerim kamaştı, basamakları sendeleyerek indim, sonra da Glock'umu kıpkızıl toprağa bıraktım.

Her şey bitmişti ya da her şey yeniden başlıyordu.

Önümde, uzaklarda bir yerlerde, Tina bana doğru koşuyordu.

V

Cehennemde bir sonbahar

Kırk beşinci bölüm

Dört gün sonra bir şafak vakti, Paris'e dönmüştüm. Tarih 30 eylüldü. Raspail Bulvarı'ndaki geniş dairem gözüme küçük ve kasvetli göründü. Kısıtlı mekânlara alışkın değildim artık. Son iki hafta boyunca gelen mektupları topladım, sonra da telesekreterdeki mesajları dinlemek için çalışma odama geçtim. Birkaç aylık yokluğum karşısında şaşkına dönmüş arkadaşları ya da akrabaları seslerinden tanıdım. Dumaz'dan hiç mesaj yoktu. Bu sessizliği pek hayra yoramıyordum. Başka bir tuhaflık da, Nelly Braesler'den yeni bir mesaj olmasıydı. Yirmi beş yıllık uzaktaki eğitimim sırasında bile, beni böylesine sık aradığını hiç hatırlamıyordum. Bu ani ilginin nedeni neydi?

Saat sabahın altısıydı. Evin içinde dolaştım, sanki başım döner gibi oldu. Yaşadığım bütün maceralardan sonra kendimi hayatta, böylesi bir konforun ortasında bulmak tuhafıma gidiyordu. Gözümün önünden Afrika'daki son günlerim geçti. Beckés'yle birlikte, Kiefer'in kanlı cibinliğe sarılmış cesedini –elmaslarıyla– ovanın bir köşesine gömüşümüz. Otto Kiefer'in yastığının altında sakladığı otomatik silahla intihar ettiğini söylediğimde, Bayanga jandarmalarının çıkardığı güçlükler. Nehir kıyısında, son bir kez daha seviştiğim Tina'yla vedalaşmam.

Afrika yolculuğum saçtığı ışık kadar, karanlıklar da yaratmıştı. Otto Kiefer'in anlattıkları elmas kaçakçılığı defterini kapı-

yordu. En önemli iki aktör ölmüştü. Van Dötten, Güney Afrika'da bir yerlerde saklanıyordu herhalde. Sarah Gabor hâlâ ortalıklardaydı, kim bilir, belki de elmaslarını satmayı becermişti. Genç kadın zengin olmasına zengindi ama, artık başı da beladaydı. Katiller çoktan peşine düşmüş olmalıydı. Elmas kaçakçılığından geriye sadece bu soru kalmıştı, kanatlı kuryelerin öyküsü çoktan bitmişti.

Geriye bütün bu olayların perde arkasındaki adam, Afrikalı "hekim" kalıyordu.

Herif en azından on beş yıldır, dünyanın çeşitli köşelerinde kurbanlarını canlı canlı ameliyat ediyor, kalplerini çalıyordu. İnsanın aklına ilk gelen, organ kaçakçılığıydı tabiî; ne var ki ayrıntılar gerçeğin çok daha karmaşık olduğunu kanıtlıyordu. Cerrahın böylesi bir sadistlik uygulamasının ardındaki neden neydi? Alıcıların ülkesinde bir organ kaçakçılığı şebekesi kurmak çok daha kolay olacakken, neden dünya çapında ve böylesine ciddi bir seçim yapmak ihtiyacını duyuyordu? Yoksa belirli bir doku grubunun mu peşindeydi?

Şu anda elimde sadece iki önemli ipucu vardı.

Birinci ipucu: "hekim" ile Max Böhm 1972 ile 1977 yılları arasında ekvator ormanlarında, İsviçreli'nin gezileri sırasında, tesadüfen tanışmışlardı. Demek ki cerrah Kongo'da ya da Orta Afrika'da oturuyordu; ömrünü cangılın ortasında geçirmediği de muhakkaktı. Kısacası iki ülkenin sınırları ve hastanelerinde adamın izine rastlayacağımdan emindim, ama elimde resmî bir yazı olmadan bu kurumlardan istediğim bilgileri nasıl alırdım? Bir başka yol da, Avrupalı uzman kalp cerrahlarına sorular sormamdan geçiyordu. 1977 yılında, Max Böhm'e cangılın ortasında kalp nakledebilecek biri, olağanüstü bir uzman olmalıydı. Fransızca konuşan, Afrika'nın ortasına sürgüne gitmiş böylesi bir virtüözün izini bulmak güç olmamalıydı. İşte o zaman Max

Böhm'ün otopsisini gerçekleştiren ve Dumaz'ya soruşturmasında yardımcı olan Dr. Catherine Warel'i hatırladım.

İkinci ipucu, Tek Dünya'ydı. Katil, kurumun kurucularının haberi olmadan analiz ve bilgi mekanizmasından yararlanıyor, bu sistem sayesinde dünya üzerindeki kurbanlarını belirliyordu. Sahada da tedavi merkezlerinin helikopterlerini, mikroptan arındırılmış çadırlarını ve diğer lojistik imkânlarını kullanıyordu. Böylesine rahat hareket edebilmesi için, kuşkusuz örgüt bünyesinde çok önemli bir yeri olması gerekirdi. Kısacası, Tek Dünya'nın örgütlenme şemasına ihtiyaç vardı. Bu bilgileri Afrika'dan getirdiğim notlarla karşılaştırdığımda, belki de bütün rastlantıların arasında bir adın parladığını görecektim. Bu konuda da resmî bir kimliğimin olmamasının güçlüğünü yaşıyordum. Hiçbir yetkim, özel hiçbir görevim yoktu. Dumaz uyarmıştı beni, "Dünya çapında tanınmış bir yardım örgütüne saldırmak kolay değildir" demişti.

Kişisel soruşturmam, ayak sürüyordu kısacası. İncinmiş, hayal kırıklığına uğramış, şimdiye kadar yaşadıklarımdan çok daha derin bir yalnızlığa itilmiştim. Hayatta kalmam bile, bir mucizeydi. Kanlı şebekenin karşısına çıkabilmek için, bir an önce polisten yardım istemek zorundaydım.

Sabahın yedisiydi. Hervé Dumaz'nın ev telefonunu çevirdim. Cevap yoktu. Kendime bir çay yaptım, kafamdan karanlık düşünceler geçirerek, salona gittim. Sehpanın üzerine yığdığım postayı gözden geçirdim: davetiyeler, üniversite arkadaşlarımdan gelen mektuplar, entelektüel dergiler ve gazeteler... Son birkaç günün Le Monde gazetelerini alıp, dalgın gözlerle baktım.

Birkaç saniye sonra, şaşkınlık içinde aşağıdaki haberi okuyordum:

Elmas borsasında cinayet

27 eylül 1991 günü, Anvers'teki ünlü Beurs voor Diamanthandel'in bürolarında bir cinayet işlendi. Elmas borsasının üst kattaki bürolarından birinde Sarah Gabor adlı İsrailli genç bir kadın, elindeki Glock marka otomatik tabancayla İsviçre federal polisinden Müfettiş Hervé Dumaz'yı öldürdü. Ne genç kadının öldürme nedeni ne de o gün satışa sunduğu olağanüstü elmasların kaynağı konusunda bilgi yok.

O 27 eylül 1991 sabahı saat dokuzda Beurs voor Diamanthandel'de her şey normaldir. Bürolar açılır, güvenlik önlemleri alınır, ilk "satıcılar" gelmeye başlar. Dünya elmas üretiminin Güney Afrikalı De Beers imparatorluğunca denetlenmeyen yüzde 20'si burada ve Anvers'teki diğer elmas borsalarında işlem görür.

Uzun boylu, sarışın genç bir kadın, elinde deri bir çantayla saat on buçukta gelir ve ana salona girer. Tüccarlardan birinin bürosuna yönelir, elinde içinde ona yakın küçük, ama olağanüstü saflıkta elmas bulunan zarfı gösterir. İsrail asıllı tüccar (adının açıklanmasını istemiyor) genç kadını tanır. Bir haftadan beri, iki günde bir gelen, hep aynı sayıda ve aynı olağanüstü güzellikteki elmasları satışa sunan kadındır.

Oysa bu kez, olaya bir üçüncü kişi müdahale eder; genç kadına yaklaşıp, kulağına bir şeyler fısıldayan, otuz yaşlarında bir adam. Kadın birden döner ve çantasından otomatik bir tabanca çıkarır. Tereddütsüz ateş eder. Adam alnına yediği kurşunla, yere yığılır.

Genç kadın gürültüyü duyup koşan nöbetçileri tehdit ederek, kaçmaya çalışır. Son derece sakin, geri geri çekilir. Ne var ki borsanın gelişmiş güvenlik sistemlerinden habersizdir. Asansörlerin bulunduğu birinci kat sahanlığına vardığında, çevresini kurşun geçirmez camlar sarar, herhangi bir yöne kaçmasını engeller. Tuzağa düştüğü anda, silahını bırakıp

teslim olmasını öğütleyen geleneksel mesajı duyar. İstenileni yapar. Asansör boşluğundan çıkan Belçika polisince etkisiz hale getirilir.

Olaydan sonra Beurs voor Diamanthandel güvenlik birimleri ile Belçika polisi ve polisin elmas kaçakçılığı konularında uzmanlaşmış kişileri güvenlik kameraları kayıtlarından cinayet sahnesini tekrar tekrar seyretti. Kimse bu ani cinayetin nedenini anlayamadı. Katil ile kurbanının kimlikleri polisi kuşkuya düşürdü. Kurban Hervé Dumaz adında, İsviçre federal polis müfettişiydi. 34 yaşındaki bu genç polis Montreux Polis Müdürlüğü'nde görevliydi. İki haftalık izninde, Anvers'te ne arıyordu? Eğer genç kadını tutuklamak niyetiyle orada bulunuyorsa, neden borsanın güvenlik güçlerine başvurmadı?

Bütün bu bilinmeyenler, genç kadının kişiliğiyle daha da derinleşiyor. 28 yaşında bir kibutz üyesi olan Sarah Gabor, Ürdün sınırı yakınında, Beytşan'da oturuyor. Balık çiftliklerinde çalışan bu genç kadının elmaslardan böylesi bir serveti nereden edindiği bilinmiyor...

Öfkeyle elimdeki gazeteyi buruşturdum. Şiddet yine sahnedeydi. Yine kan akıyordu. Bütün önerilerime rağmen, Dumaz bildiğini okumuştu. Beceriksiz polisler gibi, Sarah'ı tehdit etmeye kalkmıştı. Sarah ise bir an bile tereddüt etmemiş, müfettişi alnının ortasından vuruvermişti. Dumaz ölmüştü, Sarah da demir parmaklıkların ardındaydı. Kanlı sonun insanı avutacak tek bir yanı vardı: hiç olmazsa genç sevgilim artık güvendeydi.

Kalktım, çalışma odasına geçtim. Hiç düşünmeksizin, pencerenin önünde durdum, perdeyi açtım. Evimin yanındaki Amerikan Merkezi'nin bahçesi altüst edilmişti. Ağaçlıklar ve çalılıklar yerlerini buldozerlerin kapkara izlerine bırakmıştı. Geriye sadece birkaç ağaç kalmıştı. Bir an önce Sarah Gabor'la görüşmeliydim. Bu da uluslararası polisle ilişkiye geçmem için bir fırsattı.

Kırk altıncı bölüm

Saatler bir maki yangını gibi, hızla ilerledi. Birkaç telefon – uluslararası numaralar, elçilikler, mahkemeler– ettim, sonra da benim açımdan önemli olan izni; Brüksel'in dışında, Gaushoren Kadınlar Hapishanesi'ndeki Sarah'la görüşmemi sağlayacak izni alabilmek için bir dizi faks çektim. Öğlen olduğunda, gerekli bütün başvuruları yapmıştım. Neredeyse her seferinde, cinayete yeni bir ışık tutabilecek önemli bilgilere sahip olduğumu çıtlatmıştım. Ya herrü, ya merrü durumundaydım artık. Ya beni ciddiye alırlar, böylelikle beni kararımın sonuçlarından sorumlu olmaktan kurtarırlardı ya da deli olduğuma kanaat getirip bütün başvurularımı boşa çıkarırlardı.

Saat on birde, uluslararası numaralar servisini bir kez daha aradım. Birkaç saniye kadar sonra, 20 ağustos gecesi Max Böhm'ün otopsisinin yapıldığı Montreux Hastanesi'nin on iki numarasını tuşluyor, santral memuruna Dr. Catherine Warel'le görüşmek istediğimi söylüyordum. Bir dakika sonra, güçlü bir "alo?" duydum.

– Adım Louis Antioche, Doktor Warel. Beni hatırladınız mı?

– Hayır, dedi kadın.

– Bundan bir ay kadar önce, kliniğinizde karşılaşmıştık. Ben Max Böhm'ün cesedini bulan kişiyim.

– Ha, tamam. Şu kuşbilimci, değil mi?

Benden mi, yoksa Böhm'den mi bahsediyordu, anlamamıştım.

– Evet. Dr. Warel çok önemli bilgilere ihtiyacım var. O ölümle ilgili bilgilere.

Bir çakmak kapağının madenî sesini duydum.

– Sizi dinliyorum. Eğer bir yardımım olabilecekse…

Konuşmaya başlamak üzereyken, sözlerimin tamamen saçma bulunacağını düşündüm.

– Telefonda konuşamayacağım. Sizi en kısa zamanda görmem gerek.

Catherine Warel soğukkanlı bir kadındı. Tereddüt etmeden cevap verdi:

– Öyleyse bugün öğleden sonra gelin. Saat bire doğru, Orly'den Lozan'a bir uçak var. Ben de sizi üçe doğru klinikte beklerim.

– Orada olacağım. Teşekkürler doktor.

Yola çıkmadan önce, Sofya'da Dr. Curiç'in numarasını çevirdim. On beş dakikalık başarısız girişimlerden sonra, karşıdaki telefonun zilini duydum. Zil on yedi kez çaldı, sonunda uykulu bir ses Bulgarca cevap verdi:

– Alo?

Milan Curiç'in sesiydi, anlaşılan şekerlemesini bölmüştüm:

– Doktor, ben Louis Antioche, hani şu leylek meraklısı.

Birkaç saniyelik bir sessizlikten sonra, ciddi bir ses duydum:

– Antioche mu? Son buluşmamızdan beri, hep sizi düşündüm. Hâlâ Rayko'nun ölümünü mü araştırıyorsunuz?

– Hem de nasıl. Galiba katilini de buldum.

– Galiba katilini…

– Evet. En azından izini. Rayko'nun öldürülmesi, nedenlerini hâlâ açıklayamadığım kusursuzca örgütlenmiş bir sistemin parçası. Emin olduğum tek bir şey var; bu şebeke tüm dünyaya yayılmış durumda. Buna benzer cinayetler, başka ülkelerde de işlenmiş. Katliamı durdurmak için, yardımınıza ihtiyacım var.

– Söyleyin, dinliyorum.

– Rayko'nun HLA grubunu öğrenmem gerek.

– Kolay. Otopsi raporu hâlâ burada. Ayrılmayın.

Açılıp kapanan çekmeceler, çevrilen sayfalar duyuyordum.

– İşte. Uluslararası sınıflandırmaya göre, Rayko'nunki Aw19,3 - B37,5.

Boğazımda bir şeyler düğümlendi. Gomoun'un grubuyla aynı. Böylesi bir benzerlik rastlantı olamazdı. Kekeleyerek sordum:

– Bu ender rastlanan ya da belli özelliklere sahip bir grup mudur?

– Hiçbir fikrim yok. Benim uzmanlık alanım değil. Kaldı ki, o kadar çok doku grubu var ki, ben…

– Yakınınızda bir faks var mı?

– Evet. Bir merkez var, onun yöneticisi de…

– Bana otopsi raporunuzun bir örneğini, bugün gönderebilir misiniz?

– Tabiî. Peki ama, neler oluyor?

Telefon ve faks numaralarımı yazdırdım, sonra devam ettim:

– Bakın Doktor Curiç. Dünyanın neresinde olursa olsun, insan kalbi çalmaya meraklı bir cerrah var. Afrika'nın balta girmemiş ormanlarında, cesedi Rayko'nunkinden farksız bir kızcağızın otopsisine bizzat tanık oldum. Sözünü ettiğim adam, bir canavar Curiç. Vahşi bir hayvan, yine de gizli bir mantık çerçevesinde hareket ettiğini düşünüyorum, anladınız mı?

Tok sesi kulağımda yankılandı:

– Kimliğini biliyor musunuz?

– Hayır. Ama haklıymışsınız; olağanüstü ustalığa sahip bir cerrahmış.

– Hangi milletten?

– Fransız, belki. En azından, Fransızca konuşulan bir ülkeden.

Cüce düşünür gibiydi. Devam etti:

– Ne yapacaksınız?

– Araştırmamı sürdüreceğim. Bu aralarda önemli bilgiler bekliyorum.

– Polise haber vermediniz mi?

– Daha vermedim.

– Antioche, size bir soru soracağım.

– Ne sorusu?

Hatta hışırtılar duyuldu. Cüce sesini yükseltti:

– Sofya'da beni ziyaret ettiğinizde, yüzünüzün tanıdık geldiğini söylemiştim.

Cevap vermedim. Curiç ısrarla devam etti:

– Bu benzerliği uzun uzun düşündüm. Sonunda Paris'te tanıdığım bir doktoru hatırladım. Ailenizde tıpla uğraşan kimse var mı?

– Babam doktordu.

– Onun da adı Antioche muydu?

– Elbette. Curiç, vaktim dar.

Cüce konuşmasını sürdürdü:

– Altmışlı yıllarda Paris'te çalıştı mı?

Yüreğim hızla atmaya başladı. Babamın adı içimde bir kez daha boğuk bir endişe yaratıyordu.

– Hayır, babam ömrünü Afrika'da geçirdi.

Curiç'in sesi uzakta yankılandı:

– Hâlâ hayatta mı? Babanız hâlâ yaşıyor mu?

Parazitler artmıştı. Kesik kesik cevap verdim:

– 1965 yılının son günü öldü. Bir yangında. Annem ve erkek kardeşimle birlikte. Öldüler. Üçü de.

– Elleriniz o yangında mı yandı?

Telefonu sert bir hareketle kapadım. Ailemden bahsedilmesi içimde hep bir korku, denetlenemez bir endişe uyandırıyordu. Cücenin sorularını anlayamıyordum. Babamı Paris'te nasıl

görmüş olabilirdi? Curiç eğitimini Saints-Pères Sokağı'nda yapmıştı, ama altmışlı yıllarda, daha çocuktu.

Saat on bir buçuktu. Bir taksi durdurup, havaalanına gittim. Uçuş boyunca, gazeteleri okudum. Çoğu elmas cinayetine küçük bir yer ayırıyor, ama hiçbiri daha fazla bilgi vermiyordu. Daha çok İsrailli genç bir kadının bir Belçika kentinde İsviçreli bir polisi öldürmesinin doğurduğu diplomatik güçlükleri sıralıyorlar, "üzüntülerini" bildiren ve bu "trajedinin bir an önce aydınlığa kavuşmasını" dileyen İsviçre ve İsrail büyükelçilerine değiniyorlardı.

Lozan'da bir otomobil kiraladım ve Montreux'ye doğru yola çıktım. Curiç'in sorularının sebep olduğu rahatsızlık beynimi kemiriyordu. Durumun karışıklığı karşısında direncimi yitirmek üzereyken, bir yandan da işimin ne kadar acele olduğunu, bir an önce bir şeyler yapmam gerektiğini düşünüyordum. Bütün bu düşüncelerin üzerinden de, Afrika anılarım süzülüyordu. Tina'nın yanında geçirdiğim ışıltılı gece, Bayanga patikalarının dönemeçleri, yağmurun parıltıları... tabiî bir de Gomoun'un cesedi, Otto Kiefer'in yüzü, Max Böhm'ün, oğlunun, Rahibe Pascale'in birbirlerine bağlı, korkunç alınyazıları... Derinlerde de hep, o cerrah. Yüzü, adı olmayan cerrah.

Klinikte, Dr. Warel beni bekliyordu. Derin çizgili yüzünü, sert Fransız sigaralarını hatırladım. Girizgâh yapmaya gerek duymadan konuya girdim:

– Doktor, Max Böhm'ün ölümünden sonra, bazı araştırmalar için Müfettiş Dumaz'ya yardım ettiniz.

– Doğru.

– Ben de müfettişle birlikte çalıştım. Şimdi de bazı bilgilere ihtiyacım var.

Kadının yüzü değişti. Bir sigara yaktı, dumanını üfledi, sonra sordu:

– Polis olmadığınıza göre, hangi hakla?

Bir solukta cevap verdim:

– Max Böhm dostumdu. Öldükten sonra, geçmişi üzerinde bir araştırma yapıyorum. Çok önemli bazı bilgilere ihtiyacım var.

– Müfettiş Dumaz beni neden bizzat aramıyor?

– Hervé Dumaz öldü doktor. Böhm'ün ölümüyle bağlantılı olarak, başına sıkılan bir kurşunla öldürüldü.

– Siz neler söylüyorsunuz?

– Bugünkü gazeteleri aldırın doktor. Doğruyu söyleyip söylemediğimi göreceksiniz.

Catherine Warel bir an durakladı. Birkaç saniye sonra, kendinden pek de o kadar emin olmayan bir sesle sordu:

– Bu hikâyede sizin rolünüz ne?

– Tek başıma çalışıyorum. Polis er ya da geç soruşturmayı devralacak. Bana yardıma hazır mısınız?

Dr. Warel'in dudaklarından bir duman bulutu sıyrıldı. Sonunda cevap verdi:

– Öğrenmek istediğiniz ne?

– Max Böhm'ün kalp nakli yaptırdığını biliyorsunuz herhalde. Ameliyat üç sene önce falan yapılmış olmalı. Oysa bu ameliyatın izlerini bulamadınız, ne İsviçre'de ne de başka yerde. Kuşbilimciyi tedavi eden doktorun adına da ulaşamadınız.

– Doğru.

– Oysa ben, ameliyatı gerçekleştiren cerrahın izini bulduğuma inanıyorum. Şaşırtıcı birisi. Hatta, korkutucu bile denebilir.

– Ne demek istiyorsunuz?

– Bu adam kalp cerrahisinde uzman, bir virtüöz. Aynı zamanda da, tehlikeli bir cani.

– Bakın Mösyö Antioche, sizi dinlemekle doğru mu yapıyorum bilemiyorum. Elinizde bu iddialarınızı kanıtlayacak bilgi var mı?

– Bir şeyler var. Son görüşmemizden bu yana, dünyayı dolaştım, Max Böhm'ü araştırdım. Böylece, kalp naklinin ne şartlarda gerçekleştiğini öğrendim.

– Nerede? Nasıl?

– 1977 yılında, Orta Afrika'da. Max Böhm'ün göğüs boşluğuna, bu ameliyat için öldürülen oğlunun kalbi takıldı.

– Aman Tanrım… Ciddi misiniz?

– Bir hatırlayın doktor; alıcının vücudu ile takma kalp arasındaki olağanüstü uyumu bir hatırlayın. Titanyum kapsülü de hatırlayın; cerrah Max Böhm'ün iplerini elinde tutmak için ameliyatı isteyerek "imzaladı".

Catherine Warel bir sigara daha yaktı. Soğukkanlılığı hâlâ direniyordu. Sordu:

– Sözünü ettiğiniz adamı tanıyor musunuz?

– Hayır. Ama dünyanın bir yerinde ameliyatlarına devam ediyor. Henüz bilemediğim nedenlerden dolayı, dünyanın hemen her yerinde insanların kalbini canlı canlı çaldı, çalmaya da devam ediyor. Elinde sınırsız imkânlar var.

– Organ kaçakçılığı mı demek istiyorsunuz?

– Hiç fikrim yok. İçimden bir ses, bambaşka nedenler olduğunu söylüyor. Adam bir çılgın. Tahmin edemeyeceğiniz kadar acımasız.

Warel ağız dolusu duman üfledi:

– Ne demek istiyorsunuz?

– Kurbanlarını canlı canlı ameliyat ediyor.

Doktor başını eğdi. Sigarası bir elinden, diğerine gidip geliyordu. Sonunda, göğüs cebinden bir bloknot çıkararak, mırıldandı:

– Sizin… sizin için ne yapmamı istiyorsunuz?

– Bu adam, ağustos 1977'de Kongo ve Orta Afrika arasındaki sınır bölgesinde faaliyet gösteriyordu. O dönemde, ekvator

ormanlarının ortasında, dispanser gibi bir yeri vardı. O dönemde de gizlendiğinden eminim, ama varlığıyla birtakım izler bırakmış olmalı. Doktor olarak aletlere, ilaçlara ihtiyacı vardı... İzini bulabileceğinizden eminim. Unutmayın, sözünü ettiğimiz adam, bir uzman; sizin de dediğiniz gibi, bu alanda başarının pek ender olduğu bir dönemde, cangılın ortasında bir kalp naklini başarıyla gerçekleştirebilecek biri.

Catherine Warel söylediklerimi ayrıntılarıyla not ediyordu. Sordu:

– Hangi ülkeden?

– Fransızca konuşuyor.

– Afrika'ya ne zaman yerleştiğini biliyor musunuz?

– Hayır.

– Sizce, hâlâ orada mı?

– Hayır.

– Şu anda nerede olduğuna dair en ufak bir fikriniz yok mu?

– Tek Dünya'yla işbirliği yaptığını düşünüyorum.

– Yardım kuruluşuyla mı?

– Şeytanca planlarını gerçekleştirmek için, örgütün altyapısından yararlandığını düşünüyorum. Dr. Warel emin olun, size gerçeği anlatıyorum. Geçen her gün, yeni bir kâbus gibi. Bu adam devam ediyor, anlıyor musunuz? Belki de biz burada konuşurken, o dünyanın bir köşesinde masum bir çocuğa işkence yapıyor.

Warel sıkıntıyla cevap verdi:

– Abartmayın. Bir iki telefon etmem gerekecek. Bu akşama kadar, en geç yarına kadar istediğiniz bilgileri bulurum. Yine de bir söz vermiş olmak istemiyorum.

– Tek Dünya'da çalışan doktorların listesini bulabilir misiniz?

– Zor. Tek Dünya çok kapalı bir kurum. Bakalım, bir şeyler yapabilecek miyim.

– Eğer haklıysam doktor ve eğer katil isim değiştirmemişse, iki bilgi örtüşecektir. Mümkün olduğunca acele edin.

Warel birden siyah gözlerini bana dikti. Parlak linolyumlu koridorun bir köşesinde, ayakta duruyordu. Bakışlarına karşılık verdim, gözleri gergin, ama güvenliydi. Polise haber vermeyeceğini biliyordum.

Kırk yedinci bölüm

Akşam Paris'e vardığımda, saat ona geliyordu. Ne elçiliklerden ne de mahkemelerden cevap almıştım, ne de Doktor Warel'den bir mesaj. Sadece Curiç Rayko'nun otopsi raporunu göndermişti. Sıcak bir duş aldım, sonra da sombalıklı ve patatesli bir omlet pişirdim. Koyu kahverengi ve dumanlı bir Rus çayı içtim, sonra da elimde Glock, uykunun gelmesini umarak yatağa uzandım. On bire doğru telefon çaldı; arayan Catherine Warel'di.

– Ee? dedim.

– Şimdilik bir şey yok. Yarına 1960 ile 1980 yılları arasında Orta Afrika'da bulunmuş Fransız ya da Fransızca konuşan doktorların listesini bekliyorum. Aynı zamanda da bana daha ayrıntılı bilgiler verebilecek bazı eski dostları aradım. Tek Dünya cenahında, doktorların listesini almak imkânsız. Yine de her şey bitmiş sayılmaz. Tek Dünya'da işe başlayan genç bir kulak uzmanı var. Yardım etmeye söz verdi.

Tüm cephede bozgun. Üstelik zaman da durmuyordu. Umutsuzluğumu gizlemeye çalıştım:

– Çok iyi doktor. Bana gösterdiğiniz güven için teşekkür ederim.

– Bir şey değil. Bu gözler neler gördü, bir bilseniz. Yine de bana bugün anlattıklarınızın yanında, solda sıfır kalır.

– Anahtarları elime bir geçirebilsem… size de anlatırım.

– Kendinizi kollayın. Yarın tekrar arayacağım.

Kafam bomboş, telefonu kapadım. Beklemek gerekiyordu.

Telefon yeniden çaldığında, şafak henüz sökmemişti. Telefona uzanırken, başucu masamın üzerindeki quartz saatin kadranına baktım. 05.24. "Alo?" diye homurdandım.

– Louis Antioche?

Doğulu şivesi güçlü, çok boğuk bir ses.

– Kiminle görüşüyorum?

– İtzak Delter, Sarah Gabor'un avukatıyım.

Yatakta doğruldum.

– Sizi dinliyorum, dedim, anlaşılır bir sesle.

– Sizi Brüksel'den arıyorum. Galiba dün büyükelçiliğe telefon etmişsiniz. Sarah Gabor'u görmek istiyormuşsunuz, doğru mu?

– Doğru.

Adam gırtlağını temizledi. Sesi bir kontrbas gövdesi gibi yankılanıyordu.

– Anlamanız lazım, bugünkü koşullarda, isteğinizin gerçekleştirilmesi son derece güç.

– Onu görmeliyim.

– Bayan Gabor'la ilişkinizin derecesini, mahiyetini öğrenebilir miyim?

– İlişkimiz, kişisel.

– Yahudi misiniz?

– Hayır.

– Sarah Gabor'u ne zamandan beri tanıyorsunuz?

– Yaklaşık bir aydır.

– Onunla İsrail'de mi tanıştınız?

– Beytşan'da.

– Ve elinizde bize iletilecek önemli bilgiler olduğunu düşünüyorsunuz?

– Evet, sanırım öyle.

Karşımdaki düşünüyor gibiydi. Sonunda birden, uzun ve ciddi bir konuşma yaptı:

– Mösyö Antioche, bu konu karmaşık, çok karmaşık. Hepimizi güç durumda bıraktı. İsrail devletinden bahsetmiyorum sadece, işe karışan bütün devletleri. Sarah Gabor'un düşüncesizce hareketinin buzdağının sadece görünen ucu olduğuna eminiz. Çok daha önemli, uluslararası bir şebekenin görünen ucu olduğuna.

İnsanın alnına çakılmış bir Glock mermisi için "düşüncesizce hareket"; anlaşılan Delter önemsizleştirme konusunda bayağı uzmanlaşmıştı. Avukat sözüne devam etti:

– Her ülkenin polisi dosyayı inceliyor. Şimdilik, bütün bilgiler gizli tutuluyor. Bayan Gabor'la görüşeceğiniz sözünü kesinlikle veremem. Öte yandan, Brüksel'e gelmenizde yarar var; oturup konuşmamız için. Bütün bunları telefonda konuşamayız.

Bloknotlarımdan birini aldım:

– Bana adresinizi verin.

– İsrail Büyükelçiliği'ndeyim, II. Joseph Caddesi, 71.

– Adınızı tekrarlar mısınız?

– İtzak Delter.

– Mösyö Delter, açık konuşalım; size hiç çekinmeden yardım edebilirim. Ama bir şartım var; Bayan Gabor'la görüşeceğimden emin olmalıyım.

– Bu bizim kararımız değil. Yine de istediğiniz izni almak için, elimizden geleni yapacağız. Eğer soruşturmacılar buluşmanızın soruşturmanın yararına olacağına inanırlarsa, o zaman bir

sorun çıkacağını sanmam. Bence her şey işbirliğinize ve elinizdeki bilgilere bağlı…

– Hayır. Bu iş tam bir alışveriş. Önce, Sarah. Sonra, bendeki bilgiler. Öğlene doğru Brüksel'de olurum.

Delter içini çekti; bir reaktör gürültüsü gibi:

– Sizi bekleyeceğiz.

Birkaç dakika sonra duşumu almış, tıraşımı olmuş, giyinmiştim. Önemli günlerin sedef düğmeli, ipek grisi Hackett takımını giymiştim. Otomobil kiralama şirketine gitmek için bir taksi çağırdım.

Böhm'ün parasından geriye topu topu otuz bin frank kalmıştı. Buna ek olarak, ağustos ve eylül aylarına ait yirmişer bin franklık aylığım vardı. Toplam olarak, "doktoru" köşeye sıkıştırmak için gerekli tüm yolculukları karşılayacak bir yetmiş bin frank. Tabiî bir de kolaylıkla değiştirilebilecek kiralama kuponları ve first class uçak biletleri.

Kapıyı ardımdan kapatırken, adrenalimin yükseldiğini hissettim.

Kırk sekizinci bölüm

Saat dokuzda kuzey otoyolunda, Brüksel yönünde ilerliyordum. Gök uğursuz bir dinamonun sargıları gibi, karanlık çözgüler yuvarlıyordu. Yol boyunca, manzara da değişiyordu. Kırmızı tuğladan yapılar, kırların arasına sızmış kanlı kabuklar gibi görülüyordu. Kahverengimsi ve dönüşü olmayan bir katmanın içine giriyormuşum gibi geliyordu. Burada, ayrıkotlarının ve rayların

arasında, umutsuzluk bitiyor gibiydi. Öğleye doğru, sınırı geçtim. Bir saat kadar sonra, Brüksel'deydim.

Belçika başkenti gözüme parıltısız, donuk bir kent olarak göründü. Somurtkan bir sanatçının çizdiği, kolları kısa bir Paris. Büyükelçiliği kolayca buldum. Çağdaş mimarî eseri –gri beton ve dümdüz balkonlar– bir bina. İtzak Delter beni girişte bekliyordu.

Sesine benziyordu. Kusursuz takım elbisesinin içinde rahatsız, bir doksanlık bir dev. Kocaman kafası, saldırgan çenesi ve fırça biçiminde kesilmiş sarı saçlarıyla diplomatik dosyalarda uzmanlaşmış, deneyimli ve kurnaz bir avukattan çok, sivil giyimli bir askere benziyordu. Bu daha iyiydi. Böylesi bir adamla konuşmayı tercih ederdim. Gereksiz laflarla zaman kaybetmezdik hiç olmazsa.

Üstüm arandıktan sonra, Delter beni dekorasyonu kişiliksiz küçük bir büroya aldı. Oturmamı önerdi. Reddettim. Öylece, ayakta, karşı karşıya birkaç dakika konuştuk. Benden bir kafa uzunda olsa, öfkeme ve sırlarıma yoğunlaşmış, kendimden emindim. Delter, Sarah Gabor'u görmem için izin aldığını söyledi. Ben de elimde elmas işini açıklamaya yarayacak ve genç kadının kaçakçılarla doğrudan ilişkide olmadığını gösterecek bilgiler olduğunu açıkladım.

Delter kuşkuluydu, hapishaneye gitmeden önce bazı sorular sormaya kalktı. Reddettim. Yumruklarını sıktı, derisinin altında çene kemikleri kasıldı. Birkaç saniye sonra gevşedi, gülümsedi. Derinden gelen sesiyle, "Çetin ceviz çıktınız, Antioche" dedi. "Gidelim. Arabam aşağıda. Saat 14'te Ganshoren Hapishanesi'nde olmamız gerekiyor."

Yolda giderken, Delter açık açık Sarah'ın sevgilisi olup olmadığımı sordu. Duymamış gibi davrandım. Bu kez Yahudi olup olmadığıma döndü. Başımla "hayır" dedim. Bu düşünceye kafasını takmış gibiydi. Başka soru sormadı. Sarah Gabor'un çok güç bir

“müvekkil” olduğunu anlattı. Hiç kimseyle, hatta onunla, avukatıyla bile konuşmuyormuş. Brüksel’e geldiğimi duyunca, beni görmek istediğini söylemiş. Ürpermemeye çalıştım. Demek, her şeye rağmen, aramızdaki aşk hâlâ güçlüydü.

Brüksel’in batı mahallelerinin adı “De Profundis”* *[Hıristiyanların bu sözcüklerle başlayan ve ölüler için okudukları bir duası. (ç.n.)]* olabilirdi. Sıkıntıya ve üzüntüye yapılan bir yolculuktu bizimki. Kahverengi evler, kendi kurumuş kanlarında donmuş karaltılar ve parıltılar, tuhaf bir organ bulutu oluşturuyordu.

“Geldik” dedi Delter, kapısı granitten kare sütunlarla çevrili geniş bir yapının önünde dururken. Kapıda, makineli tüfekli iki kadın nöbet tutuyordu. Kafalarının üzerinde, taşa “Kadınlar Mahkemesi” kazılıydı.

Geldiğimizi içeriye bildirdiler. Birkaç saniye kadar sonra, elli yaşlarında bir kadın göründü. Yüzünde kuşku dolu ifade vardı. Kendini tanıttı: Odette Wilessen, hapishane müdiresi. Meşum kuş gözlerini bana dikerek, güçlü bir Flaman aksanıyla, “Sarah Gabor sizinle görüşmek istediğini bildirdi. Aslında, yeni bir emre kadar kimseyle görüştürülmemesi gerekiyor, ama hem Bay Delter hem de sorgu hâkimi onunla görüşmenizin olumlu sonuç verebileceğini düşünüyor. Sarah Gabor güç bir tutuklu Mösyö Antioche. Yeni güçlüklerle karşılaşmak istemiyorum. Haddinizi bilin, yeter.”

Birkaç adım atıp, küçük bir bahçeye çıktık. “Beni burada bekleyin” diye buyurdu Odette Wilessen. Gözden kayboldu. Taş çeşmenin yanında bekledik. Sessiz ve hüzünlü atmosfer, manastırı andırıyordu. Üstelik bir cezaevinde bulunduğumuzu belli edecek en ufak bir şey yoktu. Çevremiz pencerelerinde tek bir parmaklık bile bulunmayan, klasik mimarî eseri gri binalarla doluydu. Müdire yanında kendinden yirmişer santim uzun, maviler giymiş

iki gardiyan kadınla döndü. Odette Wilessen peşinden gelmemizi söyledi. Bir sıra ağacın yanından geçtik, bir kapının önüne vardık.

Uzun bir koridorun sonunda, binanın içinde, camlı yüksek bir kapı dikiliyordu. Kalın ve kirli camın üzerinde gök mavisi renginde geniş ve yassı demirler görülüyordu. İşte o zaman, hapishanenin neden dışarıdan görünmediğini anladım. Tutukevi, bina içinde bina olarak yapılmıştı. Etrafı taş çevrili bir demir ve kilit yığını. Yaklaştık. Müdirenin bir işaretiyle, kapının öbür yanındaki bir kadın kilidi açtı. Bir şakırtı duyuldu. Bembeyaz, köreltici neonların yırttığı sıkışık ve puslu, bambaşka bir mekâna girdik.

Koridor devam ediyordu. Gök mavisi renkli boya her yeri, küçücük pencereleri kapatan telleri, duvarların yarısını, kilitleri, metal levhaları, her şeyi kaplıyordu... Gün ışığının güçlükle sızabildiği bu yerde soluk neonların bütün bir yıl boyu, gece gündüz cızırdamaları gerekiyordu herhalde. Gardiyan kadınların peşine düştük. Çevre, uçsuz derinliklerdeki basınç gibi, ağır ve mutlak bir sessizliğin altında eziliyordu.

Koridorun sonunda sağa dönmek, yeni bir anahtar çevirmek, yeni bir kapı açmak gerekti. Üst kısmı camlı bir kapı gördüm. Kadın yüzleri belirdi. Küçük dikiş makinelerinin çevresinde çalışıyorlardı. Bakışları üzerimde toplandı. Birkaç saniye boyunca ben de onları inceledim, sonra bakışlarımı indirip yoluma devam ettim. Farkında bile olmadan, doğuştan olan ve asla kaybolmayacak bir leke gibi, yüzlerinde suçlarının izlerini bulmak istercesine bakmış, tutuklu kadınları süzmüştüm. Kapılar birbirini izledi, her birinin arkasında başka faaliyetler vardı: bilgi işlem, çömlekçilik, dericilik...

Devam ettik. Boyaları dökülen yassı parmaklıkların ardında gri ve iç karartıcı bir gün ışığı gördüm. Siyahımsı duvarlar, asfaltı çatlamış, ortasından bir voleybol filesinin geçtiği, üstü açık bir

avluyu çevreliyordu. Avluda kadınlar kol kola gidip geliyor, sigara tüttürüyorlardı. Gözleri yine bana çevrildi. Yaralı, onuru kırılmış, örselenmiş insanların gözbebekleri. Altında nefretle karışık bir arzunun okunduğu, karanlık ve derin gözbebekleri. "Haydi" dedi gardiyanlardan biri. İtzak Delter kolumdan çekti. Yeni kilitler, yine anahtar şakırtıları…

Sonunda görüşme odasına vardık. Çok daha karanlık, çok daha soluk, büyükçe bir odaydı burası. Oda, ahşap çerçeveleri ve rafları aynı maviye boyanmış camlarla uzunlamasına ikiye bölünmüştü. Tutukevinin mimarı bu beton sığınak benzeri binaya maviyle zarif bir hava vermeye niyetlenmişti anlaşılan. Odanın eşiğinde durduk. Odette Wilessen bana döndü:

– Tekrar ediyorum Mösyö Antioche, bu görüşme alışılmışın çok dışında. Sarah Gabor tehlikeli bir kadın. Dikkatli olun bayım, dikkatli olun.

Odette Wilessen bir çene hareketiyle, görüşme hücreleri boyunca ilerleyeceğim yolu gösterdi. Tek başıma, bomboş bölmelerin arasında ilerledim. Camlı bölmeler yanımdan geçtikçe, kalbim daha hızlı çarpıyordu. Birden bir gölge gördüm. Geri döndüm, zeminin ayaklarımın altından kaydığını hissettim. Camın karşısındaki bir iskemleye çöktüm. Camın öte tarafında Sarah, donuk ifadeyle öylece bana bakıyordu.

Kırk dokuzuncu bölüm

Kibutz arkadaşımın saçları kısacıktı. Sapsarı dağınık saçları şimdi zarif ve düzgün, kare biçiminde kesilmişti. Neonların gölgesinde, teni soluk görünüyordu. Oysa çıkık elmacıkkemikleri, her zamanki gibi gözlerinin yumuşaklığına meydan okur gibiydi. Karşımdaki, leyleklerin arasında tanıştığım, güzel ve inatçı vahşi kadındı.

– Suratından düşen bin parça Louis.

– Harika görünüyorsun Sarah.

– Yüzündeki o yara izi de ne?

– İsrail'den bir anı.

Sarah omuz silkti:

– İşte burnunu her tarafa sokmanın cezası.

Üzerinde kolsuz, bol, mavi bir gömlek vardı. Ona sarılmak, dudaklarımı vücudunun kıvrımlarında gezdirmek, diri bedenini okşamak isterdim. Kısa süreli bir sessizlik oldu. Sordum:

– Nasılsın Sarah?

– Gördüğün gibi.

– Seni gördüğüme seviniyorum.

– Buna görmek mi diyorsun? Zaten gerçekleri hiç kavrayamadın ki…

Gizli bir mikrofon olup olmadığını anlamak için elimi rafın altında gezdirdim.

– Bana her şeyi anlat Sarah. Beytşan'dan gidişinden itibaren, her şeyi.

– Yoksa artık köstebekliğe mi soyundun?

– Hayır Sarah. Tam tersine. Onlara suçsuzluğunu kanıtlayacak bilgiler vermeyi vaat ettiğim için, seninle görüşmeme izin verdiler.

– Onlara ne anlatacaksın?

– Elmas kaçakçılığında ne denli önemsiz bir rol oynadığını kanıtlayacak her şeyi.

Kibutz sakini omuzlarını silkti.

– Sarah, seni görmeye geldim. Aynı zamanda da öğrenmeye. Bana gerçeği borçlusun. Gerçek bizi kurtarabilir; hem seni hem de beni.

Sarah bir kahkaha attı, buz gibi gözlerini bana dikti. Cebinden usulca bir paket çıkarıp bir sigara yaktı, sonra söze girişti:

– Bütün bu olanlar, senin yüzünden, Louis. Bunu o kalın kafana iyice sok. Her şey, anladın mı? Beytşan'da son gece leyleklerin halkalarından söz ettiğinde, o zamana kadar dikkat etmediğim bazı ayrıntıları hatırladım. İdo'nun ölümünden sonra, bütün eşyasını kaldırmıştım. Hem odasını hem de laboratuvar dediği ve leylekleri iyileştirmek için kullandığı o deliği. Eşyalarını yerleştirirken, bir bölmenin içinde, üzerleri kanlı yüzlerce halka buldum. O anda, bölmedeki iğrençliklere hiç önem vermedim. Yine de, hatırasına ve kuşbilim tutkusuna saygımdan, o bez çantayı aynı yerde, bölmede bıraktım. Sonra da unuttum. Çok sonraları, sen halkalar içine saklanmış mesaj fikrinden söz edince, beynimde bir şimşek çaktı. O zaman İdo'nun çantasını hatırlayıp anladım: İdo senin aradığını bulmuştu. İşte bu yüzden silah almış, günlerce kaybolmuştu. Her gün leylekleri vuruyor, bacaklarındaki halkaları söküyordu. O akşam sana hiçbir şey söylememeye karar verdim. Seni kuşkulandırmamak için, büyük bir sabırla, şafağın sökmesini bekledim. Sonra sen Ben-Gurion Havaalanı'na gidince, laboratuvara döndüm, halkaları bulundukları yerden çıkardım. Penseyle içlerinden birini açtım. Birden elime bir elmas düştü. Gözlerime inanamıyordum. Hemen bir başkasını açtım. Onun da içinde daha küçük boyutlarda birkaç elmas vardı. Öteki halkalara geçtim, her seferinde elmasla karşılaştım. Mucize sonsuza dek tekrarlanıyor gibiydi; önümde bine yakın halka vardı.

– Sonra?

– Sonrası, artık zengindim Louis. Elimde kaçmak, kibutzu, çamuru, balıkları unutmak için yeterli imkân vardı. Ama önce, emin olmam gerekiyordu. Yol çantamı hazırladım, yanıma birkaç silah aldım ve Netanya'ya, elmasın başkentine gitmek üzere otobüse bindim.

– Biliyorum, izini oraya kadar sürdüm.

– Görüyorsun ya, bir işe yaramamış.

Ben cevap vermeyince, Sarah sözlerini sürdürdü:

– Orada bulduğum bir elmas tıraşçısı, taşlarımdan birini satın aldı. Önce beni dolandırmaya kalktı, ama sonra elimdeki taşların olağanüstü kalitede olduklarını saklayamadı. Zavallı ihtiyar! Heyecanı yüzünden okunuyordu. Kısacası, elimde bir servet vardı. O sırada öylesine mutluydum ki, içine düştüğüm durumu, leylekleri kullanarak elmas kaçakçılığı yapan delileri düşünmek aklıma bile gelmedi. Bildiğim tek bir şey vardı; o herifler kardeşimi öldürmüşler, elmasların peşine düşmüşlerdi. Bir araba kiralayıp Ben-Gurion'a gittim. Orada, Avrupa'ya kalkan ilk uçağa bindim. Sonra biraz daha yol yapıp, elmasları emin bir yere sakladım.

– Sonra?

– Aradan bir hafta geçti. Bağımsız üreticiler elmaslarını genellikle Anvers'te satarlarmış. Kısacası, oraya gidip kıyasıya bir pazarlık yapmam gerektiğini anladım. Görünmeden, hemen.

– O sırada… o sırada hâlâ silahlı mıydın?

Sarah tebessümünü gizleyemedi. İşaret parmağını bana uzattı, başparmağıyla hayalî bir tabancanın horozunu kaldırdı.

– Mösyö Glock beni hiç yalnız bırakmadı.

Bir an için, "Sarah çıldırmış" diye düşündüm.

– Elmasları iki günde bir, onluk ya da on beşlik keselerle elden çıkarmaya karar verdim. İlk gün, Netanya terzilerine benzeyen yaşlı bir Yahudi'yi gözüme kestirdim. Birkaç dakikada 50

000 dolarım oldu. İki gün sonra yine gittim, bu kez bir başkasına; 30 000 dolarım daha oldu. Üçüncü gidişimde elimdeki keseyi açmak üzereyken, omzuma biri dokundu. "Sakın kıpırdamayın, tutuklusunuz" dediğini duydum. Sırtımda bir namlu hissettim. Aklım başımdan gitti Louis. Bütün umutlarımın bir anda yok olduğunu gördüm. Paramın, mutluluğumun, özgürlüğümün yerle bir olduğunu. Elimde Glock, döndüm. Ateş etmek niyetinde değildim; tek istediğim, yolumu kesmeye kalkan o polis bozuntusunu etkisiz hale getirmekti. Oysa o pezevengin elinde horozu kalkık 9 milimetrelik bir Beretta vardı. Seçeneğim kalmamıştı; tek bir kurşun attım, alnını nişanlayıp, tek bir kurşun. Herif beyninin yarısını kusarak yere yığıldı. (Sarah kötü kötü güldü.) Tetiğe dokunacak fırsatı bile olmamıştı. Tabancamı elmas tüccarlarına doğrulttum, elmaslarımı topladım. Dehşet içindeydiler. Onları soyacağımı sanıyorlardı herhalde. Geri geri çekildim. Bir an için kurtulacağımı sandım. İşte o zaman çevremi camlar sardı. O kahrolası akvaryumda hapis kaldım.

– Bütün bunları gazetede okudum.

– Hikâye burada bitmiyor Louis.

Sarah her zamankinden daha mağrur, sigarasını gergince söndürdü.

– Beni tutuklamaya çalışan, İsviçre federal polisinden Hervé Dumaz adında biriymiş. Belçikalıların gözüne, iş birden çok karışık görünmeye başladı. Belçika'da, bir İsrailli tarafından öldürülen İsviçreli bir polis. Bir de, nereden geldiği belli olmayan servet değerindeki elmaslar. Belçikalılar beni sorgulamaya başladılar. Sonra, yerlerini avukatım Delter'e bıraktılar. Ondan sonra İsviçre'den bir heyet çıkageldi. Tabiî, hiçbirine hiçbir şey anlatmadım. Kimseye. Ama hep düşündüm; Belçika'da olduğumu kimse bilmezken, neden İsviçreli sıradan bir müfettiş beni Anvers'e kadar izlesin? İşte o zaman bana sözünü ettiğin "tuhaf

polisi" hatırladım, sen leyleklerin ve kaçakçıların peşinde koşuştururken, beni izlemesi için Dumaz'yı peşime taktığını anladım. O aynasızı ayağıma dolaştıran orospu çocuğunun sen olduğunu anladım.

Rengim soldu, kekeledim:

– Tehlikedeydin. Dumaz ben dönene kadar seni koruyacaktı…

– Beni koruyacak mıydı?

Sarah öylesine güçlü bir kahkaha attı ki, gardiyanlardan biri, elinde silah, merakla yaklaştı. Uzaklaşmasını işaret ettim.

– Beni korumak mı? diye tekrarladı Sarah. Dumaz'nın kim olduğunu anlamadın mı yani? Peşine düştüğün kaçakçılarla işbirliği yaptığını?

Son sözleri mideme bir yumruk gibi indi. Kanım dondu. Ağzımı açmaya fırsat bulamadan, Sarah sözlerini sürdürdü:

– Sorguya çekilmeye başladığımdan beri, elmaslar hakkında bir sürü şey öğrendim. Onlara anlatabileceğimden çok daha fazlasını. Delter bir keresinde İnterpol'den biriyle geldi, Simon Rickiel adlı bir Avusturyalıyla. Onlarla işbirliği yapmamı sağlamak için, bana çok önemli şeyler anlattılar. Özellikle de ay sonunu getirebilmek için karanlık bazı şirketlerin çok daha karanlık güvenlik işlerini üstlenen Hervé Dumaz adlı kokuşmuş bir polis yetkili hakkında. Vurulduktan sonra, Dumaz'yı tanıyan bir sürü tanık çıktı. Söylediklerine göre, her yıl ilkbaharda, buraya gelip elmaslarını –benimkilerin eşi, küçük, ama benzersiz kalitede– satan Max Böhm'e eşlik edermiş. Kafanda hikâye belirmeye başladı mı? (Sarah güldü, sonra bir sigara daha yaktı.) Kuş gördüm ama, senin gibisini asla.

Kalbim yerinden fırlayacak gibiydi. Aynı zamanda da, her şey gözümde açıkça canlanıyordu: Dumaz'nın ihtiyar Max hakkındaki bilgiye çok çabuk ulaşması, bu işin altında elmas kaçak-

çılığı olduğu konusundaki ısrarı, beni Orta Afrika'ya gönderme tutkusu. Hervé Dumaz, Max Böhm'ü tanımıştı tanımasına ama, şebeke hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Belli etmeden beni kullanmış, kayıp elmasları bulmak, sistemin çarklarının nasıl döndüğünü öğrenmek için benden yararlanmıştı. Korkunç bir bulantı boğazımı düğümledi.

– Sana yardım etmek istiyorum Sarah.

– Yardımına ihtiyacım yok. Avukatım beni buradan çıkaracak. (Güldü.) Ne Belçikalılardan ne de İsviçrelilerden korkuyorum. Biz en güçlüleriyiz Louis. Bunu sakın unutma.

Yeniden sessizlik hâkim oldu. Birkaç saniye sonra, Sarah alçak sesle devam etti:

– Louis, seninle hiç konuşmadığımız bir şey var…

– Ne?

Sesi hafif boğuk çıkıyordu:

– Senin ülkende de, leyleklerin çocuk getirdiğine inanırlar mı?

Soruyu birden anlayamadım. Sonunda, cevap verdim:

– İnanırlar Sarah.

– Bunu niye sorduğumu biliyor musun?

İskemlenin üzerinde kıvrandım, boğazımı temizlemeye çalıştım. Bundan iki ay kadar önce, seyahate hazırlanırken, özellikle bu konuyu da incelemiştim. Sarah'a Tanrıça Holda'nın leylekleri haberci olarak kullandığı Germen efsanesini anlattım. Tanrıça yağmur sularıyla birlikte gökten düşen ölülerin ruhlarını nemli bir yerde koruyordu. Sonra ruhları çocuk bedenlerine sokuyor ve annelerine götürmeleri için leyleklere taşıtıyordu.

Avrupa'dan Ortadoğu'ya kadar hemen her yerde, turuncu gagalı kuşların çocuk getirdiğine inanıldığını da anlattım. Sudan'da bile, bebekleri leyleklerin getirdiği sanılıyordu. Oysa orada, bebekleri evlerin damına bıraktığı için sevilen, siyah ley-

leklerdi… Başka anektotlar anlattım, sevimli ve sevgi dolu. Bu, kısa olduğu kadar sonsuz, saf bir aşk anıydı. Hikâyemi bitirdiğimde, Sarah mırıldandı:

– Bizim leylekler sadece şiddet ve ölüm getirdi. Yazık, yoksa hiç itirazım olmazdı.

– Neye itirazın?

– Çocuğa. Senden çocuklara.

Heyecan bedenime ateşten bir yılan gibi ağdı. Bir sıçrayışta kalktım, yanık ellerimi cam bölmeye dayadım. Haykırdım: "Sarah!" Vahşi kadınım gözlerini yere indirdi, burnunu çekti. Birden kalkıp fısıldadı:

– Kaybol Louis. Acele et, kaybol buradan.

Oysa kaçan, arkasına bakmadan kaçan oydu. Modern bir Euridike gibi, gök mavisi tahtadan bir cehennemin içine doğru.

Ellinci bölüm

– Simon Rickiel'le görüşmek istiyorum.

İtzak Delter kaşlarını çattı. Örse benzeyen çenesini açtı:

– Rickiel? Şu İnterpolcü mü?

– Evet, dedim. Konuşmak istediğim adam o.

Delter'in omuzları kalktı. Ceketinin hışırtısını duydum. Ganshoren Hapishanesi'nin bahçesindeydik.

– Böyle kararlaştırmamıştık. Benimle konuşmanız gerekiyordu. Yapacağınız tanıklık, en çok beni ilgilendiriyor; anlatacaklarınızın müvekkilimi savunmamda ne kadar yararlı olacağını görmek istiyorum.

– İyi anlamadınız Delter. Size kazık atmak niyetinde değilim. Açıklamalarımın tek bir amacı var, o da Sarah'ı alabileceği en ağır cezadan kurtarmak. Oysa bu uluslararası bir hikâye. O yüzden anlatacaklarımın durumu iyi bilen bir İnterpolcü tarafından da dinlenmesini istiyorum.

Son cümleyi bir tebessümle destekledim. Delter surat asıyordu. Aslında bunu, onun yapabileceği bütün manevraları önlemek için istiyordum. Sarah'ın anlattıklarından, Rickiel'in çok şey bildiğini anlamıştım. Leylek olsun olmasın, Max Böhm uzun süreden beri uluslararası polis örgütünün merceği altındaydı. İnterpolcünün yanında, her ikimizin de iyi bildiği bir konuda konuşacaktık. Delter kısık sesiyle homurdandı:

– Benimle dalga geçiyorsunuz Antioche. İnsan benim gibi bir avukatla alay edip, cezasız kurtulamaz.

– Tehditlerinizi kendinize saklayıp, Rickiel'e haber verin. Her ikinize de ne biliyorsam anlatacağım.

Delter granit kapıya kadar önümden gitti. Onun otomobiline bindik, ince ince yağan yağmurun altında, Brüksel'e kadar yol aldık. Avukat yol boyunca tek kelime etmedi. Sonunda iki saat kulesi arasına sıkışmış, geçen yüzyıldan kalma siyah bir binanın önünde durduk. Binanın cephesi, daha şimdiden ışıkları yanık, yüksek pencerelerle kaplıydı. Kurşun geçirmez yelekler giymiş silahlı nöbetçiler, yağmurun altında kıllarını kıpırdatmıyorlardı.

Geniş bir merdivenden çıktık. Delter ikinci katta kâh gıcırtılı parke kâh eprimiş halı kaplı, sonu olmayan koridorlara saptı. Sanki kendi evindeymiş gibi. Sonunda, standart model (kirli sarı duvarlar, soluk lamba, madenî eşya, harp öncesi dönemden kalma yazı makineleri), küçük bir polis bürosuna girdik. Delter neredeyse kendi kadar iri, kısa kollu gömlekli, Magnum 38'li iki polisle bir süre çene çaldı. Adamların silahlarını gizlemek için nasıl bir ceket giymesi gerektiğini düşündüm.

Adamlar sıkıntıyla yüzüme baktılar. İçlerinden biri masanın arkasına geçip, her zamanki soruları sordu: ad, soyadı, doğum tarihi, aile durumu... Sonra parmak izlerimi almak istedi. Sırf meydan okumuş olmak için, pembemsi ve dümdüz avuçlarımı kaldırdım. Gördüğünden sarsılmışa benziyordu. Birkaç özür mırıldandı, sonra da başka bir odaya girip kayboldu. Bu arada İtzak Delter de sırra kadem basmıştı.

Uzun bir süre sabrettim. Kimse, tam olarak neyi beklemekte olduğumu açıklamak zahmetine katlanmadı. Pişmanlıklarımla boğuşarak bekledim. Sarah'la görüşmek, beni sarsmıştı.

Yanlışlarım –ve sonuçları– kafamda dönüp duruyor, bense kendimi savunacak hiçbir şey bulamıyordum. Cinayet karşı çıkılsa da, işlense de, içgüdü ve deneyim gerektiren ciddi bir meslektir. Etkili olmak için gözü karalık yeterli değildi anlaşılan.

Delter çıkageldi. Yanında tuhaf biriyle, yüzünün üst yarısı şişe dibi gibi kalın camlarla kaplı, buruşuk yüzlü, kısa boylu biriyle. Bu narin gölge önden fermuarlı bir kamyoncu kazağın ve kalın kadifeden bir pantolonun içinde boğuluyordu. En güzeli ise, ayakkabılarıydı; adamın ayağında kalın tabanlı, dilleri uzun, kocaman spor pabuçları vardı. Tam bir rap'çi ayakkabısı. Bir de kazağının kıvrımlarının altında, belindeki kemere takılı bir otomatik tabanca seçiliyordu; 9 milimlik parabellum atan bir Glock 17, Sarah'ın silahının bir eşi.

Delter eğildi, bizi tanıştırdı:

– İşte Simon Rickiel, Louis. İnterpol'den. Bizi ilgilendiren konuda, en önemli muhatabımız. (Kısa boylu adama döndü.) Simon, işte size sözünü ettiğim tanık, Louis Antioche.

Adımın ve soyadımın söylenmesi, avukatın koyduğum kurallara uymaya karar verdiğinin belirtisiydi. Ayağa kalktım, ellerim arkada, eğildim. Rickiel beni küçük bir tebessümle onurlandırdı. Yüzü sanki ikiye bölünmüştü; üst kısmı bir şişenin

içinde hapsolmuş gibi hareketsizken, dudakları kıvrılıyordu. Uluslararası polisleri gözümde başka türlü canlandırmıştım demek.

– Benimle gelin, dedi Avusturyalı.

Bürosu öteki odalara benzemiyordu. Duvarlar lekesiz, parkeler koyu ve cilalıydı. Ortadaki büyük ahşap masanın üzerinde, en son model bir bilgisayar sistemi göze çarpıyordu. Bir yanda da, gerçek zamanda dünya aktüalitesini gösteren bir Reuters monitörü, bir de, kuşkusuz İnterpol'e özgü bilgiler aktaran bir üçüncü ekran gördüm.

– Oturun, dedi Rickiel masasının arkasına geçerken.

Bir iskemleye oturdum. Delter daha geride kaldı. Avusturyalı doğrudan konuya girdi:

– Tamam. Bay Delter kendi isteğinizle tanıklık etme arzusunda olduğunuzu söyledi. Dediğine göre, elinizde bu dosyayı aydınlatmamıza yardım edecek ve belki de Sarah Gabor'a yapılan suçlamaları hafifletecek bazı bilgiler varmış. Doğru mu?

Rickiel aksansız bir Fransızca konuşuyordu.

– Tamamen, dedim.

Polis bir an durdu. Boynunu omuzlarının arasına gömmüş, kollarını masasının üzerinde kavuşturmuştu. Bilgisayar ekranları sütümsü lombozlar gibi, gözlüklerinde yansıyordu. Devam etti:

– Dosyanızı inceledim, Mösyö Antioche. "Profiliniz" en azından şaşırtıcı. Öksüz olduğunuzu söylüyorsunuz. Evli değilsiniz, yalnız yaşıyorsunuz. Otuz iki yaşındasınız, ama şimdiye kadar hiç işiniz olmamış. Bütün bunlara rağmen bolluk içinde yaşıyor, Paris'te Raspail Bulvarı'nda bir dairede oturuyorsunuz. Bu rahatınızı Puy-de-Dôme bölgesinde oturan zengin toprak sahipleri olan analığınız ve babalığınız Nelly ve Georges Braesler'nin size gösterdikleri sevgi ve ihtimama dayandırıyorsunuz. Bunun yanı sıra, insanlardan kopuk ve yalnız bir hayat yaşadığı-

nızı söylüyorsunuz. Buna rağmen, bana oldukça hareketli görünen ve neredeyse tüm dünyayı kapsayan bir yolculuktan dönüyorsunuz. Bazı noktaları araştırdım. İzinize özellikle Orta Afrika'da ve İsrail'de, üstelik de çok ilginç koşullarda rastlıyoruz. Son bir çelişki daha; zarif bir züppe görünüşü takınıyorsunuz ama, yüzünüzde taze bir yaranın izleri var; ellerinizdeki yanıkların sözünü bile etmiyorum. Kısacası, siz kimsiniz Mösyö Antioche?

– Bir kâbusta yolunu kaybetmiş bir yolcu.

– Bu dosya hakkında neler biliyorsunuz?

– Her şeyi ya da hemen hemen her şeyi.

Rickiel omuzlarının arasından sessizce güldü.

– Bakın, bu iyi işte. Mesela, bizlere Bayan Sarah Gabor'un üzerinden çıkan elmasların kaynağını açıklayabilir misiniz? Ya da Hervé Dumaz'nın Beurs von Diamanthandel yetkililerine haber verme zahmetine katlanmadan, Sarah Gabor'u neden tutuklamaya kalktığını?

– Tabiî açıklayabilirim.

– Çok iyi. Öyleyse sizi dinliyor ve…

– Bir dakika, diye sözünü kestim. Burada avukatsız ve korumasız, üstelik de yabancı bir ülkede konuşuyorum. Bana ne gibi bir garanti vereceksiniz?

Rickiel yine güldü. Bilgisayar ışıklarının arasında, gözleri soğuk ve hareketsizdi.

– Bir suçlu gibi konuşuyorsunuz Mösyö Antioche. Her şey bu işe ne kadar karıştığınıza bağlı. Yine de size tanık olarak idarî açıdan endişelenmemenizi, ürkmemenizi söylemek isterim. İnterpol kültürleri ve sınırları birbirine karıştıran dosyalar konusunda oldukça deneyimlidir. İşler ancak daha sonra, işe karışmış ülkelerin yasaları sonucunda, karışır. Siz anlatın Antioche, biz gereken ayıklamayı yaparız. Sizi şimdilik gayrıresmî olarak din-

leyeceğiz. Sözleriniz teybe alınmayacak, kaydedilmeyecek. Sonra, anlattıklarınızın önemine göre, söylediklerinizi bu serviste çalışan başka uzmanlar önünde tekrarlamanızı isteyeceğim. İşte o zaman "resmî tanık" olacaksınız. Her ne olursa olsun, hırsızlık yapmamış, kimseyi de öldürmemişseniz, Belçika'dan özgür bir insan olarak ayrılacağınıza söz veriyorum. Bu kadarı sizin için yeterli mi?

Yutkundum, işlediğim cinayetlerin üzerine kafamda birer çarpı çizdim. Son iki ayda başımdan geçen önemli olayları özetledim. Anlatırken, çantamdan sözlerimi destekleyecek şeyler çıkardım: Max Böhm'ün fişleri, Rayko'nun not defteri, Curiç'in otopsi raporu, Ben-Gurion'da Wilm'den aldığım elmas, Philippe Böhm'ün ölüm ilmühaberi, Rahibe Pascale'in imzaladığı belge, Otto Kiefer'in "itiraf kaseti"... Sonuç olarak da, masanın üzerine İsviçre'de bulduğum belgeleri bıraktım; Max Böhm'ün fotoğraflarını ve titanyumdan bir kapsül taşıyan kalbinin radyografisini.

Konuşmam bir saat kadar sürdü. "Elmas hırsızları" ile "kalp hırsızları" arasındaki çifte esrarı ve iki şebekenin birbirine nasıl bağlı olduğunu anlatmaya çalıştım. Aynı zamanda da herkesin bu işteki rolünü belirtmeye özen gösterdim; özellikle de istemeden de olsa bu işe karışan Sarah'ın; benden yararlanan ve değerli taşların yerini öğrendikten sonra Sarah'ı göz kırpmadan öldüreceğinden kuşku duymadığım kokuşmuş Polis Müfettişi Hervé Dumaz'nın.

Karşımdakilerin tepkilerini gözleyerek sustum. Rickiel'in camdan bakışları, masasının üzerine bıraktığım belgeleri inceliyordu. Dudaklarında donup kalmış bir tebessüm. Delter'e gelince, ağzı açık kalmıştı. Sessizlik son kelimelerime çöktü. Sonunda Rickiel konuştu:

– İnanılmaz. Anlattıklarınız gerçekten inanılmaz.

Yüzüm alev alevdi:

– Bana inanmıyor musunuz?

– Yüzde seksen inanıyoruz, diyelim. Ama anlattıklarınız içinde kanıtlanması gereken ya da en azından doğrulanacak o kadar çok şey var ki. Sizin "kanıt" adını verdikleriniz, oldukça göreceli. Bir Çingene'nin karalamaları, tıp eğitimi almamış bir rahibenin vardığı sonuçlar, tek bir elmas, bütün bunlar sağlam kanıttan çok, güçsüz birer belirti. Kasetinize gelince, dinleyeceğiz tabiî. Yine de böylesi bir belgenin mahkeme tarafından kabul edilmeyeceğini biliyor olmalısınız. Geriye sadece şu Güney Afrikalı jeoloğun, Niels van Dötten'in tanıklığına başvurmak kalıyor.

Kısa boylu aynasızın gözlüklerini kırma isteğim gemlenecek gibi değildi. Oysa içimden bir yerden Avusturyalı'nın soğukkanlılığına hayranlık da duyuyordum. Anlattıklarım herhangi bir dinleyiciyi olduğu yere mıhlayacakken Rickiel sadece dinliyor, tartıyor, hikâyenin bütün yönlerini görmeye çalışıyordu. Avusturyalı sözlerini sürdürdü:

– Her ne olursa olsun, size teşekkür borçluyuz Antioche. Bizi bir süredir düşündüren birçok noktayı aydınlattınız. Dumaz'nın öldürülmesi bizi çok şaşırtmadı, çünkü İnterpol yaklaşık iki yıldan beri elmas kaçakçılığına bulaştığından kuşkulanıyordu. Onun hakkında oldukça ciddi bilgiler de edinmiştik. İsimleri biliyorduk: Max Böhm, Hervé Dumaz, Otto Kiefer, Niels van Dötten. Şebekeyi de biliyorduk: Avrupa-Orta Afrika-Güney Afrika üçgenini. Ama asıl bilgiler eksikti; yani kuryeler, kanıtlar. İki yıldan beri belli başlı aktörleri izliyorduk. Şahsen hiçbiri elmas yolundan geçmedi. Oysa bugün, sizin sayenizde, leyleklerden yararlandıklarını biliyoruz. Bu anlattıklarınız size olağanüstü gelebilir ama, inanın bana, bundan çok daha beterini de gördüm. Sizi kutluyorum Antioche. İnadınız ve cesaretiniz için. Eğer bir gün leyleklerinizden gına gelirse, bana bir telefon ediverin; size uygun bir işim olabilir.

Konuşmanın aldığı biçim karşısında şaşkına dönmüştüm.

– Ve… hepsi bu mu?

– Hayır, tabiî değil. Konuşmaya daha yeni başladınız. Yarın, bu anlattıklarınızı kâğıda dökeriz. Sorgu yargıcının da sizi dinlemesi gerek. Tanıklığınız Sarah Gabor'un mahkemeyi beklerken İsrail'e gönderilmesini sağlayabilir. Katillerin cezalarını kendi ülkelerinde çekme isteğini tahmin edemezsiniz. Ömrümüzü tutuklu değiş tokuşu yaparak geçiriyoruz. Elmaslar konusu böyle. O esrarlı doktorunuza gelince çok daha kuşkuluyum.

Yüzüm ateş içinde, ayağa kalktım:

– Hiçbir şey anlamamışsınız Rickiel. Elmas şebekesi çökertildi. O tarafta her şey bitti. Oysa öte yanda, dünyanın her bir köşesine gidip, insanların yüreklerini çalan çılgın bir cerrah var. O çılgın, karanlık, vazgeçilmez ve ürkütücü bir amacın peşinde. Bundan eminim. Harekete geçmek için gerekli tüm imkânlara sahip. Bugün acil olan tek bir konu var; o alçağı yakalamak. Deneylerini geliştirmek için yeni birini öldürmeden, onu tutuklamak.

– Bırakın da, neyin acele olduğuna ben karar vereyim. Bu akşam Brüksel'de, otelde kalın. Adamlarım Wepler'de sizin adınıza bir oda ayırdı. En lüks otel olmasa da, rahatlığına diyecek yoktur. Yarın görüşürüz.

Masanın üzerine vurdum. Delter ayağa fırladı, Rickiel'in kılı bile kıpırdamadı. Haykırdım:

– Rickiel, dünyayı dolaşan bir canavar var, diyorum! Çocukları öldürüyor, işkence ediyor. Arama emirleri çıkartabilir, bilgisayar araştırmaları yaptırabilir, binlerce olayı karşılaştırıp, tüm dünya polisini harekete geçirebilirisiniz. Tanrı aşkına, dediğimi yapın!

– Yarın Antioche, diye mırıldandı polis, dudaklarını hafifçe oynatarak. Yarın. Israr etmeyin.

Kapıyı çarparak çıktım.

Elli birinci bölüm

Birkaç saat sonra otel odasında, hâlâ öfkeyle homurdanmaktaydım. Birçok bakımdan, hem de adamakıllı kandırılmıştım. Elimdeki bütün bilgileri İnterpol'e vermiş, karşılığında –en azından soruşturma açısından– hiçbir şey alamamıştım. Tek tesellim, söylediklerimin Sarah'ın yararına bir etki yaratacağıydı.

Bunların ötesinde, bütün gün çıkmazlarla doluydu. Telesekreterimi aramış, hiçbir mesaj gelmediğini görmüştüm. Dr. Warel'e telefon ettim; buradan da bir sonuç alamadım.

Akşamın sekiz buçuğunda telefonum çaldı. Hemen açtım. Duyduğum ses beni şaşırttı:

– Antioche? Rickiel. Sizinle konuşmam gerek.

– Ne zaman?

– Hemen, şimdi. Aşağıdayım, otelin barında.

Wepler'in koyu pembe halıyla kaplı barı, bardan çok karışık zevkler için yaratılmış bir sığınağa benziyordu. Simon Rickiel'i bol kazağının içine gömülmüş, deri bir koltuğa oturmuş buldum. Önünde bir bardak viski, dikkatle zeytinlerini kemiriyordu. Hâlâ Glock'unu yanında taşıyıp taşımadığını merak ettim; bir de, tabancayı benim kadar hızlı çekip çekemediğini.

– Oturun Antioche. Oturun ve sert adam rolünü artık bırakın. Bunu çoktan kanıtladınız.

Oturdum, bir fincan Çin çayı ısmarladım. Birkaç saniye boyunca Rickiel'i inceledim. Yarısı buğulanmış bir aynaya benziyordu, yüzünü bombeli camlar yutmuş gibiydi.

– Sizi bir kez daha kutlamaya geldim.

– Kutlamaya mı?

– Biliyorsunuz, suç konusunda belirli bir tecrübem var. Yaptığınız soruşturmanın değerini biliyorum. İyi iş becerdiniz Antioche. Gerçekten. Daha önce yaptığım iş önerisi şaka değildi.

– Buraya bunun için gelmediniz ya?

– Hayır. Bugün öğleden sonraki hayal kırıklığınızı çok iyi anlıyorum. Katil cerrah öykünüze gereken önemi vermediğimi düşünüyorsunuz.

– Doğru.

– Başka bir şey yapamazdım. En azından, Delter'in yanında.

– Ne ilgisi var?

– İşin bu yanı onu ilgilendirmiyor.

Garson çayımı getirdi. Çayın ağır ve kekremsi kokusu bana ormanın yosunlarını hatırlattı.

– Yani, söylediklerime inanıyor musunuz?

– Evet. (Rickiel hâlâ kürdanının ucunu zeytinlere batırıp, oynuyordu.) Ama size söylediğim gibi; işin o yanı önemli bir soruşturma çalışması gerektiriyor. Üstüne üstlük, bana karşı dürüst olmak zorundasınız.

– Dürüst olmak mı?

– Bana her şeyi anlatmadınız. Anlattıklarınızı ortalığı velveleye vermeden öğrenmiş olamazsınız.

Bir yudum çay rahatsızlığımı gizlememe yardım etti. Masumluk yönünü seçtim:

– Ne demek istediğinizi tam anlayamadım Rickiel.

– Pekâlâ. Bugün öğleden sonra Max Böhm'den, Otto Kiefer'den, Niels van Dötten'den bahsettik. Gerçek katillerden.

Ama kabul edersiniz ki hepsi de altmışını aşmış, neredeyse zararsız kişiler. Oysa bu kişiler korunuyordu. Koruyanların içinde Dumaz vardı, tamam; ama başkaları da olmalı. Ondan çok daha tehlikeli birtakım adamlar. İçlerinden birkaçını biliyorum. Adlarını size söyleyeceğim. Sizin için ne anlam taşıdıklarını soracağım.

Rickiel elindeki zeytini yutmadan önce, alayla gülümsedi:

– Miklos Sikkov.

Karaciğerime bir aparkat almıştım. Çene kemiklerimi hafifçe araladım:

– Tanımıyorum.

– Milan Kalev.

Sikkov'un suç ortağı olmalı. Mırıldandım:

– Kim bunlar?

– Yolcular. Sizin gibi, ama daha talihsiz. Her ikisi de öldü.

– Nerede?

– Kalev'in cesedi 31 ağustos günü Sofya'nın dış mahallelerinden birinde, kırık bir şişeyle gırtlağı yarılmış olarak bulundu. Sikkov ise 6 eylülde, İsrail'de öldü. İşgal altındaki topraklarda. Yüzünde on altı kurşun. Her iki dosya da kapatıldı. Birinci cinayet, siz Sofya'dayken işlendi Antioche. Öteki de, sizin İsrail'de olduğunuz sırada. Tam aynı yerde, Balatakamp'ta. İlginç iki rastlantı, sizce de öyle değil mi?

Tekrarladım:

– O iki adamı tanımıyorum.

Rickiel yeniden zeytinleriyle oynamaya başladı. Bara bir grup Alman işadamı girmişti. İtişmeler, kahkahalar. Rickiel, dudakları pırıl pırıl, devam etti:

– Başka isimler de var Antioche. Marcel Minaüs, Yeta Yakoviç ve İvan Tornoy hakkında neler biliyorsunuz?

Sofya Garı katliamının kurbanları. Bu kez daha anlaşılır bir sesle açıkladım:

– Bu isimler gerçekten bir şey çağrıştırmıyor.

– Tuhaf, dedi Avusturyalı. Söze devam etmeden önce bir yudum viski içti. Beni İnterpol'de çalışmaya iten neydi, biliyor musunuz Antioche? Tehlikeden hoşlanmam değildi. Sadece dillere karşı duyduğum tutku. Genç yaşımdan beri, bu alanla ilgileniyorum. Suç dünyasında lisanın önemini imkânı yok tahmin edemezsiniz. Şu sırada Amerika'da, FBİ ajanları Çin lehçelerini öğrenebilmek için kafa patlatıyorlar. Onlar için üçlü çeteleri çökertmenin tek yolu, bu. Neyse, bütün bunları Bulgarca'yı rahatça konuştuğumu söylemek için anlatıyorum. (Bir tebessüm.) Onun için, Dr. Milan Curiç'in imzaladığı ölüm ilmühaberini dikkatle okudum. Oldukça bilgilendirici, hatta çok dehşet verici. Aynı zamanda da Bulgar polisinin 30 ağustos gecesi Sofya Garı'nda gerçekleşen bir katliamla ilgili olarak hazırladığı raporu da okudum. Profesyonel işi. Katliam sırasında, üç masum öldü; adlarını saydıklarım: Marcel Minaüs, Yeta Yakoviç, bir de küçük bir çocuk, İvan Tornoy. Çocuğun anası tanıklık etti Antioche. Hiç kuşku bırakmamacasına. Katillerin asıl hedefi, tarifi sizinkine uyan bir beyazmış. Birkaç saat sonra Milan Kalev bir antrepoda, hayvan gibi boğazlanarak öldürülüyor.

Lapsang'ı içmekten vazgeçtim.

– Hâlâ bir şey anlamıyorum, dedim kekeleyerek.

Rickiel de zeytinlerini bıraktı, gözlerini bana dikti. Gözlük camları kızıl ateş kıvılcımları gibi, içki bardağını yansıtıyordu.

– Servislerimiz Kalev ve Sikkov'u tanıyorlardı. Bulgar paralı askeri olan Kalev, bazı tıp bilgilerini kullanarak kurbanlarına elektrikli neşterle işkence etmekten hoşlanırdı. Kansız, izsiz, ama özenle açtığı yaralarla korkunç acı veren biri. Sikkov askerî eğitmendi. Yetmişli yıllarda, Uganda'da İdi Amin Dada'nın birlik-

lerini eğitiyordu. Otomatik silah uzmanı. Bu ikisi, özellikle tehlikeli insanlardı.

Rickiel kısa bir süre sustu, sonra bombayı patlattı:

– Tek Dünya için çalışıyorlardı.

Şaşırmış gözükmeye çalıştım:

– İnsanî amaçları olan bir kurum için çalışan paralı askerler, öyle mi?

– Stokların korunması ya da personelin güvenliği için yararlı olabilirlerdi.

– Maksadınız ne Rickiel? Sözü nereye getirmek istiyorsunuz?

– Tek Dünya'ya. Bir de geniş kapsamlı varsayımınıza.

– Ee?

– Size göre, Max Böhm tek bir kişinin emrinde yaşıyordu ya da yeniden doğmuştu; onu ağustos 1977'de kesin bir ölümden kurtaran virtüöz cerrahın emrinde. Doğru mu?

– Kesinlikle.

– Yine size göre, bu cerrah Böhm üzerindeki etkisini Tek Dünya aracılığıyla kullanıyordu. Yaşlı İsviçreli'nin bütün mirasını örgüte bırakmasının nedeni de bu. Öyle değil mi?

– Evet.

Rickiel elini bol kazağının altına sokup, ince bir dosya çıkardı; dosyadan da daktiloyla yazılmış tek bir sayfa.

– Öyleyse ben de size varsayımlarınızı doğrulayacak bazı olaylar anlatayım.

Şaşkınlık soluğumu kesiyordu.

– Örgüt hakkında kişisel bir araştırma yaptım. Tek Dünya sırlarını iyi koruyor. Faaliyetlerinin boyutlarını, çalıştırdığı doktorların sayısını, bağışçılarını kesin olarak bilmek çok güç. Ama ben işin Böhm tarafından ilerleyerek, rahatsız edici gerçekler buldum. Max Böhm karanlık gelirlerinin büyük bir bölümünü Tek

Dünya'ya bağışlıyordu. Her yıl örgüte yüz binlerce İsviçre frangı "veriyordu". Bana kalırsa, bu bilgiler eksik. Tabiî Böhm bir sürü bankadan ve şifreli hesaptan yararlanıyordu. Onun için para transferinin gerçek boyutunu bilmemiz imkânsız. Ama kesin olan bir şey var; Böhm, Binbirler Kulübü üyesiydi. Sistemi biliyorsunuzdur. Bilmediğiniz Böhm'ün kulübün kuruluş aşamasında bir milyon İsviçre frangı bağışladığı. Bu da neredeyse bir milyon Amerikan doları eder. Unutmayın, bu dediğim 1980 yılında, yani elmas kaçakçılığının başlamasından iki yıl sonra.

Şaşkınlık. Işık. İhtiyar Max kazancını sadece "doktora" değil, Tek Dünya'ya veriyordu. Örgüt ya canavarı ödüllendirmeyi üzerine alıyordu ya da cerrahın "deneylerini" kendi adına destekliyordu. Rickiel devam ediyordu:

– Bana Dumaz'nın Böhm'ün kendini nerede tedavi ettirdiğini bir türlü bulamadığını söylemiştiniz. İsviçre, Fransız ya da Alman kliniklerinde kuşbilimcinin izine rastlamamıştı. Oysa ben kalp nakli yaptırdıktan sonra tahlillerini büyük bir gizlilik içinde yaptırdığı yeri bildiğimi sanıyorum. Tek Dünya'nın Cenevre'deki merkezinde; orada son derece gelişmiş tıbbî cihazlar var. Tabiî Böhm bu gizliliğin karşılığını bolca veriyor, örgüt de bunca para aldıktan sonra, böylesi bir "hizmet" sunmayı reddedemiyordu.

Çaydan bir yudum içmeye çalıştım. Parmaklarım titriyordu. Rickiel doğru tahmin ediyordu kuşkusuz.

– Sizce bütün bunlar neyi kanıtlıyor?

– Tek Dünya'nın kesinlikle başka bir şeyleri gizlediğini. Bir de sizin "doktor" dediğiniz adamın Tek Dünya'da çok önemli bir görevi olduğunu; bu görev sayesinde Kalev ve Sikkov gibilerini görevlendirdiğini, kendi deneylerini finanse ettiğini, dünyanın en değerli kalp hastasına, bir leylek terbiyecisine gerekli "hizmetleri" sağlayabildiğini.

Rickiel elindeki kozu iyi saklamıştı; onunla öğleden sonra buluştuğumda, Tek Dünya ve elmas kaçakçılığı konularında gösterdiğinden çok daha fazlasını biliyordu. Sanki düşüncelerimi okumuşçasına, söze devam etti:

– Sizinle karşılaşmadan önce Antioche, Max Böhm ile Tek Dünya arasındaki tuhaf ilişkiyi biliyordum, ama kalp hırsızlığı konusunda en ufak bir fikrim bile yoktu. Rayko ve Gomoun cinayetleri çok daha uzun bir zincirin halkaları. Sizden ayrıldıktan sonra, kapsamlı bir bilgisayar araştırması yaptırdım. İnterpol terminalleri sayesinde, son on yılda gerçekleşmiş ve belirgin özelliği kurbanların kalplerinin kaybolması olan şiddete dayalı ölümlerin listesinin çıkarılmasını istedim. İnterpol üyesi ülkelerin bilgisayar ortamına sundukları bilgilerin çokluğunu tahmin edemezsiniz. Kalp hırsızlığı gibi kolay rastlanmayacak bir özellik araştırmayı kolaylaştırdı. Liste bu akşam sekizde elime geçti. Eksiksiz olduğunu söyleyemem, çünkü sizin "hırsız", hakkında pek bilgi alamadığımız yoksul ya da kriz içindeki ülkelerde faaliyet gösteriyor. Yine de listenin yeterli olduğunu düşünüyorum. İnsanın sırtını ürpertiyor. İşte, bakın.

Fincanım parçalandı. Kaynar çay hissiz parmaklarıma döküldü. Listeyi Rickiel'in elinden yırtarcasına aldım. Organ hırsızının İngilizce yazılmış meşum öyküsü:

21/08/1991. Adı: Gomoun. Pigme. Cinsiyeti kadın. Yaklaşık olarak temmuz 1976'da doğdu. 21/08/1991'de Orta Afrika Cumhuriyeti'nin Lobaye bölgesinde, Zoko yakınında öldü. Ölüm koşulları: kaza/goril saldırısı. Özellikler: sayısız darbe/kalp kaybı. Kan grubu: B Rh+. HLA tiplemesi: Aw19,3-B37,5.

22/04/1991. Adı: Rayko Nikoliç. Çingene. Cinsiyeti erkek. 1963 yılında Türkiye'de, İskenderun'da doğdu. 22/04/1991'de

Bulgaristan'da, Sliven yakınlarındaki Duru Sular'da öldü. Dosya kapandı. Özellikler: sayısız darbe/kalp kaybı. Kan grubu: 0 Rh+. HLA tiplemesi: Aw19,3-B37,5.

03/11/1990. Adı: Tasmin Johnson. Hotanto. Cinsiyeti erkek. 16 ocak 1967'de Güney Afrika Cumhuriyeti'nde, Maseru yakınlarında doğdu. 03/11/1990'da Güney Afrika'da, Waka madeni yakınlarında öldü. Ölüm koşulları: yabanî hayvan saldırısı. Özellikler: sayısız darbe/kalp kaybı. Kan grubu: A Rh+. HLA tiplemesi: Aw19,3-B37,5.

16/03/1990. Adı: Hasan el-Begassen. Cinsiyeti erkek. Yaklaşık olarak 1970'te Sudan'da, Cebel el-Fau yakınlarında doğdu. 16/03/1990'da 16 numaralı köyün sulak tarlalarında öldü. Ölüm koşulları: yabanî hayvan saldırısı. Özellikler: sayısız darbe/kalp kaybı. Kan grubu: AB Rh+. HLA tiplemesi: Aw19,3-B37,5.

04/09/1988. Adı: Ahmet İskam. Cinsiyeti erkek. 5 aralık 1962'de İsrail'de, işgal altındaki topraklarda, Beytüllahim'de doğdu. 04/09/1988'de Beyt Callah'ta öldü. Ölüm koşulları: siyasal cinayet. Konu aydınlanmadı. Özellikler: sayısız darbe/kalp kaybı. Kan grubu: 0 Rh+. HLA tiplemesi: Aw19,3-B37,5.

Liste bu şekilde, sayfalarca devam ediyordu. Bilgisayar araştırmalarının başladığı 1981 yılına kadar. Gerçekte çok daha geriye gittiği varsayılabilirdi. Dünyanın çeşitli köşelerinde onlarca çocuk ya da yetişkin, kız ya da erkek tek ortak noktaları, Aw19,3-B37,5 sınıfı HLA tiplemeleri yüzünden işkence görmüştü. Sistemin amansızlığı başımı döndürüyordu. Gomoun ile Rayko'nun tiplerinin benzerliğini öğrendiğimde düşündüklerim, şeytanî bir boyuta ulaşmıştı. Rickiel düşüncelerimi seslendirerek devam etti:

– Anlıyorsunuz, değil mi? Sizin bu kuş bir kaçakçılık yapmıyor, hatta tehlikeli deneylere girişmek derdinde bile değil. Onun peşinde olduğu çok daha büyük, çok daha önemli bir şey. Dünya üzerinde aynı doku grubuna ait kalpler arıyor.

– Hepsi… hepsi bu mu?

– Hayır. Size bir şey daha getirdim.

Rickiel elini bol kazağının altına soktu, bu kez siyah naylon bir torba çıkardı. Kazağının neden böyle geniş olduğunu anlamıştım: içine istediğini saklayabiliyordu. Torbayı masanın üzerine bıraktı. Torbanın içinde gümüşî yapışkan banda sarılmış 45'lik Glock şarjörleri vardı. İnterpolcüye bakışlarımla sordum.

– Bunların işinize yarayabileceğini düşündüm. Bu "parçalar" havaalanındaki X ışınlarının etkisini sıfırlayan kurşunlu bir yapışkanla kaplı. Silahınız bilinmeyen bir şey değil Antioche. Polimerden yapılmış tabancalar yolcuların, özellikle de teröristlerin en sevgili silahı oldu. Sarah Gabor da Glock kullanıyordu, 9 milimetrelik parabellum. Hem Sikkov'un başından geçen "kazayı" sakın unutmayın; yüzünde on altı tane 45'lik mermi vardı.

Gözümü şarjörlere dikmiştim; en azından yüz elli tane 45'lik mermi; yani bir o kadar ölüm ve şiddet vaadi. Simon Rickiel buz gibi bir sesle bitirdi:

– Size daha önce de söylemiştim; İnterpol karmaşık konuları soruşturmada tecrübe sahibidir. Gerektiğinde, zaman kazanmak için, yetki devrine de gidebiliriz. Bu kalp katilinin maskesini düşüreceğinizden eminim. Bizden çok önce. Çünkü bizim elmas kaçakçılığı dosyasını tamamlamamız, söylediklerinizi araştırmamız, Van Dötten'i bulmamız gerekiyor… Bugün size yalan söyledim; öğleden sonra anlattıklarınız DAT'a kaydedildi, hemen ardından da bilgisayara yüklendi. İfadeniz burada, cebimde. İmzalayın. Sonra da kaybolun. Tek başınasınız Antioche. Gücünüz de buradan geliyor. Tek Dünya'ya sızıp, o alçağı bulabi-

lirsiniz. Bulun onu; Rayko'ya, Gomoun'a, daha bilmem kaç kişiye o korkunç işkenceleri çektiren herifi bulun. Bulun onu. Bulduktan sonra da, ne istiyorsanız yapın.

Elli ikinci bölüm

Odama döndüğümde, telefonumun üzerindeki kırmızı ışık yanıp sönüyordu. Ahizeyi kaldırdım, santralın numarasını çevirdim:

– Louis Antioche, oda numaram 232. Bana mesaj var mı?

İyice belirgin bir Belçika aksanı cevap verdi:

– Mösyö Antioche… Antioche… bir bakayım…

Klavye tuşlarının tıkırtısını duydum. Kolumun dibinde, damarlarım bağımsız birimler gibi, derimin altında atıyordu.

– Saat yirmi bir on beşte Catherine Warel adında biri aramış. Odanızda değilmişsiniz.

Öfkeden kudurmuş gibiydim:

– Gelen telefonların bara yönlendirilmesini istemiştim!

– Vardiya saat yirmi birde değişti. İsteğinizi iletmedikleri için özür dilerim.

– Numara bırakmış mı?

Ses Catherine Warel'in telefonunu verdi. Zaman geçirmeden o numarayı tuşladım. Zil iki kere çaldı, sonra da doktorun çok sert sesini duydum:

– Alo?

– Ben Antioche. Bir şeyler bulabildiniz mi?

– İstediğiniz bilgiler elimde. İnanılmaz. Bütün söylediklerinizde haklıymışsınız. Son otuz yılda Kongo'da ya da Orta Afrika'da çalışmış Fransız ya da Fransızca konuşan doktorların listesini buldum. İçlerinde sizin aradığınıza uyabilecek biri var. Hem de nasıl biri! Adı Pierre Sénicier, kalp naklinin gerçek öncülerinden. 1960 yılında, insana maymun kalbi takarak, ilk kalp naklini gerçekleştiren bir Fransız cerrahı.

Tüm vücudum ateşli titremelerle sarsılıyordu. Sénicier. Pierre Sénicier. Aklımda Bangui'de okuduğum ansiklopedi pasajı gölgeli çizgiler halinde belirdi:

> ... Ocak 1960'ta Fransız Cerrah Pierre Sénicier tedavi edilemez bir kalp yetmezliğinin son safhasına giren altmış sekiz yaşındaki bir hastanın göğsüne bir şempanze kalbi takmıştır. Ameliyat başarılı geçer; ne var ki nakledilmiş kalp sadece birkaç saat çalışacaktır...

Catherine Warel devam ediyordu:

– Bu gerçek dâhinin öyküsü tüm tıp çevrelerinde bilinir. O dönemdeki kalp nakli büyük ses getirdi, ama Sénicier birden ortadan kayboldu. O zamanlar, gizli ameliyatlar ve yasak deneyler yaptığı için başının tabipler birliğiyle dertte olduğu söylendi. Sénicier ailesiyle birlikte Orta Afrika'ya sığındı. Anlatılanlara bakılırsa, iyi amaçların adamı, siyahların doktoru oldu. Bir çeşit Albert Schweizer, işte. Sénicier aradığınız adam olabilir. Yine de, uymayan bir şey var...

– Ne? diye mırıldandım, titrek bir sesle.

– Max Böhm'ün ağustos 1977'de ameliyat edildiğini söylememiş miydiniz?

– Evet.

– Tarihten emin misiniz?

– Kesinlikle.

– Öyleyse, ameliyatı Sénicier yapmış olamaz.

– Neden?

– Çünkü 1977'de çoktan ölmüştü. 1965 yılının sonunda, yılbaşı gecesi ailesiyle birlikte Bokassa'nın ihtilalden hemen sonra bağışladığı mahkûmlar tarafından öldürüldü. Pierre Sénicier, karısı ve iki çocuğu, villalarını harabeye çeviren yangından kurtulamayıp öldüler. Ben bu kadarını bilmiyordum ama... Louis, orada mısınız? Louis... Louis?

Elli üçüncü bölüm

Kutup bölgesine yaz geldiğinde buzul sanki pişmanlık duyuyormuş gibi yarılarak, Bering Denizi'nin karanlık ve dondurucu sularına açılır.

O sırada aklım da öyleydi. Catherine Warel'in kahredici açıklamaları maceramın cehennemî çemberini iyice daraltıyordu. Karanlıklarımı aydınlatacak tek bir kişi vardı dünyada; analığım, Nelly Braesler.

Gazı köklemiş, Fransa'nın ortasına doğru yol alıyordum. Altı saat kadar sonra, gecenin sonunda Clermont-Ferrand'ı geçmiş, birkaç kilometre doğusundaki Villiers köyünü aramaya başlamıştım. Kumanda tablosundaki saat beş buçuğu gösteriyordu. Sonunda, küçük köy farlarımın ışığında beliriverdi. Döndüm, bir daha döndüm, Braesler'lerin evini buldum. Arabayı duvarın dibine park ettim.

Gün yavaş yavaş ağarıyordu. Sonbaharla kızaran manzara kendi alevlerinde donmuş bir ormanı andırıyordu. Her şey, sözle

anlatılmaz bir sükûnetin tutsağıydı. Siyah kanallar yüksek otlarla aynı seviyeye yükseliyor, çıplak ağaçlar dümdüz ve gri gökyüzünü tırmalıyordu.

Taştan bir U oluşturan konağın avlusuna girdim. Solumda, yüz metre ötede, kül renkli kuşların kımıldandığı kafeslerin arasında, Georges Braesler'yi gördüm. Sırtı bana dönüktü, beni görmemişti. Çimlerin üzerinden sessizce yürüyüp eve girdim.

İçeride her şey taş ve ahşaptı. Taşa oyulmuş geniş pencereler bahçeye açılıyordu. Meşeden yapılmış koca eşyalardan güçlü bir cila kokusu yükseliyordu. Dövme demirden avizelerin yerdeki taşlara gölgeleri vuruyordu. Çevreye bir Ortaçağ sertliği, acımasız ve kör bir soyluluk kokusu sinmişti. Kendimi zamanın uzağında, bir sığınakta hissettim. Ayrıcalıklarına çekilmiş devler için gerçek bir in.

– Siz de kimsiniz?

Döndüm, Nelly'nin sıska siluetini, küçük omuzlarını, alkolün daha da soldurduğu kireç gibi yüzünü gördüm. Yaşlı kadın da beni tanıdı, duvara dayanmak zorunda kalıp kekeledi:

– Louis… Burada ne arıyorsunuz?

– Pierre Sénicier'den bahsetmeye geldim.

Nelly sendeleyerek yaklaştı. Hafifçe mavileştirilmiş perukasını yanlış oturttuğunu fark ettim. Anlaşılan analığım gece gözünü kırpmamış, şimdiden sarhoş olmuştu. Tekrarladı:

– Pierre… Pierre Sénicier mi?

– Evet, dedim heyecansız bir sesle. Artık ergenlik yaşına eriştim sanıyorum. Ergenlik ve gerçeklerin yaşına.

Yaşlı kadın gözlerini indirdi. Kirpiklerinin usulca titrediğini gördüm, sonra da dudaklarında beklenmedik bir gülümseme belirdi. "Gerçek…" diye mırıldanıp, sonra daha kararlı adımlarla üzerinde çeşitli şişeler bulunan sehpaya doğru yürüdü. Doldurduğu iki kadehten birini bana uzattı.

– İçki içmiyorum Nelly. Hem üstelik, daha çok erken.

Israr etti:

– İçin Louis. İçin ve oturun. İkisine de ihtiyacınız olacak.

Tartışmadan, dediklerini yaptım. Şöminenin yanında bir koltuğa iliştim. Ürpertilerim daha da arttı. Bir yudum viski içtim. Alkolün yakıcılığı iyi geldi. Nelly karşıma, pencerenin önüne oturdu. Elindeki içki şişesini yanına, yere koydu, sonra bardağındakini bir dikişte bitirdi. Bardağı yeniden doldurdu. Rengine ve kendine güvenine kavuşmuş gibiydi. Bana "sen" diye hitap ederek, konuşmaya başladı:

– İnsanın hiç unutamadığı şeyler var Louis. Mezar taşının mermerine kazınmış gibi, kalplerimize kazınan gerçekler. Pierre Sénicier adını nereden duyduğunu bilmiyorum. Neler bildiğin hakkında da bir fikrim yok. Leylek göçünün nasıl olup da seni buraya, dünyanın en iyi saklanan sırrını mezarından çıkarmaya gönderdiğini anlamadım. Ama hiçbirinin önemi yok. Artık hiçbir şeyin önemi kalmadı. Gerçeği söylemenin zamanı geldi Louis, benim için de, belki özgürlük saati çaldı. Pierre Sénicier, Paris'in yüksek burjuvazisinden bir ailenin çocuğuydu. Babası Paul Sénicier ünlü bir yöneticiydi ve birçok cumhuriyetten, adına leke sürmeksizin geçmesini bildi. Sade, sessiz ve acımasız bir adamdı; dünyayı bir vuruşuyla yıkacakmış kadar güçsüz gören, korkutucu biriydi. Yüzyılın hemen başlarında karısı ona birkaç yılda üç erkek çocuk doğurdu, gelecekleri parlak üç çocuk. Oysa çocuklar durgun beyinli ve soyunun sonuncusu gibiydi. Baba kuduruyordu, ama hiç olmazsa servetiyle görünüşü kurtarmayı başarıyordu. En büyük oğul, durgun zekâlı ve kambur Henri, "şatoları" korumaya gitti; şato dedikleri, Normandiya'da üç harap konaktı. Fizik olarak daha güçlü görünen Dominique orduya yazıldı, babası sayesinde birkaç rütbe aldı. En akıllıları ve en kurnazları olan küçük Raphaël ise din adamı oldu. Henri'nin malikânelerinin

yakınında bir kilise edindi, kısa süre sonra da unutulup gitti. Paul Sénicier o dönemde çocuklarıyla artık hiç ilgilenmiyordu. Gözü 1933'te doğan dördüncü oğlu Pierre'den başkasını görmüyordu. Paul Sénicier o yıllarda ellisine varmıştı. Ondan çok da genç olmayan eşi son anda dördüncü çocuğunu doğurmuş, sonra da son görevini hakkıyla başarmışçasına, ölüvermişti. Pierre her bakımdan Tanrı'nın bir lütfuydu. O olağanüstü çocuk, dejenere ailenin bütün becerilerini, bütün yeteneklerini çalmış gibiydi. Yaşlı babası tüm zamanını oğlunun eğitimine ayırdı. Ona okumayı ve yazmayı bizzat kendisi öğretti. Zekâsının gelişmesini heyecanla izledi. Pierre delikanlılık çağına geldiğinde, Paul Sénicier oğlunun da kendisi gibi devlet memuru olacağını umdu. Oysa oğlu tıbba yönelmek istiyordu. Baba razı oldu. Oğlunun kişiliğinde gerçek bir yeteneğin doğmakta olduğunu hissediyordu. Haklı çıktı. Pierre Sénicier daha yirmi üçündeyken, kalp alanında uzmanlaşmış, iyi bir cerrah olup çıktı. Pierre'i o dönemde tanıdım. Ne yapacağını bilmeyen şımarık ve iddialı zengin çocuklarının arasında, kuralı bozan bir istisna gibiydi. Uzun boylu, muhteşem, sadeydi. Tüm vücudu esrarlı bir sessizlikle yankılanıyordu. Hatırlıyorum; toplantılar düzenliyorduk. Kendi yalnızlığıyla kansızlaşmış yabanî hayvanlar gibi kapandığımız süslü geceler. Kızlar annelerinin elbiselerini giyiyorlardı, erkekler de kaskatı, kolalı eski smokinler. Böylesi gecelerde biz kızlar sadece bir kişiyi bekliyorduk, Pierre Sénicier'yi. O zamanlar bile büyüklerin, sorumlulukların dünyasına aitti. Ama geldiğinde, toplantı bambaşka oluyordu. Avizeler, elbiseler, içkiler, her şey onun çevresinde dönüyor gibiydi.

Nelly durakladı, bardağını yeniden doldurdu.

– Pierre Sénicier ile Marie-Anne de Montalier'yi tanıştıran benim. Marie-Anne çok yakın dostumdu. Sarışın, sıska, hep yataktan yeni çıkmışa benzeyen, saçları karmakarışık bir kızdı.

En çarpıcı olanı da, solukluğuydu; başka hiçbir renkle, hiçbir tonla karşılaştırılamayacak bir beyazlık, şeffaflık. Marie-Anne bir önceki yüzyıl Afrika'ya, vahşi topraklara yerleşmiş zengin bir Fransız ailesinin çocuğuydu. Söylentilere göre aile siyah ırkla karışmamak için kendi içinde evliliklere göz yummuştu; bazılarına göre kansızlıklarının, renklerindeki solukluğun nedeni buydu. Marie-Anne Pierre'i gördüğü anda âşık oldu. Bazen, onları tanıştırdığım için, açıklaması güç bir pişmanlık duyduğum oluyordu. Oysa kaderleri belirlenmişti. Marie-Anne'ın tutkusu kısa zamanda bir endişeye, kızcağızı dış dünyadan koparan amansız bir korkuya dönüştü. Günler geçtikçe, onu daha da güzelleştiren koyu bir ışığa büründü. Pierre ile Marie-Anne ocak 1957'de evlendiler. Düğün yemeğinde Anne-Marie kulağıma eğilip: "Mahvoldum Nelly" diye mırıldandı. "Biliyorum, ama bu benim seçimim." Georges Braesler'yle o dönemlerde tanıştım. Benden büyüktü, şiirler ve senaryolar yazıyordu. Diplomat olarak dünyayı gezmek istiyordu. "Claudel ya da Malraux gibi" derdi. O günlerde oldukça güzeldim, aklım bir karış havada, dünyaya fazla aldırmazdım. Eski dostlarımı gittikçe daha seyrek görmeye başlamıştım. Marie-Anne dışında. Onunla düzenli olarak mektuplaşıyorduk. Bu mektuplar sayesinde, çocuğuna hamile kaldığı kocasının, Pierre Sénicier'nin gerçek kişiliğini öğreniyordum. Pierre Sénicier 1958 yılında Pitié Hastanesi'nin kalp cerrahîsi bölümünde önemli bir yere sahipti. Yirmi beş yaşındaydı. Önünde parlak bir meslek hayatı vardı, ama içinde de karşı konulamaz bir kötülük eğilimi. Marie-Anne bunları mektuplarında anlatıyordu. Kocasının geçmişini araştırmış, dehşet verici karanlık dönemlere rastlamıştı. Sénicier daha öğrenciyken kedi yavrularını canlı canlı kesip biçerken yakalanmıştı. Tanıklar düş gördüklerini sanmışlardı; ıstıraptan kasılmış küçücük hayvanların korkunç çığlıkları fakültenin tonozlarında yankılanıyordu. Daha sonraları Villejuif

hastanelerinden birinde, anormal çocuklara korkunç şeyler yaptığından kuşkulanılmıştı. Zavallı çocukların vücutlarında nedeni açıklanamayan yaralara, yanıklara, kesiklere rastlanmıştı. Tabipler birliği Sénicier'yi meslekten menle tehdit ettiği sıralarda, 1960 yılında çok önemli bir gelişme oldu. Pierre Sénicier o zamana kadar yapılamamış bir ameliyat gerçekleştirdi ve bir insanın göğsüne bir şempanzenin kalbini taktı. Hasta ancak birkaç saat yaşayabildi, ama müdahale cerrahî alanda büyük bir ilerleme olarak görüldü. Karanlık kuşkular unutuldu. Sénicier bilim dünyasının selamladığı, ulusal bir kahraman oluverdi. Daha yirmi yedi yaşındayken, General de Gaulle'ün elinden Légion d'Honneur Nişanı aldı. Bir yıl sonra, baba Sénicier öldü. Vasiyetiyle servetinin büyük bir bölümünü Pierre'e bırakmıştı, o da bu parayla Neuilly-sur-Seine'de özel bir klinik açtı. Pasteur Kliniği birkaç ayda Avrupa'nın en zenginlerinin kendilerini tedavi ettirmeye geldikleri, ünlü bir kurum oluverdi. Pierre Sénicier ününün doruğundaydı. İşte iyilik dürtüsü o dönemde ortaya çıktı. Kliniğin bahçesinde, küçük yetimlerin bakımına ya da özellikle Çingene çocuklarının eğitimine yönelik bir yetimhane yaptırdı. Ününden yararlanarak devletten, şirketlerden ve halktan önemli bağışlar topladı.

Önce şişenin bardağa değmesinden çıkan şıngırtıyı, sonra da gırtlaktan inen sıvının sesini duydum. Birkaç saniyelik bir sessizlikten sonra Nelly dilini şapırdattı. Kafamda olaylar bir noktaya doğru yoğunlaşmaya, karanlık bir dalga gibi yükselmeye başlıyordu.

– İşte her şey o dönemlerde değişti. Marie-Anne'ın mektuplarının tarzı değişti. Dostça ifadeleri bir kenara bırakıp, kanlı, korkunç mektuplar yazmaya başladı. (Nelly kötü kötü güldü.) Arkadaşımın aklını kaçırdığını düşünüyordum. Anlattıklarına inanmam mümkün değildi. Ona kalırsa, Sénicier'nin kurumu

dayanılmaz bir barbarlık yuvasından başka bir şey değildi. Kocası bodrumda çifte kilitli bir ameliyathane yaptırmış, bu ameliyathanede de akla gelebilecek en canavarca deneyler, korkunç organ nakilleri, canlı ameliyatlar, akıl alamayacak işkenceler için, çocukları kullanıyordu. Aynı zamanda da, Çingene ailelerin ihbar dosyaları da yığılmaya başlamıştı. Pasteur Kliniği'nin aranmasına karar verildi. Sénicier'nin ilişkileri ve ünü onu son kez kurtardı. Polis baskınından zamanında haber alınca, enstitüsünde yangın çıkardı. Ancak üst kattaki çocuklar ile klinikteki hastaları kurtarabildiler. Yani kötüsü atlatıldı. En azından resmî açıdan. Çünkü gizli ameliyathaneden canlı çıkan olmadı. Sénicier dehşet ameliyathanesini kilitlemiş, zavallı çocukları diri diri yakmıştı. Kısa bir soruşturma sonucunda, yangının kazayla çıktığı kararına varıldı. Çocuklar ya ailelerine iade edildi ya da başka kurumlara dağıtıldı, dosya da kapandı. Marie-Anne bana son bir mektup gönderdi, kocasının –saflığın bu kadarı– artık "iyileştiğini", birlikte Afrika'ya giderek siyahlarla ilgileneceklerini yazdı. O sırada Georges da Güneydoğu Asya'da diplomatik bir göreve atandı. Onunla gitmem için beni ikna etti. 1963 kasımındaydık, otuz iki yaşımdaydım.

Birden holde bir ışık yandı. Yün yelekli, yaşlı bir adam göründü, Georges Braesler. Kollarında tüyleri çamurlu, kocaman ve ağır bir kuş taşıyordu. Gri tüyler yerlere döküldü. Adam salona girer gibi olunca, Nelly durdurdu:

– Git buradan, Georges.

Adam böylesi bir sertliğe hiç şaşırmadı. Benim orada bulunmama da. Nelly haykırdı:

– Defol!

İhtiyar topuklarının üzerinde dönüp kayboldu. Nelly biraz daha içip geğirdi. Odaya güçlü bir viski kokusu yayıldı. Gün ışığı

salonu hafifçe aydınlatıyordu. Şimdi Nelly'nin çökmüş yüzünü görebiliyordum.

– 1964'te, Tayland'da geçirdiğimiz bir yıldan sonra, Georges yeniden tayin oldu. Yakın dostu Malraux o dönemde kültür bakanıydı. Afrika'yı iyi biliyordu, bizi de Orta Afrika'ya gönderdi. Bize o zamanlar, "Orası inanılmaz bir yer" diyordu, "masal gibi." Turan Yolu'nun yazarı ülkeyi daha iyi anlatamazdı, ama çok önemli bir ayrıntıdan habersizdi; Pierre ve Marie-Anne Sénicier iki çocuklarıyla birlikte orada yaşıyorlardı. Buluşmamız oldukça tuhaf oldu. Eski dostluk bağları yeniden kuruldu. İlk yemeğimiz kusursuzdu. Pierre yaşlanmıştı, ama daha sakin, gevşemiş görünüyordu. Eski yumuşak ve mesafeli tavırlarına yeniden kavuşmuş gibiydi. Hastalıklarla boğuşan, tedavi etmeye uğraştığı Afrikalı çocukların kaderinden yakındı. Eski kâbusların binlerce yıl uzağında görünüyordu; Marie-Anne'ın yazdıklarından kuşkulanır olmuştum. Oysa günler geçtikçe Pierre Sénicier'nin gerçekten de çıldırdığına inanmaya başladım. Pierre Afrika'da yaşamak zorunda olduğu için öfkeden kuduruyordu. Meslek hayatına son vermiş olmayı kabullenemiyordu bir türlü. Hiç görülmemiş, kimsenin düşleyemediği başarılara imza atmışken, mazotla çalışan ameliyat masalarında ya da manyok kokulu koridorlarda en kaba şifayı dağıtmak zorunda kalmak. Sénicier bunu kabul edemiyordu. Öfkesi kendine ve ailesine karşı derin bir intikam duygusuna dönüştü. Sénicier iki oğlunu inceleme konusu gibi görüyordu. Her ikisinin de son derece kesin biyotiplerini çıkarmış, kan gruplarını, doku gruplarını analiz etmiş, parmak izlerini almıştı... Çocuklarının üzerinde tamamen psikolojik, çok korkunç deneyler uyguluyordu. Bazı yemeklerde, hiç unutamayacağım, çok sarsıcı sahnelere şahit oldum. Masaya yemek geldiğinde Sénicier çocuklarına eğilip mırıldanıyordu: "Tabaklarınıza bakın, çocuklarım. Ne yediğinizi sanıyorsunuz?" Çatalının ucuyla

çocuklarını işaret ediyor, sonra da sorusunu tekrarlıyordu: “Hangi hayvanı yediğinizi sanıyorsunuz? Küçük ceylanı mı? Domuzcuğu mu? Maymunu mu?” Sonra da, dehşete düşmüş çocukların gözlerinden yaşlar boşalana dek, elektrik lambasının loş ışığında parıldayan yapış yapış et parçalarıyla oynuyordu. Hiç rahat vermiyordu: “Belki de başka bir şeydir. Burada zencilerin neler yediği bilinmez ki. Belki de bu gece…” Çocuklar panik içinde, masadan kaçıyorlardı. Marie-Anne taş gibi duruyordu. Sénicier sırıtıyordu. Çocuklarını yamyam olduklarına, her gece insan eti yediklerine inandırmak istiyordu. Çocuklar acı içinde büyüyorlardı. Büyük olanı gerçek bir sinir hastası oldu. 1965 yılında, daha sekiz yaşındayken, babasının olanca canavarlığının bilincindeydi. Katı, sessiz, duygusuz oldu, bu yüzden de, gariptir, babasının gözüne girdi. Pierre Sénicier sadece büyük oğluyla ilgileniyor, onu bütün gücüyle, bütün acımasızlığıyla seviyordu. Bu şeytanî mantık, çocuğun çok daha fazlasına katlanmasını gerektiriyordu, her gün biraz daha fazlasına… Gerçek buhranın pençesine düşene kadar. Sénicier neyin peşindeydi? Hiçbir zaman öğrenemedim. Oysa oğlu konuşma yeteneğini yitirdi, uyumlu hiçbir davranış gösteremez hale geldi. O yıl, Noel’den birkaç gün sonra, iki önemli olay oldu. Çocuk intihara kalkıştı. Afrika’da nasıl intihar edilirse, öyle: yüksek dozda alınınca insan vücudunda, özellikle de kalbinde geri döndürülemez etkiler yapan nivakin tabletleri yuttu. Çocuğun hayatını kurtarmak için tek bir yol vardı: yeni bir kalp. Pierre Sénicier’nin yazgısındaki gizli tutarlılığı görüyor musun? Oğlunu intihara sürükledikten sonra, şimdi de onu kurtaracak cerrah, tek virtüöz olarak sahneye çıkıyordu. Sénicier hemen, beş yıl önce, altmış sekiz yaşındaki birine yaptığı gibi, bir kalp nakli gerçekleştirmeye karar veriyor. Bangui’deki evinde, bir ölçüde mikroptan arındırılmış bir ameliyathane kurmuştu. Oysa elinde çok önemli bir eksik vardı: oğlunun reddetmeyeceği, çalışır

halde bir kalp. Uzağa gitmesi gerekmedi; iki oğlu neredeyse kusursuz bir doku benzerliği gösteriyordu. Doktor bütün çılgınlığıyla, büyüğünü kurtarmak için küçüğünü feda etmeye karar verdi. 1965 yılının yılbaşısından bir gün önceydi. Sénicier her şeyi ayarladı, ameliyathaneyi hazırladı. Bangui'de heyecan yükseliyordu. Kentin dört bir köşesinde insanlar dans ediyor, içki içiyordu. Georges'la Fransız Büyükelçiliği'nde bir gece düzenlemiş, bütün Avrupalıları davet etmiştik. Cerrah müdahalesine hazırlanırken, bu kez kaderi tarihe yakalandı. O gece Jean-Bedel Bokassa bir darbe yaptı ve silahlı birlikleriyle başkenti işgal etti. Çatışmalar yayıldı. Yağmalar, yangınlar, ölüler vardı. Bokassa zaferini kutlamak için Bangui Hapishanesi'ndeki tutukluları serbest bıraktı. Yılbaşı gecesi kâbusa dönüştü. O genel karmaşanın içinde, önemli bir olay daha oldu. Özgürlüklerine kavuşan tutukluların arasında, son zamanlarda korkunç deneylerine yeniden başlamış Sénicier'nin kurbanlarından birinin ailesi de vardı. Sénicier ailenin intikam alacağından korkmuş, bin bir bahaneyle hapse tıkılmalarını sağlamıştı. İşte bu ailenin üyeleri serbest kalır kalmaz intikamlarını almak için Sénicier'nin evinin yolunu tutmuşlardı. Geceyarısına doğru, Sénicier ameliyatın son ayrıntılarıyla ilgileniyordu. İki çocuk da bayıltılmıştı. Elektrokardiyogramlar çalışıyordu. Kan dolaşımları, kan basınçları denetim altındaydı, kateterler hazırdı. Tutuklular o sırada geldi. Kapıları kırıp, bahçeye girdiler. Önce kâhya Muhammet'i öldürdüler, sonra da onun tüfeğiyle karısı Azzora'yı ve çocuklarını vurdular. Sénicier çığlıkları, gürültüyü duydu. Eve koşup, avlanmak için kullandığı Mauser'i aldı. Saldırganlar, kalabalık olmalarına rağmen, Sénicier'ye fazla direnemediler. Doktor adamları teker teker vurdu. Ama asıl önemli gelişme, başka taraftaydı. Küçük oğlunun babası tarafından götürüldüğünü gören Marie-Anne ameliyathaneye girdi. Tüpleri, kabloları

kopardı, küçük oğlunu bir ameliyat çarşafına sardı. Alev alev yanan, kanlı sokaklardan geçerek kaçtı. Fransız Büyükelçiliği'ne vardığında, panik doruktaydı. Bütün beyazlar içeride gizlenmiş, neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Serseri kurşunlar içimizden bazılarını yaralamış, bahçemiz ateşe verilmişti. İşte elçiliğin penceresinin ötesinde Marie-Anne'ı o an gördüm. Üzerinde kırmızı topraktan lekelenmiş mavi çizgili elbisesi, kelimenin tam anlamıyla alevlerin içinden çıkıyordu. Kucağında da çarşafa sarılı küçük bir vücut. Çocuğun askerler tarafından yaralandığını sanıp koştum. Körkütük sarhoştum, Marie-Anne'ın silueti gözlerimin önünde dans ediyordu. Haykırdı: "Oğlunu öldürmek istiyor, Nelly! Kalbini çıkarmak istiyor, anlıyor musun?" Birkaç saniyede her şeyi anlattı. Büyük oğlunun intiharını, kalp nakline gerek olduğunu, kocasının kararını. Marie-Anne kucağında baygın çocuğuna sarılıyor, soluk soluğa konuşuyordu. "Abisini ancak bu kurtarabilir. Onun için kaybolması gerek. Tümüyle kaybolması." Bunları söylerken, baygın çocuğun ellerini tuttu ve cayır cayır yanan çalıların arasına soktu. Yanan minicik ellere bakarak, tekrarladı: "Parmak izi yok, adı yok, hiçbir şeyi yok! Uçağa bin Nelly. Bu çocukla birlikte kaybol. Bu çocuk artık yaşamamalı. Asla. Herkes öldü bilmeli." Sonra o acı ve sinir yumağını ayaklarımın dibine, kırmızı toprağa bıraktı. Sendeleyerek uzaklaşan gölgesini hiç unutamayacağım Louis. Onu bir daha görmeyeceğimi biliyordum.

Nelly sustu. Yanık ellerimi gözyaşlarımdan sırılsıklam yüzüme kaldırıp, kekeledim:

– Aman Tanrım, hayır…

– Evet, Louis. O çocuk, sendin. Pierre Sénicier senin baban. Sende hiçbir anı bırakmayan 1965 yılbaşı cehennemi, senin ikinci doğum günün oldu. O gece, Sénicier ailesinin villalarında çıkan yangında öldüğü bildirildi. Doğru değildi; aile kaçmıştı,

bilmediğim bir yere kaçmıştı. Marie-Anne kocasını senin yangında öldüğüne inandırmıştı. Pierre büyük oğlunu yaşatmayı başardı, muhtemelen bir Kongo hastanesinde bir kalp nakli gerçekleştirdi. Çocuk kısa süre sonra kalbi reddetti, ama cerrah kendi soyu üzerinde dünyanın ilk kalp naklini başarmıştı. Bunu başka ameliyatlar izledi. O günden beri Sénicier insanların kalbini çalıyor, otuz yıldan beri can çekişen oğluna naklediyor. Sénicier hâlâ arıyor Louis. Dünyanın üzerinde, kalpleri izliyor. Frédéric'in vücuduyla kusursuz bir uyum sağlayacağı için, "senin" kalbini arıyor.

Ellerim yüzüme kapandı, gözyaşlarım soluğumu tıkadı:

– Hayır, hayır, hayır…

Nelly boğuk bir sesle devam etti:

– O gece, Marie-Anne'ın isteğini yerine getirdim. Georges'la birlikte bir uçak bulup kaçtık. Paris'e dönünce, seni tedavi ettirdim. Senin için yeni bir kimlik uydurdum. (Nelly bir kahkaha attı.) Türkiye'ye, Antakya'ya atanmak üzereydik. Sana kalacağımız kentin eski adını, Antioche adını vermenin eğlenceli –iç karartacak kadar eğlenceli– olacağını düşündüm. Yeni kimlikler bastırmakta hiç güçlük çekmedim. Georges'un hükûmet nezdinde çok sıkı ilişkileri vardı. "Louis Antioche" oldun. Parmak izin yoktu. Kimliğinin üzerindeki izler, Georges'un soğuk bir şubat gecesi Paris morgunda bulduğu, boğulmuş bir çocuğa ait. Hikâyeni yeniden yazdık Louis. Afrika'da yangında ölen iyiliksever bir doktor ailesinin oğluydun. Yangından sadece sen kurtulmuştun. İşte seni bütün varlığınla, böyle "yarattık." Sonra beni büyüten dadıyı buldum. Eğitimini üstlenmesi için para verdik. O bile gerçeği hiç öğrenmedi. Biz de kaybolmaya karar verdik. Yoksa, çok tehlikeli olurdu. Babanın zekâsını, ısrarcılığını, ikiyüzlülüğünü bilemezsin. Bizden uzakta, geçmişinden uzakta, Louis Antioche için kaygılanmak gerekmezdi. Ben sadece uzaktaki anne rolünü

oynayacak, elimden geldiğince hayatını kolaylaştıracaktım. O günden bu yana, tek bir hata yaptım; seni Max Böhm'le tanıştırdım. Çünkü o İsviçreli hikâyeni biliyordu. Umutsuzluğa kapıldığım bir gün, anlatmıştım. Onu eski bir dost, Georges ve benim gibi eski bir "Afrikalı" olarak görüyordum. Oysa şimdi Max'ın Sénicier'yi de tanıdığını, öz babandan intikamını almak için, sana bu görevi verdiğini biliyorum.

Gözyaşlarımın gerisinden haykırdım:

– Peki bugün Sénicier kim? Tanrı aşkına kim! Konuş Nelly. Yalvarıyorum; hangi adın gerisinde saklanıyor?

Nelly bardağını bir dikişte boşalttı:

– Pierre Doisneau, Tek Dünya'nın kurucusu.

VI

Kalküta, devam ve son

Elli dördüncü bölüm

4 ekim 1991, yerel saatle 22.10.

Kaderimin Kalküta'da bağlanması mantıklı, kusursuz, değiştirilemezdi. Maceramın son şiddetini yaşamak için bu Hint ken-

tinin kokuşmuş cehenneminden daha uygun bir sahne bulunamazdı.

Air İndia uçağından inerken, nemli ve mide bulandırıcı kokular, musonun son hırıltıları gibi yayıldı. Tropikler bana bir kez daha kızgın kapılarını açıyordu.

Öteki yolcuların, parlak sarili şişman hanımların, koyu takım elbiseli kara kuru erkeklerin peşine takıldım. Bir önceki durakta, Dakka'da Katmandu'ya gitmeye hazırlanan turistlerin dünyasından kesin olarak ayrılmış, Bengalli yolculara katılmıştım. Yine yalnızdım, her zamanki çevremde, ülkelerine dönen Hintlilerin, kendilerini kayıp davalara adamış misyoner ve hastabakıcıların ortasında yapayalnızdım.

Tavanı ağır ağır dönen pervanelerle kaplı binaya girdik. Her şey griydi. Her şey ılıktı. Salonun bir köşesinde, sıska bir işçi kazma darbeleriyle yerde derince bir çukur açıyordu. Yanında çocuklar yüzlerini gizliyor, göğüslerindeki çiçek izlerini gösteriyorlardı. Mezarkent Kalküta beni hiç aranağmesiz karşılıyordu.

Üç gün önce, gözyaşlarımı ve dehşeti silerek Braesler'lerin evinden çıkmış, arabama binerek başkente dönmüştüm. Aynı gün, Hindistan'ın doğusundaki Bengal'e gitmek üzere "vize almak için" Hindistan Konsolosluğu'na başvurmuştum. "Turist olarak mı?" diye sormuştu ufak tefek bir kadın, gözleri kuşkuyla dolu. Kafamı sallayarak, "Evet" demiştim. "Ve Kalküta'ya gideceksiniz, öyle mi?" Bu kez hiç konuşmadan, kafamı sallamakla yetinmiştim. Kadın pasaportumu almış, sonra da "Yarın bu saatlerde gelin" demişti.

Gün boyu çalışma odamda zihnimi meşgul edecek hiçbir düşünce, hiçbir anı yoktu. Parkenin üzerinde boş gibi duran seyahat çantama ve şarjörleri tamamen dolu silahıma bakarak saatlerin geçmesini beklemiştim sadece. Ertesi sabah sekiz buçukta içine Hindistan damgası basılmış pasaportumu almış,

doğruca Roissy Havaalanı'na yollanmıştım. Beni hedefime yaklaştırabilecek bütün uçuşların bekleme listelerine kayıtlıydım. Öğleden sonra üçte, önce İstanbul'a, sonra da Basra Körfezi'ndeki Bahreyn adasına gitmek üzere havalanıyordum. Sonra oradan da son ara durağımıza, Bangladeş'in başkenti Dakka'ya indik. Uçuşlarla, bir türlü geçmek bilmeyen beklemelerle dolu otuz dört saatin sonunda Bengal'in komünist başkenti Kalküta'daydım.

Bir taksi tuttum, Bengal'in standart otomobili, ellili yılların ortasında görülmeye başlanmış bir Ambassador. Havaalanında önerdikleri otelin adresini verdim; kentin Avrupa mahallesinde, Sudder Street üzerindeki Park Otel. Yüksek otlarla çevrili yolda on dakika gittikten sonra, boğucu sıcak Bengal kentini etkisi altına aldı.

Kalküta gecenin bu saatinde bile tıklım tıklım ve hareketliydi. Karanlığın tozunda binlerce siluet görülüyordu: yüzleri gölgeli, kısa kollu gömlekli erkekler; çıplak karınları karanlıkta kaybolmuş, rengârenk sarilere bürünmüş kadınlar. Hiçbirinin yüzünü göremiyordum, sadece kızların alnındaki renkli noktaları, yoldan geçenlerin siyah beyaz bakışlarını. Evlerin mimarîlerini, cephelerini de seçemiyor, kenarları sadece kahverengi başlardan, incecik kol ve bacaklardan oluşan bir gölgeler yığınının içinde ilerliyordum. Kalabalık her yönde kaynaşıyordu. Arabalar çarpışıyor, kornalar çalıyor, kafesli tramvaylar kalabalığın arasında kendilerine yol açıyordu. Zaman zaman, gürültülü bir kortej görünüyordu. Kırmızıya, sarıya, maviye sarınmış, geniz yakıcı tütsü kokularının içinde çalgılar çalıp inatçı nakaratlar söyleyen boş bakışlı yaratıklar. Bir cenaze. Bir yortu. Sonra güruh yeniden kapanıyordu. Cüzamlılar arabaya sürtünüyor, cama vurup yapışıyorlardı. Bir de, gecenin karmaşasında, Kalküta'da ilk bakışta dikkat çeken şey, zil seslerinin yankılarıydı: rickshaw'lar ya da kent içinde zayıf bacaklarıyla koşarak, derin çatlaklar oluşmuş

asfaltın üzerinden geçip egzoz kokularını soluyarak çekçeklerini çeken bu insan atlar.

Oysa kokuların yanında, insanlar hiçti; havaya acımasız, kudurmuş, şiddetli yaratıklar gibi başıboş dolaşan, katlanılmaz kokular hâkimdi: kusmuk, küf, tütsü, baharat. Gece kocaman bir çürük meyveye benziyordu.

Taksi Sudder Street'e girdi.

Park Otel'e başka bir isim verdim, iki yüz dolar bozdurup, karşılığında rupi aldım. Odam açıktaki merdivenlerin ucunda, birinci kattaydı. Küçük, pis ve havasızdı. Camı açtım, mutfağın üzerinde bulunduğumu anladım. Dayanılmazdı. Hemen kapattım, kapıyı kilitledim. Bir süreden beri pis havayı soluyup tükürüyordum. Gırtlağım ve burnum siyahımsı bir maddeyle kaplanmış gibiydi, gömleğimin kıvrımları da hava kirliliği denen o iğrenç çürümüşlükle doluydu. Kalküta'da yarım saatimi doldurmadan, içten zehirlenmiştim bile.

En az hava kadar pis suyla yıkandım, üstümü değiştirdim. Sonra da Glock'un parçalarını birleştirdim. Yavaşça, emin hareketlerle tabancayı oluşturdum. Şarjöre on altı mermi doldurdum, sonra da kabzaya yerleştirdim. Kılıfı kemerime taktım, üzerime de kumaş ceketimi geçirdim. Aynada kendimi inceledim. Kusursuz bir elçilik kâtibi ya da Dünya Bankası görevlisi. Kapının kilidini açıp çıktım.

Önüme ilk çıkan sokağa daldım. Sokaktan çok, yıpranmış asfaltının kenarında yalvaran gözlerle bakan dilencilerin çöreklendiği, şosesiz ve kaldırımsız bir bağırsak. Hintliler, Nepalliler, Çinliler yanıma yaklaşıyor, dolarlarımı bozmayı öneriyorlardı. Camekânları yıkıntılara açılan deliklerden başka bir şey olmayan sefil dükkânlardan mide bulandırıcı kokular yükseliyordu. Çay, galeta, köri... Duman yığınları karanlıkları tıkıyordu. Sonunda kapalı bir çarşının göründüğü genişçe bir meydana vardım.

Sayısız ateş parlıyordu. Ateşlerin çevresinde de yaldızlı gölgelerle oyulmuş yüzler dalgalanıyordu. Meydan boyunca, yüzlerce insan uyuyordu. Zift uykusuna dalmış, örtülerin altında birbirlerine kenetlenmiş vücutlar. Nemli asfalt yer yer ateşten bir kumaş gibi parıldıyordu. Sefaletin dehşetine ve adlandırılamayacak kokuya rağmen görüntü ışıl ışıldı. Çevremde tropik gecenin özel dokusunu yakalıyordum. Altın ve ateşle delinmiş, dumanlarla ve kokularla buğulanmış, gerçeğin gizli taneleri gibi bu siyah, şu mavi, o gri.

Geceye biraz daha daldım.

Yönümle ilgilenmeden saptım, döndüm. Şimdi artık kötü zeminli, çürük ve kokuşmuş maddelerle kaplı dar sokakların böldüğü kapalı çarşıdaydım. Kapılar ara ara kocaman boşluklara açılıyor, bu boşluklarda karınca insanlar elektrik ampullerinin soluk ışığında inanılmayacak büyüklükteki kafesleri çekmeye, itmeye çalışıyorlardı. Oysa burada hareketlilik diniyor gibiydi. Bengalliler kapalı dükkânlarının önünde çömelmiş, radyo dinliyorlardı. Berberler bezgin bir şekilde birkaç kafayı tıraş ediyordu. Bazı erkekler gündüz mezbaha olması muhtemel –duvarlarda kan izleri görülüyordu– bir bölümün önünde ayakta, pinpona benzer bir oyun oynuyorlardı. Her tarafta sıçanlar. Köpekler gibi, özgürce gidip gelen, güçlü, kocaman sıçanlar. Bazen Hintlinin biri ayaklarının arasında çürümüş bir pislik yiyen bir sıçan görüveriyordu. O zaman, sanki yerdeki herhangi bir evcil hayvanmış gibi, bir tekme atıyordu.

O gece, kenti ve korkularını evcilleştirmeye çalışarak saatlerce yürüdüm. Otelin yolunu bulduğumda, sabahın üçü olmuştu. Sudder Street boyunca sefaletin kokusunu bir daha soludum ve yine siyah tükürdüm.

Gülümser gibi oldum.

Evet, kuşku yok, Kalküta en uygunuydu.

Öldürmek ya da ölmek için.

Elli beşinci bölüm

Şafak vakti yeniden duşa girip giyindim. Beş buçukta odadan çıkıp otelin lobisinde –küçük bir bahçeyi çevreleyen sekinin üzerine yerleştirilmiş tahta bir tezgâh– uyuklayan Bengalliyi sorguya çektim. Hintli Tek Dünya'nın Hovrah Köprüsü yakınında bir merkezi olduğunu söylüyordu. Kaçırmam imkânsızdı; orada hep uzun bir kuyruk olurdu. "İflah olmazlardan ve pisliklerden oluşan bir kuyruk" dedi tiksintiyle. Küçümsemenin Kalküta'ya uymayacak bir lüks olduğunu düşünerek adama teşekkür ettim.

Gün doğmakta tereddüt ediyordu. Sudder Street dökük oteller ile "İngiliz kahvaltısı" ve "tavuk tanduri'lerin" yan yana, karmakarışık sunulduğu pis lokantaların sıralandığı gri bir caddeydi. Birkaç çekçekçi gidonlarına yapışmış, arabalarının üzerinde uyuyorlardı. Gözlerinden birini kaybetmiş yarı çıplak bir adam, toprak bir fincan içinde zencefil kokulu bir çay sundu. Koyu ve kaynar çaydan iki fincan içtim, sonra taksi bulmak üzere yoluma devam ettim.

Beş yüz metre sonra, yolun iki yanından boyaları çatlamış ve renksiz Victoria sarayları fırladı. Sarayların dibinde, leş gibi örtülerin altına büzülmüş yüzlerce vücut kaldırımları kaplıyordu. Parmaklarını ve yüzünü kaybetmiş cüzamlılardan bazıları yoluma çıktı. Adımlarımı hızlandırdım. Sonunda yıkık müzelerle çevrili, geniş Cavaharlal Nehru Road'a vardım. Cadde boyunca, dilenciler hünerlerini sergiliyorlardı. İçlerinden biri nilüfer pozisyonunda

oturuyor, kafasını asfalttaki kocaman deliğe daldırıp, çevresini toprakla dolduruyordu. Sonra da amuda kalkıp, dizlerini göğe yükseltiyordu. Yaptıkları beğenilirse, birkaç rupi vermek gerekiyordu.

Bir taksi durdurup kuzeye, Hovrah Köprüsü'ne yöneldim. Güneş kentin üzerinde yükseliyordu. Otlarla kaplı kaldırım taşlarının arasında, tramvay rayları parlıyordu. Trafik henüz yoğun değildi. Şose boyunca koşan, kocaman arabalar çeken adamlardan başka pek kimse yoktu. Kaldırımların kenarında, koyu derili adamlar, su birikintilerinde yıkanıyordu. Balgam tükürüyorlar, çelik bir telle dillerini kazıyorlar, kullanılmış sularda durulanıyorlardı. Biraz daha ötede çocuklar, külleri rüzgârda uçuşan yarı yanık çöp yığınlarını dikkatle elden geçiriyorlardı. Yaşlı kadınlar ağaççıkların dibine büyük apteslerini yaparken, yollar evlerden, trenlerden, tramvaylardan salkım saçak boşalan insanlardan kalabalıklaşmaya başlıyordu. Sıcaklık arttıkça, Kalküta insan terliyordu. Sokaklar ve caddeler boyunca kaçınılmaz tapınakları, kemikli inekleri ve alınlarında renkli bir gözyaşı damlası taşıyan sadhuları da gördüm. Hindistan, korku ile mükemmelliğin gizli bir öpücükle birleştiği ülke.

Taksi nehir kenarında, Armenian Ghat'a ulaştı. Tek Dünya'nın merkezi otoyol köprüsünün gölgesinde dikiliyordu. Kaldırım boyunca, madenî sütunlarca taşınan bezden bir sundurma. Sundurmanın altında, açık tenli Avrupalılar ilaç kutularını açıyor, içme suyu damacanalarını yerleştiriyor, yiyecek paketlerini dağıtıyordu. Merkez böylece otuz metre boyunca uzanıyordu. Otuz metrelik yiyecek, bakım ve iyi niyet. Sonra, hastaların, topalların ve öteki açların bitmez kuyruğu.

Doğruca bir kulak delicinin kulübesinin arkasına yerleşip, bu daha iyi dünya mesihlerinin sevaplarını gözlemeye başladım. Bir yandan da işlerine ya da sefil kaderlerine yürüyen Bengallileri

izliyordum. Belki de güne başlamadan önce Kali'ye bir keçi kurban etmeye ya da nehrin yağlı sularında yıkanmaya gelmişlerdi. Sıcaklık ve kokular başımı ağrıtmıştı.

Sonunda, saat dokuzda, göründü.

Elinde yıpranmış, deri bir çanta, yalnız başına yürüyordu. Daha iyi görebilmek için, tüm gücümle yükselmeye çalıştım. Pierre Doisneau/Sénicier uzun ve zayıf bir adamdı. Üzerinde açık renk kumaş bir pantolon ve kısa kollu bir gömlek vardı. Yüz hatları çakmaktaşı gibi keskindi. Geniş alnı kıvırcık gri saçlarına yükseliyor, derinin altında gergin çenesi sert tebessümünü taşıyordu. Pierre Doisneau. Pierre Sénicier. Kalp hırsızı.

Farkında olmadan, Glock'un kabzasını sıktım. Bir planım yoktu, sadece olayları izlemeye gelmiştim. Mucizeler takımı daha da kalabalıklaşmıştı. Fosforlu şortlar giymiş güzel sarışınlar, Hintli hemşirelerin yardımıyla, dikkatli melek görünüşlerine bürünmüş, kompres ve ilaç dağıtıyorlardı. Cüzamlılar ya da hastalıklı anneler birbirini izliyor, ilaç ya da yiyecek haklarını alıp, teşekkür anlamında başlarını sallıyorlardı.

Saat on biri çeyrek geçiyordu ve Pierre Doisneau/Sénicier gitmeye hazırlanıyordu.

Çantasını kapattı, çevresine gülücükler dağıttı sonra kalabalıkta kayboldu. Biraz geriden izlemeye başladım. Bu insan kalabalığında beni fark etmesine imkân yoktu. Oysa ben uzun boyunu elli metre geriden bile görebiliyordum. Böylece yirmi dakika kadar yürüdük. Doktor herhangi bir intikamdan korkmuyor gibiydi. Neden korkacaktı ki? Kalküta'da herkesin hayran olduğu, gerçek bir azizdi. Çevresini saran bu kalabalık korumaların en güçlüsüydü.

Sénicier yavaşladı. Daha güzel görünüşlü bir mahalledeydik. Sokaklar daha geniş, kaldırımlar daha az pisti. Köşe başında, yeni

bir Tek Dünya merkezi gördüm. Yavaşladım, aramızdaki mesafenin iki yüz metreye çıkmasını bekledim.

Sıcaklık insanı bayıltacak gibiydi. Ter yüzümden aşağı akıyordu. Ezelden beri burada yaşıyormuşa benzeyen bir ailenin yanına, gölgeye sığındım. Yanlarına oturdum, bir çay istedim. Sefalete dalmaktan hoşlanan turistler gibi.

Bir saat daha geçti. İyiliksever faaliyetini sürdüren Sénicier'nin hareketlerini ve davranışlarını izliyordum. Cinayetlerini yakından bildiğim adamın burada aziz rolü oynaması soluğumu kesiyordu. İkiyüzlü kişiliğine derin bir nefret duyuyordum. Hayatının her anında, ellerini bir göğüs boşluğuna daldırdığında da, cüzamlı bir kadını tedavi ettiğinde de, böylesine samimi olduğunu anladım.

Bu kez, taktik değiştirdim. Burada hastabakıcı rolü oynayan Avrupalı kızlardan bazılarıyla tanışmak için Sénicier'nin gitmesini bekledim. Yarım saat kadar sonra, Doisneau ailesinin varlıklı bir Brahman'ın bağışladığı, Mermer Saray adlı dev bir sarayda oturduğunu öğrendim.

Bacaklarımın olanca gücüyle koştum. Kafamda bir fikir beliriverdi: Sénicier'yi Mermer Saray'da karşılamak ve onu kendi evinin önünde vurmak. Ameliyat masasında. Bir taksi çevirip, Salumam Bazar'a gitmek istediğimi söyledim. Yarım saatlik kalabalıktan, dar sokaklardan, takılmış kornalardan sonra, taksi nihayet gerçek bir pazara daldı. Araba dükkânların tentelerine ya da kadınların sarilerine dokunmadan geçemiyordu. Küfürler yağmur gibi yağıyor, güneş kalabalığın arasından, birbirini izleyen parıltılarla patlıyordu. Mahalle bir karınca yuvasının dehlizleri gibi daralıyor, derinleşiyordu. Sonra birden, kocaman bir park, palmiyelerin arasında, beyaz sütunların taşıdığı geniş bir ev göründü.

– Mermer Saray mı? diye şoföre sordum, haykırarak.

Adam döndü, çelik gibi dişlerini göstererek gülümsedi, başını salladı.

Parasını ödeyip dışarı fırladım. Gözlerim baktıklarını görmek istemiyordu. Yüksek tellerin ardında tavus kuşları ile ceylanlar dolaşıyordu. Parkın girişi kilitli bile değildi. Beni durduracak bir bekçi de yoktu. Çimlerin üzerinden yürüdüm, basamakları tırmandım ve bin bir mermerli saraya girdim.

Kendimi aydınlık ve gri, büyük bir odada buldum. Her şey mermerden yapılmıştı; renk ve şekil farklılıkları gösteren, pembemsi sinirler, mavileşmiş damarlar, koyu ve yoğun bloklar sergileyen, donmuş bir güzellik ve ağırlık karışımı sunan mermerden. Her şeyden önemlisi, bulunduğum oda beyaz ve zarif yüzlerce heykelle doluydu: sanki hepsi bir Floransa sarayından çıkmış gibi, Rönesans stili erkek ve kadın heykelleri.

Büst ormanının içinden geçtim. Sakin ve hayaletimsi bakışlar beni izler gibiydi. Karşı taraftaki kapı, üzerinde taş bir balkonun bulunduğu bir avluya açılıyordu. Avluda ilerledim. Çevremde ustalıkla oyulmuş pencerelerin sıralandığı yüksek cepheler dikiliyordu. Mermer Saray bu serinlik ve dinginlik adacığını çevreleyen devasa bir yapıydı. Bu avlu, binanın kalbi, yaşama nedeniydi. Pencerelerin, taş korkulukların, sütunlardaki işlerin ne Hint gelenekleriyle ne de Victoria mimarîsiyle en ufak bir ilgisi yoktu. Yine, sanki İtalyan Rönesansı'na ait bir yapıda yürüyormuşum gibi geliyordu bana.

Mermer zeminden birkaç basamakla inilen küçük bahçe tropikal bitkilerle kaplıydı. Fıskıyeler rüzgârın arzusuna uygun olarak dans ediyordu. Bu gerçekdışı mekândan gölgeli bir hava, yalnız bir sükûnet, ıssız bir haremin çok tatlı rüyası gibi bir şey yayılıyordu. Şurada burada dikilen heykeller buraya erişebilen güneş ışınlarının önüne vücutlarını ve yuvarlaklıklarını seriyorlardı. Kalküta'da, anlatması imkânsız karmaşanın ortasında

olmamız mümkün müydü? İnce kuş sesleri duyuldu. Avlu boyunca uzanan üstü kapalı geçide girdim. Girer girmez duvarlara asılı büyük tahta kafeslerin içindeki beyaz kuşları gördüm.

– Bunlar kuzgun, ak kuzgun. Kolay bulunmaz. Yıllardan beri yetiştiriyorum.

Arkama döndüm; Marie-Anne Sénicier karşımda duruyordu, onu hep düşlediğim gibi, beyaz saçları renksiz yüzünün tepesinde toplanmış. Sadece kanlı ve acımasız bir meyve gibi, kızıl ağzı görünüyordu. Gözlerim karardı, dizlerimin bağı çözüldü. Konuşmak istedim, ama basamaklardan birinin üzerine yığılıp midemde ne varsa çıkarmaya başladım. Uzun saniyeler boyunca safra kusup tükürdüm. Sonunda, ağrılı gırtlağıma rağmen mırıldanmayı başardım:

– Öz… özür dilerim… ben…

Marie-Anne sıkıntıma son verdi:

– Kim olduğunu biliyorum Louis. Nelly telefon etti. Böyle görüşmemiz çok tuhaf oldu. (Sonra çok daha yumuşak bir sesle ekledi.) Benim küçük Louis'm.

Ağzımı sildim –kan da geliyordu– ve gözlerimi kaldırdım. Öz annem. Heyecanın altında eziliyor, konuşamıyordum. Dalgın sesle devam eden o oldu:

– Abin orada, bahçede uyuyor. Görmek ister misin? Çayımız da var.

Başımı onaylarcasına salladım. Bana yardım etmek istedi. Elini itip kendi başıma doğruldum, gömleğimin yakasını açtım. Avlunun ortasına yürüyüp, bitkileri kenara ittim. Arkalarında divanlar, minderler, üzerinde bakır bir çaydanlığın buhar püskürttüğü gümüş bir tepsi vardı. Divanlardan birinde, Hint tuniği giymiş bir erkek uyuyordu. Tamamen keldi, kireç beyazlığındaki yüzünün çizgileri çelikten küçük bir kalemle açılmış gibiydi. Yatış şekli çocuğu andırıyordu, ama yaratık çevresindeki mermerden

de yaşlı görünüyordu. Yabancı bana benziyordu. Geniş alnı ve çukura kaçmış bitkin gözleriyle aynı soyun özelliklerini taşıyordu. Oysa vücudunun benimkiyle hiç ilgisi yoktu. Tuniğinin altından kemikleri sayılıyor, omuzlarının darlığı görülüyordu. Göğsünün hizasında, kenarı işlemeli aralıktan da görünen, kalın bir sargı bezi vardı. Frédéric Sénicier, ebedî ameliyatlı abim.

– Uyuyor, diye mırıldandı Marie-Anne. Uyandıralım mı? Son ameliyatı çok başarılıydı. Eylülde ameliyat oldu.

Küçük Gomoun'un yüzü gözlerimin önüne geldi. Karnımda şiddetli bir kasılma oldu. Marie-Anne dış dünya onu hiç ilgilendirmiyormuş gibi ekledi:

– Abini sadece o hayatta tutabilir, anlıyor musun?

Kısık sesle sordum:

– Oda nerede?

– Ne odası?

– Ameliyathane.

Marie-Anne cevap vermedi. Birkaç santim öteden yaşlı kadının soluğunu hissediyordum.

– Aşağıda, evin bodrumunda. Oraya kimse giremez. Bilemezsin nasıl…

– Akşamları kaçta oraya iniyor?

– Louis…

– Kaçta?

– On bire doğru.

Hâlâ Frédéric'e, göğsü düzensiz aralıklarla inip kalkan ihtiyar çocuğa bakıyordum. Gözlerimi gömleğini kabartan sargıdan alamıyordum.

– Laboratuvara nasıl girilir?

– Çıldırmışsın.

Sükûnetime kavuşmuştum. Kanım damarlarımda uzun ve düzenli dalgalar halinde dolaşıyor gibiydi. Dönüp gözlerimi anneme diktim.

– O kahrolası ameliyathaneye girmenin bir yolu yok mu?

Annem gözlerini indirip fısıldadı:

– Bekle beni.

Avluyu geçti, birkaç dakika sonra elinde anahtar dolu bir halkayla döndü. Halkayı açıp, anahtarlardan birini uzatırken, gözleri boş boş bakıyordu. Demir anahtarı aldım sadece.

– Bu akşam yine geleceğim, dedim. On birden sonra.

Elli altıncı bölüm

Geceyarısı Mermer Saray'daydım. Basamakları inerken, ağır ve yoğun kokularla karşılaştım. Ölümün ta kendi kokusu, karanlıkların özsuyunun, damar suyunun kokusu. Öylesine güçlü bir koku ki, tüm direnmeme rağmen, cildimin gözeneklerini besliyor gibi. Kan. Kan selleri. İğrenç manzaralar düşündüm. Üzerinde pembemsi tepeciklerin, sulandırılmış lalin, kahverengi kabukların dolaştığı koyu kırmızı bir perde.

Merdivenin bitiminde, çelik bir kilitle kapatılmış, soğuk hava deposu kapısı benzeri bir kapıyla karşılaştım. Annemin verdiği anahtarı denedim. Dışarıda, gecenin mutlak karanlığı hâkimdi. Ama merdivenden kayan gölge beni yanıltmamıştı. Hayvan inine dönmüştü. Ağır kapı menteşeleri üzerinde döndü. Elde Glock, babamın laboratuvarına girdim.

Vücudumu hoş bir serinlik sardı. O anda beni çevreleyen kâbusu tanıdım. Bütün benliğimle Max Böhm'ün fotoğraflarının arasında yürüyordum. Beyaz neonlarla aydınlatılmış beyaz fayans kaplı laboratuvar, gerçek bir kadavra ormanını andırıyordu. Cesetler çengellere asılmıştı. Yanakları, yüz kaslarını, göz çukurlarını delip geçen çengellerin uçları meşum bir ışıltıyla parıldıyordu. Bütün cesetler Hintli çocuklara aitti. Usulca sallanıyor, çengellerini hafifçe gıcırdatıyor, kahredici yaralarını gösteriyorlardı: açık göğüs kafesleri, etleri yaran kesikler, eklemlere kazılı gölgeli yarıklar, fırlak kemik başları... Ve her yerde kan. Göğüsleri boyayıp cilalamış gibi duran kurumuş seller. Deri çıkıntıları boyunca arabeskler çizen hareketsiz taşkınlar. Yüzleri, göğüsleri, bacak aralarını lekeleyen mürekkep parıltıları.

Soğuk ve dehşet tüylerimi ürpertiyordu. Elimin tüm dikkatime rağmen tetiği çekeceği duygusuna kapıldım. İşaret parmağımı savaşta yapıldığı gibi, namlu boyunca uzattım, sonra da gözlerimi dört açarak ilerlemeye çalıştım.

Ortada, fayanstan bir blok üzerinde kelleler vardı. Korkunun çarpıttığı, son ifadede donmuş ince yüzler. Göz çukurlarında, ıstırap hilalleri gibi uzun mavi halkalar. Bütün kelleler boynun altından kesilmişti. Blok boyunca yürüdüm. Öbür uçta, bir uzuv yığınına rastladım. Koyu ciltli küçük kollar, ince bacaklar birbirine karışmış, iğrenç birer girift harf dizisi oluşturmuştu. Üzerlerinde ince bir buz tabakası vardı. Kalbim ürkmüş bir hayvan gibi çarpıyordu. Birden, bu korkunç yığının altında, cinsel organlar gördüm. Diplerinden koparılmış oğlan kamışları. Etten balıklar gibi görünen, kıpkırmızı, kız çocuğu vulvaları. Haykırmamak için dudaklarımı ısırdım. Sıcak bir duygu gırtlağımı doldurdu. Yaramı açmıştım.

Tüm duyularım ayakta çevreyi dinledim, biraz daha ilerledim. Uzuvlar, her biri değişik dehşetlerle birlikte yanımdan

geçiyordu. Küçük taş sandukaların içinde kanlı etler vardı. Vücut parçaları çengellerin ucunda, çiy kaplı topaçlar gibi usulca dönüyordu. Anlaşılmaz korkunçluklar sergileyen, ışıl ışıl, asılmış skaner resimleri gördüm. Bir kavanozun dibine tıkıştırılmışçasına, tek bir vücut gibi yapış yapış, Siyam ikizi kalpler, karaciğerler, böbrekler. Ben ilerledikçe ısı düşüyordu.

Yürüye yürüye son kapıya vardım. Kilitli değildi. Kapıyı araladım, yüreğim yerinden fırlayacak gibiydi. Ameliyathane, tümüyle boştu. Ortada, cam etajerlerin arasında, beyaz bir aydınlık yayan dışbükey lambanın altında ameliyat masası. Onun da üzeri boş. Bu gece kimse işkence görmeyecekti. Kafamı uzatıp içeri bir göz attım.

Birden, bir kumaş hışırtısı duyup başımı çevirdim. Aynı anda da, ensemde yoğun bir yanma hissettim. Dr. Pierre Sénicier tepeme binmiş, elindeki şırınganın iğnesini etime saplamıştı. Haykırarak geriledim, iğneyi çekip attım. Çok geç. Daha şimdiden duyularım ağırlaşmaya başlamıştı. Silahımı doğrulttum. Babam korkmuş gibi kollarını kaldırdı, yine de yaklaşmaya, yumuşak bir sesle konuşmaya devam etti:

– Kendi öz babana ateş etmeyeceksin, değil mi Louis?

Yavaşça yaklaştı, beni gerilemek zorunda bıraktı. Glock'u kaldırmaya çabaladım, ama bileğimde gücün zerresi kalmamıştı. Ameliyat masasına çarpıp sendeledim, gözlerimi bir anda açtım; saniyenin yüzde biri kadar bir süre uyuyakalmıştım. Beyaz ışık baş dönmemi daha da hızlandırıyordu. Cerrah sözünü sürdürdü:

– Bu anı artık hayal etmeye bile cesaret edemiyordum oğul. Sen ve ben, işleri uzun zaman önce bıraktığımız yerden alacak ve Frédéric'i kurtaracağız. Annen hislerini kontrol edemedi Louis. Kadınları bilirsin işte…

O anda kapılardan birinin boğuk bir sesle kapandığını duydum, aceleci adımlar işittim. Buzdan sislerin arasından, tır-

naklarını bize uzatmış annem göründü. Yüzü iğne ve bıçak yaralarıyla kaplıydı. Sendeledim. Son bir gayretle Glock'u babama çevirip tetiğe bastım. Metalin sesi, birkaç santim ötedeki annemin çığlıklarının arasında yankılandı. Silahın tutukluk yaptığını anladım. Bir şimşek gibi, bana silah kullanmasını öğreten Sarah'ın hayalini gördüm. Tabancanın mekanizmasını oynattım, sıkışmış mermi fırladı. Namluya mermi sürerken, korkunç bir "hayır" duydum. Bu annemin sesi değildi; babamınki de. O canavar elindeki parıltılı metal tırpanla karısının kellesini uçururken, haykıran benim sesimdi. İkinci "hayır" çığlığım boğazımda düğümlendi. Glock'u elimden bıraktım, cam şangırtıları arasında, sırtüstü düştüm. Patlamalar duyuldu. Babamın göğsü binlerce kanlı parçaya bölündü. Serap gördüğümü sanıyordum. Oysa yere düşerken, elinde Uzi makineli tüfek, Dr. Milan Curiç'in, cüce Çingene'nin baş aşağı resmini gördüm. Silahtan hâlâ o kurtarıcı salvonun dumanı tütüyordu.

Elli yedinci bölüm

Kendime geldiğimde kan kokusu kaybolmuştu. Sarayın avlusunda, sazdan bir sedire yatırmışlardı beni. Sabahın sedefimsi ışığı yayılıyor, uzaktan da ak kuzgunların çığlıklarını duyuyordum. Bu tatlı mırıltının dışında, eve mutlak bir sessizlik hâkimdi. Hâlâ neler olup bittiğini kavramaya çalışırken, dost bir el bir fincan çay uzattı. Milan Curiç. Kısa kollu gömlekli, ter içinde, omzunda da Uzi. Yanıma oturdu, hiç girizgâha gerek duymadan, ciddi sesiyle hikâyesini anlattı. Zencefilli çayı içerek

dinledim. Sesi iyi geliyordu. Benim için kendi kaderimin hem parçalayıcı hem de sakinleştirici yankısı gibiydi.

Milan Curiç babamın kurbanlarındandı.

Altmışlı yıllarda Curiç, Paris'i çevreleyen boş arsalarda yaşayan sayısız Çingene çocuğundan biriydi. Gezgin, özgür ve mutlu. Tek kusuru, öksüz olmasıydı. 1963 yılında Neuilly'deki Pasteur Kliniği'ne gönderildi. Küçük Milan topu topu on yaşındaydı. Pierre Sénicier bacaklarının enfeksiyon kapması için, zaman geçirmeden dizkapaklarının altına stafilokok mikrobu şırınga etmişti. Deney babında. Bu iş son yangından, maskesi düşürülmek üzere olan cerrahın "temizlenmesinden" sadece birkaç gün önce gerçekleştirilmişti. Oysa Curiç sakatlığına rağmen çimlerin üzerinde sürünerek yangından kaçmayı başardı. Deney laboratuvarından sağ kurtulan sadece oydu.

Birkaç hafta boyunca, bir Paris hastanesinde gereken tedaviyi gördü. Sonunda tehlikeyi atlattığını, ama kıkırdaklarındaki enfeksiyon nedeniyle boyunun daha fazla uzamayacağını anlattılar. Curiç "kazara cüce" olmuştu. Küçük Rom iki kat farklı olduğunu anladı. İki kat marjinal. Hem Çingene hem de cüce.

Küçük çocuk devlet bursuna hak kazanmıştı. Derslerine büyük bir ciddiyetle eğildi, aç kalmış gibi okudu, Fransızcasını kusursuzca geliştirdi, bu arada da Bulgarca, Macarca, Arnavutça öğrendi, tabiî Romanîsini de geliştirdi. Halkının tarihini inceledi, Hint kökenli olduklarını anladı, onları Avrupa'ya getiren göçün ayrıntılarını öğrendi. Curiç tıp okumaya, ama mesleğini Çingenelerin milyonları bulduğu yerlerde uygulamaya karar verdi; yani Balkanlar'da. Milan parlak ve kararlı bir öğrenciydi. Yirmi dört yaşında öğrenimini tamamlamış, stajını da başarıyla bitirmişti. Berlin Duvarı'nın ötesine, halkının arasına yerleşmeyi kolaylaştırmak amacıyla Komünist Parti'ye yazıldı. Ona bunca kötülük eden sadist doktoru aramayı hiç düşünmedi. Tam tersine, klinikte

geçirdiği günleri unutmak için elinden geleni yaptı. Olayları onun yerine vücudu hatırlayacaktı.

Milan Curiç on beş yıl boyunca, dökük Trabantıyla Doğu Bloku ülkelerini karış karış gezdi, Romları sabırla ve tutkuyla iyileştirdi. Birkaç kez hapse atıldı. Bütün suçlamalara meydan okudu, her seferinde alnının akıyla çıktı. Çingenelerin doktoruydu, söz konusu olan kadınları kısırlaştırmak ya da antropometri ölçümleri yapmak değilse, başka hiçbir doktorun elini sürmeyeceği, görmeyeceği Çingeneleri, kendi halkını tedavi etti.

Sonra, o kapısını çaldığım yağmurlu gün geldi. Bir bakıma, lanetli ziyaretçi gibiydim. Her şeyden önce, onu Rayko konusunu hatırlamaya zorlamıştım. Üstelik, belli belirsiz de olsa, yüzüm, unutmaya çalıştığı dehşete benziyordu. O sırada bu önceden görmüşlük hissinin nereden çıktığını anlayamamıştı. Ne var ki ilerleyen haftalarda, yüzüm gözünün önünden gitmedi. Giderek hatırlamaya başladı. Çizgilerimin üzerine isimler, olaylar yerleştirdi. O sırada bilmediğim bir şeyi anladı; beni Pierre Sénicier'ye bağlayan kan bağını.

Afrika dönüşünde ona telefon ettiğimde, Dr. Curiç beni sorguya çekmişti. Cevap vermemiştim. Bu hareketim, kararının pekişmesine neden oldu. Öte yandan da, hedefe, o şeytansı yaratıkla hesaplaşmaya yaklaştığımı tahmin etti. Uçağa atlayıp Paris'e geldi. Orada, beni 3 ekim sabahı Braesler'lerin malikânesinden dönerken yakaladı. Beni Hindistan Büyükelçiliği'ne kadar izledi, nereye gideceğimi öğrenmek için elinden geleni yaptı, sonra Fransız pasaportunu uzatarak Bengal için vize istedi.

Çingene doktor 5 ekim sabahı da, ben Tek Dünya'nın merkezindeyken peşimdeydi. Orada Pierre Doisneau/Sénicier'yi görür görmez tanıdı. Beni Mermer Saray'a kadar izledi. Karşılaşma anının geldiğini biliyordu. Onun için. Benim için. Öteki için. Ne var ki gece olduğunda, saraya zamanında giremedi.

Sütunların, ak kuzgun kafeslerinin yanından geçti, avlunun basamaklarını tırmandı, her odayı aradı, sonunda da Marie-Anne Sénicier'yi tutsak ve yaralı olarak buldu. Kocası ani heyecanının nedenini öğrenmek için karısına işkence yapmıştı. Curiç kadıncağızı çözdü. Marie-Anne hiçbir şey söyleyemedi, yüzü delik deşik olmuştu, ama bodrumdaki sığınağa doğru koşmaya başladı. Tuzağa düştüğümü biliyordu. Annem laboratuvara girdiğinde, Curiç daha merdivenlerdeydi. Olayların gerisi ruhumun duyarlı yüzeyinden sonsuza kadar silinmeyecek: Pierre Sénicier'nin saldırısı, annemin kellesini uçuran göz kamaştırıcı tırpan, canavarı yok edemeyen silahım. Curiç ortaya çıkıp Uzi'nin tetiğine bastığında, serap gördüğümü sanmıştım. Yine de bayılmadan önce, koruyucu meleğimin beni babamın pençesinden kurtardığını biliyordum. Bir kilometre taşından daha uzun olmayan, ama öcüyle fayansa tüm hikâyenin kitabesini yazan bir koruyucu melek.

Sabahın altısı olmuştu. Ben de kendi başımdan geçenleri anlattım. Sözlerimi bitirdiğimde, Curiç hiçbir yorum yapmadı. Ayağa kalktı, bundan sonraki saatler için planını anlattı. Bütün gece boyunca, laboratuvarın bir daha açılmamak üzere yok edilmesine çalışmıştı. Hâlâ hayattaki birkaç çocuğu anesteziyle bayıltmış, sonra da yüksek dozda mikroptan arındırıcı ilaç vermişti. Sonra, bu şekilsiz yaratıkların bu lanetliler başkentinde kendilerine bir yer edineceklerini umarak, kurbanların kaçmalarına yardımcı olmuştu. Sonra abimi bulmuştu, Frédéric de annemin adını haykırarak Curiç'in kollarına yığılıp kalmıştı. Sonra yine sığınağa inmiş, bütün cesetleri merkez ameliyathaneye toplayarak yakmıştı. Ateşi yakmak, alevleri kontrol altında tutmak için beni bekliyordu. "Sénicier'ler?" diye sordum, uzun bir sessizliğin ardından.

Curiç bir şey olmamış gibi cevap verdi:

– Ya onları da öbürleriyle birlikte yakarız ya da Kali Ghat'a, nehir kıyısına götürürüz. Orada insanlar cesetleri Hint geleneklerine uygun olarak yakmayı üstlenirler.

– Neden onları da, çocukları değil?

– Çok çocuk var Louis.

– Pierre Sénicier'yi burada yakalım. Annem ile abimi Kali Ghat'a götürürüz.

O andan sonrası sadece alev ve sıcaklıktı. Fayanslar sıcakta patlıyor, biz ateşi insan vücutlarıyla beslerken yanık et kokusu başımızı döndürüyordu. Yanık ellerim korlara daha da yaklaşmama izin veriyordu. Ateşten kaçan uzuvları alevlerin arasına atarken kafam bomboştu. Yoğun duman, avluya açık hava deliklerinden çıkıyordu. Kokuların hizmetkârları çekeceğinden, mahalle sakinlerini uyandıracağından emindik. Gelip ateşi söndürecek, olan biteni göreceklerdi. Küçük Milan'ın güdük bacaklarına rağmen kaçıp kurtulmayı becerdiği klinik yangınını düşündüm bir an. Bangui'yi, annemin hayatımı kurtarmak için ellerimi feda edişini hatırladım. Curiç ve ben, ikimiz ateşin oğullarıydık. Burada da cehennemin kaynaklarıyla son bağımızı yakıyorduk.

Hemen arkasından garajdan bir kaptıkaçtı çıkardık, arkaya Marie-Anne ve Frédéric Sénicier'nin cesetlerini yatırdık. Direksiyona geçtim, Curiç de Kalküta sokaklarında gideceğim yolu gösterdi. On dakika sonra, Kali Ghat'a varmıştık. Mahallenin içinden nehrin küçük kolları, ölü ve yeşilimsi suları boyunca uzayan, dar ve sonu olmayan bir sokak geçiyordu. Dinî heykel atölyeleri ile genelevler yan yanaydı. Her şey uykuda gibiydi.

Damlar ile elektrik kablolarının arasından görünen renksiz göğe bakarak, bir robot gibi kullanıyordum arabayı. Curiç birden durmamı söyledi. Sağ tarafta taştan bir kaleyi göstererek, "Burası" dedi. Dış duvarın üzerinden bezek ve heykelciklerle kaplı sayısız kule görünüyordu. Ben arabayı park ederken, Curiç girişe doğru

yürüdü. Zaman geçirmeden peşine düştüm, otları kısa kesilmiş, geniş bir avluya çıktım.

Avlunun dört köşesinde, odun yığınları yanıyordu. Yığınların çevresinde iskelet gibi adamlar döneniyor, ellerindeki uzun sopalarla korları karıştırıyor, alevlerin yayılmasını önlüyorlardı. Yalımlar kurşunî mor parıltılar çıkarıyor, kalın ve kapkara bir duman yayıyorlardı. Kokuyu, yanık insan eti kokusunu tanıdım, o sırada alevlerden kurtulan bir el gördüm. Adamlardan biri hiç önemsemeden eli aldı, alevlerin arasına attı. Birkaç dakika önce, aynı benim yaptığım gibi. Gözlerimi kaldırdım. Taş kuleler şafağın griliğinde yükseliyordu. Birden hiç dua bilmediğimi hatırladım.

Curiç avlunun bir köşesinde yaşlı biriyle konuşuyordu. Bengal dilini rahatça konuşur gibiydi. İhtiyarın eline kalınca bir rupi destesi sıkıştırıp yanıma geldi.

– Birazdan bir Brahman gelir, dedi. Bir saat içinde tören yapılacak. Küllerini nehre atacaklar. Her şey sanki gerçek Hintliymişler gibi olacak Louis. Daha iyisini yapamazdık.

Bir şey söylemeden başımı salladım. Üzerine beyazlara bürünmüş bir ceset yatırdıkları odun yığınını ateşe veren iki Bengalliyi izledim. Curiç bakışlarımı izleyip mırıldandı:

– Bu gördüklerin Dom'dur, Hindistan kastlarının en düşüğü. Bir tek onlar ölülere dokunabilir. Bundan binlerce yıl önce, şarkı söyleyip hokkabazlık yaparlardı. Romların ataları. Benim atalarım Louis.

Marie-Anne Sénicier'nin kafasını ve vücudunu, Frédéric'in cesediyle birlikte çarşafa sardık. Kimse çarşafın içindekilerin Batılı olduğunu anlayamazdı. Curiç yeniden ihtiyar adama döndü. Bu kez daha yüksek sesle konuştu, yumruğunu sallayarak tehdit etti. Hiçbir şey anlamıyordum. Hemen arkasından gittik. Arabaya binmeden önce, cüce ihtiyara dönüp bir şeyler haykırdı, beriki de

endişe ve kin dolu bir hareketle başını salladı. Yoldayken Curiç olanları açıkladı:

– Domlar odundan tasarruf etmeye bayılır. Cesetler yarı yarıya yanmışken, artıkları nehrin akbabalarına atar, yanmamış odunları da yeniden satarlar. Marie-Anne'a ve Frédéric'e bunu yapamazdım.

Gözlerimi önümdeki yoldan ayıramıyordum. Karanlık yaşlar yanaklarımdan süzülüyordu. Daha sonra, Dakka uçağına bindiğimizde, gırtlağımda hâlâ yanık insan eti tadı vardı.

Sonsöz

Birkaç gün sonra, Kalküta'da on binlerce insan, laboratuvarının yanması sonucu acı bir şekilde ölen Fransız Doktor Pierre Doisneau ile ailesinin yasını tutuyordu. Avrupa'da bu ölümden çok bahsedilmedi. Dr. Pierre Doisneau bir efsaneydi efsane olmasına, ama uzak ve gerçekdışı bir efsane. Üstelik eseri ölümünden sonra da devam ediyor. Kurduğu Tek Dünya her zamankinden çok daha hızlı gelişiyor, yardımlarını yayıyor. Gazeteler ve televizyonlar Pierre Doisneau'nun 1992 yılında Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterilmesi gerektiğini söylemeye başladı bile.

Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, Simon Rickiel elmas kaçakçılığı araştırmasını ustalıkla yürüttü. 24 ekim 1991 günü Cape Town polisi kentin şık mahallelerinden birinde kadınsı tavırlı ve endişeli bir ihtiyarı, Niels van Dötten'i tutukladı. Usta ile ortakların birbiri ardından ölmeleri nedeniyle kuşkusuz rahatlamış görünen Afrikaner, hiç zorluk çıkarmadan bütün karanlık işlerini

açıkladı. Şebekenin ana hatlarını anlattı, insan ve yer isimleri, tarihler verdi. Simon Rickiel sayesinde ifadesini okuduğumda, Van Dötten'in, itiraflarında hem Pierre Sénicier'nin rolünü hem de doktorun üç kaçakçıya yaptığı şantajı gizlemeye çalıştığının farkına vardım.

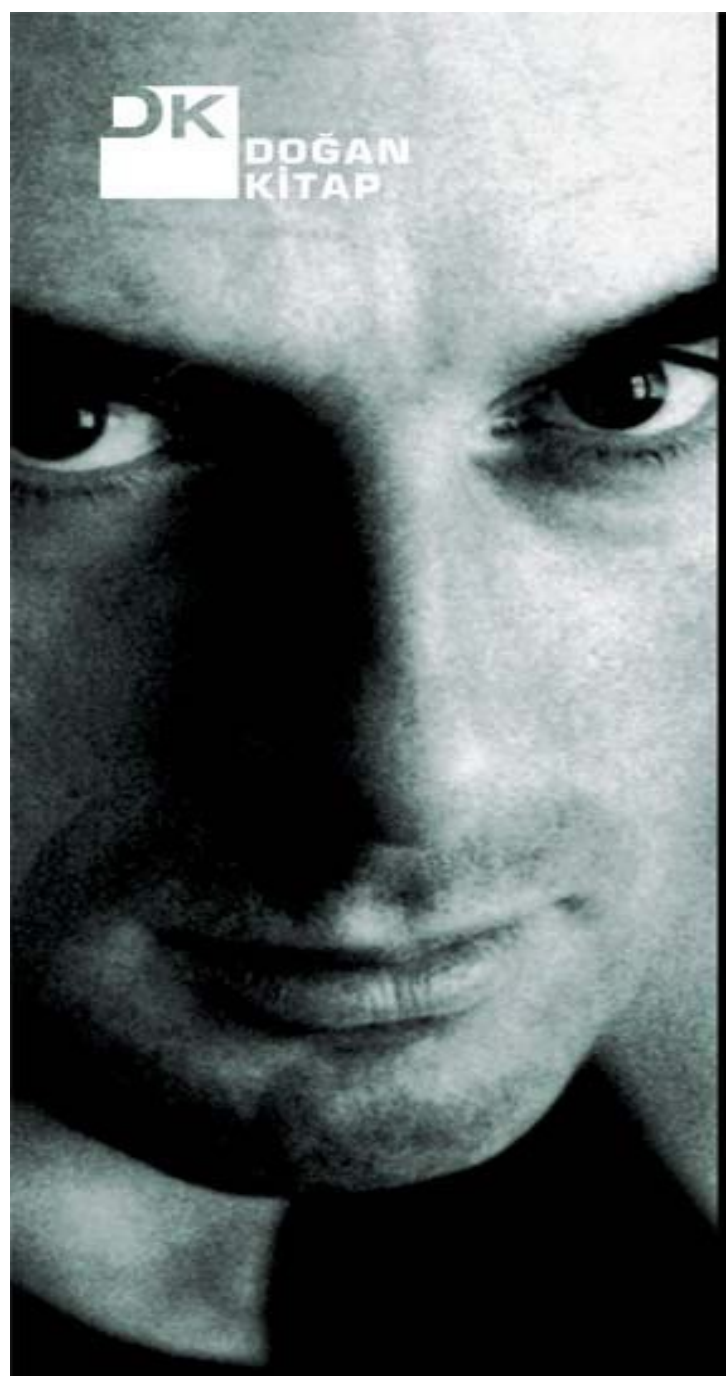
Sarah Gabor bugün İsrail'de tutuklu. Mahkûm kadınların kibutzdaki gibi, açık havada çalıştıkları bir kampta. Sarah bir bakıma "başlangıç noktasına" geri dönmüş sayılır. Mahkemesi daha başlamadı, ama soruşturmanın ışığında dosyasının çok karanlık görülmediği söyleniyor.

Genç kadına yazdığım sayısız mektuba cevap alamadım. Bu sessizliği, İbranî topraklarında beni çok etkileyen gurura ve güçlü iradeye yoruyorum. Güzel kibutzlunun elmaslarının ve parasının yerini kimse bulamadı.

Kalp hırsızlığına gelince, bu hikâye hiçbir resmî belgede yer almadı. Gerçeği sadece Simon Rickiel, Milan Curiç ve ben biliyorum. Bu sırrı mezara götürmekte de kararlıyız.

Ayrılırken, Milan Curiç sadece, "Bir daha birbirimizi görmemeliyiz Louis" dedi. "Dostluğumuz yaralarımızı kanatmaktan başka bir işe yaramaz." Elimi tuttu, var gücüyle sıktı. Bu değerli adamla el sıkışmak, sakatlık kompleksimi sonuna dek yok etti.

Jean-Christophe Grangé – Leyleklerin Uçuşu (Le vol des cigognes)

DOĞAN KİTAP

Göçmen kuşlardır leylekler.
Her bahar Avrupa'ya gelir, yaz sonunda tekrar Afrika'ya doğru yola çıkarlar.
Ama bu yıl geri dönmeyecekler...
Louis Antioche'un kayıp leyleklerin sırrını çözmek için çıktığı yolculuk kısa sürede kâbusa dönüşür. Parçalanmış cesetler, nereden çıktığı belli olmayan katiller...
Arayışı onu, Bulgaristan'daki Çingene mahallelerinden işgal altındaki toprakların güneşte kavrulan kibutzlarına, Orta Afrika Cumhuriyeti'nin balta girmemiş ormanlarından Kalküta'nın arka sokaklarına kadar götürecektir.
Hatta cehenneme kadar...

Sınır tanımayan bir hayal gücü, kusursuz bir kurgu, tüyler ürpertici şiddet sahneleri, nefes nefese bir gerilim: Jean-Christophe Grangé'yi bu tarzın zirvesine çıkaran, "Kızıl Nehirler"i dünya çapında bir başarıya ulaştıran bu nitelikler, "Leyleklerin Uçuşu"nda da var.
Korkutucu bir yolculuk, şaşırtıcı bir kitap!

"Kızıl Nehirler ve Taş Meclisi'ni okudum. İnanıyorum ki biz polisiye roman yazarları çok sağlam, sıkı, sarkmayan, soluk soluğa okunan bir kurguyla, edebiyatın temel işlevi olan insan benliğine yolculuğu gerçekleştirebiliriz."
Ahmet Ümit

"Yeni bir Stephen King. Soluk soluğa bir tempo, dozu hiç azalmayan bir gerilim, gerçeküstü şiddet sahneleri. Grangé inanılmaz bir ustalık sergiliyor."
VSD, Fransa

Jean-Christophe Grangé

1961'de Fransa'da doğdu.
Çeşitli haber ajansları ve gazeteler için çalıştı.
Paris-Match için gezi-macera röportajları, *Figaro Magazine* için bilimsel röportajlar hazırladı.
Bütün dünyada ve Türkiye'de aylarca çok satanlar listesinden inmeyen *Kızıl Nehirler, Taş Meclisi, Kurtlar İmparatorluğu, Siyah Kan, Şeytan Yemini, Koloni ve Ölü Ruhlar Ormanı* adlı kitapları da Doğan Kitap tarafından yayımlandı.